

Katolíci vo víre dnešného života

Napísal
Andrej Klíman

Číslo členovských kníh 173.

Vydal Spolok Svätého Vojtecha. - Trnava 1937.

Každý člen Spolku sv. Vojtecha
by si mal predplatiť Spolkový mesačník

PÚTNÍK!

Dnešné storočie je storočím tlače. Veľmi nám musí záležať na našej slovenskej katolíckej tlači, lebo v pomere k nepriateľskej je ešte vždy málo silná, a to preto, lebo slovenskí katolíci ešte dostatočne nechápu jej význam.

V Pútniku máte krásne úvodníky!

V Pútniku čítate zaujímavosti!

V Pútniku máte články zo zdravotvedy!

V Pútniku sú katolícke úvahy!

V Pútniku sa dočítate o nových vynálezoch!

V Pútniku sú krásne besednice tuzemských i zahraničných spisovateľov!

V Pútniku sa z chuti zasmejete na vtipných spevoch Tobiáša Taradla!

V Pútniku sa dočítate o živote Spolku sv. Vojtecha!

V Pútniku sú články o živote Slovákov v zahraničí!

V Pútniku nájdete veľa zaujímavých drobníciek!

V Pútniku je veľa krásnych obrázkov súčasných udalostí!

V Pútniku sa poučíte a upevníte vo svojom kresťansko-katolíckom presvedčení.

Pútník je veľmi lacný, lebo jedno číslo stojí len 50 halierov a predplatné v tuzemsku je

len Kč 6.—!

Pre zahraničie: Kč 10.—, pre Ameriku 60 centov.

Predplaťte si ho! Pýtajte si číslo na ukážku, ktoré Vám Spolok sv. Vojtecha vďačne pošle!

Píšte ešte dnes na adresu:

Spolok sv. Vojtecha, Trnava.

Katolíci vo víre dnešného života

Napísal
Andrej Klíman

Číslo členovských kníh 173.

Vydal Spolok Svätého Vojtecha. - Trnava 1937.

NIHIL OBSTAT.

Dr. Joseph. Szombuth
censor.

Nr.2896/937.

IMPRIMATUR.

Tyrnaviae, die 27. Aprilis 1937.

Dr. Ambrosius Lazik
vicarius generalis.

Copyright 1937 by Spolok Sv. Vojtecha, Trnava

Predslov.

Roku 1934 vydal Spolok Svätého Vojtecha v Trnave moju knižočku „Kristus a dnešný človek“. Knižočka vyšla ako kniha pre členov Spolku Svätého Vojtecha na rok 1935 a veľmi priaznive bola prijatá tak kritikou ako aj širokou verejnosťou. Roku 1936 vyšla nákladom Matthiase Grünewalda vo Wiesbadene s nápisom „Jesus von Nazareth in Kunde und Urkunde“ aj v reči nemeckej a dostalo sa jej veľmi priaznivého prijatia aj v Nemecku. Tento úspech prvej mojej knižočky ma povzbudil k napísaniu tohoto dielka, ktoré pod názvom „Katolíci vo víre dnešného života“ posielam verejnosti. Úlohou tohoto druhého môjho dielka je ukázať mojim slovenským rodákom vo víre dnešného života pravý smer. V knižočke vyhladáam našich slovenských katolíkov v ich skromnom príbytku, navštívim ich v kostole a pri práci, poďívam sa na nich pri zábave, budem sledovať ich kroky a počínanie pri každej príležitosti a pri tom im za každým poviem niekoľko priateľských a poučných slov. Budem to robiť preto, aby som im ukázal, ako si dnes katolíci počínať majú. Pravda, nezabudnem pri tom ani na námietky, ktoré naši nepriatelia alebo vlašní katolíci činievajú proti jednotlivým prejavom katolíckeho života. Do knižočky vložil som všetko, čo podľa mojej skromnej mienky katolíci v dnešných búrlivých časoch vedieť majú.

Myšlienky v knižočke obsažené nie sú celkom moje. Posbieral som ich z rozličných novín, časopisov a z diel vyni-

kajúcich spisovateľov. Ja som ich len usporiadal a do slovenského rúcha obliekol.

Knižočku písal som pri svojich pastoračných a katechetických povinnostiach a preto som jej nemohol venovať toľko pozornosti, koľko by bola zasluhovala. Prípadné jej nedostatky nech teda nahradí moja úprimná snaha a láska k nesmrteľným dušiam slovenským.

Úprimne si želám, aby sa aj táto moja knižočka stretla s porozumením mojich milých rodákov a prispela k povzneseniu katolíckeho života slovenského. Ak sa tak stane, to bude najlepšou odmenou mojej práce.

Pôvodca.

Kto si? Odkiaľ si? Kde ideš?

Stoj! Kto si?

Keď sa volakto v nočnom čase priblíži k stráži pri nejakom vojenskom objekte, na stráži stojaci vojak podľa vojenských predpisov zavolá na neho:

— Stoj! Kto si?

Tými istými slovami oslovujem Ťa aj ja na začiatku tejto knižočky.

Stoj! Kto si?

Zastav sa trošku a uveďom si: Kto si?!

Kto som?

Na túto otázku mi odpovieš: Som úradníkom, študentom, remeselníkom, roľníkom, robotníkom, otcom-matkou, synom-dcérou, manželom-manželkou atď.

Správna to odpoveď, ale ma ona neuspokojuje.

Kto si ty? — pýtam sa Ťa znova.

Na ďalekom Východe žil v ktoromsi pralese kajúci pustovník Macedonius. Žil v samote, kde nedolichal hluk sveta. S ľuďmi sa vôbec nestýkal. Istého dňa však začul konský dupot a keď sa obzrel, videl pred sebou vojaka v nádhernom rúchu.

— Kto si? — pýtal sa ho vojak — a čo robíš tu v tomto pralese?

— Poviem Ti to — odpovedal pustovník — ale najprv mi Ty povedz: Kto si Ty a čo tu hľadáš?

— Ja som dieťaťom prírody! — znela odpoveď vojaka. — Užívam sveta. Túlam sa. Hľadám divú zver a strieľam ju. To je najväčšou mojou rozkošou a slasťou.

— A ja som zas homo Dei, Božím človekom. Hľadám Boha

a od tohoto hľadania neodvráti ma nikto na svete. Od tohoto svojho zamestnania neupustím, kým Boha nenajdem.

Kto si Ty? — pýtam sa Ťa ešte naposledy a Ty mi odpovieš:

— *Homo Dei sum! Som človekom Božím!*

Správna to odpoveď a o jej správnosti sa presvedčíš, keď si odpovieš na otázku: Odkiaľ som?

Pochádzaš z opice?

Odkiaľ som?

Na túto otázku mnohý dnešný človek odpovedá slovami: „*Vypínil som sa z opice. Som potomkom orang-utanov a šimpanzov.*“ K tomuto názoru priviedla ho takzvaná náuka vývojová.

Venujme jej teda trošku pozornosti!

S náukou vývojovou stretávame sa už v dávnom staroveku. *Anaximander Milétský* totiž už v VII. storočí pred Kristom hlásal, že sa zvieratá postupne vyvíjaly z nejakého vodného tvora. Rozkvet náuky vývojovej začína sa však až začiatkom minulého storočia. Prvým jej hlásateľom bol *Chevalier Lamarck*, profesor zoologie živočíchovedy v Paríži, ale ten nemal ešte dôkazov na podporu svojho tvrdenia. Po Lamarckovi ujal sa náuky vývojovej *E. G. Saint-Hilaire* a *d'Omalius d'Halloy*. Vlastným zakladateľom náuky je však angličan *Charles Darwin*. Ten roku 1859. vydal knihu, v ktorej vedeckým spôsobom sa snažil dokazovať vývoj v živote rastlín a zvierat. Jadrom jeho knihy je tvrdenie, že sa rastliny a zvieratá postupne vyvíjaly a to z nejakého prarodku. Človeka ešte vtedy do tejto vývojovej náuky nezahrnul. Darwinove názory horlivo rozširoval *Ernst Haeckel*, ktorý náuku vývojovú rozšíril už aj na človeka. Jeho tvrdenia ihneď sa chopili materialisti a plnými ústami začali do sveta rozhlasovať zvierací pôvod človeka. Ich vplyvom sa potom roku 1871. aj Darwin priklonil k názorom Haeckelovým o opičom pôvode človeka. Táto náuka sa pod menom „darwinizmus“ rýchlo šírila medzi ľuďmi. Kto nebol darwinistom, ten vôbec nebol považovaný za vzdelaného. Ale sláva prehnaneho darwinizmu netrvala dlho. Roku 1905. botanik *Dennert* už o náuke Darwinovej mohol napísať dielo s názvom „*Am Sterbelager des Darwinismus* — Pri smrteľnej posteli darwiniz-

mu". Dnes sa zomierajúceho darwinizmu ujímajú len marxisti. Učené kruhy náuku Darwinovu už pochovaly.

Čo dalo podnet k náuke Darwinovej?

Učenci už od dávna pozorovali, že medzi jednotlivými druhmi živočíšstva sú isté podobnosti a podľa nich zostavili aj akúsi stupnicu celého tvorstva. Na začiatok tejto stupnice položili najnižšieho tvora, potom vždy dokonalejšieho a dokonalejšieho... zatým opicu a na koniec stupnice človeka. Týmto spôsobom podarilo sa im zostaviť asi takú stupnicu, ako keď sa vojaci postavia do radu podľa veľkosti. Keď potom začali porovnávať vedľa seba stojace druhy živočíchov, prišli k názoru, že sa tie vyššie a dokonalejšie tvory vyvinuly z tých nižších. Podľa ich názoru sa človek vyvinul z opice, ktorá, čo do dokonalosti, mu stojí najbližšie. Netvrdia teda, že by opičia samica bola splodila človeka: ale vravia, že sa prechod od opice k človeku dial postupne a veľmi pomaly.

Znázorním Ti to príkladom.¹

Tu pred sebou vidíš prvé štyri litery abecedy

A B C D

Tieto štyri písmená nie sú však rovnako veľké. B je väčšie ako A, C väčšie ako B a D väčšie ako C. Akiste vieš, že pri tlačení knihy používa sadzač liatych litier. Keď teda uvedené litery chcel vytlačiť, musel ich mať najprv vyliate z kovu.

Keby som ja teraz vzal do ruky tie kovové litery a opýtal sa Ťa: „Kto zhotovil tieto štyri písmená?“ — odpovedal by si mi, že zamestnanec tlačiarne. A bola by to celkom správna odpoveď. Tak by mi odpovedal každý rozumný človek. Dobré. Ja by som sa však opýtal nejakého darwinistu: „Kto zhotovil tieto štyri odlišné písmená?“ Čo myslíš, čo by mi odpovedal? Povedal by mi: „B pochádza z A, C z B a D z C.“ „A odkiaľ je A?“ — pýtal by som sa ho ďalej. No, na túto otázku by mi už nevedel odpovedať.

Myslím, že si pochopil, čo som Ti chcel tým povedať.

Litery A, B, C, D, znázorňujú štyri stupne života. Namiesto A, B, C, D, napíšeme si teda slová

živá buňka — červ — opica — človek

¹ Jan Bělina: Bible a věda, v Prahe 1916. Str. 49—53.

Pri tom necháme stranou tie bytnosti, ktoré, čo do dokonalosti, patria medzi ne.

A teraz sa Ťa pýtam: Odkiaľ pochádzajú tieto bytnosti?

Darwinisti nám povedia: Červík pochádza zo živej buňky, opica sa časom vyvinula z červíka a človek sa vyvinul z opice.

Lenže nás táto odpoveď neuspokojuje. Je totiž neúplná. My chceme vedieť aj to: *Odkiaľ je prvá buňka, odkiaľ je prvý zárodok života?*

Na túto otázku nám však darwinisti nevedia dať odpoveď.

Potom ich ešte požiadame, aby nám ukázali *priechnodné tvary medzi opicou a človekom*. A tejto žiadosti tiež nevedia vyhovieť.

Darwinisti nám teda nevedia povedať: Odkiaľ je prvý život.

Nevedia nám ukázať priechnodný tvar medzi opicou a človekom.

A to nám postačí k zamietnutiu ich tvrdenia o zvieracom a opičom pôvode človeka.

Odkiaľ je život?

Povedal som, že nám darwinisti nevedia povedať: Odkiaľ je prvý život. Nás však zaujíma aj táto otázka, lebo je to dôležitá otázka životná. Venujme jej teda trochu pozornosti.

Život je najtajomnejším zjavom na zemi. On dodáva krásy, kúzla a pôabu celej našej zemeguli.

So životom sa stretávame pri každom kroku. Môžeme ho obdivovať v rastlinách, v zvieratách a v korune všetkého tvorstva — v človekovi.

Čo je vlastne život?

Celé storočia hľadali odpoveď na túto otázku, ale márne. Nevie nám na ňu odpovedať ani ten najväčší učenec. Chceme-nechceme, musíme sa priznať, že ani v XX. storočí nevieme: Čo je život? Život je naozaj voľačo tajomného. Malý kamienok leží predom mnou, zasadím ho a... vysinejú ma. Kamienok mi nevyrastie. Vezmem však do ruky malý hrášok, práve tak veľký ako ten kamienok, a hľa!... vykľuje sa, vyrastie a... princie ovocie. Ako je to možné? Nevieme, nechápeme. Nevedia a nechápu to ani tie najmúdrejšie hlavy. *Život bol, je a azda aj ostane najvüčšou záhadou ľudstva*. Boh vie, či

sa nám volakedy podarí rozlúštiť túto záhadu, či budeme vedieť, čo je život. Dnes vieme len toľko, že v prírode skutočne je život, hoci by to niektorí naši súčasníci radi popreli.

No a teraz si poľožme otázku: Odkiaľ je život?

Bol život vždy na zemi?

Našli sa ľudia, ktorí si mysleli, že život vždy bol na zemi. „Odkiaľ je strom?“ — pýtajú sa títo. „Z jadierka“ — odpovieš im. „A to jadierko?“ — „So stromu“. „A ten strom?“ „Z jadierka.“ — „Odkiaľ je sliepka?“ — pýtajú sa ťa znova. „Z vajca.“ „A to vajce?“ „Od sliepky.“ „A tá sliepka?“ „Z vajca.“ *Život je vraj večný.*

Toto ich tvrdenie dnes už neobstoí. Prírodné vedy — geologia a paleontologia — nás učia, že bol čas, keď na zemi nebolo nijakého života. V kôre zemskej ukazujú nám vrstvy, v ktorých sa nenachádzajú nijaké stopy života. Ako ľudia pokrokoví sme môžeme povedať, že v istom čase nebolo na zemi ani zvierat, ani rastlín, ani semienka a vôbec nijakého zárodku života. Túto dobu voláme azoickou (Zón — život, a — bez, teda doba bez života).

Francúzsky učenec Cuvier hovorí: „*Život nebol vždy na zemi a ľahko možno ukázať chvíľu, keď na nej začal*“.¹ V najstaršej vrstve kôry zemskej — v prahornej — darmo by sme hľadali nejaké stopy života. Život teda nebol vždy na zemi.

Život ani nemohol byť vždy na zemi. Geologia nás totiž učí, že naša zem bola kedysi žeravou tekutou látkou, v ktorej boli rozpustené i najtvrdšie kovy. V takejto, niekoľkotisíc stupňov horúcej látke nemohol sa udržať nijaký zárodok života. Látka našej zeme odtrhla sa vraj od slnka. No a učitelia tvrdia, že teplota slnca na povrchu činí asi 4000 stupňov Celzia. Vnútri je jeho horúčosť ešte väčšia. Pater Secchi a Ericson odhadujú vnútornú teplotu slnca na 5-6 miliónov stupňov. Ja myslím, že vôbec neprechádzam, keď horúčosť látky, z ktorej sa naša zem vyvinula, odhadnem na „slabých“ pár tisíc stupňov. V takejto horúčosti o živote nemôže byť ani len reči. Právom hovorí Liebig: „*Exaktná veda prírodná dokázala, že zem v určitej dobe mala takú teplotu, pri ktorej bol nemožný akýkoľvek ústrojný život: dokázala, že ústrojný*

¹ Disc. sur les revolut. du globe § 24. Hettinger, Apolog. IX., vyd. I. 125.

život na zemi mal svoj začiatok.“¹ Tak je to správne. Život na zemi mohol sa objaviť až vtedy, keď kôra zemská ochladla a keď boli na zemi už životu priaznivé podmienky. Myslím, že by sme dnes už ťažko našli človeka, ktorý by sa opovážil tvrdiť, že život vždy bol na zemi.

Znovu sa teda pýtame: Odkiaľ je život na zemi?

Povstal život z neživého?

Niektorí učenci sa nazdávali, že život vznikol praplodením z neživej hmoty. Túto ich mienku čoskoro však vyvrátila biológia. Už v roku 1651. *Harvey* stanovil zásadu: „*Omne vivum ex ovo* — všetko živé pochádza z vajíčka.“ Táto zásada bola následkom objavov neskoršie pozmenená. Roku 1839 objavil *Schwaun* živočíšnú a ešte pred ním *Schleiden* rastlinnú buňku. Tieto objavy mali veľmi veľký vplyv na ďalší vývoj biologie (biológia je veda o živote vôbec).

Z čoho sa skladá buňka? (buňka je najjednoduchšia živá bytosť).

Buňka sa skladá z protoplazmy a bunečného jadra (nucleus). Tak protoplazma ako aj bunečné jadro majú veľmi komplikované složené. Učenci si zpočiatku mysleli, že nositeľom života je protoplazma, ale od toho názoru už upustili. Nositeľom života v buňke je bunečné jadro a protoplazma je jeho živiteľkou. Buňka má všetky vlastnosti živého organizmu: prijíma potravu a rozmnožuje sa. Prijímanie potravy deje sa tak, že sa neorganická, neústrojná hmota premenňuje v buňke na organickú. Rozmnožovanie buňky deje sa zas tým spôsobom, že sa bunečné jadro rozdeľuje a z obidvoch jeho častí vyvinú sa nové bunečné jadrá a buňky. Dnes ešte nepoznáme dostatočne život buňky, ale je isté, že protoplazma a bunečné jadro sú podstatnými jej súčasťami. Bez bunečného jadra síce ešte nejaký čas žije protoplazma, ale rozmnožovať sa nemôže. Bunečné jadro bez protoplazmy je zas len vyvíjajúcou sa buňkou. Z tohoto vidieť, že sa život nemohol vyvinúť len z protoplazmy, ako sa snažia dokazovať nepriatelia náboženstva. *Häckel* svojho času tvrdil, že sú aj také buňky, ktoré nemajú bunečného jadra, na pr. amoeba princeps (jednobunečný živočích, „menivka“, keďže nemá stály tvar). Podľa neho tieto bytnosti, takzvané monery (najnižší živočíchovia bez jadra) by tvorily príchod od mŕtvej hmoty k živej

¹ Chemické listy, str. 206. Schmitz, Apolog. vyd. V. 12

buňke. Avšak dôkladnejším štúdiom bolo zistené, že aj monéry majú bunečné jadro, lenže ho učitenci hneď nespozorovali. Dnes je už teda isté, že sa život nevyvinul z monéry, ktorá by pozostávala len z protoplazmy. Monéry nemôžu byť prvým stupňom života. Jednobunečné bytnosti, skladajúce sa len z protoplazmy, nemohly by sa rozmnožovať a boli by už dávno vymrely.

Po týchto objavoch zásadu „*Omne vivum ex ovo* — všetko živé pochádza z vajíčka“ v roku 1858 *Virchow* už takto formuloval „*Omnis cellula e cellula* — každá buňka pochádza z buňky“. Konečne botanik *Strassburger* roku 1897 vyhlásil: „*Omnis nucleus e nucleo* — každé bunečné jadro pochádza z bunečného jadra.“ Biológia ako najpovolanejšia veda týmto vypovedala praplodeniu výrok smrti.

Konečne na vyvrátenie praplodenia netreba ani biologie: náš zdravý rozum nám hovorí, že nikto nemôže dať, čo sám nemá. Nemôžem siahnúť do prázdneho vrečka, v ktorom nemám ani haliera a dať z neho niekomu peniaze, aby som ho urobil boháčom. Nikto nedá, čo sám nemá. Keď bola hmota mŕtvou, nemohol z nej povstať život. Keď chce mať roľník dobrú žatvu, nielen orie a bráni, ale aj seje. Na svoju rolu musí nasiať zdravého a čerstvého semena, v ktorom je život. Keď chceme mať húsatká alebo kurence, musíme pod hus alebo kvočku podložiť čerstvé vajcia. Život nikdy nepovstáva z neživého. Z neživej hmoty nenarodí sa nič. Právom teda vyhlásila veda: „*Omne vivum ex vivo* — Živé len zo živého môže pochádzať“. Učitenci zistili, že všetky pokusy o oživenie mŕtvej hmoty sklamaly. Ani jeden učenec totižto nevie oživiť mŕtvu hmotu, hoci o pokusy nebolo núdze. Veda nám na pr. vie složiť vajíčko alebo jadierko po stránke chemickej, ale život mu nevie dať. Daj len také umelé vajíčko pod sliepku a čakaj, kedy sa ti z neho vyľahne kura! Nikdy. Slož len chemicky jabĺčkové jadierko a zasadi ho! Môžeš čakať, kým Ti z neho vyrastie jablň a budeš jesť jablká! Dobre hovorí *Kavina*: „V najnovšej dobe väčšinu organických slúčenín a mnohé bielkoniny skutočne sa podarilo zostrojiť v laboratóriu umelým spôsobom: *Leducovi* a *Liesegangovi* podarilo sa umele napodobniť buňku po stránke fyzikálnej, ale predsa to nebola buňka živá, bola len púhou analogiou mŕtvej buňky. I keď sa podarí zostrojiť buňku fyzikálne a chemickú celkom

shodnú, umelý je veľmi pochybný, či táto buňka bude aj žiť: a keby sa aj to podarilo, oživiť totiž takú buňku stooril život umele; nebol by to dôkaz pre abiogeneziu, lebo tá vyžaduje, aby život vznikol sám, celkom spontánne (od seba), bez zukročenia ľudského.“⁴ Celkom správne. Buňka je síce organickou hmotou, účinkujú v nej aj sily fyzické a chemické, ale je v nej aj niečo takého, čo je nad tieto sily. Život buňky nemožno vysvetľovať len mechanikou. Buňka prijíma potravu, rastie a rozmnožuje sa. To všetko sú zjavy, ktoré nemožno vysvetľovať len mechanikou. Niet takého stroja, ktorý by sám od seba prijímal potravu, sám od seba rástol, sám od seba sa obnovoval a seba podobný stroj oplodil. V poslednom čase sa síce rozprávalo o umelom zhotovení živej buňky, ale k dokázaniu prapľodenia takáto buňka nepostačuje. Aby sme mohli uznať prapľodenie, taká živá buňka by musela vzniknúť sama od seba a bez zukročenia ľudského. Musela by mať všetky vlastnosti živej buňky. Musela by prijímať potravu a podľa biologických zákonov sa deliť. Delením by musely z nej vzniknúť nové buňky s patričnými biologickými vlastnosťami. Takto vzniklé buňky musely by sa sosskupovať, aby sa z nich mohli utvoriť rastliny, zvieratá a ľudia. Len vtedy by sme mohli rozprávať o prapľodení. Takéto niečo sa posiaľ nepodarilo. Veda stojí už na vysokom stupni, ale ani po zdĺhavej a namáhavej robote nemôže oživiť mŕtvu hmotu. Čím ďalej, tým väčšími pozoruje, že medzi živou a mŕtvou hmotou je ohromná a nepreklenuteľná priepasť. Musí uznať, že živé len zo živého môže pochádzať.

V roku 1868. — keď sa učiteli hádali o pôvode života — našli na dne morského pri kladení kábelu akúsi lepkavú hmotu. *Huxley* v tejto hmote videl priechod medzi mŕtvou a živou hmotou a nazval ju „*Bathybius Haeckelii*“ z úcty k veľkému prírodníkov darwinizmu *Haeckelovi*. Darwinisti mali z tej hmoty ohromnú radosť. Mysleli si, že sa im konečne podarilo dokázať pôvod života z mŕtvej hmoty. Ich radosť však netrvala dlho. Sám *Huxley* v roku 1879. musel vyhlásiť, že aj „*Bathybius Haeckelii*“ je len mŕtvou hmotou — sádrou. Táto udalosť znovu len potvrdila známu zásadu: „*Omne vivum ex vivo* — živé len zo živého môže pochádzať.“

⁴ Dr. K. Kavina: Botanika Zemědělská, Díl I. č. 3., Praha 1922.

Pasteurove pokusy.

Materialisti sa ani po tejto udalosti nevzdali nádeje, že sa im podarí dokázať čisto hmotný pôvod života. Hľadali nový argument pre svoje tvrdenie a obrátili pozornosť k takzvaným infuzóriam a baktériam.

Rozpoviem Ti, ako to vlastne mysleli.

Keď dlhší čas držíme na vzduchu syr alebo mäso, časom nám ožije. Vidíme na ňom červov a iných všelijakých živočíchov. Niečo podobného môžeme pozorovať aj v krvi, v prachu a v smetiach. Tento zjav nútil učencov k premýšľaniu: Ako je to možné? Odkiaľ sa tam dostali tí živočísi, keď ich tam predtým nebolo? A našli sa jednotlivci, ktorí vyhlásili, že títo živočísi povstali z neživej hmoty. Akýnsi pyšným seabavedomím volali: „Hľa, vidíte, že živé predsa len povstalo z neživého!“ No, ich radosť netrvala dlho, pokazil im ju chýrečný učenec *Pasteur*. Ten svojimi pokusmi dokázal, že sa mylia. Urobil to takto:

Pasteur zostavil akúsi tekutinu a hrial ju za ten čas, kým nezačala vriec. Potom ju dobre uzavrel do nádoby a vzduch vypumpoval. Po 1 a pol roku sa v nádobe neukazovala nijaká stopa života. Vtedy vpustil do nádoby vzduch a na druhý deň zas bol život v tekutine. Materialisti po tomto pokuse radostne vykriekli: „Nuž hľa! Vidíte, že živé môže povstať aj z neživého! V nádobe nebolo života a sotvaže sa dostal do nej vzduch, už sa aj ukázal život!“ *Pasteur* na to opakoval svoj pokus s tým rozdielom, že vzduch do nádoby vpustil cez rozpálenú rúru. A hľa, tekutina neožila! Zárodky života sa spálili v tej rúre. *Pasteur* tým dokázal, že sa pri prvom pokuse dostal život do tekutiny pomocou vzduchu. Toto svoje presvedčenie odôvodnil ďalším pokusom. Pomocou vyssavača vzduchu hnal vzduch do rúry, ktorú uzavrel chumáčkom streľnej bavlny. Táto bavlna zachytila všetky baktérie. Keď ju potom vložil do tekutiny, v ktorej sa za 1 a pol roka neukazovali stopy života, tekutina ihneď ožila.

Týmito pokusmi *Pasteur* dokázal, že je vzduch nositeľom a šíriteľom malých semenných buniek, vajíčok a zárodkov. Táto okolnosť mohla potom zaviniť omyl, že živé môže povstať aj z neživého.

Proti pokusom *Pasteurovým* boli robené všelijaké námietky a preto parížska akadémia vyhlásila komisiu na ich

preskúmanie. Komisia zistila, že pokusy sú správne. Po Pasteurových pokusoch sa ešte *Bastian* chcel ujať obrany prapľodenia, ale materialista *Tyndall* dokázal, že jeho pokusy sú nespoľahlivé a nesprávne.

V roku 1877 sa musel aj bývalý materialista *Virchow* na schôdzi prírodovedcov v Mníchove osvedčiť v tom smysle, že *prírodná veda nepozná prapľodenia*.

Po týchto udalostiach začali materialisti do sveta blásať, že keď je dnes prapľodenie aj nemožným, ale bolo vraj možné *v prvých dobách vývoja zemského*. Vtedy vraj bolo na zemi iné teplo a iný vzduchový tlak atď. No, učenci aj proti tomuto tvrdeniu majú svoje námietky. Čo bolo voľakedy, musí byť možné aj dnes. Veď sa stále povráva, že prírodné zákony sú večné a nezmeniteľné. A konečne! Veď dnes aj umelým spôsobom vieme dosiahnuť takého tepla a takého tlaku vzduchového, aký bol na našej zemi v prvých dobách jej vývoja. Prečože teda nevieme oživiť neživú, mŕtvu hmotu, prečože ju nevedia oživiť dnešní učenci?

Nepriatelia náboženstva sa zato aj naďalej pridŕžávajú prapľodenia. Vo svojej bezradnosti vidia priechod od mŕtvej hmoty k životu v *nerastných kryštáloch*. Avšak ani tento ich názor nemá dostatočného vedeckého podkladu. Medzi živou buňkou a kryštálom je totiž len vonkajšia podobnosť. V skutočnosti je medzi nimi asi taký rozdiel ako medzi živým dieťaťom a voskovou bábikou. Pri kryštalizácii odohráva sa len proces fyzický a chemický a v bunke je okrem procesu fyzického a chemického aj život. Znázorním to aj príkladom. Kuchynská soľ vyskytuje sa v kryštáloch kockových. Keď kuchynskú soľ zomeleme a vo vode rozpustíme, po kockách neostane ani len stopy. Odparme však slanú vodu a soľ sa nám znovu zjaví v kryštáloch kockových. No a teraz rozomeľme buňku a navždy jej zničíme život. Chemický a fyzický proces sa však v nej odohráva aj naďalej. *Mechanikou sa teda život vysvetliť nedá.*

Znovu a znovu sa teda musíme vrátiť k otázke: Odkiaľ je život?

Prišiel život s inej hviezdy?

Azda sa dostal život na zem s inej hviezdy? Na našu zem padajú povetrné-meteory, či azda na tých nedošly na zem nejaké zárodky života?

Je to myšlienka vážnych učencov (Helmholtz, Thomson), ale... nedokázaná.

Učenci nám totiž vravia, že *hviezdy* alebo sú v *stave ohnivom* a nemôžu na sebe *chovať život*, alebo sú na nich životu nepriaznivé podmienky.

Pripusťme však, že je aj na iných hviezdach život, hoci to ešte dosiaľ nikto nedokázal! Aby sa ten život odtiaľ sem dostal, musel by prejsť studeným vzduchoprázdny priestorom a *zničila by ho hrozná zima* (273°C.).

Keby sa tak nestalo a život by šťastlivo prešiel vzduchoprázdny priestorom, aj tak by nebolo z neho nič. Keď sa meteor dostane do vzduchovej vrstvy, nastáva totiž trenie a meteor sa rozhorúči. A na zem padne v *stave ohnivom*. V takejto ohnivej hmote metora by *zárodky života zhorely*.

Odhliadnime však aj od tohto! Ani vtedy by sme nemali objasnený pôvod života, lebo by sme nemali odpovedi na otázku: *Kde sa vzal život na iných hviezdach?*

Myšlienku, že život prišiel na zem s inej hviezdy, najnovšie pozmenil švédsky fyzik *Svante Arrhenius*. Podľa jeho názoru s nejakej hviezdy dostaly sa na našu zem malinké spóry (rozmnožujúce sa zárodky), aké sú na pr. pri besnote a inde. Táto mienka neprotiví sa síce zdravému rozumu, ale má v sebe málo pravdepodobnosti. Pôvod života nám vôbec nevyšvetlí.

Je totižto otázkou, či by takáto spóra, ktorá má byť akýmsi počiatkom života, mohla dojsť na našu zem. Nevieme ešte, či spóra vydrží zimu vzduchoprázdného priestoru (-273°C.). Kým by sa takáto spóra dostala na našu zem, trvalo by to podľa *Svante Arrhenia* niekoľkotisíc rokov a my len toľko vieme, že pri 245 stupňoch Celsia baktérie žijú len niekoľko mesiacov. Spóra je ďalej dokonalejšou organickou jednotkou a podľa *skúsenosti* nemôžu sa z nej vyvinúť rastliny, zvieratá a ľudia. Konečne, ako pri názore *Helmholtza* a *Thomsona*, tak aj pri mienke *Svante Arrhenia* vracia sa nám otázka: Odkiaľ prišiel život na iné hviezdy? *Svante Arrhenius* nám teda tiež nevie povedať: Odkiaľ je život?

Živé môže pochádzať len zo živého.

Pýtali sme sa: Odkiaľ je život?

Opýtali sme sa učencov, ale tí mlčia. Nevedia nám dať uspokojivej odpovedi. Niektorí z nich si myslia, že život bol

vždy na zemi. Bol to omyl, ktorý vyvrátila geológia (veda o vnútornej stavbe kôry zemskej a jej vzniku) a paleontológia (veda o skamenelinách). Iní sa snažili dokazovať, že život povstal z neživej hmoty. Už ukazovali aj akéhosi praživoka, ale vysvitlo, že ten praživok je len... sádkou. Po tomto nezdare potom chceli oživiť mŕtvu hmotu, ale bezvýsledne. Po mnohých a bezvýsledných pokusoch musela aj veda uznať zásadu: „*Omne vivum ex vivo* — Živé len zo živého môže pochádzať.“ Našli sa síce učitelia, ktorí mysleli, že život prišiel na zem s inej hviezdy, prípadne s inej nebeskej sústavy. No ani títo nám neobjasnili pôvod života. O pôvode života dnes nevieme nič viac, ako vedeli naši predkovia volakedy. Dr. K. Kavina v citovanom už diele píše: „Z krátkeho prehľadu možno sa presvedčiť o jedinej krutej pravde: o pôvode života nevieme nič pozitívneho. Preto však nesmieme zúfať nad svojou malomocnosťou a musíme pilne pátrať ďalej: veď o pôvode energie a hmoty tiež nič nevieme, ale za to fyzika a chemia, ktorá pracuje s nimi, denne prichádza k novým poznatkom. Biolog musí tiež bádať o živote a o jeho zákonitosti ako o danom zjave bez toho, že by poznal jeho pôvod. Riešenie otázky o pôvode života spadá v jedno s tajomstvom podstaty života a len budúcnosť, ktorá azda rozšíri úzku hranicu schopnosti ľudského poznávania, omedzeného dosavadnými smyslami, rozrieši tieto problémy.“^{*} Tak píše vo svojej knihe profesor českej techniky v Prahe.

Odkiaľ je teda život? — Veda nám nevie povedať. Keď je tomu tak, nepozostáva nám nič iného, ako hľadať vysvetlenie vo viere, v náboženstve. A náboženstvo? Ono buduje ďalej na základoch vedeckých a hovorí: „Veda vyhlásila, že živé len zo živého môže pochádzať. Teda aj život na zemi môže pochádzať len zo živého... len od žitého Pána Boha.“

Kto neverí v Pána Boha, tomu pôvod života ostáva nerozluštiteľnou záhadou, hádankou, tajomstvom i keby bol najväčším učencom XX. storočia.

Priechné tvary.

Prívrženci darwinizmu — ako si sa aj sám presvedčil — nevedia nám povedať: Odkiaľ je život? Darwinizmus má však aj iný nedostatok. Chýbajú mu takzvané priechné

^{*} Dr. Kavina: Botanika Zemědělská, Díl I. č. 3, str. 650—51.

tvary, ktorými by najlepšie mohol dokazovať opičí pôvod človeka.

Čo sú to tie priechodné tvary?

Darwinisti hovoria, že sa človek postupne vyvíjaval z opice. Tento vývoj dial sa vraj veľmi pomaly. Z toho však nasleduje, že v istom čase museli na zemi žiť živočísi, ktorí neboli ani opicami, ale ani človekom. Tieto bytosti sa vedecky nazývajú *pithecanthropami*. Toto sú tie priechodné tvary medzi opicou a človekom. Prívrženci darwinizmu si to myslia takto:

Najprv vraj boli na zemi opice. Potom nasledovali živočísi od opíc trochu dokonalejší. Zatým prišli živočísi ešte dokonalejší... Po nejakom čase sa objavil na zemi takzvaný homo alalus alebo stupidus (človek nemý alebo nerozumný) a na koniec takzv. homo sapiens (človek rozumný).

Čo hovoria k tomuto dejiny?

Dejiny nám hovoria, že sa človek objavuje na zemi ako homo sapiens — ako človek rozumný, ktorý má aj akúsi primitívnu kultúru: nástroje, zbrane atď. Dejepis nepozná človeka, ktorého by bolo možno nazvať homo stupidus. Pračlovek podľa dejepisu užíval ohňa a vyrábal si zbrane, kreslil, maľoval atď. To všetko nasvedčuje tomu, že pračlovek — pokiaľ môžeme sledovať jeho stopy — vystupuje v dejinách ako homo sapiens — človek mysliaci. O pithecanthropovi niet v dejinách ani len stopy.

Prívrženci darwinizmu však za to neupustili od svojho názoru. Aby svoje tvrdenie o opičom pôvode človeka predsa len nejak podopreli, dali sa do hľadania pithecanthropov. Najprv ich hľadali medzi živými. Prekntali všetkých päť dieľov sveta, ale darmo. Túženého pithecanthropa nenašli. Zato však nezriekli sa nádeje na úspech. Keď ho nenašli medzi živými — ani medzi Černochmi, ani medzi Papuánmi v Polynézii — začali ho hľadať medzi mŕtvymi. Začali kopáť. Prekopali zem a v jej vrstvách hľadali stopy pithecanthropa. Ale márne. Našli skameneliny všetkých známych tvorov, našli kostry ľudí a opíc, ale skameneliny a kostry pithecanthropov nenašli. Je to ozaj zaujímavé! Podľa darwinistov tieto bytosti žily predsa na zemi, musely teda zanechať na nej po sebe aspoň nejaké stopy. Avšak kde nič, tu nič! Priechodný tvar medzi opicou a človekom takzv. missing-link sa nenašiel!

podnes. Zlé jazyky začaly si preto povrávať, že ten povestný pithecanthropos asi nemal nijakých kostí.

V rokoch 1896-92 holandský lekár *Eugen Dubois* našiel na ostrove Jave časť lebky, hnát a 3 zuby. Tieto kosti neboli síce nájdené na jednom mieste, ale darwinisti sa predsa nazdávali, že patrily jednému tvorovi. Tohto tvora nazvali pithecanthropos erectus (priamo chodiacim človekoopom) a považovali ho za priechodnú bytnosť medzi opicou a človekom. Bol to však omyl. Novšie štúdium zistilo, že spomenuté kosti nepatrily nášmu pradedovi, ale nejakej gibbonovitej opici.

Podobne obišli aj s takzv. *človekom neandertalským*. Jeho lebka bola nájdená v Neandertale pri Düsseldorfe v roku 1856. Z tejto lebky potom zrekonštruovali celú hlavu a dali sa do hľadania podobných lebiek a hláv. A výsledok?! Dokázalo sa, že tento „neandertalský“ typ žil v Európe za časov rímskych a podnes žije v Austrálii. Neandertalskú lebku mal posledný kráľ irský, ďalej sv. Mansuy, biskup v 4. storočí a v 18. storočí Kai Lykk, dánsky šľachtic. No a títo neboli pithecanthropmi.

Ešte jednu vec Ti tu spomniem.

V roku 1899. aj v Krapine v Horvatsku vykopali nejakú lebku a považovali ju za lebku pithecanthropa. Ale ani tá nemôže tvoriť priechod medzi lebkou opice a človeka. Sám jej nálezca totiž doznáva, že voľakedajší jej majiteľ poznal ohneň a mal aj nejaké primitívne nástroje. Bol to homo sapiens — rozumný človek.

Priechodný tvar medzi človekom a opicou nenašiel sa teda podnes. Keď sa najde nejaká kostra, zakaždým je to kostra opice alebo kostra človeka. Nikdy to nie je kostra nejakého človekopa. To by nasvedčovalo tomu, že darwinisti asi nemajú pravdu. Prívrženci darwinizmu vyhovárajú sa síce na to, že je naša zem z dvoch tretín pokrytá vodou a preto nenaohádzame kosti pithecanthropa. To je, pravda, slabá výhovorka. Suchá zem tvorí jednu tretinu povrchu zemského a na tejto jednej tretine by sme predsa len museli nájsť nejaké tie kosti podľa želania darwinistov. Keď ich nenaohádzame, to je najlepším dôkazom, že ten povestný tvar je len výplodom smelej fantázie. Dobre hovorí známy nemecký antropolog (antropologia je veda o človekovi) *Virchow*: „Všetky snahy, smerujúce k zisteniu postupného vývoja človeka neplatia, boli márne. Niet nijakého „prouthrop“, nija-

kého človekopa. Každý dosiaľ nájdený missing-link bol len výtvorom sna."

Spojovací článok medzi človekom a opicou sa teda nenašiel. Uznávajú to aj sami darwinisti. Zato však nevzdávajú sa svojho učenia a hlásajú: „Medzi človekom a opicou nieť priameho pokrvnenstva, človek a opica majú len spoločného predka.“ Podľa tohoto názoru by človek bol akýmsi bratrancom opice. Obidvaja mali vraj spoločného predka, ktorého treba nájsť. Od tohoto spoločného predka kráčať vývoj dvojakým smerom: jedným smerom sa vraj z neho vyvíjala opica a druhým človek.

Toto tvrdenie tiež neobstoí. Keby sa zakladalo na pravde, museli by sme nájsť spojovacie články tak medzi spoločným predkom a opicou ako aj medzi spoločným predkom a človekom. Tie my darmo hľadáme. Známy učenec Wasmann o tejto veci bol napísal: „Medzi dnešným človekom a tým domnelým spoločným predkom nenachodíme ani len jediného spojovacieho článku. Keby bol mal spoločného predka s dnešnými opicami, musela by sa dokázať aj vetev, ktorá viedla k dnešným opiciam.“ Opice sú už v dobe trefohornej rozdelené na čeladi. Keby človek mal s nimi spoločného predka, musel by mať svojich predchodcov aj v dobe trefohornej. Ale z trefohornej doby sa posiaľ nenašli nijaké kosti človeka.

Niektorí videli stopy človeka v takzv. eolitoch, ktoré sa vyskytujú vo vrstvách trefohorných. Tieto eolity (eos-zora, lithos-kameň) sú hranaté kamene. Avšak moderní učiteli vravia, že sa táto zvláštna forma eolitov dá vysvetliť aj prirodzeným spôsobom: na pr. pôsobením vody, pádom, ohňom, tlakom ľadovcov, zmenou teploty atď. Nemusel im ju teda dať človek. Vo vrstvách trefohorných je eolitov veľmi veľa. Keby sme ich zvláštnu formu pripisovali človekovi, rozhodne by sme po tom človekovi museli nájsť aj nejaké kosti.

A teraz, ohrňme výsledok nášho uvažovania!

Paleontologia nič nevie o opičom pôvode človeka. Celá táto náuka je len hypotéza (domnienka), dosiaľ nedokázaná. Učenec Rádl hovorí: „Najstarší ľudia sú od zvierat práve tak vzdialení ako dnešné plemená ľudské.“ Antropolog Stratz po

uvážení rozdielov medzi človekom a zvieratom píše: „Z toho súdim, že človek nepochádza ani od opice, ani od iného zvieraťa, ale od vlastného predka.“⁷ Branca k tomu dokladá: „Človek má za predkov ľudí.“⁸

Kým nám teda darwinisti neukážu priechodné tvary medzi opicou a človekom, ich náuku o opičom pôvode človeka v mene vedy musíme pokladať za teóriu nikým nedokázanú.

Múdry inženieer.

Po prečítaní predchádzajúcej kapitoly istotne si myslíš: „Darvinizmus na tento čas nám síce nemôže ukázať potrebné priechodné tvary, ale ich môže niekde objaviť v budúcnosti. To je predsa dosť ľahko možné. Nejaký ten vývoj v prírode nemožno celkom zapierať a budúcnosť nám môže pripraviť všelijaké prekvapenia.“

Venujme teda pozornosti aj tejto otázke!

Najeamprv si za potrebné pokladám zdôrazniť, že nejaký ten vývoj v prírode uznávam aj ja. Uznávam na príklad možnosť premeny odrúd, ale popieram možnosť premeny druhov. Podľa môjho názoru mohli sa jedna z druhej vyvinúť rozličné druhy rýb, ale sa nemohly z rýb vyvinúť vtáci alebo zvieratá. Takto hľadeli na náuku vývojovú aj katolícki jej prívrženci.

A teraz sa pýtajme: „Čo potom, ak sa predsa len raz dokáže pravdivosť náuky Darwinovej o opičom pôvode človeka? Stane sa tým zbytočnou viera v Pána Boha?“

Nie, lebo aj vtedy budeme potrebovať Pána Boha.

Zuázorním Ti to príkladom.

Kdesi bola výstava. Na tej výstave boli znázornené dva rozličné spôsoby výroby novín.

Prvý spôsob bol celkom primitívny. Niekoľko ľudí rozmielalo drevo na piliny, robily z nich papierovú kašu a potom papier. Ich spolurobotníci zas' sádzali noviny. Sadzbu aj s papierom vkladali potom do tlačiarkeho stroja, narábali tým strojom a vyberali z neho už hotové noviny. Vytlačené noviny brali do ruky ďalší robotníci. Skladali ich a odovzdávali predávačke. Tá ich vzala pod pazuchu a predávala po uliciach za niekoľko halierov.

⁷ Weigner: Problém o pôvodu M. 107.

⁸ Fox, Človek, 60.

To bol jeden spôsob výroby novín.

Na tej istej výstave bol však znázornený aj iný spôsob výroby a ten bol oveľa zaujímavejší.

Výroba novín bola prevádzaná automaticky. Vo veľkej dielni nebolo vidieť ani len duše. Všetku prácu konal jeden stroj. Bolo vidieť dopravovanie stromových pňov, tých sa chápaly iné stroje, rozrezávaly ich, rozsekávaly a štiepaly ich na kúsky. Takto vzniklé kúsky išly do ďalších strojov, ktoré ich drtily na piliny, miešaly ich s vodou a robily z nich papierovú kašu. Túto kašu ďalšie stroje rozlievaly na plechy, postupne zohriate, sušily ju a robily z nej papier. Orezávanie papiera dialo sa tiež mechanicky. Hotový papier šiel do válcov opatrených literami a samočinne boly tlačené noviny.

To ešte nebolo dosť! Noviny boly mechanicky skladané a išly znovu do stroja. Ten potom jednotlivé čísla vyhadzoval tomu, kto do neho vhodil šesť halierov.

To všetko dialo sa samočinne a bez akejkoľvek ľudskej pomoci. Pri celej výrobe novín nebolo vidieť ani len jediného človeka.

A teraz si predstav, že by ti pri pohľade na tento automatický spôsob výroby novín voľakto povedal: „K výrobe novín v modernej dobe už netreba človeka.“ Čo by si mu na to odpovedal? Povedal by si mu asi toto: „Je pravda, že sa pri výrobe novín na tom modele neobjavuje človek, ale bez človeka sa za to pri nej nezaobídeme. Človek to bol, ktorý ten stroj vymyslel a zostavil. On je teda pôvodcom všetkého.“

Akiste badáš, kde smeruje toto moje prirovnanie!

Podľa darwinistov človek je len akýmsi výrobkom premeňovacieho stroja prírody, z ktorého po tisícoch rokov vyšiel Adam. Lenže kto je pôvodcom tohoto obdivuhodného stroja prírody? Kto ho vymyslel? Kto stanovil plány toho vývoja? To všetko sú otázky, ktoré nás nútia k premýšľaniu.

Keď vidíme stroj, ktorý z bielych nití utkáva pekné plátno, nepovieme, že je to len zásluhou toho stroja; ale myslíme na toho, kto ten stroj vymyslel a zostavil. V niektorých mestách majú hodiny, ktoré ukazujú čas, bijú a ešte aj hudobné kusy odohrávajú. To však tie hodiny nerobia samy od seba, ale je to zásluhou hodinára, ktorý ich zostavil. Tak je to aj s prírodou.

Darvinisti hovoria, že príroda je veľkým premeňovacím strojom, v ktorom vraj všetko ide samočinne. V tom majú pravdu. Príroda je veľkolepým a obdivuhodným strojom.

Keď si pomyslí na darwinistami hlásaný vývoj, mne tá príroda tak pripadá, ako lokomotíva: ktorá povstala sama od seba (prvá živá buňka sama od seba), sama od seba sa zásobí uhlím a vykuruje (buňka prijíma potravu), sama od seba sa začne pohybovať (buňka sa rozdelí), sama od seba uháňa z Bratislavy do Žiliny (z buňky sa vyvíjajú rozličné bytnosti), sama od seba sa zastavuje na jednotlivých staniach (z buňky sa vyvinul červ, zviera, opica) a sama od seba dorazí do Žiliny (po dlhých premenách vyvinul sa z buňky človek). Takejto lokomotívy nateraz ešte nemáme. Povedzme však, že raz dojde aj k zhotoveniu takejto lokomotívy. Vznikne ona sama od seba? Nie, nie, nie. Sám od seba taký rušeň nevznikne, ale ho vymyslí ľudský rozum a zhotovia ho ľudské ruky. Tá lokomotíva bude výmyslom mozgu ľudského. Tak je to aj s prírodou. Podľa názoru darwinistov je príroda jednoduchým premenovacím strojom. Všetko vraj ide v ňom automaticky. Kto vymyslel však ten veľkolepý stroj prírody? Kto bol jeho inženierom? Kto bol jeho majstrom? Kto ho zhotovil? Kto ho udržuje?

Kto? — Pán Boh.

Keby sa teda raz aj podarilo dokázať náuku vývojovú, ten obdivuhodný plánovitý vývoj v prípade by sa nedal vysvetliť bez Pána Boha. Veľkolepý stroj prírody by aj vtedy hlásal slávu a múdrosť svojho inženieira.

Boh Ťa stvoril.

Na začiatku tejto knižočky som sa Ťa pýtal: „Odkiaľ si?“ Darwinisti tvrdia, že si potomkom orangutanov a šimpánzov. Toto ich tvrdenie však neobstojí. Niet totiž dôkazov, ktorými by mohli podoprieť. No a keby sa im raz aj podarilo sohnáť potrebné dôkazy, bez Boha sa ani potom neobídu.

Odkiaľ si teda?

Bol čas, keď Ťa nebolo na svete. Bola už tvoja rodná dedinka, tvoj rodný domček; boli už ľudia a zvieratá; ale Teba nebolo. Odkiaľ si prišiel na zem? Kde si sa tu vzal? Kto Ťa stvoril? Azda rodičia? — Nie. — Boh len použil tvojich rodičov, aby Ťi život dali. Použil ich tak, ako používa mame, aby nás nosila. Použil ich tak, ako používa vzduchu, aby oživoval naše pľúca. Použil ich tak, ako používa ohňa, aby nás zohrieval. Odkiaľ si teda? *Od Boha si vyšiel. Boh Ťa stvoril.* Kedysi Boh stvoril Adama a Evu... potom patriar-

chov... prorokov... potom miliony ľudí... potom ešte miliardy... Pred dvadsiatimi, tridsiatimi, štyridsiatimi, päťdesiatimi .. rokmi vyšla konečne z rúk Božích pričinením tvojich rodičov nová ľudská bytnosť. Ty si prišiel-prišla na svet. Vyšiel-vyšla si od Boha.

Môžu sa teda chvastať kráľovia a šľachtici svojím pôvodom a svojimi predkami, Ty im nemáš čo závidieť. Ty im hrdo môžeš povedať: „*Som niac ako vy! Homo Dei sum — Som človekom Božím! Od Boha pochádzam!*“ A len ľutovať môžeš tých nešťastníkov, ktorí sa chvastajú svojím zvieracím a opičím pôvodom.

Načo si na svete?

Vo svete všetko má svoj cieľ, všetko má svoj účel. Preto je slnko na oblohe, aby svetilo a nás ohrievalo. Preto je dážď, aby ovlažoval pôdu. Preto sú hory a lesy, aby čistily vzduch. Každá vec na svete má svoj cieľ. Každý náš sval, každá žilka, každý nerv, každý vlas má svoj účel. Musí teda mať aj človek.

Okolo seba vidíme ľudí. Pracujú od rána až do večera. Dvadsať, tridsať, štyridsať rokov sa namáhajú na zemi a potom?... Potom umrú. Načo žili teda na zemi? Nadarmo? To by potom mal pravdu ten človek, ktorý po svetáckom živote na smrteľnej posteli bol povedal: „Na môj náhrobok napíšte slová: Tu odpočíva jeden hlupák, ktorý odišiel z tohoto sveta bez toho, žeby sa bol dozvedel, načo vlastne prišiel na túto zem.“

Načo si na svete? Prečo žiješ?

Sv. František z Assisi opýtal sa raz istého murára:

— Čo robíš, bratku?

— Pracujem od rána do večera — odpovedal murár.

— A načo pracuješ?

— Aby som zarobil niečo.

— A načo zarábaš?

— Aby som si mohol zaopatriť chleba.

— A načo ti je ten chlieb?

— Načo? Aby som žiť mohol.

— A načo žiješ?...

Áno, načo žiješ? Načo si na svete? Čo je cieľom tvojho života?

Načo sme na svete?

Azda na to, aby sme sa stali boháčmi? To sotva. Ved všetko tu necháme na zemi. A okrem toho: každý nemôže byť boháčom. Načo teda žije ten, ktorý nemôže zbohatnúť? ... Nie, bohatstvo nie je a ani nemôže byť cieľom nášho života.

Azda je naším cieľom sláva, slávne meno? Lenže čo je potom životným cieľom tých, o ktorých nikto nevie, nikto nerozpráva a nepíše?

Azda je naším cieľom životným učenosť a veda? — Ani to nie. Ved' učeným nie je a nemôže byť každý. No, a najväčší mudrci celkom akromne vyznali pred svojou smrťou, že ich vedomosti boli len chatrné a nedostatočné.

Načo sme teda na svete?

Azda preto, aby sme užívali radosti tohoto sveta? To tiež nie je možné. To by potom väčšina ľudí nedosiahla svojho životného cieľa.

Čo je naším životným cieľom? Azda len samé trápenie a konečne smrť? Nie. Naším životným cieľom je niečo iného.

Čo je to?

Na túto otázku odpovedá katechizmus slovami: „*Na to sme na svete, aby sme Boha poznali, Jeho milovali, Jemu slúžili a tak spasení boli*“. To je teda naším životným cieľom. Preto nás stvoril Boh. Teda nie preto, aby sme peniaze shŕňali. Nie preto, aby sme jedli, pili a sa zabávali. Ale preto, aby sme Bohu slúžili, Jeho poslúchali, Jeho vôľu plnili a jeho prikázania zachovávali.

Istá žena mala chorého muža a poslala svojho syna pre lekára. Chlapec odišiel a vrátil sa domov až neskoro večer. Ruky mal vo vrecku a veselo si pohvizdával.

— No, čo ti povedal lekár: príde či nepríde? — pýtala sa matka so slzami v očiach.

— Lekár? — odpovedal chlapec so sklopenými očami. — Ja som ho ani len nevidel. Cestou zazrel som pestrého motýľa, toho som naháňal po lúkach.

Tak si počínajú aj mnohí ľudia. Netrávia svoj život v službe Božej, ale behajú za vecmi malichernými: za bohatstvom, za slávou, za učenosťou, za radoťami atď. Márnia ten drahý čas svojho života ako nerozumné deti. A pri tom za-

Kde ideš?

Život ľudský je vlastne cestovaním a my ľudia sme cestovateľmi. Cestujeme všetci bez výnimky. Cestuje aj starec, ktorý shrbený sedí na lavičke pred dvermi. Cestuje aj dieťa, odpočívajúce v kolíske alebo ihrajúce sa s drevenými hračkami. Kde to cestujeme? Kde sa uberáme? Kde budeme o päťdesiat — sto rokov? Kde sa podejeme? Čo sa stane s nami?

V živote sv. Filipa Nerejského čítame veľmi poučnú udalosť. Raz prišiel k nemu mladík, František Zazzero a s radosťou mu oznamoval, že bude študovať právo. Sv. Filip ho pozorne vypočul a potom zvolal:

— Ó, šťastný človeče! Ty teda budeš študovať a staneš sa pánom!

— Áno.

— A keď vyštuduješ, budeš doktorom!

— Áno.

— Budeš advokátom a dosiahneš slávy!

— Áno.

— Potom sa staneš boháčom a postavíš si krásny dom.

— Áno, áno — odpovedal s radosťou mladík.

— František, nuž a čo potom? — pýtal sa vážne svätec.
— Čo potom?

Na túto otázku mladík už nevedel odpovedať. Zamĺkol a zvažnel.

— Čo potom? Čo potom? — Táto otázka sa mu stále ozývala v duši. Premýšľal a nakoniec si povedal.

— Potom zomriem.

— A čo potom? — pýtal sa znovu veľkým strachom. — Čo potom? Aký osud očakáva mňa, budúceho slávneho advokáta po smrti?

Tu prestal so svojimi úvahami. Na túto otázku si už netrúfal odpovedať. Táto otázka skalila jeho veselú myseľ. Zamyšľal sa, vzdal sa svojich plánov a vstúpil medzi oratóriánov.

Na krátku, ale vážnu otázku „Čo potom?“ odpovedá naše náboženstvo slovami: „Potom pôjdeme k svojmu nebeskému Otcovi. Pôjdeme do večnosti“. Áno, pôjdeme k svojmu nebeskému Otcovi, pôjdeme do večnosti. Všetky naše podnikania, všetky naše práce, všetky naše kroky nie sú ničím

iným, iba cestou k nášmu nebeskému Otcovi, cestou do večnosti.

Námorníci celé týždne, mesiace, ba aj celé roky strávia na mori, ale jedného dňa predsa sa len vrátia domov. Uvidia svoju vlasť a stretnú sa so svojimi otcami, manželkami a dieťkami. Podobne je to aj s nami. Žijeme na zemi dvadsať, tridsať, štyridsať, päťdesiat, sedemdesiat rokov... a potom príde smrť. Opustíme toto elzavé údolie a odídeme... Kde?

Do večnosti.

Ku koncu tejto kapitoly uvediem ti ešte jeden príklad.

Na pobreží morskom sedí muž. Je vychudnutý, otrhaný a bledý. Celá jeho postava prezradzuje, že nie je domorodcom, ale cudzincom. Okolo neho prejde nejaký pán, hodí mu malú almužnu a osloví ho:

— Však ste vy nie z tohoto kraja?

— Nie, pane — odpovedá úbožiak — som cudzincom, vyhnancom. Štyridsať rokov žijem už v tejto zemi. Za tých štyridsať rokov každý deň prichádzam sem na morské pobrežie a pozorujem západ slnka. Posledné jeho lúče osvietia v diaľke za morom modrú líniu. To sú hory mojej vlasti a za týmito horami je môj rodný kraj, môj rodný dom, môj staručký otec, moja manželka a moje dieťky. V duchu sa dívam na nich a požehnávam ich. A s túžobnosťou očakávam deň, keď sa budem môcť navrátiť domov, do svojej vlasti.

Vyhnancami sme aj my na tejto zemi. Trpíme tu, pracujeme a plačeme, ale vo svetle svojej viery vidíme svoj domov a svoju vlasť, kde čaká na nás náš Otec nebeský.

Vo svetle viery vidíme za hrobom večnosť.

„Zo záhrobia ešte nikto neprišiel!“

Keď sa niekde rozpradie rozhovor o večnosti a záhrobnom živote, veľmi často počujeme slová: *„Zo záhrobia a z druhého sveta ešte nikto neprišiel na zem. Ja potom budem veriť v záhrobný život, keď odtiaľ voľakto príde na zem...“*

Posviacme si teda aj na túto otázku!

Kedysi bol som u holiča... Miestnosť bola neveľká... Na jednej strane španielskou stenou bol oddelený takzvaný dámsky salón. Rozprávaly sa tam štyri dámy vôbec sa nestarajúc o to, kto ich počúva.

Sadol som si pod nôž a kým sa okolo mňa zvrátil zručný

holičský pomocník, mimovoľne som začul rozhovor z dámskeho salónu.

— Z neba ešte nikto neprišiel! — bolo počuť nejaký ženský hlas. Ani z pekla a očistca sa ešte nikto nevrátil. Ja potom budem veriť v nebo, peklo a očistec, keď ztadiaľ príde voľakto na túto zem a povie nám, ako je tam...

— Toho sa vy nedožijete nikdy! — vravel iný ženský hlas.

Bol by som počúval aj ďalej, ale pomocník už dokončil svoju prácu. Dámy tiež umskly. Zbadaly, že ich počúva kňaz.

Pozdravil som sa a odišiel z obchodu. Cestou spomínal som si na jednu zaujímavú udalosť zo školy.

— — — — —
Bolo osem hodín ráno... V kročil som do štvrtej triedy ľudovej školy.

— Po-chvá-len Pán Je-žiš Kri-stus! — pozdravily ma dievky ťahavým hlasom.

Pomodlili sme sa modlitbu pred vyučovaním, zapísal som látku do triednej knihy a začal som skúšať. Na úlohu mali deti dvanásť článok apoštolského vyznania viery „Verím v život večný“. Chlapček, ktorého som vyvolal, odpovedal veľmi pekne na otázky o nebi, pekle a očistci. Bol som s ním naozaj spokojný. Chcel som sa však presvedčiť, či rozmýšľa a dáva v škole pozor. Opýtal som sa ho teda na také niečo, čo v knihe nebolo.

— Pekne si odpovedal! — hovoril som mu. — Ale teraz mi povedz: Odkiaľ my to vieme, že jeho nebo, peklo a očistec?

— Z Písma Svätého! — odpovedal chlapček.

— A kto napísal Písmo Sväté?

— Apoštolovia a evanjelistovia.

— Odkiaľ však vedeli apoštolovia o nebi, pekle a očistci?

— Od Pána Ježiša.

— Nuž a mohol vedieť Pán Ježiš, že je nebo, peklo a očistec?

Ano, prosím, veď Pán Ježiš bol pravý Boh! — odpovedal chlapček.

— Dobré! — odvetil som mu. — Lenže, odkiaľ to vieš, že Pán Ježiš bol Bohom? Dokázal to niečim?

— Áno.

— Čím?

— Zázrakmi.

— Zázrakmi? ... No, a aké zázraky robil Pán Ježiš?

— Premenil vodu na víno...

V tom sa začaly dvíhať detské ruky a so všetkých strán bolo počuť volanie:

— Ja, prosím!

— Povedzte mi ešte niekoľko zázrakov zo života Pána Ježiša! — vyzval som svojich malých žiačikov.

— Utišil búrku na mori! — hovoril nejaký chlapček.

— Vzkriesil mládencu! — pokračuje dievčatko.

— Vzkriesil mládencu naimského! — počuť z kúta.

— Uzdravoval chromých! — znie z prvej lavice.

— Aj Lazára vzkriesil a ten už aj zapáchal! — ozval sa chlapček, ktorého som bol vyvolal na začiatku hodiny.

Vtedy som zbadal ešte jednu vyčnievajúcu detskú ruku.

— Prosím! — volalo jedno dievčatko.

— Čo chceš? — pýtal som sa ho zvedavo.

— Ja viem ešte jeden zázrak, ktorý nikto nespomenul.

— Aký?

— Pán Ježiš aj z mŕtvych vstal a to ešte nijaký človek neurobil.

— Dobré... Sadni si!... Vidíte, deti, Pán Ježiš skutočne bol Bohom. Robil také veci, ktoré len Boh môže urobiť... Keď On volakedy na zemi žil, rozprával ľuďom o nebi, pekle a očístci. Jeho slová napísali evanjelisti do Písma Svätého. Dobré to povedal X. Y. na začiatku. Že je nebo, peklo a očistec, — že je život záhrobný a večný: — to vieme od Pána Ježiša. Ten ako Boh to zaiste dobre vedel a na Jeho slová sa môžeme spoľahnúť. Je teda nebo, peklo a očistec, je život večný...

— — — — —
Táto školská udalosť mi prišla na rozum vtedy, keď som odchádzal od holiča domov po vypočutí toho rozhovoru v dámskom salóne...

Vtedy som sa zahútal:

— Dámy tam rozprávaly, že zo záhrobia ešte nikto neprišiel na zem. Asi nevedia o tom, že pred 1900 rokmi sostúpil s neba na zem Ježiš Kristus, ktorý svojimi zázrakmi, proctvami a svätým životom dokázal svoje božstvo. Sám Boh sám teda rozprával o nebi, pekle, očístci a záhrobnom živote. Čo o posmrtnom živote vieme, to vieme od samotného Boha.

A mimovoľne som si porovnával náboženské vedomosti tých dám z dámskeho salónu s náboženskými vedomosťami mojich žiakov.

Myslím, že tento prípad postačí na vyvrátenie tvrdenia, že zo záhrobia ešte nikto neprišiel.

Pán Ježiš o živote záhrobnom.

Ako vidíš: nie je pravdou, že zo záhrobia ešte nikto neprišiel na tento svet. Pred 1900 rokami sám Syn Boží — Ježiš Kristus — zostúpil s neba na zem a poučoval ľudí o záhrobnom živote. Čo o posmrtnom živote vieme, to vieme od Neho.

Slová Pána Ježiša o záhrobnom živote zachovali sa nám v Písme Svätom. Listujme teda v ňom a hľadajme ich v evanjeliách.

Kristus Pán temer pri každom kroku rozprával o živote posmrtnom.

Istotne sú Ti známe jeho výroky:

„Tak Boh miloval svet, že Syna svojho jednorodeného dal, aby nikto, kto v Neho verí nezahynul, ale mal život večný“. (Ján 3, 16.)

„Snažte sa dostať pokrm, nie ktorý sa kazi, lež ktorý troá do života večného...“ (Ján 6, 27.)

„Kto bude jesť z tohoto chleba, bude žiť na veky“. (Ján 6, 52.)

„Kto jie moje telo a pije moju krv, má život večný a ja ho vzkriesim v posledný deň“. (Ján 6, 55.)

„Každý, kto opustí dom, alebo bratov, alebo polia pre moje meno: obsiahne storáz toľko a obdrží život večný“. (Matúš 19, 29.)

„Ja som vzkriesenie a život: kto verí vo mňa, bude žiť, hoci by bol aj umrel“. (Ján 11, 25.)

„Kto verí v Syna, má život večný: kto však Synovi neverí, neuze života“. (Ján 3, 36.)

„Moje ovce počúňajú môj hlas a ja ich poznám a nasledujú ma, a ja im dám život večný“. (Ján 10, 27-28.)

„I pôjdu títo (zlí) do trestu večného, kdežto spravodlní do života večného“. (Matúš 25, 46.)

To všetko sú jasné slová o živote záhrobnom a večnom. Podobných výrokov máme v evanjeliách veľmi veľa. Myslím

však, že Ti ich nemusíš uvádzať všetky. Uvedené citáty Ti akiste postačia na dôkaz, že Kristus Pán skutočne rozprával o živote záhrobnom.

Písmo Sväté nám jasne svedčí, že Pán Ježiš náš život pozemský pokladal len za akúsi predohru života záhrobného. Podľa jeho učenia život pozemský je len prípravou života večného. Preto všetka naša snaha má len k tomu smerovať, aby sme si poriadnym a kresťanským pozemským životom zabezpečili čo najšťastnejšiu večnosť. „*Neshromažďujte si poklady na zemi,*“ — hovorí Kristus Pán — „*kde hrdza a moľ kazí, a kde sa kmíni podkopávajú a kradnú. Ale shromažďujte si poklady v nebi, kde ani hrdza ani moľ nekazí a kde sa kmíni nepodkopávajú*“. (Matúš 6. 19-20.)

Kristus Pán učil, že človeka po jeho smrti očakáva odmena alebo trest. Odmenou čnostného a bohumilého života je po smrti nebo, trestom života hriešneho peklo alebo očistec.

O nebi rozprával Pán Ježiš veľmi často.

Všecobecne sú známe jeho slová: „*Blahoslavení ste, keď vám budú zlorečiť, a keď vás budú prenasledovať a lžive budú na vás hovoriť všetko zlé pre mňa. Radujte sa a plesajte, lebo vaša mzda je hojná v nebesiach.*“ (Matúš 5. 11-12.) „*Podťe, požehnani od môjho Otca, vládnite kráľovstvom, pripraveným vám od ustanovenia sveta: lebo som bol hladný a dali ste mi jesť: bol som smädný a dali ste mi piť: bol som prichodzí a pritúlili ste ma: nahý a priodeli ste ma: nemocný a navštívili ste ma: v žalári som bol a prišli ste ku mne*“. (Matúš 25. 34-36.) Podobných výrokov o nebi nájdeme v Písme Svätom hojne. Niet teda pochybnosti o tom, že Pán Ježiš skutočne rozprával o jestvovaní neba.

Avšak Pán Ježiš nerozprával len o nebi, On veľmi často hovorieval aj o pekle. Len si epomeň na pr. na jeho slová:

„*Vzdialte sa odo mňa, zlorečenci, do ohňa večného, ktorý je pripravený diabloni a jeho anjelom*“ (Matúš 25. 41.).

„*Nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu nemôžu zabiť, ale radšej bojte sa toho, ktorý môže i dušu i telo zatratiť do pekla*“. (Matúš 10. 28.)

„*Lepšie ti je vojsť do žinota okaličenému, alebo chromému, nežli mať dve ruky alebo dve nohy a dať sa vhodiť do ohňa večného*“. (Matúš 18. 8.)

Alebo si spomní na pekné podobensťvo o boháčovi a Lazárovi, v ktorom sú tak krásne vyličené muky nenasytneho boháča v pekle.

Tieto príklady Ti istotne postačia na dôkaz, že Pán Ježiš často rozprával aj o jestrovaní pekla.

Konečne zmienil sa Pán Ježiš aj o očistci.

Pri jednej príležitosti bol povedal: *„Ktokoľvek povie slovo proti Synovi človeka, odpustí sa mu: ale kto povie proti Duchu svätému, neodpustí sa mu ani v tomtoeku, ani v budúcom“*. (Matúš 12. 32.) Tieto slová dávajú nám tušiť, že sú aj také hriechy, za ktoré nebudeme trestaní večne, ale len dočasne. Týmto dočasným trestom je očistec. O tomto očistci povedal Pán Ježiš: *„Nevyjdeš odtiaľ, kým nenavrútiš posledný štvrťák“*. (Matúš 5. 26.)

Myslím, že Ti toľko postačí o živote záhrobnom.

Je teda večnosť: je nebo, peklo a očistec. Je večnosť šťastná a nešťastná.

Ktorú večnosť si volíš?

Dúfam, že sa rozhodneš pre večnosť šťastnú a sa pričiníš, aby si ju jeden raz aj dosiahol(la).

Kto Ťa povedie do večnosti?

Správny vlak.

K okienku osobnej pokladnice na ktorejsei stanici prišiel raz nejaký muž a pýtal si lístok na druhú triedu.

— Kde cestujete? — pýtal sa ho pokladník.

— Čo vás do toho?

— Pane — rozčuľoval sa pokladník — nerobte si zo mňa žarty. Ja na to nemám času.

— Čo sa rozčuľujete? — odpovedal cestujúci. — To nie sú nijaké žarty. Vám je to predsa jedno, kde ja cestujem. Hlavná vec je, že vám zaplatím za lístok.

My sa chutne zasmejeme na tomto človekovi a v duchu ho pokladáme za blázna. A predsa! Keď ide o životné cestovanie, práve tak si počína väčšina dnešných ľudí. Cestujú do večnosti, ale na to ani len nepomyslia. Cestujú na elepo. Nepresvedčia sa ani len o tom, či sedia v správnom alebo v nesprávnom vlaku. Cestujú, ale nevedia kde. Nasadli do nejakého vlaku a sedia v ňom, pokiaľ môžu. A potom?! Potom presadnú do iného, do najbližšieho. Len na jednom im záleží, len o jedno sa starajú. Starajú sa o vlakovú triedu a pokladajú to za veľkú vec, keď sa z tretej triedy dostanú do druhej. No... a sú celí blažení, keď sa po dlhom boji môžu uložiť na mäkké kanapy triedy prvej... Áno, tak je to v živote! Boj o vagónovú triedu, o postup, o pohodlie: to je životný obsah veľkej väčšiny moderných ľudí. A keď sa voľakomu podarilo vyšvihnúť z jednoduchého robotníka na poslanca alebo senátora, to je pokladané za najväčšie šťastie pozemského života. Ľuďom dnes záleží len na pohodlí a nepýtajú sa, kde ich vezie uháňajúci vlak ich života.

A mali by sa veru pýtať! Mali by o tom rozmýšľať!

Niektoré vlaky sa totiž skladajú zo samých pohodlných salónnych vozov, uháňajú krásnou romantickou krajinou: ale sa rútia do priepasti. Iné majú zas len vozy tretej triedy, vlečú sa pustou, jednotvárnou a súdnou krajinou: ale sa šťastlivo dostanú k svojmu cieľu.

Rozumný človek tu nebude dlho rozmýšľať. Nasadne hoci aj do skromného vlaku, len nech ho dovezie k vytýčenému cieľu. Vie totiž dobre, že je to jedno, či v prvej alebo tretej triede sa srúti do priepasti.

Pred rokmi akýsi pán cestoval zo Švajciarska do talian-

škeho Janova (Genova). Vymenil si lístok prvej triedy a chcel nasadiť do pohodlného expresu, ale zmeškal vlak. Expres mu odišiel pred nosom a pán s lístkom na prvú triedu v ruke, ostal stáť na perone. Nadával, až sa hory zelenaly. Najviac pri tom trpela jeho žena, lebo vraj ona zavinila zmeškanie vlaku. Bol celý nešťastný, lebo na druhý deň ráno mal už rozhodne byť v Janove. Už si chcel aj auto najať a na ňom doháňať jachajúci expres, ale si to rozmyslel. Čakal celé tri hodiny a nakoniec voľky-nevoľky nasadol do skromného „Bummelzugu“, na ktorom nebolo ani prvej ani druhej triedy. Vlak sa pohyboval veľmi pomaly a pán už nevedel premôcť svoju netrpezlivosť. Na istej stanici vlak odrazu zastal a bolo počuť volanie „Všetci vysadnúť!“ „No, ešte to mi bolo treba!“ — zahundral netrpezlivý pán. Najväčšou nevoľou a nechufou vysadol z vlaku, ale čoskoro prestal nadávať. Na stanici uzrel nápis, že expresný vlak — ktorý bol zmeškal — vykofajil, dolámal sa a zhorel. Po prečítaní tejto zprávy už nešomral. Zo srdca sa radoval, že šťastnou náhodou cestoval na skromnom „Bummelzugu“.

Cestovateľmi sme aj my na tejto zemi a na tejto našej životnej ceste nezáleží na pohodlnom cestovaní a na mäkkých kanapách: hlavnou vecou je, aby sme šťastlivo došli k svojmu cieľu, do večnosti...

Kto nám však ukáže smer do šťastnej večnosti?

Tvoja Ariadna.

Staré pohaneké národy rozprávaly si o bludisku, ktoré volaly labyrintom. Veľké množstvo chodieb a všelijakých chodbičiek bolo v tomto bludisku. Beda bolo tomu človekovi, ktorý sa do tohoto labyrintu odvážil. Ten sa viac z neho von nedostal a stal sa obetou Minotaura. Mýtický hrdina Theseus však prešiel týmto bludiskom a šťastne sa navrátil. Ani jemu by sa to nebolo podarilo, keby nebol poslúchol radu múdrej Ariadny. Táto mu totiž pred odchodom do bludiska podala kľbko niti a povedala: „Upevni si niť pri vchode do labyrintu a rozvinuj za sebou toto kľbko. Kdekoľvek pôjdeš, niť sa povinie za tebou. A keď sa budeš chcieť vrátiť, ovinuj to kľbko a niť ťa zase vyvedie na denné svetlo.“ Theseus si počíral podľa jej rady a šťastlivo vyviazol z bludiska.

Celý svet je veľkým labyrintom, bludiskom. Ťažko sa v ňom orientovať. Keby sme v živote mali kráčať po rovnej

ceste, vysadenéj z dvoch strán vysokými tŕňmi. kráčalo by sa nám veľmi ľahko. Stále by sme šli podľa stromov a nemohli by sme zablúdiť. Nezablúdili by sme ani vtedy, keby na našej životnej ceste boli aj okľuky a zákruty. Život je celým bludiskom, celým labyrintom všelijakých ciest, hradských a križovatiek. Na každej križovatke je zas celý tucet nápisov. Na ceste života totiž každý naničhodník, darebák, lapaj a podvodník môže stavať orientačné tabuľky. Ba ešte aj zloději a kmitni môžu na nej maľovať šípky po stĺpoch a stromoch. Kto by sa riadil podľa ich značiek, ten by zahynul bez milosrdenstva.

Na ceste života teda nemáme mať hneď za prvou orientačnou tabuľkou. In' by to nemyslel a hriech na ľahostajnosť. Ani by sa nám to nevyplatilo. Práve, že je tých tabuliek veľa, treba si dávať dobrý pozor.

Ako si teda počínať? Čo robiť? Kto nám ukáže smer a pravú cestu do večnosti? Kto?! — Naša Ariadna a ňou je Cirkev kutoľseka. Tá nám podáva svoje kľbko, svoju niť, svoje Desatoro a Päťorô a ukazuje nám ten smer, ktorý nám určil sám Pán Boh. Keď budeme kráčať podľa jej rady, istotne nezahyneme.

Kristus Pán preto založil Cirkev, aby nás viedla a po tomto pozemskom živote jedon raz priviedla do blaženej večnosti.

Jasne to plynie zo slov:

„Idte teda, učte všetky národy a krstite ich: V mene Otca i Syna i Duchu svätého; a učte ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal. A hľa, ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta“. (Matúš 28. 19-20.)

„Čokoľvek sviažeš na zemi, bude sviazané i na nebesách; a čokoľvek rozviažeš na zemi, bude rozviazané i na nebesách“. (Matúš 16. 19.)

„Pas baránky moje. Pas ovce moje“. (Ján 21. 15-17.)

„Kto nás počúva, mňa počúva a kto nami pohľda, mnou pohľda.“ (Luk. 10. 16.)

„Keď uni Cirkev neposlúchne: Maj sa ako pohan a mýtnik“. (Matúš 18. 17.)

„Ako mňa poslal Otec, tak i ja posielam vás“. (Ján 20. 21.)

Je teda našou povinnosťou, aby sme sa na ceste do večnosti sverili starostlivému vedeniu našej Cirkvi.

V Graubündenu vo Švajciarsku je starodávna cesta, kto-

rú za časov rimanských nazývali „via mala — zlá cesta“. Turisti ju ešte aj dnes volajú „böser Weg — zlá cesta“. Na jednej strane tejto cesty tečie prudký tok Rýnu a na druhej ohromné skaliacké hrozia spadnutím. A keď sa človek dostane trochu ďalej, stojí pred veľkou priepastou. Turista z hlboka si vydýcha, keď sa mu podarí prejsť po tejto nebezpečnej ceste.

Celý náš život je „via mala — böser Weg — zlá cesta“. Je to cesta tisícerych starostí a utrpení. Šťastlivý je ten, kto na tejto ťažkej ceste životnej nájde spoľahlivého sprievodcu.

Na tejto ceste núkajú sa nám za sprievodcov všelijaké náuky a smery. Sľubujú nám, že nám tú cestu spríjemnia. Dobrý katolík si však nevšima ich váhivých a lákavých hlasov. Ešte ako dieťať bola mu určená za vodkyňu a sprievodkyňu cirkev katolícka. Ide teda a kráča tou cestou, ktorú mu ona ukazuje. To je cesta správna a vyšľapaná krokmi miliónov našich predchodcov, na nej istotne nezablúdime.

Bratku! Sestra! Kráčaj aj Ty tou cestou, ktorú Ti ukazuje a radí Cirkev — tvoja Adriana! Len tou cestou dojdeš k svojmu cieľu, len tou cestou dojdeš do blaženej večnosti...

„Cirkev nečiní ľudí lepšími!“

V modernej spoločnosti často počujeme slová: „Čo nám y rozprávate o Cirkvi? Moderný svet ju nepotrebuje. Vyžije aj bez nej. Veď Cirkev nečiní ľudí lepšími!...“

Čo odpovedať na takéto reči? Je to pravda, že Cirkev nerobí ľudí lepšími?

Rozpomniť sa len na zástupy svätých a svätíc Božích! Mnohí z nich viedli zpočiatku život hriešny a nešľachetný. Jedného dňa sa však obrátili, stali sa lepšími. Čo ich priviedlo k tomuto kroku? Cirkev ich k tomu priviedla svojimi kázňami, svojou tlačou, sv. spovedou, sv. prijímaním a inými svojimi polepšovacimi prostriedkami.

Avšak nemusíme ísť tak ďaleko. Ohľzni sa len okolo seba! Istotne aj sám-sama poznáš ľudí, ktorí zmenili svoj hriešny život a stali sa lepšími a šľachetnejšími. A kto ich priviedol na lepšiu cestu? Kto?! Cirkev. Tá ich zmenila pri misiách a pri sv. spovedi. S koľkými Augustínami a kajúcimi Magdalénami stretávaš sa aj sám(a) temer každodenne, ktorí so slzami v očiach ďakujú Cirkvi za svoje polepšenie!

Nie je teda pravdou, že Cirkev nečiní ľudí lepšími.

Cirkev sa všetkými možnými prostriedkami usiluje priviesť ľudí na dobrú cestu, ale táto jej snaha nestretáva sa vždy s úspechom. Prečo? Je tým vinná Cirkev? Ani najmenej!

Dovoľ len niekoľko otázok!

Keď chorý nechce prijať predpísanú medicínu a zomrie: je za to vinný lekár? Však nie? No a tak je to aj s Cirkvou. Cirkev dáva ľuďom medicínu. Ľudia ju však nechcú prijať a hynú. Môžeme teda preto obviňovať Cirkev?

Kdesi skočilo do riekky 20-ročné dievča. Mladý rybár ho chcel zachrániť a skočil za ním. Šťastlivo sa dostal k topiacemu sa dievčaťu a chcel ho vytiahnuť. Dievča sa nechcelo dať vytiahnuť z vody a odmenilo sa rybárovi za jeho šlachotný skutok zauchom. Samozrejme, že ho nechal vo vode a utopilo sa. Kto je teraz vinný, že zahynulo? Azda ten hrdinský rybár?

Vidíš, tak je to aj s Cirkvou. Ona sa všemožne usiluje, aby sa ľudia polepšili, ale ľudia namiesto vďačnosti ju za to zauškujú ako to topiace sa dievča toho rybára. A potom sa ešte povie, že Cirkev nečiní ľudí lepšími.

Cirkev v tomto ohľade urobí všetko možné, ale nemôže ľudí pozbaviť slobodnej vôle. Nemôže ich nútiť k polepšeniu a nemôže ich za vlasy ťahať ku kajúcnosti a k čnostnému životu. Ľudia neprijímajú jej medicínu a pomocnú ruku, sami sú si teda na vine, keď mravne žijoria a hynú.

„Chyby“ Cirkvi.

Moderný človek rád kritizuje a kritickým okom hľadá aj na Cirkev. Veľmi rád sa hrabe v minulosti Cirkvi a akousi škodoradosťou poukazuje na jej „chyby“: na nehodných pápežov, biskupov, kňazov atď. Týchto „chýb“ používa potom na ospravedlivenie svojej náboženskej ľahostajnosti.

Porozprávajme sa teda aj o tejto veci.

Je to všetko pravda, čo si rozprávajú naši nepriatelia o nehodných biskupoch, pápežoch a kňazoch v stredoveku?

Čo Ti odpovedať na túto otázku? Mám Ti povedať, že je to všetko len výmysel? To nemôžem urobiť. Nie je to síce všetko pravda, čo si ľudia narozprávajú o Cirkvi: ale nejaké zrno pravdy predsa sa len nájde v týchto rozprávkach. Povieť to celkom otvorene. V živote Cirkvi za tých uplynulých 19. storočí nájdeme aj chyby: bolo niekoľko slabých páne-

žov, nehodných biskupov a poblúdených kňazov. Nás to síce mrzí, ale zatajovať to nechceme...

Kristus Pán aj sám predpovedal, že v jeho Cirkvi popri dobrých členoch budú aj zlí. Hospodár v evanjeliu zasial na svoju roľu dobré zrno, ale nepriateľ mu v noci nasial tam kúkoľ. Sluhovia hospodára sa preto pýtali: „*Pane, či si nezasial na svoju roľu dobrého semena? Kde sa vzal teda kúkoľ?*“ (Matúš 13. 27.) Podobnú otázku často počujeme aj v dnešných časoch. Ľudia počujú alebo čítajú o nejakej slabosti, chybnom kroku alebo poklesku reprezentantov Cirkvi a celí prekvapení sa pýtajú: „*Ako je to len možné? Kňazi nám stále rozprávajú o svätosti Cirkvi a tu odrazu takéto niečo!*“ A lámu palicu nad celou Cirkvou... Takíto ľudia nerozmýšľajú; lebo keby rozmýšľali, počínali by si inakšie. Robili by rozdiel medzi osobami a Cirkvou.

Čo je totiž v Cirkvi sväté? Jej zakladateľ, jej učenie a jej prostriedky milosti. Inými slovami: staviteľ a budova. Cirkev katolícka je krásnou budovou: dómom, bazilikou. Je to nádherná stavba. Keď mi vojdeme do takejto baziliky alebo do dómu, sme prekvapení jeho krásou. No a teraz Ti poviem niečo. Po nedeliach a sviatkoch prídu do toho nádherného chrámu zametačky a dajú sa do zametania. Nasmetajú poriadnu hľbu prachu a všelijakých smetí. Tak je to aj s Cirkvou. Keď sa dáme do čistenia dnes, po 1900 rokoch jej trvania, navymetáme z tej Cirkvi poriadnu hľbu smetí, blata a prachu... Lenže tie smeti nie sú ešte Cirkvou... To je len špina. — ktorá tú Cirkev znečistila.

Opakujem: v Cirkvi za tých uplynulých 19. storočí našly sa aj chyby, ale v hojnejšom počte boli v nej pestované kresťanské čnosti. Na toto nesmieme zabúdať pri kritizovaní jej minulosti. Tak to žiada spravodlivosť voči nej. Keď už vidíme tie tmavé stránky v jej dejinách, všimnime si aj stránok jaasných.

Dnes sa tak často rozpráva o zlých pápežoch — o Alexandrovi VI., Levovi X. a iných — píšú sa romány o nehodných nástupcoch Petrových: ale sa nehovorí a nepíše o 250-260 vzorných svätých otcov. Nehovorí sa a nepíše o 81 svätých pápežoch, o 55 mučeníkoch a 7 blahoslavených zpomedi pápežov. Nehovorí a nepíše sa o tých pápežoch, ktorí nie sú síce vyhlásení za svätých, ale zato svätí a bohumilý život viedli. Dnes sa nám stále predhadzuje tých niekoľko nehod-

ných biskupov, kňazov a veriacich v dejinách Cirkvi; ale sa nespomínajú tie ohromné tisíce dobrých biskupov, kňazov a veriacich. Dnes sa vydávajú celé sväzky o „tmavom“ stredoveku, ale o jasných dobách Cirkvi sa mlčí. Nepriatelia Cirkvi dnes vytrhnú z minulosti Cirkvi 2-3 roky alebo nejaké to desaťročie, ale pri tom zamlčujú celé storočia a tisícročia. Áno, tak je to dnes. Ľudia si všímajú len smeti, blata a špiny, ale nevidia krásu celej budovy, celej Cirkvi.

Nájdu sa ľudia, ktorí pri pohľade na „chyby“ Cirkvi stratia duševnú rovnováhu a s veľkým pohoršením volajú: *„My už nepotrebujeme Cirkev! Treba ju zničiť! Aj tak je zbytočná!“*

Čo im odpovedať?

Pozri sa! Cirkev je ako nemocnica a v nemocnici nebýva práve najprijemnejšia vôňa. Je tam zápach. Ale za to sa tá nemocnica ešte nestáva zbytočnou.

Sú manželia, ktorí nezachovávajú vernosť manželskú. Máme zato zrušiť manželstvo?

Nájdu sa lekári, ktorí zrušia lekársku prísahu. Máme zato odstrániť stav lekársky?

Vo vojsku bývajú zradcovia — máme preto odstrániť armádu?

Sú obchodníci, ktorí klamú a šudia — máme preto zrušiť akékoľvek obchodovanie?

Nájdu sa slabé stromy, ktoré vietor vyvráti a vyvalí — máme preto vyhubiť a vyrúbať celý les?

Nájdu sa Židia, ktorí zdierajú ľud — máme preto povešať všetkých Židov?

Vo svete je veľa zlodejov a kmínov — máme preto zrušiť 7. prikázanie Božie?

Tak je to aj s Cirkvou.

V Cirkvi vykytly sa isté chyby — máme ju za to zrušiť? Nie tak.

I keď tá Cirkev má nejaké tie chybičky, zbytočnou sa zato nestáva. Potrebujeme ju všetci: potrebuje ju jednotlivec, potrebuje ju rodina, potrebuje ju národ, potrebuje ju štát, potrebuje ju celá spoločnosť ľudská. Áno, potrebujeme ju, lebo potrebujeme čnosťne žiť. Na tomto poli Cirkev postrádať nemôžeme, ak len nechceme podkopať a podpať všetky korene mravnosti a čnosťného života.

V živote Cirkvi vykytly sa aj chyby, ale v oveľa väčšej

miere sa vyskytovaly čnosti. A keby sme tie chyby Cirkvi porovnali s jej zásluhami, tvorily by ony len veľmi mizivé percento.

Bratku, sestra! Keď doľakto chodi po blate, zamaze sa. Cirkev už 1900 rokov chodi po smetisku tohoto sveta, kým dieťa, že si niekedy svoje nohy aj zamazala.

Láska dobrého katolíka k Cirkvi zato ochabnúť nemôže.

„Prečo sa Cirkev nechce modernizovať?“

Aj z úst dobrých katolíkov často počujeme dnes slová: „Prečo je naša Cirkev tak prísna vo svojich zásadách? Prečo sa nemodernizuje? Prečo nepopustí aspoň len v niektorých veciach? Prečo aspoň len niekedy neprižmúri oči?“

Takto rozprávajú mnohí katolíci, ale najčastejšie hovoria tak naši neprijatelia.

Myslím, že sa nemusím rozširovať o tejto veci. Niekoľko mojich slov Ti postačí na jej objasnenie.

Prečo sa vraj Cirkev nechce modernizovať?!

Veď sa ona modernizuje vo všetkom, v čom sa len modernizovať môže.

Len si uváž!

Cirkev dnes radiom hlása slovo Božie.

Cirkev dnes mikrofonomi a osilovačmi osiluje v kostoloch hlas svojich kazateľov.

Cirkev dnes používa svetelných obrazov a filmu.

Cirkev používa v pastoračii bicykla, motocykla a auta.

Cirkev buduje moderné tlačiarne a zakupuje rotačky.

Cirkev loďmi a lietadlami posila do sveta svojich misiónárov.

Cirkev hojne používa telefon, telegraf, radia, elektriny, písacie a iné stroje.

Cirkev buduje priestrané kultúrne domy.

Jedným slovom: Cirkev do svojich služieb zapriaha dnes všetko, čo moderná doba priniesla dobrého, praktického a osožného. Nie je teda pravdou, že sa Cirkev nechce modernizovať. Ona sa modernizuje, v čom sa len modernizovať môže. Sú však isté veci, v ktorých sa Cirkev nesmie modernizovať, ak sa len nechce vzdialiť od učenia Kristovho. Iľakouto vecou je na pr. učenie Cirkvi katolíckej: Z toho Cirkev ťaľavovať nemôže.

Čo je vlastne učenie našej Cirkvi?

Učenie našej Cirkvi je vlastne učením Kristovým, to sú slová Kristove. Kristus Pán však bol Bohom. Z toho nasleduje, že učenie našej Cirkvi zahrňuje v sebe slová samotného Boha a tie sa meniť nemôžu.

Len si pomysli, aký veľký rozdiel je medzi slovami Boha a slovami ľudskými!

Človek je slabý, krehký tvor. Nemôže sa vyhnúť chybám, nedostatkom a omylom. Preto je aj jeho slovo len slabé a chvilkové. Sotvaže bolo vyslovené, už aj zaniká. Vzduch odnáša jeho zvuk a ono mizne a stráca sa skôr, ako stopa, ktorú zanecháva za sebou po mori sa plaviaca loď. V dejinách sa síce našli muži, ktorých slová hýbali svetom: ale to trvalo len krátky čas. Dnes už ich slová a náuky stratili svoju platnosť a význam. Pominuly sa. Len si pomysli, aké všelijaké náuky, teórie a hypotézy vládli svetom. Učenci sa na pr. nazdúvali, že sa okolo zeme krútia všetky hviezdy na oblohe nebeskej. A dnes? Vysmieľajú sa tomu názoru. /Božňovatelia pokroku si mysleli, že technický rozvoj pripraví na zemi raj a uľahčí život ľudstvu. A zatým? Miesto uľahčovania života technika závodí vo výrobe vražedných zbraní. Voľakedy sa učitelia vysmievali alchémistom, ktorí učili možnosť prevodu jedného prvku na druhý (umelá výroba zlata). A v najnovšom čase? Po objavení elektrónov pracujú na prevedení jedného prvku na druhý. V roku 1751 sa učitelia smiali zpráve o padaní meteorov a teraz sa smejú tomu, kto sa padanie meteorov opováži zapierať. A tak by som mohol rozprávať ďalej. Staré náuky, teórie a hypotézy zakapaly, pominuly a nahradené boli novými. Darmo je, aj slová najväčších učencov sú len slovami ľudskými a tie sú vystavené omylom. Môžu byť teda opravované a pozmeňované.

Učenie Cirkvi je však učením Boha. To sú slová Kristove. Tie sa meniť nemôžu. Tie musia stáť pevne ako skala uprostred rozbuřeného mora. Tie musia pretrvať veku, ba aj zem a hviezdy na oblohe nebeskej. Tie ako maják musia ľudstvu svietiť na mori života a stále mu musia ukazovať správnu cestu do nebeskej vlasti. Krásne to vyjadril zosnulý nórsky básnik. Björnson slovami: „Stovú básnikov podobajú sa peniazom, razeným z rýdzeho kovu. Sú cenné, ale sa chytro ošúchajú a peniaz stráca svoju cenu. Slovo Pána je ako diamant. Nikdy sa neošúcha a jeho jas je práve taký dnes ako na poslednom

súde. Učenie Cirkvi je učením Kristovým, učením pravdy a pravda je nepominuteľná a večná. Správne teda hovorí náš slovenský básnik A. Sládkovič:

*More vyschne, hory spadnú,
časnosť strhne hviezd oblohu,
ohne slnca tiež vyhasnú:
ale pravda bude v Bohu!*

*Obráz ľudský smužú časy,
tónu tela v hrob sa složí:
ale pravda večnej krásy
zveční v sebe obraz Boží!*

*Život a smrť v jedno splynú,
svet z ničoho v nič sa stratí:
ctnosti ducha čo vyvinú,
to sa k Bohu svojmu vráti!*

*Priestor a čas sa rozpadne,
svety svoju koľaj stratia:
ale pravda svetmi víádne,
pravdu veky nepodvrátia!*

„Pravdu veky nepodvrátia!“ Učenie Cirkvi je učením pravdy a pravdu veky nepodvrátia. Krásne to povedal Pán Ježiš, keď vyhlásil: „*Nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú*“. (Luk. 21. 33.) A ešte krajšie to vyjadril slovami: „*Povedám vám: kým sa pomínie nebo a zem, jednu písmenka alebo jedna čiarka nepominie zo zákona... Kto teda naruší jedno z týchto najmenších prikázaní a bude tak učiť ľudí, bude sa volať najmenším v kráľovstve nebeskom: kdežto kto bude konať a učiť, bude sa volať veľkým v kráľovstve nebeskom*“. (Matúš 5. 18-19.).

Tieto slová sú príčinou prítomnosti našej Cirkvi. Pre tieto slová Kristove Cirkev nemôže upustiť zo svojich zásad náboženských ani vtedy, keby pre túto svoju prítomnosť stratila celé národy a štáty.

Len si spomeň, čo všetko pretrpela Cirkev pre svoje učenie v minulosti.

Kde sa len uchytila, v každej zemi, v každom veku povstávali ľudia, ktorí chceli meniť jej učenie. Cirkev však stála na svojom. Často útočili na ňu mocní tohoto sveta, ale

Cirkev neustúpila, ona ustúpiť nemohla. Anglický kráľ Henrik VIII. na pr. žiadal od nej ústupok v otázke manželskej, aby sa mohol druhý, tretí, štvrtý, ba aj piaty raz oženit. Dal Cirkvi ušimáť: „Lebo pozmeniš svoje učenie, alebo odpadnem aj s celým národom anglickým“. A Cirkev?! Radšej stratila národ anglický, ale učenie Kristovo nepozmenila. A takých udalostí máme v dejinách cirkevných veľmi veľa. Krásne to líči slávny kazateľ *Lacordaire*:⁹

... Jedno storočie po druhom prišlo k bránam pápežského paláca Vatikánu a búchalo na ne: vyšla von zakaždým náuka Cirkvi katolíckej v slabunkej a sostarlej podobe nejakého starca (pápeža) a spýtala sa:

— Čo chcete odo mňa?

— Zmenu!

— Ja sa nemením.

— Ale veď sa už všetko zmenilo vo svete: zmenilo sa hvezdárstvo, zmenila sa chemia, zmenila filozofia, cisárstva sa zmenily v republiky; prečo sa nechceš zmeniť aj ty?

— Pretože som vyšla od Boha a Boh sa nemení.

— Vedz však, že my sme pánmi, máme miliony ozbrojených ľudí, vytasíme meč: meč, ktorý rúca tróny, bude vedieť sraziť hlavu jedného starca (pápeža) a roztrhať tú jednu knihu (Písmo Sv.).

— Urobte to, krv je balzomom, od ktorého som zakaždým omladla!

— Teda urobíme inakšie, dáme ti polovicu svojho kráľovského alebo cisárského purpúru: ústup, povol nám v niečom!

— Nechaj si svoj purpúr, kráľu, zajtra ťa v ňom pochovejú a my nad tebou zaspievame Alleluja a De profundis, ktoré sa nikdy nemení...

Ano, Cirkev sa nemení. Toho najlepším dôkazom sú všetky tie uplynulé storočia a protináboženské boje.

Náuka Cirkvi sa nemení ani dnes.

Ľudia aj dnes prichádzajú k Cirkvi s požiadavkou, aby sa modernizovala. A ona?! Kladie im pred oči svoje Verím v Boha a Desatoro. Keby sa vzbúril proti nej aj celý svet, ona zo svojich zásad nepopustí, ona nepozná kompromisov. Trpí, mlčí, trúchli, modlí sa, ale zo svojho učenia neľaví. Kri-

⁹ Konferencie XXIX. — Zavoral, vyd. 138 n.

stus Pán jej kedysi overil svoje učenie a ona ho chráni a bráni a od neho neustúpi ani dnes, keď sa už okolo nej všetko zmenilo. *Vo svojom učení sa Cirkev nemodernizuje, lebo jej učenie je vždycky moderné a časové.*

Vystupovanie z Cirkvi.

Za víchrice môžeme pozorovať zaujímavý zjav. Hviždnáci vietor oprie sa o koruny stromov a poláme na nich všetky suché a slabé hajúzy. Po utíšení víchrice vidíme potom pod stromami celé hĺby polámaných ratolestí a konárov.

Ničiacou víchricou bola aj uplynulá svetová vojna. Zničila a zlámala všetko, čo jej do cesty prišlo a nejednu suchú a slabú ratolesť odlomila aj so stromu Cirkvi katolíckej. Tisíce ľudí odpadli od Cirkvi a stali sa jej nepriateľmi. Sú to suché a slabé ratolesti, ktoré odlomila víchrica. Na tieto ulomené ratolesti so stromu Cirkvi radi poukazujú naši nepriatelia slovami: *„V tej Cirkvi katolíckej nie je asi ošetko v poriadku... Keby tam bolo ošetko v poriadku, neboli by z nej toľkí vystúpili...“*

Zamyslime sa nad týmito ich slovami a uvažujme!

V súvislosti s týmito rečami rozpomeň sa najsamprv na poprevratové časy... Naši muži po viacročnom vraždení vracali sa domov... Vracali sa unavení, nábožensky a mravne ľahostajní... A vtedy prišiel nepriateľ a začal svoju podkopnú prácu... Cirkev predstavoval ako nepriateľku pokoja, pokroku, národa a vlasti. Kde-akú krivdu jej prišiel za golier... A náš ľud veril tým rečiam. To však nestačilo nášmu nepriateľovi. Aby sa mu táto práca lepšie darila, začal sľubovať. Sľuboval hory-doly, len aby ľud odviezol od Cirkvi. Keď ani to nestačilo, začal ľudu poskytovať hmotné výhody. Začal protežovať zradcov svojho náboženstva a prenasledovať veriacich katolíkov. To osožilo. Slabé charaktery nevedeli odolieť toľkému pokušeniu a podľahli... Mnohí katolíci opustili vieru svojich otcov a vystúpili z Cirkvi. Mysleli si, že sa im bez nej bude ľahšie a voľnejšie žiť...

V ktoromsi časopise čítal som humoristickú síce, ale zato veľmi poučnú udalosť:

Nejaký otec pre svoje zamestnanie nemal času na výchovu svojho syna, poslal ho teda do akéhosi výchovného ústavu. Ale čo sa stalo?! Chlapec mu o niekoľko dní pribehol domov. Namrzený otec zaviedol ho tam znovu, ale o krátky

čak chlapec zas len bol doma, Otca už vtedy opustila trpezlivosť a vzal syna na „paškál“:

— Prečo si ušiel? Čo ti tam chýba? — pýtal sa ho prísne.
— Bijú ťa tam?

— Nie — odpovedal chlapec.

— Nedajú ti jesť?

— Nie.

— Prečo si teda ušiel?

— Lebo som sa tam musel každý deň umývať a česať.

Cirkev v istom slova zmysle je tiež akýmsi vychovávacím ústavom, ktorý má svoj domáci poriadok a svoje vychovávacie pravidlá. Jej vychovávacie pravidlá a domác; poriadok poznáš už od svojej mladosti. Sú to Božie a cirkevné prikázania, ktoré zachovávať je povinnosťou každého kresťana-katolíka. Mnohým moderným ľuďom sa však nepozdáva zachovávanie týchto prikázaní a preto si počinajú ako ten nerozumný chlapec. Utekajú z vychovávacieho ústavu Cirkvi a odpadávajú. Vystupujú z Cirkvi, mysliac si, že sa im bez nej bude ľahšie a voľnejšie žiť. Nepáčia sa im prísne zásady Cirkvi. Keby im Cirkev hovorila: „Pite až do nemoty! Berte, čo vidíte! Robte, čo chcete!“, to by ju nepustili. Lenže im tak Cirkev nehovorí. Ona im hľasa „Nepokradneš! Nezabiješ! Nesosmilníš!“ a to sa im nepáči. Aby teda mohli slobodne hrešiť, opustia Cirkev, utekajú z nej ako ten nerozumný chlapec z ústavu. Ale mýlia sa veľmi. Už staroveký kresťanský mysliteľ Tertulian bol napísal, že duša ľudská už od svojej prirodzenosti je kresťanská. Rob teda, čo chceš; vrhni sa hoci do víru najpustejších radovánok a orgií; rozprávaj si, že niet Boha; ani sa nenazdáš a zas sa ti ozve v duši smutný, vyčítavý a dojemný hlas tvojej viery. Môže teda volať kto opustiť svoju Cirkev, ale skôr alebo neskôr ozve sa v ňom svedomie a duša jeho začne túžiť po návrate. Obíde tak ako tí ľudia v bájke. Tí vraj nechceli počúvať hlas zvonov, lebo im pripomínal ich povinnosti k Bohu. Sňali teda tie zvony a veže a zakopali ich do zeme. Ale čo sa stalo?! Sotvaže ich zahrabali, z hĺbín zeme znovu sa ozval ich hlahol. Museli ich vykopaf a vpustiť do mora. Ale aj odtiaľ sa ozýval ich hlas. Vtedy sa spamätali, zavesili zvony na staré miesto a polepšili sa. Tak je to aj s našimi odpadlíkmi. Môžu oni vystúpiť z Cirkvi, ale príde chvíľa, keď sa im v duši znovu ozve hlas viery

a budú ľutovať svoje poblúdenie. Príkladov máme na to súčasného života dosť.

Nech Ťa to teda nemýli, že niektorí ľudia odpadli od Cirkvi. Možno, že dnes vystúpili z Cirkvi a zajtra ako mártiriatní synovia prídu zase nazpäť. Buď rád, že si synom alebo dcérou katolíckej Cirkvi, ktorú nám Kristus Pán ustanovil za Ariadnu v labyrinte moderného života. Miluj Cirkev! Čúvaj ju! Ušetríš si mnohé sklamanie v živote a šťastlive dojdeš k svojmu cieľu, do blaženej večnosti.

Viera a prikázania.

Pas do neba.

Na ceste do večnosti Cirkev predovšetkým žiada od svojich veriacich vieru. Bez viery nemožno byť poriadnym katolíkom. Bez viery nikto nemôže byť spasený.

Kdesi som čítal zaujímavú rozprávku.

Nejaký bohatý a učený pán vraj umrel a prišiel na druhý svet. Keď sa tam dostal, musel ísť po dlhočižnej ceste. Akousi obavou stúpал po nej a stále sa obzeral. Odrazu zazrel vedľa cesty nápis: „*Jestli kto znovu sa nenarodí z vody a z Ducha svätého, nemôže vojsť do kráľovstva Božieho*“. (Ján 3. 5.)

— Chvála Bchu! — vzdychol si pán — som pokrstený, nemám sa teda čoho báť!

Spokojne kráča ďalej, ale čoskoro uzrel nový nápis: „*Jestli chce kto za mŕtvcu ísť, nech zapre sám seba a vezme svoj križ a nasleduje ma*“. (Matúš 16. 24.)

— Ani tieto slová Pána Ježiša ma neodsudujú! — potešil sa pán. — Popri všetkom svojom bohatstve mal som aj ja križe a trápenia. Trpel a plakal som často...

A pokračoval v ceste. Onedlho však zase videl nápis: „*Ani smilníci, ani modloslužobníci, ani cudzoložníci, ani mäkkí (sebakprznivci), ani chlapoložníci, ani zlodeji, ani lakomci, ani opilci, ani zlodečníci, ani dráči neobsiahnu kráľovstva božieho*“. (1. Kor. 6. 9-10.)

— Chvála Bohu! — vzdychol si pán pri čítaní tohoto nápisu. — Ja nepatrím medzi týchto. Vždy som bol verný svojej manželke, nenávidel som nepravosť, cudzieho majetku som sa netýkal, k chudobným som bol štedrým a svoj majetok som venoval na dobročinné ciele...

V povedomí svojho čistého štítu kráčal ďalej v tom prevedčení, že sa mu brána nebeská otvorí dokorán. Jeho radosť však netrvala dlho. V diaľke uzrel ďalší nápis a keď došiel k nemu, čítal slová: „*Kto neuverí, bude zatratený*“. (Marek 16. 16.)

Mráz mu prešiel po celom tele a dych sa mu začal krátiť, lebo on neveril. Chytil sa za hlavu a plakal. Za to však kráčal ďalej a hľa uzrel posledný nápis: „*Kto Cirkev neposlúchne, maj sa uko pohan a mýtnik*“. (Matúš 19. 17)

Vtedy už padol na kolená a naríkal. Uvedomil si, že veľa chybil v živote.

Nie je ten nešťastný pán tvojou vlastnou fotografiou?

Viera je pasom do neba a preto katolíci nielenže milujú svoju Cirkev, ale aj verí v jej učenie. Dobrý katolíci dobre vie, že keď verí Cirkvi, verí vlastne samotnému Bohu

„Len to verím, čo vidím!“

Dneskajší ľudia veľmi radi rozprávajú o náboženstve. Pri takýchto náboženských rozhovoroch často potom počujeme slová: „Ja len to verím, čo vidím!“ Takéto slová počujeme často aj z úst mnohých katolíkov a preto im musíme venovať trochu pozornosti.

Najlepšie bude, keď Ti nejakým príkladom znázorním nerozumnosť tohoto tak častého výroku.

V železničnom vozni tretej triedy bolo raz plno cestujúcich a medzi nimi sedel aj nejaký pán a jeden dedinčan. Medzi cestujúcimi viedla sa veľmi živá debata o náboženstve. Vedľa nášho dedinčana sediaci pán strúhal veľkého učenca a pyšným hlasom hovoril:

— Ja len to verím, čo vidím!

Pri tom sa pohrdlivo pozrel na chudobného a jednoduchého dedinského strýčka. Ten nejaký čas len mlčal, ale keď bolo už toho chvastania veľa, zdvihol pánovi čiapku na blave akoby pod ňou hľadal voľačo.

— Čo robíte? — opýtal sa ho pán.

— Pozerám, či máte rozum.

— Pod čiapkou ho nemám.

— Mne sa zdá, že ho vy vôbec nemáte! — odpovedal dedinčan.

— Nedopasťujte ma!

— Aké dopasťovania? Ja váš rozum nevidím, teda ho nemáte. Ja tiež len to verím, čo vidím!

Strýčkovi to dobre povedal!

V živote veľmi veľa všetkého veríme, čo sme na vlastné oči nevideli.

Len si spomeň na školské roky. Keď si bol(a) ešte malým(ou), zaviedli Ťa do školy. Učiteľka Ti tam vykládala všetky veci: zemepis, dejepis, prírodopis atď. To všetko boli veci, ktoré si na vlastné oči nevidel a predsa si uveril. Keby si v škole len to bol uveril, čo si na vlastné oči videl, tvoje

vedomosti boli by dnes veľmi chatrné. Zo zemepisu by si poznal len tie kraje, ktorými si precestoval. Z dejepisu by si vedel len to, čo sa pred tvojimi očami odohralo. Z prírodopisu by si mohol rozprávať len o tých zvieratách, ktoré si na vlastné oči videl. O nejakom vyššom vzdelaní nemohlo by byť ani len reči. Vo všetkých školách totiž počnúc od školy ľudovej až po univerzitu prednáša sa len o tom, čo druhí videli a zkusili. Vzdelanie sa teda zakladá na viere.

Keď chce byť voľakto učeným a vzdelaným, musí veriť aj to, čo nevidel na vlastné oči.

Pozrime sa len do dejepisu. Ty hovoríš, že len to veríš, čo vidíš. Dobré, ale mi odpovedz na nasledujúce otázky:

— Videl si cisára Augusta?

— Nie.

— A cisára Nera?

— Ani toho nie.

— A čo Napoleona?

— Ani toho nie.

— A Štefana Moyzesa?

— Tiež nie.

— No, a veríš, že títo všetci žili?

— Verím.

— Dobré, teda ty aj to veríš, čo si nevidel

A teraz sa podívejme do zemepisu!

— Bol si už v Paríži?

— Nie.

— A v Amerike?

— Ani tam nie.

— A v Austrálii?

— Ani tam nie.

— No, ale v Afrike si už len bol

— Tiež nie.

— Nuž a veríš, že je Paríž, Amerika, Austrália a Afrika?

— Áno.

— Prečo teda hovoríš, že len to veríš, čo vidíš?

Tak by som mohol pokračovať ďalej. V živote veľa takého veríme, čo sme na vlastné oči nevideli. Keby sme len svojím očiam chceli veriť, nemožný by bol život rodinný a spoločenský.

Len si spomni na svoje detské časy. Mamička Ťa učila rozprávať. Jedného dňa ukázala Ťi na otca a pri tom hovorila

„otecko“. Od tých čias vieš, kto je tvojím otcom. Matka Ti to povedala a Ty si jej uveril(a). Keby si len svojim očiam chcel(a) veriť, nikdy by si nepoznal(a) toho, ktorý Ťa splodil.

Alebo si spomeň na iný príklad.

Pred súdom stojí zločinec. Je obžalovaný, že zabil človeka. On to však tají a nepriznáva sa. No, a teraz si predstav, že si jeho sudcom. Ako ho budeš súdiť? Iste si zavoláš svedkov a na základe ich svedectva vynesieš rozsudok. Lenže mi povedz, kde potom ostáva tvoja záada: Len to verím, čo vidím?

Myslím, že už nemusím ďalej pokračovať. Toľkoto stačí.

V živote veľmi veľa všeličoho veríme, čo sme na vlastné oči nevideli. Keby sme to neverili, právom by nás nazvali zpiatočníkmi.

Naše smysly sú slabé a naše oči nedostatočné. Nimi sa nemôžeme presvedčiť o všetkom. Vezmi si na pr. radio. Keby si sa spýtal nejakého dedičana:

— No, strýčko, čo vidíte vo vzduchu v tejto izbe?

— Nič — znala by jeho odpoveď

— A viete vy, strýčko, že v tom vzduchu je plno spevu a hudby? ... Je tam reč Mussoliniho z Ríma, divadelné predstavenie z Prahy, jedna kázeň z Budapešti, hudba z Brna, prednáška z Bratislavy a.

Vieš, čo by Ťi povedal ten dedičan?

— Držite si za blázna svojho starého otca, ale nie mňal

Ty by si sa vyšmial tomu dedičanovi, že len to verí, čo vidí. Popri tom však možno aj sám hlásať: „Len to verím, čo vidím!“

Kde je tu dôslednosť?!

Namietneš mi: „Vo veciach svetských verím aj to, čo som nevidel. Iam mi o pravdivosti vecí hovoria hodnoverní svedkovia. Iým svedkom ja verím.“

Dobre, ale prečo si tak nepočínaš aj na poli náboženstvom?

O pravdivosti nášho náboženstva hovorí nám tiež hodnoverný svedok. Vieš, kto je to? — Sám Syn Boží, Pán Ježiš Kristus

Takému svedkovi už len môžeme uveriť?!

„Len to verím. čo pochopím!“

Moderný človek sa veľmi spoíícha na svoj rozum a všetko chce pochopiť. Nechce veriť, že ten jeho rozum je slabý a nedokonalý. Za to počujeme toľkoráz slová: „Len to verím, čo pochopím!“

Obstojí toto tvrdenie? Neobstojí. Dožáždžem Ti to príkladmi

Povedz mi, ako je to možné, že naša reč letí po telefonných drótoch? Chápeme to? — Nie. — Ale by sa nám celý svet vysmial, keby sme to neverili.

Čo je elektrina? Konu svičtime, kúrime, stroje poháňame a . . . , nikto nevie, čo je jej podstatou. Istý vysokoškolský poslucháč to vraj vedel, ale aj ten to zabudol. Stalo sa to na ktorejsei technike. Spomenutý vysokoškolskák skladal rigorozum (prísnu zkušku) z fyziky a nevedel odpovedať ani len na jedinkú otázku. Keď videl, že je zle, začal prosiť zkúšajúceho profesora:

— Pán profesor, prosím, ráčte mi dať ešte jednu otázku!

— No, dobre! — hovoril profesor, — Povedzte mi, čo je elektrina?

— Elektrina, . . . elektrina . . . Vedel som to, pán profesor, ale som to zabudol . . .

Profesor sa usmial a povedal mu:

— No, teraz už naozaj zaslužíte, aby som vás dal prepadnúť. Dosiaľ ešte nikto na svete nevedel povedať, čo je elektrina. Vy jediný ste to vedeli a aj vy ste to zabudli! Už len preto, že ste to zabudli, zaslužíte prepadnutie!“

Čo je vlastne život? Keď vyberieme z hodín koliesko, ostanú nám stáť. Vložíme však koliesko nazpät do hodín a ony zase idú. Mŕtve telo sa však ešte nepoda:ilo vzkriesiť.

Ako je to možné, že po radiu z ďalekých krajín poslúchame hudbu, spev a prednášky? — Nechápeme to.

A tak by som Ti mohol uvádzať nové a nové príklady.

V Tichom oceáne vylovili korytnačku. Vypálili jej znamenie a vhodili ju do kanálu La Manche. A čo sa stalo? — O tri roky vylovili tú korytnačku na tom istom mieste v Tichom oceáne, kde ju našli po prvý raz. Ako sa tam dostala? Ako prekonala tú ohromnú vzdialenosť na dne morského? — Nechápeme, nevieme.

Na jar sa vyliadne lastovička pod strechou slovenského domu. Pominie leto, príde jeseň a tá lastovička sa vydá na

cestu do Afriky. Nikdy tam predtým nebola a príde ta bez kompasu. Odkiaľ vie tá lastovička, že bude zima? Odkiaľ vie cestu do Afriky? Odkiaľ vie, že v Afrike nie je zima? — Nechápeme to.

Z toho vidíš, že náš rozum je slabý. Málo je toho, čo chápeme a veľa je toho, čo nechápeme. Tajomstvami je preplnený celý svet. Tie však veríme a o nich nepochybujeme. Prečo by sme teda neuverili aj tajomtvá viery i keď ich dostatočne nechápeme?!

Potreba náboženských vedomostí.

Rozprával som Ti, že je viera veľmi dôležitým činiteľom v živote každého jedného človeka. Bez viery nikto nemôže byť spasený. Keď je tomu tak, musíme sa všemožne vynasnažovať, aby sme svoju vieru neztratili. Je to potrebné najmä dnes, keď je naša viera stále vystavená nástrahám našich protivníkov. Človek slabej viery vo víre lnešného protináboženského boja ľahko podľahne. Naproti tomu však človek silnej viery stojí pevne aj uprostred najväčších bojov náboženských.

Kedy bude naša viera pevnou? Vtedy, keď si nashromáždime čo najviac náboženských vedomostí.

Žiaľbohu, že náboženské vedomosti našich ľudí väčšinou bývajú slabé a tak naši katolíci nevedia odolať útokom nepriateľa a ľahko podľahnú.

V istom časopise čítal som o tom veľmi poučný článok.

Do lekárne v meste L. zavítal raz istý pán profesor, človek s akademickým vzdelaním,

— Služobník! Ruky bozkávam! — pozdravil lekárnika a jeho paniu.

— Vitajte, pán profesor! Teší nás, že ste nás navštívili! — vítala ho pani lekárniková a odvádzala ho do salónu.

Pán profesor si zasadol k stolu a rozpriadol sa rozhovor o politike, literatúre a nakoniec aj o náboženstve.

Pani lekárniková bola evanjeličkou — zvedavá ako každá žena — a opýtala sa pána profesora, podľa matriky katolíka:

— Pán profesor, prosím vás, čo sú to tie vaše eviatosti? Vy katolíci ich máte nejak veľa.

Pán profesor sa pri tejto otázke začervenal. Všetelijako sa vykrúcal, ale na koniec sa predsa len musel priznať: že nevie,

čo sú to sviatosti a koľko ich je. Katechizmus sa učil ešte v ľudovej škole a to už bolo dávno. Zabudol to vraj.

— Pán profesor, — ozvala sa na to pani lekárniková — my máme slúžku katolíčku. Zavolám ju. Možno, že nám to ona bude vedieť povedať.

Zacengala na slúžku a tá sa ihneď zjavila v dverách.

— Želáte si niečo, milostivá?

— Anka — hovorila jej pani — pýtala som sa pána profesora, že koľko sviatostí máte vy katolíci. Nevedel mi to povedať. Pravda, ani ty to nevieš?

— Je pán profesor katolíkom?

— Áno.

— To je teda veľmi smutná vec. Profesor, ktorý vychováva žiakov a... nevie ani tie najzákladnejšie veci z náboženstva! Sviatosti sú viditeľné znaky, ktoré Kristus Pán ustanovil, aby našej duši milosť udelil. Kristus Pán ustanovil sedem sviatostí: krst, birmovanie, sviatosť oltárnu, pokánie, posledné pomazanie, posvätenie kňazstva a stav manželský. Keď budem mať čas, potom vám poviem o nich viacej. Teraz sa musím ponáhľať, aby mi mlieko nevykypelo...

Toľkoto stálo v tom časopise. Možno, že to bola len vymyslená udalosť, ale zato výborne charakterizovala naše pomery. *Náboženské vedomosti mnohých dnešných katolíkov sú ozaj slabé a chatrné a to nielen medzi pospolitým ľudom, ale aj medzi inteligenciou. Mnohí naši dospelí ľudia — a to aj inteligenti — nevedia z náboženstva ani len toľko ako najposlednejší žiačik v zapadlej dedinke. Len sa ich opýtaj Desatoro Božích alebo Pätoro cirkevných prikázaní, alebo sa ich opýtaj na počet sviatostí, na Cirkev, na pápežstvo, na odpustky a dostaneš odpoveď, že Ti budú vlasy dupkom slávať na hlave. Tí ľudia ani len poňatia nemajú o náboženstve, hoci by mali i diplom alebo aj doktorát. Ja sa potom nečudujem, že sa naši ľudia tak ľahko stávajú nevercami. Nevedomému človeku stačí niekoľko fráz o Ríme alebo niekoľko vymyslených historiek o kňazoch a mníškach a už je hotový...*

Vo vlaku cestovala nejaká dáma a viedla veľmi živý rozhovor o veciach náboženských. Za tohoto rozhovoru akýmsi prýšným sebavedomím vyhlasovala prítomným, že ona už nič neverí. V tom istom oddelení cestoval aj nejaký inteligentný pán, ktorého veľmi domrzalo jej chvastúnstvo. Zpočiatku len

mlčal, ale konečne sa už nevedel viac zdržať a opýtal sa tej dámy:

— Milostivá, čítali ste vy už nejakú apologetiku?

— Nie.

— A nejakú knihu o zázrakoch v Lurde?

— Tiež nie.

— A nejaké dielo o Kristovi a dnešnom človekovi?

— Ani to nie.

Na to jej vymenoval celý rad náboženských diel v slovenčine, v češtine, maďarčine a v nemčine, ale jej odpoveď znela:

— Nečítala som ich.

Tu ten pán už nevedel ďalej zakrývať svoju rozhorčenosť dôrazným hlasom jej povedal:

— Milostivá, vy nieže nič neveríte, ale nič neviete!

Koľko takýchto a podobných nevercov chodí dnes svetom! Koľko máme dnes ľudí, ktorí len preto upadajú do nevery, lebo nepoznajú svoje náboženstvo a majú falošné predstavy o jeho učení! Voľakedy sa síce učili v škole náboženstvo, ale to už bolo dávno. Od tých čias už uplynuly celé roky, ak nie celé desaťročia. Za tento dlhý čas oni na kázne nechodievali, náboženské knihy nečítali, katolícke noviny nepochodovali a o prehĺbenie svojich náboženských vedomostí sa nestarali. Ký div teda, že sa tie ich vedomosti dnes scvrkly na minimum. Čo človek neopakuje, to ľahko zabúda. Istý pán bol kedysi veľmi dobrým hudobníkom. Potom dlhší čas nemal husle v ruke. Mŕňaly sa roky a dnes? ... Už nevie hrať. Zabudol. Ktosi žil dlhší čas vo Francúzsku a dokonale sa naučil francúzsky. Potom sa vrátil domov, kde nemal príležitosti k francúzskej konverzácii. A dnes?? Už len láme francúzštinu. Tak je to aj s náboženstvom. Kto sa v ňom ne cvičí a nezdokonaľuje, časom ho zabúda. ... No a potom je už nepriateľovi ľahko otriasť jeho presvedčením.

Stane sa, že niektorý človek má dobrú pamäť a nezabudol to, čo sa kedysi učil z náboženstva v škole a predsa podľahne útokom náboženským. Ako si to vysvetlí? Odpoveď na túto otázku je celkom jednoduchá: Jeho náboženské vedomosti neboli dostatočné, neboli primerané človeku dospelemu. Znázorním Ti to niekoľkými príkladmi. Dobré vieš, že sa malé dieťa zpočiatku živí len mliekom. Neskôršie, keď spevnie, potrebuje však už silnejšiu stravu. Tak je to aj v

náboženskom ohľade. V detskom veku postačia človeku aj katechizmové vedomosti, ale vo veku dospeljšom potrebuje už širšie a hlbšie náboženské znalosti. Čo je dobré deťom, nemusí byť dobré a zpravidla ani nebýva dobré aj dospelým. Šaty môžu byť veľmi dobré malej Aničke a čižmičky Jankovi, ale sú malé oteckovi a mamičke. Tak je to aj s náboženskými vedomosťami. Školské vedomosti náboženské celkom dobre postačia školským deťom, ale nepostačujú modernému človekovi dospelému. Sú mu priúzke, lebo jeho duševný obzor sa už časom hodne rozšíril. Človek, ktorý sa vo svojom náboženstve nevzdelával, vo veciach svetských stáva sa dospelým, ale vo vedomostiach náboženských ostáva len dieťaťom. Ako dieťa potom neunesie ťarchu, ktorú mu moderná doba na pleciah kladie a dochádza k náboženskej katastrofe.

„Prečo teda neposkytnú tomu dieťaťu už v škole potrebných vedomostí?“ — povieš mi.

Cirkev na tomto poli urobí, čo môže. Svojich údov pripraví už v škole pre život, ale celkom ich pripraviť nemôže. Malému dieťaťu — ako som už spomnul — nemožno hneď dať silnú stravu, jeho žalúdok ju neznesie. Na poli náboženskom je tomu podobne. Školákovi ešte nemožno dať veľmi silnú stravu náboženskú, lebo jeho duša ju neznesie. Malému dieťaťu nemožno vtlačiť do hlavy také veci, ktoré ešte pochopiť nemôže. To si už musí osvojiť v živote poslúchaním kázni, čítaním katolíckych kníh a časopisov. Keď chceme, aby nám iampa horela, musíme do nej prilievať oleja. Keď chceme mať na poli úrodu, musíme pôdu obrábať. Keď chceme mať v srdci vieru, musíme ju pestovať, zalievať a upevňovať. Viera nerastie sama od seba. Sama od seba rastie len burina nevery, ľahostajnosti a nemravnosti. Dobrý kresťan-katolík sa preto neuspokojí so školskými vedomosťami náboženskými. Vo svojom náboženstve vzdeláva sa ďalej, ako to vyžaduje jeho vek a moderná doba. Len tak sa stane jeho viera pevnou ako žula, beton alebo oceľ a odolá všetkým nástrahám nepriateľov. — Dal by Boh, aby takúto pevnú vieru mali všetci kresťania-katolíci!

„... zachovávajú prikázania.“

Na ceste do večnosti nestačí len veriť, ale musíme zachovávať aj prikázania Božie. Tak nás učí naša Cirkev a tak to učil aj Pán Ježiš Kristus.

Len sa rozpomeň na jednu udalosť z evanjelia!

Istého dňa bohatý a milý mladík prišiel k Pánu Ježišovi. Uprel na neho svoje oči a plný zvedavosti sa ho pýtal: „Učiteľu dobrý, čo dobrého mám činiť, aby som mal život večný?“ A On mu odpovedal: „*Jak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania!*“ Mladík sa tým neuspokojil a zvedavo sa ho pýtal: „*Ktoré?*“ Pán Ježiš mu vymenoval príkazy Desatora hovoriac: „*Nezabiješ; nezcudzolíš, nepokradneš, nepremluviš krivého svedectva; cti svojho otca i svoju matku; a: milovať budeš svojho bližného, jako seba samého*“. (Matúš 19. 16-19)

Predstav si, že by si dnes namiesto toho mladíka Ty pristúpil(a) k Pánu Ježišovi a opýtal(a) sa ho: „Pane, ja tu žijem vo vire dvadsiateho storočia, obklopený(á) som so všetkých strán nepriateľmi. Som však katolíkom-katolíčkou — viem, že mám nesmrteľnú dušu. Rád(a) by som si tú svoju dušu zachránil, hoci som vystavený(á) pokušeniam a väbeniam. Pane, povedz mi, čo mám robiť, aby som sa dostal(a) do života večného!“

Čo myslíš, čo by Ti odpovedal Pán Ježiš?

I dnes v dvadsiatom storočí — v storočí radia, zvukového filmu a všetkých vynálezov — odpovedal by Ti slovami: „*Jak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania!*“. (Matúš 19. 16.) Ty by si sa však neuspokojil(a) touto jeho odpoveďou a opýtal(a) by si sa ho ďalej: „*Ktoré prikázania mám zachovávať?*“ Buď istý, že by Ti Pán Ježiš i dnes odpovedal: „*Nezabiješ; nezcudzolíš; nepokradneš; nepremluviš krivého svedectva; cti otca svojho i matku svoju a milovať budeš svojho bližného, ako seba samého*“. (Matúš 19. 18-19.) Odkázal by Ťa na zachovávanie Desatora a na tie prikázania, na ktoré odkázal aj toho mladíka. Tie prikázania totiž neviazali len Židov v Starom Zákone, ale viažu aj nás kresťanov. Sám Pán Ježiš to povedal, keď hovoril: „*Nemyslite si, že som prišiel zrušiť zákon alebo prorokov: neprišiel som zrušiť, lež doplniť*“. (Matúš 5. 17.) I po narodení Kristovom a založení jeho Cirkvi ostali teda v platnosti tie zákony, ktoré Pán Boh dal kedysi Židom na vrchu Sinai. Pán Ježiš ich len doplnil novými prikázaniami a svojej Cirkvi dal moc, aby ich doplnila svojimi nariadeniami. Plynú to zo slov, povedaných Petrovi: „*Čokoľvek spiažeš na zemi, bude spiazané i na nebesiach*“. (Matúš 16. 19.) Desatoro teda viaže aj nás a okrem

neho viaže nás aj Pätoro, ktoré nám Cirkev v smysle slov Kristových pripojila k nemu.

— Ale tie zákony Desatora a Pätora sú už staré, zastaralé. bolo by ich teda treba nahradiť novšími a modernejšími zákonmi!

ANO, sú staré, ale novelizovať a meniť ich nemožno. lebo sú to zákony Božie a večné. Božie zákony nemožno meniť, ako nemožno meniť ani zákony prírodné. O nich platia slová: „*Kým sa pominie nebo a zem, jedna písmenka alebo jedna čiarka nepominie zo zákona*“. (Matúš 5. 18.) „*Nebo a zem pominú, ale moje slová nepominú*“. (Luk. 21. 33.) Keby sa na oblohe nebeskej vyšinula čo len jediná hviezda zo svojej koľaje, došlo by k strašnej katastrofe. A keby sa zrušil len jediný zákon zo zákonodarstva Božieho, malo by to v zápäti hroznú katastrofu v živote ľudstva.

Kristus Pán povedal mláďencovi: „*Jak chceš vojsť do života, zachovávaj prikázania!*“ (Matúš 19. 16.) To isté hovorí z rozkazu Kristovho aj nám Cirkev katolícka, naša Ariadna na ceste do večnosti. *Ak teda chceme vojsť do života večného, musíme aj my zachovávať prikázania Božie. Musíme žiť podľa prikázaní božích a cirkebných. Tie prikázania musia usmerňovať naše myšlienky, naše slová, naše skutky... Tie prikázania musia dávať smer nášmu životu súkromnému, rodinnému, spoločenskému a verejnému. Podľa tých prikázaní musíme žiť vždy a všade. Podľa nich si musíme počinat doma, v kostole, v práci, na ulici, vo verejnosti, v zábave... a vôbec všade. Veď vždy a všade hľadá na nás oko vševediaceho Pána Boha.*

Boh vidí všetko.

Riaditeľstvo amerických železníc veľmi si potrpí na spoľahlivosť svojich zamestnancov. Aby sa o ich spoľahlivosti mohlo presvedčiť, dá ich potajomky pozorovať detektívmi. Títo detektívovia prinášajú potom niekedy veľmi zaujímavé zprávy o niektorých železničiaroch. Stalo sa na príklad, že si nejaký železničiar pýtal dovolenú, aby sa mohol zúčastniť pohrebu akéhosi svojho príbuzného. Jeho žiadosti bolo vyhovené a dovolenú skutočne dostal. Keď však po uplynutí dovolenej znovu nastupoval svoju službu čakalo ho nemilé prekvapenie. Šéf si ho zavolať do kancelárie a ukázať mu

jeho vlastnú fotografiu. Bol na nej zvečnený, ale nie v pohrebnom sprievode, ale vo veselej spoločnosti. Detektív riaditeľstva ho tak sfotografoval a fotografiu odovzdal jeho šéfovi. Bola to veru studená sprcha pre úbohého železničiara!

Tento príklad je síce vzatý z amerického prostredia, ale nám môže slúžiť za poučenie.

My všetci sme v službe Božej a v tejto službe stále sme pod dozorom a kontrolou. Pozoruje a kontroluje nás bystré oko samotného Pána Boha. Toto oko sleduje naše myšlienky, slová a skutky a vidí aj najtajnejšie hnutia nášho srdca. Pred ním nič nie je skryté a tajné. Boh nás vidí vždycky a všade a jeho zraku nikdy neujdeme.

Keď je tomu tak, musíme si dávať veľmi dobrý pozor na svoje myšlienky, slová a skutky.

Istý pán rozprával veľmi zaujímavú udalosť:

Keď som bol ešte malým chlapcom — asi tak deväťdesaťročným — vzali ma rodičia do mesta. Išli sme po hradskej, popri ktorej boli ovocné stromy. Bolo horúce. Bol som veľmi smädný, až sa mi sliny v ústach sbiehali pri pohľade na krásne ovocie na stromoch vedľa cesty. Odrazu sme prišli k jablони, ktorej konáre sa až podlamovali pod ťarchou jablák. Priskočil som k nej a chcel som si natrhať tých vzácných plodov, ale otec mi povedal:

— Pozri sa, tamto je strážna búrda! Beda ti, ak ňu uzrie ten „strýčko“, čo dáva na stromy pozor!

To účinkovalo. Opustil som jablónu a kráčali sme ďalej. Keď sme už prešli hodný kus cesty, obzrel som sa nazpäť. Búrda už bola ďaleko za nami. Znovu som si chcel teda odtrhnúť nejaké ovocie a ako na ospravedlivenie svojho skutku povedal som rodičom:

— Sem už nevidí ten „strýčko“: teraz si už môžem natrhať jablčok za plné vrecká!

Vtedy sa však ozvala moja mamička a smutným hlasom mi hovorila:

— Ten „strýčko“ ňu síce nevidí, syn môj; ale vieš, kto bude vidieť, že berieš cudzí majetok?

— Pán Boh ma bude vidieť.

A už som sa po ovocí ani len neobzrel...

Toľkoto hovoril ten pán.

Myšlienka na vševidiaceho a vševediaceho Boha no zachránila pred spáchaním hriechu. A táto myšlienka zachráni

pred spáčením hriechu aj nás. Táto myšlienka dodá nám sily, aby sme vždy a všade kráčali cestou prikázaní Božích a s tej cesty nikdy nesostúpili.

Pred šiatrom Antígona — ako píše Seneca — rozprávali sa raz dvaja vojaci a veľmi hlasno nadávali na svojho pána. Antigonus nejaký čas počúval ich rozhovor, ale konečne roztlahol záclonu na svojom šiatre a povedal im:

— Chodte aspoň trošku ďalej, aby som nepočul váš rozhovor!

Medzi nami a Bohom je tiež len slabá záclona — je to svet hmotný — a cez túto záclonu pozoruje, vidí a počuje nás vševediaci Pán Boh, ktorý nás raz bude aj súdiť

Ako by sme teda mohli opustiť cestu jeho prikázaní??!

Huncútsky Černoch.

Spisovateľ Julius Debreczeni vo svojej knihe „Zážitky maďarského dôstojníka v najtmavšej Afrike“¹⁰ opisuje veľmi zaujímavú udalosť:

...Istý môj kolega-dôstojník — píše — prišiel v boji o oko a dostal miesto neho sklené. Správa kolónií poverila raz tohoto dôstojníka, aby na istom mieste koloniálneho územia postavil vojenskú stanicu. On sa s veľkou horlivosťou pustil do tejto roboty a neprerastajne povzbudzoval Černochov k väčšej usilovnosti. Jedného dňa však musel na niekoľko dní odcestovať. Svolal teda Černochov a povedal im:

— Dávajte dobrý pozor! Ja na niekoľko dní odcestujem, ale (vtedy si na veľké prekvapenie a zdivenie Černochov vyňal sklené oko a položil ho na stôl) nechám tu svoje oko. To bude na vás dávať pozor a po návrate mi bude rozprávať o vás. Beda vám, ak budete leňošiť!

Potom odišiel.

Černosi usilovne robili od rána až do večera. Keď ochabovali, stačil im jeden pohľad na sklené oko a už im išla robota.

Keď sa nadporučík G. po krátkom čase vrátil nazpäť, mohol sa tešiť z usilovnosti Černochov.

Po nejakom čase však zase musel odcestovať. Urobil teda zase tak ako pri prvej príležitosti. Po jeho odchode sa Černosi len s nechutou a s kyslou tvárou dávali do práce. Báli sa síce toho oka, ale práca im veru nechutila.

¹⁰ Egy magyar katonatiszt kalandjai a legsötétebb Afrikában.

Keď sa dôstojník vrátil, už zďaleka videl, že nepracuje ani len jeden jediný. Kujoni-Černosi vylihovali a pohodlne sa opekali na slnku. Hneď tušil voľačo nemilého. Bežal k sklenenému oku a na svoje veľké prekvapenie videl, že ho voľaktorý kujon zakryl čiapkou...

Tak nám rozpráva spisovateľ.

Bratku! Sestra! To sklené oko bolo možno zastrieť, ale nemožno zastrieť oko vševediaceho Boha. To nás stále vidí a pozoruje.

V niektorých odvetviach štátnej správy bývajú u nás kontrolóri, inšpektori a revízori, ktorí konajú dozor nad zamestnancami. Ich povinnosťou je sledovať prácu a činnosť zamestnaneckva. Takéhoto inšpektora máme aj my všetci a je ním vševediaci Pán Boh, ktorý stále pozoruje naše myšlienky, slová, skutky, naše tajnosti, ba i najtajnejšie hnutia nášho srdca.

Ži teda tak, aby to oko Božie vždy a všade s uspokojením hľadelo na Teba!

Modlitba a kostol.

Modlitba.

Keď chceme, aby Pán Boh s uspokojením hľadel na nás, nestačí nám len veriť, ale musíme zachovávať aj prikázania Božie. V týchto prikázaniach shrnuté sú všetky naše povinnosti voči Bohu, bližnému, rodine a spoločnosti ľudskej. Na prvom mieste spomínajú sa však v nich naše povinnosti voči Bohu a najmä modlitba.

Porozprávajme sa teda o nej.

Život ľudský je dnes veľmi ťažký. Všetci bez výnimky potrebujeme pomoci shora. Kristus Pán bol raz povedal: „*bezo mňa nič nemôžete činiť*“ (Ján 13. 5.) a pravdivosť týchto jeho slov sa ešte nepodarilo vyvrátiť. Utíšenú sme na svojom pozemskom putovaní na pomoc a požehnanie Božie a to aj dnes v XX. storočí. Človek by si teda myslel, že ľudstvo v týchto dnešných ťažkých časoch čo najčastejšie bude obracať svoje oči k nebesiam a čo najvrúcnejšie sa bude modlievať. Skutočnosť však hovorí niečo iného. Veľké percento katolíkov sa vôbec nemodlieva. A potrebovali by veru tej modlitby! Len sa treba pozrieť na tie utrápené tváre, starosťami rozbrázdnené čelá, poďívať sa na tú ducňú biedu a presvedčíme sa, že ľudstvo až veľmi potrebuje modlitby. Myslím, nebudem ďaleko od pravdy, keď napíšem, že by sa dnešné pomery hodne zlepšili, keby sme sa viac modlievali.

Bez modlitby niet troajej spokojnosti. Bez modlitby niet zdaru v práci. Bez modlitby niet chleba a roboty. Pravdu má to naše slovenské porekadlo: Márne naše namáhania bez Božieho požehnania!

Istý kazateľ uvádzal vo svojej kázni o modlitbe nasledujúci príklad:

Obromná zaoceánska loď vydala sa na rozbúrené more. Za plavby odprevádzal ju celý kŕdeľ morských vtákov. Loď pracovala plnou parou a predsa len veľkou námahou sa dostala dopredu. Na palube lodi za tejto búrky stál nejaký cestovateľ, pozoroval nad loďou sa vznášajúcich vtákov a mimovoľne zvolal:

— Ťubohí vtáci! Naša loď pracuje silou niekoľkých tisícov koňov a len ťažko sa dostávame dopredu! Čože vy zmôžete svojimi slabými krýdeľkami v tomto hvižďajúcom vetre?!

Ďalej však už nestačil hovoriť. Na jeho veľké prekvape-

nie vtáci rozprestrelí svoje krídla a kým sa tá veľká loď len ťažko pohybovala v zúriacej búrke morskéj, oni sa spokojne vznášali vo vetre nad hladinou rozzúreného mora.

Oceánskou loďou je človek, ktorý sa spolieha len na svoje svaly a svoju telesnú silu. Vystreté dve krídla tých vtáčkov sú naše k modlitbe složené ruky.

Keď chceme, aby sa nám práca darila, nesmieme sa spoliehať len na svoje sily. Musíme kedy-tedy aj k modlitbe složiť svoje ruky. Potom sa nám lepšie bude dať naša práca, lebo nás v nej bude posilňovať ten Pán Boh, ktorého sme vzývali o pomoc svojou modlitbou. Nestačí len pracovať, ale sa treba aj modliť. Musíme sa riadiť slovami hesla: *Modli sa a pracuj!*

Mnohí dnešní ľudia zachovávajú len prvú časťku tohoto hesla. Len sa modlia. Tí si nepočínajú správne.

Iní ľudia zachovávajú zaš len jeho druhú časť. Znajú len heslo *pracuj*. Ani tí si nepočínajú správne.

Je však aj tretí druh ľudí. Tí sa najprv modlia a potom pracujú. Tí si počínajú správne.

Nasleduj ich aj Ty v tomto počínaní. Rieď sa aj Ty heslom: *Modli sa a pracuj!* Nezabúdaj na modlitbu!

S Bohom vstávaj, tak deň každý
požehnaným sa ti stane!

S Bohom k práci, s Bohom v práci
i zdarí sa ustávanie!

S Bohom líhaj, sily tvoje
občerství ti spánok sladký!

S Bohom na cestu sa vyber,
šťastne pôjdeš ta i zpiatky!

(Martin Sládkovič.)

„Čože mám z tej modlitby?“

Modlitba je podstatnou časťou katolíckeho života. Kto sa nemodlí, toho vôbec nemožno považovať za katolíka.

Je to preto čudné, keď z úst samotných katolíkov počujeme slová: „Čože mám z tej modlitby?“ Takéto slová patria síce do úst nejakého pohana, ale nepristanú do úst člena Cirkvi katolíckej. Kato'ík predsa musí chápať význam modlitby.

Ľo, ale venujme trošku pozornosti týmto častým slovám!

Tak, Ty pokladáš modlitbu za obchod a „kšeft“. Len pri obchodných veciach sa totiž pýtame: čo mám z toho a čo mi to vynesie? Ale pri modlitbe sa tak nepýtame. Modlitba nie je obchodom, ani nijakým „kšeftom“. Modlitba je tvojou katolíckou povinnosťou. „Ja som Pán Boh tvoj!“ — hovorí Ti Pán Boh v prvom svojom prikázaní. Keď je On tvojím Pánom, Ty si Jeho poddaným. Naše náboženstvo učí, že Boh je našim Otcom a my sme Jeho dieťkami. Ty si teda Jeho dieťaťom. A ako od svojho dieťaťa Boh má právo od Teba žiadať, aby si sa mu klaňal(a) a aby si uznal(a) svoju odvislosť od Neho. To však robíš modlitbou.

Avšak modlitba nie je len tvojou povinnosťou, ale aj tvojou poctou.

Istý pán mal nejakú prácu na Krajinskom úrade v Bratislave. Prekonal niekoľko sto kilometrov, kým sa ta dostal. Tam ho však čakalo veľké prekvapenie. Do Bratislavy cestoval nadarmo, lebo na Krajinskom úrade v ten deň stránky neprijímali.

Tak je to vo všetkých úradoch.

Keď chceš voľačo vykonať v úrade, musíš ísť v úradný deň, musíš dlhý čas vyčkávať v predsieni a musíš mať doporučenie, prípadne aj protekciu.

U Pána Boha je to ináč. On Ti dá audienciu v každom čase. U Neho niet úradných hodín, ani úradných dní. Len sa obráť k Nemu, hocikedy môžeš s ním hovoriť vo svojich modlitbách! Boh Ťa vypočuje hoci aj v noci, hoci je Pánom celého sveta.

Nie je to poctením toho slabého a krehkého človeka?!

Uvediem Ti ešte jednu pohnútku k modlitbe.

Život je ťažký, práca namáhavá, hlavou krúžia starosti, čelo vráskami rozbrúzdené... Povedz mi, či tu netreba modlitby? Je pravda, že tvoja práca bude aj po modlitbe ťažkou, ale zato tá tvoja modlitba nebude márnou. Po dobre vykonanej modlitbe budeš cítiť, že máš viac sily k robotе, viac vytrvanlivosti, viac energie. Po dobrej modlitbe sa presvedčíš, že vieš lepšie odolávať pokušeniam, že tak ľahko nenadneš, že spokojnejšie znášaš nepríjemnosti života.

To hľa, máš z modlitby!

Len sa rozpomeň na Krista Pána! Ako horlive sa modlil pred svojím umučením na bore Olivetskej! A vyslyšal ho Boh? Áno. Horký kalich utrpenia síce od neho neodňal, ale

mu dal sily, aby tú svoju ťažkú oheľ kríža mohol vykonať. Tak je to aj s nami. Utrpenia a starostí nás Pán Boh vplyvom nasej modlitby nepozbaví — lebo náš život nie je hračkou — ale nám dá sily, aby sme životné útrapy ľahšie znášali.

Vidiš, bratku, sestra, to máme z modlitby!

„Štrajkujem . . .“

Veľmi zaujímavý článok som čítal pred rokmi o istom bývalom našom ministrovi. V tom článku veľmi vtipným spôsobom bolo opísané, ako sa ten pán minister stal nevercom. Kým bol vraj ešte malým chlapcom, veľmi túžil po pekných nových nohaviciach. S touto svojou túžbou sveril sa svojej matke a tá mu povedala, aby sa len dobre modlieval, Ježiško mu istotne prinesie tie nohavice. On ju poslúchol a modlieval sa čo najhorlivejšie, ale Ježiško nohavice nepri-niesol. To ho vraj veľmi zronilo. Vo svojom horkom sklamaní si zaumienil, že sa už viac modliť nebude. A skutočne sa už viac nemodlieval. Pred rodičmi sa ešte nejaký čas pretvaro-val, a o neskôršie celkom zanechal modlitby a stal sa nevercom.

Tokoto stálo v tom článku.

Pán minister sa teda pre nohavice stal nevercom. Pán Boh nevyhovel jeho modlitbe a on sa rozhodol: „Keď mi Pán Boh nedal tie nohavice, ja sa viac nemodlím. Budem štrajkovať!“

Ty sa chutne zasmieš nad touto udalosťou, pri jej čítaní azda aj nedôverčive pokrútiš hlavou. A veru je to udalosť pravdivá! Nevyslyšanie modlitby priviedlo bývalého ministra k zanechaniu modlitby a k nevere. Začal štrajkovať v modlitbe a v tomto štrajku nasledujú jeho príklad mnohí dnešní katoľci.

Uvažujme preto o ňom.

Čo je štrajk?

Robotníci nejakej továrne žiadajú si väčšiu mzdu. Zamestnávateľ nechce o tom počuť. Nato robotníci vyhlásia štrajk a nejdú do roboty. Týmto spôsobom si chcú vynútiť zvýšenie mzdy. Niekedy sa im to aj podari, ale vo väčšine prípadov taký štrajk končí bezvýsledne. Prečo Ti to spomínam? Len preto, aby som Ti dokázal, že štrajk možno síce vypovedať zamestnávateľovi, ale nie Pánu Bohu. Štrajkovať

možno v práci, ale nemožno štrajkovať v modlitbe. Taký štrajk sa totiž nevypláca.

Mnohí ľudia to však nechcú pochopiť a sa pokúšajú štrajkovať v modlitbe.

Príklady:

V istom dome ochorela dcéra. Matka sa horlive modlila za jej uzdravenie a dievča predsa zomrelo. Matka sa od tých čias nemodlí. Ona štrajkuje...

Manželka stratila muža a... štrajkuje v modlitbe.

Ktosi bol bez zamestnania a modlil sa, aby dostal prácu. Prácu nedostal a teraz... štrajkuje v modlitbe.

leťá rodina žila vo veľkom nedostatku. Otec tej rodiny sa stále modlil, aby im svitly lepšie časy. Bieda však neprestala a on... štrajkuje v modlitbe.

Matka mala jediného syna. Svet jej ho však pokazil. Ona sa neprestajne modlievala za jeho obrátenie, ale darmo. Syn sa neobrátil a matka? Prestala sa modliť... štrajkuje.

Vofakto mal veľkú prosbu k Pánu Bohu. Modlieval sa za jej splnenie, ale bezvýsledne. Teraz sa už nemodlieva, ale štrajkuje.

Takýchto príkladov by si aj sám(a) vedel(a) uviesť niekoľko, ba možno, že aj sám(a) patríš medzi tých štrajkujúcich.

Priateľu, sestra, povedz mi, k čomu je dobrý takýto štrajk? Pánu Bohu ním človek neuškodí. Škodí nim len sám sebe.

Počuj len moje slová!

Niektó sa modlil k Pánu Bohu, ale bezvýsledne.

— Darmo som sa modlil! — povie si. To je však veľký omyl.

Uvediem Ti príklad.

Máš chlapčoka, ktorého máš veľmi rád(a). Na stole stoja dve fľašky: v jednej je malinová šťava a v druhej otrava. Chlapčok Ťa prosí:

— Otecko, mamička, daj sa mi napiť tej malinovky!

Ty mu dáš, lebo ho máš rád(a). Tu Ťi však chlapčok ukáže na tú druhú fľašku a povie:

— Daj sa mi napiť aj z tej druhej fľašky!

Dáš mu? Nie. Nedáš mu, lebo máš chlapca rád(a). Chlapec sa Ťi na to pustí do plaču a Ty mu predsa nevyhovieš.

Myslím, že Ťi nemusím veľa vysvetľovať, prečo niekedy nedostaneme, čo si od Boha žiadame. Preto, lebo Boh vidí, že

by to škodilo našej duši alebo nášmu telu. My si — pravda — myslíme, že by nám to bolo na osob, ale Pán Boh to vidí náč. Zabúdame, že náš obzor je veľmi úzky a šomreme proti Bohu. Neuvedomíme si, že obzor Pána Boha je oveľa širší ako náš obzor.

Pán Boh vyslyší každú modlitbu. Veľa ráz ju vyslyší ináč, ako to my očakávame, ale predsa ju len vyslyší. Nemodlili sme sa darmo. Niekedy ju vyslyší hneď, inokedy neskôršie, keď je tomu vhodnejší čas. Ale ju vyslyší. Sv. Monika sa 16 rokov modlila za obrátenie svojho syna Augustína a nakoniec ju Boh vyslyšal. Nemodlila sa nadarmo.

Akiste si čítal(a) o tom, že pri otváraní egyptských kráľovských hrobiek našli pri múmiach aj 4000 rokov staré obilie. Zasiali ho a ono vykľúčilo.

Tak je to aj s našimi modlitbami. Aj naše modlitby vykľúčia a budú vyslyšané, keď aj nie hneď, ale istotne neskôršie. Preto sa nevyplatí štrajkovať v modlitbe. Takýmto štrajkom človek škodí len sám sebe. *Štrajk vypovedaný Pánu Bohu sa nevyplácu. Takýto štrajk vždycky prehráme.*

„Nemám času na modlitbu!“

Kto sa stýka s ľuďmi, často počuje výhovorku: *„Modlil by som sa, ale nemám kedy. Ráno zapčasu idem do roboty a večer len neskoro prídem domov. Kedyže sa mám teda modliť?“*

Tieto slová nie sú vždy len planou výhovorkou, skrýva sa v nich aj hodne pravdy. Mnohí ľudia skutočne ťažko nájdu dnes času na modlitbu. Sotvaže sa ráno prebudia, už musia utekať do roboty a len neskoro večer sa vracajú domov unavení a ustatí. Potom pokľaknú síce k modlitbe, ale ich obkľúčia drieroty a po niekoľkých daromných pokusoch zanechajú modlenia.

Čo tu robiť? Vynechať modlitbu? To by bolo to najľahšie, ale kresťanské by to nebolo. Vynechať modlitbu by znamenalo zrieknuť sa pomoci Božej a „bez Božieho požehnania márne sú naše namáhania!“

Bratku, sestra, nech si akokoľvek ustatý(á), modlitbu ei nevynechaj! Na Boha nezabúdaj! Čím viac máš práce, tým lepšie a vrúcnejšie sa modli!

„Len ako si to zariadiť?“ — vzdychneš. Poradím Ti to veľmi ochotne.

Povedzme, že ideš do roboty ráno o šiestej. Ty to už vieš, kedy máš vstávať a koľko času potrebuješ na obliekanie. Nuž hľa, vstaň o päť minút skôr a odbavíš si aj modlitbu!

Večer si zas' ľahni o päť minút neskoršie.

Len päť minút Ti spomínam, lebo aj toľko času Ti postačí k modlitbe, keď nemáš viac času. Nezáleží na tom, ako dlho sa modlíš: hlavná vec je, aby si sa dobre pomodlil(a).

Niekedy sa stane, že aj pri najlepšej vôli zaspíš. Na rannú modlitbu Ti už neostáva času. V takomto prípade si odbav modlitbu po ceste alebo pri práci. To isté urob aj večer, keď cítiš, že si veľmi ustatý(á). Klobúk alebo čiapku môžeš si v najhoršom prípade nechať aj na hlave.

A teraz Ti poviem ešte niekoľko slov o tom, ako si ja predstavujem modlitbu poriadneho katolíka a vzornej katolíčky.

Ráno po dokončení obliekania a pred začatím roboty pokľakni si na kolená a vzdychni si k Pánu Bohu asi takto: „Bože, ďakujem Ti, že si mi dal dožiť tohoto dňa!... Koľkí ľudia umreli v uplynulej noci a mňa si zachoval!... Vďaka Ti za to, Bože!... Prosim Ťa, ochraňuj ma aj tohoto dňa! Chráň moju rodinku, moju manželku, môjho manžela, moje dieťky! Pomáhaj mi v práci! Posilňuj moje ramená! Nedaj, aby som zabudol(la) na Teba! Nedovoľ, aby som upadol(la) do hriechu! Bože, buď mi na pomoci dnešného dňa! Všetko chcem konať ku tvojej cti a chvále! Tebe obetujem dnes svoje myšlienky, slová, skutky a celý tento deň. Pane Bože, pomáhajž!“

K tejto svojej úprimnej modlitbe pripoj potom Otčenáš a Zdravae. Ak nemáš viac času na modlitbu, toľkoto Ti postačí. Potom sa môžeš dať do roboty, Pán Boh Ti bude na pomoci a celá tvoja denná práca stane sa krásnou a velebnou modlitbou.

A večer? Keď prídeš domov alebo ešte cestou obráť sa k Bohu týmito slovami: „Bože, ďakujem Ti, že si ma chránil!... (Tu sa rozpomeň na všetko, čo sa Ti toho dňa prihodilo v robote!) Vrúcna vďaka Ti za všetko tvoje dobrodenie!... Ďakujem Ti, že si chránil moju rodinku, moju manželku, manžela a dieťky!... Odpusť mi moje hriechy, ktorými som Ťa dnes obrazil(a)! Srdečne ich ľutujem! Ó, keby som ich vôbec nebol(a) spáchal(a)! Na budúce sa ich chcem

lepšie chrániť... Chráň ma, Bože, aj s celou rodinou aj nastávajúcej noci! Pane, do rúk tvojich porúčam svojho ducha!"

Potom sa pomodli Otčenáš, Zdravas a ak môžeš, aj nejaké iné krátke modlitby a ver mi, že spokojne skloníš hlavu k nočnému odpočinku.

Po svedomite vykonanej modlitbe a ťažkej dennej práci budeš spať sladko a anjel strážca bude bdieť nad Tobou a nad tvojou milou rodinkou...

Kostol.

Ustatá, unavená európska karavána uberá sa po vyprahlej Sahare... Slnko páli... Ľudia a zvieratá len najväčšou námahou vlečú svoje údy... Odrazu zjaví sa im v diaľke zelená oáza... Karavána radostne vykročí v nádeji, že pod palmami oázy sa občerství a osvieži.

Vyprahlou Saharou je celý náš život... — Oázou na tejto životnej púšti je kostol. V ňom sa schádzavame po týždennej robote, aby sme sa duševne občerstvili a osviežili.

Dobří katolíci s radosťou a častejšie chodia do kostola, lebo:

1. *Kostol je domom modlitby.* Hovorí sa, že sa aj doma možno modliť. Áno, aj doma sa možno modliť, ale nie tak vrúcne ako v kostole. Doma je stály shon a ruch, krik a práca: tam ťažko možno sobrať myseľ k pobožnej modlitbe. V kostole máme však pokoj, tam nás nikto nevyrušuje zbytočnými otázkami. Tam pred svätostánkom zabúdame na svoje starosti a v myšlienkach povznášame sa k Bohu. Tam po týždennej robote padáme na kolena a vyprosujeme si pomoci, sily, trpezlivosti a milosti k svojim podnikaniam...

2. *Kostol je domom obeti Omše svätej.* Tam na oltári pod spôsobom chleba a vína obetuje sa Pán Ježiš. Keď sme na Omši svätej, akoby sme boli na Kalvárii, na Golgote. Preto nám Cirkev tak prísne a pod farchou smrteľného hriechu nariaduje: „V nedeľu a vo sviatok Omšu svätú nábožne slyšať!" V kostole pri Omši svätej získavame najviac milostí k svojej životnej борбе. Pravda, získavame ich len vtedy, keď sme na Omši svätej prítomní s nábožným srdcom. Keď tú Omšu svätú obetujeme spolu s kňazom, sledujúc jednotlivé jej čiastky s vrúcnou modlitbou z modlitbovej knižočky.

3. *Kostol je miestom náboženského poučenia.* Keď sme boli ešte mladí, učili sme sa náboženstvu v škole. Tieto ve-

domosti — ako som už aj na inom mieste spomnul — nám už dnes nepostačujú. Je to pochopiteľné. Keby sme si dnes chceli obliecť tie šaty, ktoré sme nosili v detskom veku, boli by nám malé. Tak je to aj s náboženskými vedomosťami z detského veku. Veľa sme už z nich zabudli a čo sme si z nich zapamätali, to je málo pre dospelého človeka moderného veku. Svoje náboženské vedomosti musíme si teda prehĺbovať a zveľaďovať. To sa deje na prvom mieste slyšaním nedeľnej kázne v kostole. Poslúchanie nedeľnej kázne je povinnosťou každého kresťana-katolíka.

Povieš mi na to: „Ja sa vzdelávam z kníh.“ To ma veľmi teší, ale žiaľbohu to nestačí. Je tu najsamprv otázka, či sú to knihy katolícke. Potom sa zas pýtam, ako často čítavaš tie knihy náboženské? No a konečne Ti musím vyhlásiť, že kázeň nemožno nahradiť nijakou knihou. Kniha zanecháva síce nejaký slabý dojem, ale nepohne človeka. Kázeň naproti tomu zanecháva dojem hlboký a trvalý a povzbudí človeka.

4. *Kostol je konečne miestom ponzbudenia.* Viac dreva lepšie horí. Tak je to aj v náboženskom ohľade. Viac ľudí lepšie sa oduševňuje za vec Kristovu, osamotený človek slabne vo viere. V ktoromsi dome slúžila mladá Černoška. Bola nedeľa, dievča pýtalo sa do kostola, ale pani ho nechcela pustiť. Bolo preto veľmi zarmútené a vyhlásilo: „Uhoľ len vtedy vydáva teplo, keď ho je veľa na jednej hrbe: jeden kus uhľa čoskoro vyhasne a vychladne“. Krásna a pádna to odpoveď. Prítomnosť zástupu veriacich na nedeľných službách Božích pôsobí na každého povzbudzujúcim a povznášajúcim dojmom.

Bratku, sestra, kostol je oázou na púšti života. Zajdi si aspoň po nedeľiach na túto oázu, aby si sa nábožensky obnovil(a) a posilnil(a) k životnému boju...

„Ja nepotrebujem kostol . . .!“

Kostol je oázou na pustej Sahare nášho života. Dalo by sa teda očakávať, že ľudia tou najväčšou radosťou budú navštevovať chrám Boží. Žiaľbohu, nie je to tak. Mnohí takzvaní „katolíci“ vôbec nejdu do kostola a pri jeho spomienke s pohrdlivým úsmevom v tvári hovoria: „Ja nepotrebujem kostol. Boh je všade, môžem sa teda k Nemu pomodliť aj doma alebo v lone panenskej prírody...“

Tieto slová počujeme veľmi často, nemôžeme ich teda nechať bez povšimnutia.

Opýtajme sa teda: Môžeme sa modliť aj doma alebo v prírode?

Môžeme. Pán Boh je prítomný všade a vypočuje našu modlitbu na každom mieste: doma, na ulici, v dieľni, v kancelárii, vo vlaku a... aj vonku v prírode. Modliť sa môžeme všade, hlavná vec je, aby sme sa dobre modlili. No ale najlepšie a najvrúcnejšie predsa vieme sa modliť len v kostole. Pán Boh je síce prítomný všade, ale najlepšie cítime jeho blízkosť v chráme Božom. A nielen že ju cítime, my o nej aj vieme, my v ňu veríme. My katolíci sme presvedčení, že najbližšie je k nám Pán Boh — Pán Ježiš — v kostole vo Sviatosti Oltárnej a na oltári pri Omši svätej. A preto sa schádzavame k modlitbe do kostola.

„No, ale Pán Ježiš nežiada od nás, aby sme chodili do kostola. On celkom jasne povedal, že sa máme modliť k Bohu doma, vo svojej izbičke, pri zatvorených dverách a v skrytosti... Načo by som teda chodil do kostola?.. Ja kostol nepotrebujem, modlím sa doma...!“

Hovoril Pán Ježiš dakedy o tom, že sa máme modliť doma vo svojej izbe, pri zatvorených dverách a v skrytosti?

Áno, hovoril. Pri jednej príležitosti skutočne povedal: *„Keď sa budeš modliť, vojdí do svojej izby, zatvor dvere a modli sa k svojmu Otcovi v skrytosti: a tvoj Otec, ktorý vidí v skrytosti, odplati ti“*. (Mat. 6. 6.) Nuž a neodsudzuje tým Pán Ježiš verejnú, spoločnú modlitbu a návštevu kostola? Vôbec nie. Pán Ježiš totiž vtedy nerozprával o kostole a spoločnej modlitbe, ale o pokrytectve farizejov. *„Keď sa modlite, nebudte jako pokrytci, ktorí sa radi modlievajú v synagogách a stojačky na rohoch uličných, aby ich ľudia videli“* (Matúš 6. 5.). Vyššie uvedenými slovami teda neodsudzoval spoločnú a verejnú modlitbu a návštevu kostola, ale pokrytectvo farizejov.

Že Pán Ježiš nezavrhoval verejnú modlitbu a návštevu kostola, jasne plynie z jeho slov: *„Kde sú dvaja alebo traja shromaždení v mojom mene, tam som ja uprostred nich“*: (Matúš 18. 20.). Tieto slová nám jasne hovoria, že spoločná modlitba je pred Pánom Bohom vzácnejšia a účinnejšia ako modlitba súkromná.

Podme však ďalej!

Keby Pán Ježiš bol odsudzoval návštevu kostola, istotne by tam nebol chodieval aj sám. Je však zaujímavé, že Pán Ježiš chodieval do kostola (Luk. 4. 16.). Po jeho príklade aj apoštolovia navštevovali kostol. Prví kresťania síce zpočiatku nemali kostoly, ale sa schádzavali k službám Božím v súkromných domoch a neskôršie v katakombách, vystavujúc sa tak aj prenasledovaniu svojich protivníkov. Ja myslím, že by apoštolovia a prví kresťania neboli reskírovali život pri slyšaní Omše sv., keby sa jej návšteva nebola srovnávala s učením Krista Pána.

Ako vidíš, Kristus Pán nezakazuje návštevu kostola. Naopak. Svojim vlastným príkladom nám ukazuje, že čím častejšie máme navštevovať chrám Boží. Je to priamo smiešne, keď sa voľakto odvoláva na jeho slová: „*Keď sa budeš modliť, vchádzaj do svojej izby, zatvor dvere a modli sa k svojmu Bohu v skrytosti*“ (Mat. 6. 6.) V tých slovách nie je reč o návšteve kostola, tam sa rozpráva o pokrytctve farizejov. Keby sme tie slová vzťahovali na návštevu kostola, to by sme prišli k smiešnym dôsledkom. Kde by sa potom modlili tí, ktorí nemajú vlastnej izby a vlastného prístrešia? Kde by sa mali modliť vojaci v kasárňach, študenti v internáte, chori v nemocnici? Či by tí boli oslobodení od modlitby?

Nie, nie. Kristus Pán nezavrhol návštevu kostola. Naopak *on sám si ju želal od nás a preto dobrý katolík vyhovie jeho želaniu a uspoň po nedeliach a sviatkoch navštevuje chrám Boží.*

„Ja uznám, že Pán Ježiš nezavrhol návštevu kostola“ — povieš mi. „No, ja predsa nejdem do kostola. Na čo by som tam aj išiel, keď sa môžem pomodliť aj vonku v lone panskej prírody?“

Máš pravdu. Aj v prírode sa možno modliť. Príroda je veľkolepým dielom Božím a môže povznášať naše myšlienky k Pánu Bohu. Avšak málo je tých, ktorých tá príroda nadchne k modlitbe. Aj ja milujem prírodu, rád sa kochám v jej krásach: ale som len zriedkavo videl vonku v prírode človeka, pohrúženého do modlitby. Obdivoval som prírodné krásy celej Európy, obrátil som sa v Ázii a v Afrike: ale na vrchoch nebetyčných hôr, na brehu modrého mora, na pokraji horúcej púšte málokedy som našiel človeka, ktorý by sa bol modlil k svojmu Stvoriteľovi. Vonku v prírode stretával som len hulákajúcich výletníkov, polonahých turistov, veselých

skantov, hrajúce sa dietky a pracujúceho roľníka. Modlí sa nechodia ľudia do prírody, ale do kostola, do chrámu. V prírode nachádzame totiž len stopy Pána Boha, ale v kostole nájdeme vo svätostánku živého Krista Pána, volajúceho: „*Podte ku mne všelci, ktorí sa ustávate a ste obťažení a ja vás občerstvím!*“ (Mat. 11. 28.) Do prírody chodievame sa občerstviť na tele, ale do kostola chodievame sa osviežiť na duši. V prírode čerpáme občerstvenia z kryštálovej vody horskej studnice, ale v kostole čerpáme občerstvenia z Tela a Krvi obetujúceho sa Krista Pána v obeti Omše svätej.

Bratku, sestra, nevyhýbaj sa teda kostolu, ale ho horlive navštevuj aspoň len po nedeliach a v dni sviatočné! Tá nedeľná a sviatočná Omša svätá je zázračnou studnicou, z ktorej môžeš čerpať posily, odľuševnenia a milosti k svojim prácam a námahám.

Ako sa máme chovať v kostole?

Do väčšieho mesta zavítal nejaký cudzí pán a chcel si pozrieť tamojší protestantský kostol. Dal si zavolať kostolníka a požiadal ho, aby mu za slušnú diškréciu ukázal pamätnosti chrámu. Ten ochotne vyhovel jeho žiadosti, vzal kľúče a otvoril mu kostolné dvere. Pán vošiel dovnútra a podľa katolíckeho zvyku snal klobúk s hlavy, ale kostolník mu povedal:

— Len si nechajte klobúk na hlave, veď tu niet nikoho!

Takéto niečo nebolo by možno povedať o našich katolíckych kostoloch, lebo v našich kostoloch vo svätostánku prebýva Pán Ježiš — Pán neba a zeme. *Dobrý katolík a dobrá katolíčka sa preto s tou najpüčšou úctivosťou chová v kostole, a vyhýba sa všetkému, čo by ten kostol znesvätil a zneuctil mohlo.* Tak to vyžaduje naša úcta k Pánu Ježišovi vo Sviatosti Oltárnej. A tak to vyžaduje naša katolícka etiketa (spôsob slušnosti). Kostol je domom Božím, musíme sa teda v ňom čo najúctivejšie chovať. Keď prídeme do cudzieho domu, musíme sa tam chovať úctive a nesmieme sa previniť proti pravidlám zdvorilosti. O čo úctivejšie sa máme však chovať v kostole, kde je domácim Pánom náš Pán a Boh — Pán Ježiš Kristus?!

Ako sa chovať teda v kostole?

Keď vkročíme do cudzieho domu, *najsampro sa musíme pozdraviť.* To isté musíme urobiť aj v kostole: Musíme pozdra-

viť domáceho pána — Pána Ježiša vo svätostánku. To sa deje pokľaknutím pred svätostánkom. Nestačí nám teda len hlavu skloniť, ale musíme si pred svätostánkom slušne a zdvorile pokľaknúť a to až k zemi. Žiaľbohu, že sa pri tomto pokľaknutí mnohí katolíci nechcú riadiť podľa pravidiel katolíckej etikety. Veľká väčšina našich ľudí trochu kopne dozadu a myslí si, že už tým učinila zadosť svojej povinnosti a pozdravila Pána Ježiša. Mnohí si zas tak kľakajú pred svätostánkom ako tí pohanskí vojaci, ktorí sa po bičovaní posmievali Pánu Ježišovi. To už ozaj nie je počínanie katolícke! Katolíci a katolíčka si predsa musí uvedomiť, že na oltári je jeho Boh a Pán, oproti ktorému sme my len slabými červíkmi. Pokľakne teda pred oltárom v tom povedomí, že sa tým kľania svojmu všemohúcemu Pánovi, ktorý ho raz bude aj súdiť. Nestať sa teda o to, čo povedia iní a či sa mu neakrčia vyžehlené nohavice.

V súvislosti s pokľaknutím musím sa zmieniť aj o prežehnaní. Keď sa prežehnávame, robíme na seba kríž. Mnohí naši ľudia však nerobia na seba kríž, zašermujú trochu pred nosom, hodia rukou, akoby muchy odháňali alebo sa chceli poškrabať a... toto má byť znak kríža. Uznáš, že toto nesvedčí o nejakej hlbokkej viere a je nedôstojné poriadneho katolíka alebo poriadnej katolíčky. Poriadny katolíci sa prežehnáva tak, aby tým uctil kríž Pána Ježiša.

A teraz poďme ďalej!

Druhou našou povinnosťou v kostole je, *aby sme tam vyhýbali svetským myšlienkam a starostiam*. Keď vstupujeme do kostola, obyčajne sa pokropíme svätenou vodou. To nám má pripomínať, že pri dverách kostolných máme so sebou smieť všetky svetské myšlienky, starosti, túžby, plány... a pred kostolný oltár máme priniesť len svoju dušu, po Bohu túžiacu. Kostol je predsa domom modlitby a nemôže sa dobre modliť ten, kto sa nevie za modlitby odtrhnúť od svojich pozemských starostí... V kostole neobdivujeme maľovku, ani spev, tam neštudujeme najnovšiu módu, ani postavu a krásu druhého pohlavia. Kostol nie je divadlom. Tam sa nejdeme dívať, ale modliť. Takéto a podobné svetské veci sú zneuctením kostola.

To ešte nie je všetko, čo som Ti chcel povedať o slušnom chovaní v kostole. My katolíci máme v kostole aj iné povinnosti.

Kostol je domom modlitby a preto sa musíme v ňom vyhýbať všetkému, čo by ostatných prítomných mohlo vyrušovať o modlitbe, alebo mohlo budiť pohoršenie. Musíme sa teda vyhýbať rozhovorom, búchaniu, prechádzaním, smiechu a vôbec všetkému, čo môže rušive zasahovať do pobožnosti iných. A tu musím poukázať na niektoré vžitú chyby nášho nežného pohlavia: na nedostatočné šatstvo, na upravovanie vlasov (tým horšie, keď to robia chlapci!) v kostole, na pazeranie sa do zrkadla a iné... To všetko sú zlozvyky, ktoré nevrhajú práve najlepšie svetlo na naše dievčatá a ženy. V tom ohľade by už raz mala nastať náprava... Najviac pohoršenia budí v kostole šatstvo niektorých našich dám. Naša mravouka ešte aj v tanečnej sieni žiada slušný oblek, tým viac ho teda žiada v kostole, kde sa schádzavame k modlitbe. Mnohé dámy si však nechcú uvedomiť význam kostola a budia pohoršenie nielen svojím chovaním, ale aj svojím oblekom. Nečudujme sa potom, že Cirkev vykazuje zo svojich chrámov osoby neslušne oblečené. Cirkev tým koná len svoju povinnosť. Ľudia sa chodia do kostola modliť, ale takéto osoby odvádzajú ich pozornosť od modlitby a budia v nich svojím oblekom zlé myšlienky, žiadosti a túžby. K tomu už Cirkev nemôže mlčať, proti tomu sa musí ozvať. Bolo to teda celkom na mieste, keď Cirkev pre kostol a cirkevné slávnosti doporučila svojim veriacim šaty uzavreté až po krk, zakrývajúce chrbát, lopatky a ruky až po lakty a sukňu siahajúcu nižšie kolien. A celkom právom zakázala v kostole užívanie priesvitných látok.¹¹

Ku koncu tejto kapitoly rád by som ťi pripomenul ešte jednu vec.

Naša katolícka etiketa má zvláštne kostolné pravidlá. Takými sú na príklad: že na evanjelium stojíme, na pozdvihovanie kľačíme atď. Naše katolícke presvedčenie nás teda musí pohnúť, aby sme sa podľa týchto pravidiel a predpisov aj riadili. Keď teda treba v kostole stáť, tak povstaneme: keď treba kľačať, tak pokľakneme...

Eleonora, manželka Leopolda I., cez celú Omšu sv. kľačievala v kostole. Jej príbuzní ju raz preto aj napomenuli. Ona im však povedala:

— Ani jeden z mojich poddaných si netrúfa sadnúť

mojej prítomnosti, hoci som len biednou hriešnicou. Akoby som si teda mohla sadnúť v kostole, kde vo Sviatosti Oltárnej prebýva najláskavejší Pán Boh?

O týchto slovách mali by často uvažovať najmä tí, ktorí celú omšu sv. presedia v laviciach a nepokľaknú si ani len na pozdvihovanie a prijímanie.

Kostol je dom Boží, chovajme sa teda v ňom podľa pravidiel katolíckej etikety!

Prítomnosť na Omši svätej.

Spomnul som Ti už, že je kostol domom obeti Omše svätej. Na oltári pri Omši svätej obetuje sa Pán Ježiš pod spôsobom chleba a vína. *Keď ideme na Omšu svätú, ako by sme išli na Kalváriu, na Golgotu.* Pri Omši svätej hojné milosti plynú do srdca našich a preto nám Cirkev pod tarchou smrteľného hriechu predpisuje slyšanie Omše svätej každú nedeľu a zasvätený sviatok. Druhé prikázanie cirkevné nám jasne hovorí, že máme „*v nedeľu a vo sviatok Omšu svätú nábožne slyšať.*“ Toto prikázanie viaže každého katolíka od siedmeho roku až do smrti, ak ho len nejaká dôležitá príčina neospravedlňuje. Takýmito ospravedlňujúcimi príčinami sú: veľká vzdialenosť od kostola, choroba, ošetrovanie chorého alebo neodkladná práca, prípadne iná vážna prekážka. Kto v nedeľu a vo sviatok bez dostatočnej príčiny zamešká celú Omšu svätú alebo nejakú jej hlavnú časť (obetovanie, premenenie, prijímanie), pácha smrteľný hriech. Dobrí katolíci sú si toho vedomí a preto neradi zameškávajú Omšu svätú. Žiaľbohu, že dnes okrem týchto vzorných katolíkov v hojnom počte máme aj katolíkov chladných, ktorí sa pod všelijakými zámienkami odťahujú od Omše svätej.

- Nemám času ísť na Omšu svätú! — vyhovára sa jeden, ale zato na zábavu, prechádzku má času dosť.

— Zle som sa cítil(a) a preto som nebol(a) na Omši svätej! — hovorí druhý(á), ale zato išiel(la) do kina alebo na divadlo.

— Nemal(a) som si čo obliecť! — tvrdí tretí(ia), ale za celý deň chodil(a) po ulici.

— Veľmi zavčasu bola Omša svätá! — vraví štvrtý(á), ktorý(á) ináč ešte včasnšie chodieval na výlety.

— V kostole je veľmi ťažký vzduch a ja to neznesiem!

— omlúva sa piaty, ale zato znosie vzduch v krčme, v tanečnej sieni, v kine a divadle.

Takto sa vyhovávajú od Omše svätej veľmi často aj tí, ktorí si ináč namýšľajú, že sú dobrými katolíkmi a katolíčkami. Zabúdajú, že *Omša svätú je stredom náboženského života a že nemožno nazývať katolíkom a katolíčkou osobu, ktoré sa pri Omši svätej ukúžu iba na výročité sviatky.* Takíto katolíci mali by sa učiť horlivosti od prvých kresťanov, ktorí boli hotoví aj život obetovať za jednu jedinú Omšu svätú.

Len si spomni na krvavé prenasledovania v ríši rímskej!

Cisár rozkázal, aby boli povraždení všetci kresťania. Omša svätá nemohla sa teda konať verejne. A čo urobili kresťania? Neskoro v noci schádzavali sa v katakombách a tam slyšali Omšu svätú. K vôli tej Omši svätej obetovali noc a pri tom sa vystavovali nebezpečenstvu, že budú chytení a umučení.

Bratku, sestra! Kdeže sme my od horlivosti prvých kresťanov v slyšaní Omše svätej?!

Alebo si spomni na počínanie katolíkov za francúzskej revolúcie.

Za francúzskej revolúcie koncom XVIII. storočia boli vo Francúzsku kostoly na rozkaz revolučnej vlády pozatvárané a slúženie Omše svätej zakázané. Ale katolíci si vedeli poradiť. Keď sa nemohli zúčastňovať Omše svätej v kostole, shrmažďovali sa k službám Božím v noci na skrytých miestach, v drevených kôlnach a šopách. V prístavnom meste Havru našli si však ešte vhodnejšie miesto k slúženiu Omše svätej. Keď prišla polnoc, tamojší katolíci nasadli do člnov a vyviezli sa na otvorené more, kde v diaľke bolo vidieť matné svetlo. Tam na loďke čakal na nich kňaz. Priblížili sa k nemu a čakali. Keď boli už všetci pohromade, pri tom mihotavom svetielku na lodičke obliekol sa kňaz do omšového rúcha a odslúžil im Omšu svätú. Katolíci obklopili na svojich člnoch jeho loďku, pokľakali si v člnoch na kolená a tak slyšali Omšu svätú.

Nemysli si, že len u prvých kresťanov a francúzskych katolíkov sa stretávame s takouto horlivosťou v slyšaní Omše svätej. Oj nie, vo všetkých krajinách sa nájdú katolíci, ktorí by si ani za celý svet nevynechali nedeľnú alebo sviatočnú

Nie je to dávno, čo v Budapešti zomrel istý univerzitný profesor. Tento pred svojou smrťou bol povedal: „Pochodil som Európou, bol som v Azii a v Afrike a dľa svojho vedomia nezameškal som vo svojom živote ani len jedinú nedeľnú Omšu svätú.“

Podobné slová počul som aj ja z úst istého staručkého slovenského profesora.

Ako vidíš, nájdú sa aj dnes vzorní katolíci, ktorí chápu význam Omše svätej a nevymeškávajú si ju.

Bratku, sestra! Chodievaj rád(a) na Omšu svätú! Nevymeškávajú si ju zo všelijakých malicherných príčin. Zachovávajú prikázanie, ktoré Ti nariaďuje, že máš v nedeľu a vo sviatok Omšu svätú nábožne slyšať! Uč sa od prvých kresťanov, ktorí za jednu jedinú Omšu svätú boli hotoví aj život položiť.

Baronius rozpráva, že v roku 303 v meste Aluta v Afrike veľa mnohí kresťania zúčastnili sa Omše svätej proti zákazu cisára. Boli vysledení a postavení pred súd. Sudca ich však odoslal k miestodržiteľovi Anulinovi do Karthaga. Miestodržiteľ dal ihneď jedného z nich vyzliecť do naha a na škripec natiahnuť. Medzitým mu však jeden zo zajatých kresťanov menom Telica, zavolať:

— Prečo trápiš len toho jedného, tyran? My všetci sme kresťania a spolu s ním sme boli na Omši svätej!

Miestodržiteľ dal ihneď aj tohoto mučiť:

— Kto bol pôvodcom vášho shromaždenia? — pýtal sa ho pri tom.

— Kňaz Saturnius a my s ním! — znela odpoveď mučeníka. — Avšak ty, ničomník, prehrešuješ sa proti spravodlivosti, keď nás za to dávaš mučiť... My nie sme vrahmi ani kmínmi a nič zlého sme neurobili.

Miestodržiteľ ho dal potom odvieť do žalára a dal si predviesť kňaza Saturnia:

— Shromažďoval si ľud proti zákazu cisárskemu? — pýtal sa ho.

— Ja som shromažďoval ľud z rozkazu Pánovho, aby sa zúčastnil služieb Božích. Ja sám som slúžil Omšu svätú, lebo najsvätejšia obet nesmie byť vynechaná. Tak nám hovorí náš zákon...

Miestodržiteľ dal ho na to mučiť a spolu s ostatnými uvrhnúť do žalára a nechal ich tam všetkých hladom umrieť.

Bratku, sestra! Zákon cirkvny predpisuje aj nám, aby sme v nedeľu a vo sviatok Omšu svätú nábožne slyšali. Chodievaj preto riadne na nedeľnú a sviatočnú Omšu svätú a vynechaj ju len vtedy, keď sa jej už za nijakých okolností zúčastniť nemôžeš!

Svätá spoveď a sväté prijímanie.

Spoveď.

Človek je krehký a slabý tvor. Aj pri najlepšej vôli pozabudne sa, klesne, upadne do hriechu. Stane sa to aj tomu najlepšiemu a najdokonalejšiemu. Hriech je však najväčším nešťastím človeka. Keď si voľakto zlomí nohu, to je nešťastie; keď niekto príde o majetok, to je ohromná škoda; keď nám voľakto zomrie z rodiny, to je nesmierna bolesť; ale hriech je ešte väčšie zlo. Spáchanie hriechu je najväčším nešťastím v živote človeka, lebo hriechom si znepriatelíme Pána Boha, ztrácame nárok na nebo a vrháme sa do záhuby pekelnej. Okrem toho pripravujeme sa ním o pokoj svojej duše a o radosť zo života. V tomto svojom veľkom nešťastí máme však jedno šťastie. Pán Ježiš zanechal nám svätú spoveď, v ktorej sa môžeme zbaviť farchy svojich hriechov. Ustanovil ju slovami: „*Príjmite Ducha Svätého! Ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im a ktorým zadržíte, zadržané sú*“ (Ján 20. 22-23.). Hriechami poškvrnený človek môže teda pristúpiť k sv. spovedi a môže vo spovedelnici složiť svoje bremeno.

V malej dedinke boli misie. Spovedalo sa každý deň od rána až do večera po celý týždeň. Jedného dňa za misii zavítal do tej dedinky aj nejaký horniak na svojom somárovi. Somára uviazal pred kostolom a išiel na sv. spoveď. Trvalo mu to dosť dlho, kým sa vyspovedal. Po spovedi sa vracal oveľa spokojnejší. Pristúpil k svojmu somárovi, potľapkal ho po krku a s radosťou zvolal:

— Ej, kamarát, teraz už o celý metrický cent menej budeš niesť domov, lebo som sa vyspovedal!

Pravdu mal. Svätá spoveď nás zbavuje hriechov, ktoré ako nesnesiteľná farcha doliehajú na našu dušu.

Brat môj, milá sestra, nevyhýbaj sa sv. spovedi! Pristúp k nej čím častejšie a vykonaj si ju čo najúprimnejšie!

V jednom kostole vo Würzburgu je zaujímavý kríž. Kristus Pán na tomto kríži nemá ruky vystreté a klinecami pribité, ale ich má sopiate. Keď vraj svojho času vtrhli do Würzburgu Švédi, začali v meste rabovať. Jedon zpomiedzi nich dostal sa v noci aj do kostola a chcel ukradnúť zlatú korunu s hlavy Ukrižovaného. Ale čo sa vraj stalo?! Ukri-

žovaný Kristus odtrhol si ruky od dreva kríža, chytil zlo-deja a nepustil ho. Na druhý deň ráno našli nešťastného vojaka v kostole v rukách Krista: oči mal slzavé a vyplakané... Ten vojak vraj oľutoval svoj skutok, zanechal vieru protestantskú a stal sa katolíkom.

Celá táto udalosť je len zbožnou legendou. Ale to už nie je legendou, že Kristus Pán pri svätej spovedi objíme hriešnika a nepustí ho za ten čas, kým sa neobráti a úprimnou ľútosťou nesmyje svoje hriechy.

Choď teda častejšie k sv. spovedi! Nevšímaj si ľudí, ktorí Ťa od nej odvádzajú. Čo Ťa po ľuďoch! Hlavná vec je, že Ťa tá sv. spoveď smieri s Pánom Bohom a navráti Ti ztratený pokoj duše. Život sa chytro pominie a akože budeš umierať, keď budeš mať svedomie hriechmi obťažené?

„Nemám hriechov...!“

„Ja by som išiel na spoveď“, — povieš mi — „ale nemám hriechov. Nikoho som nezabil, nikoho neokradol...!“

Ty teda nemáš hriechu?!

Prijmi moje najúprimnejšie blahoželenie!

Takéto voľáčo totiž málokto môže o sebe povedať. Podľa učenia našej Cirkvi len Panna Maria bola čistá od hriechu a len Pán Ježiš sa mohol opýtať svojich nepriateľov: „Kto z vás obviní ma z hriechu?“ (Ján 8. 46.). Iný nikto, iba teraz Ty. O každom človekovi platia slová sv. Jána: „Keby sme povedali, že nemáme hriechu, klamali by sme seba samých a nebolo by v nás prandy“ (I. Ján 1. 8.). — ale o tebe nie. Ty vôbec nemáš hriechu! Si vzácnou výnimkou medzi ľuďmi! Až začínam pochybovať, že by si bol len obyčajným človekom. Akieť budeš nejakým „nadčlovekom-Übermenschom“, prevyšujúcim všetkých ľudí, ba ešte aj svätých.

Nehovorím, že by som aj snätých prevyšoval svojou svätosťou — povieš mi — ale ja spoveď nepotrebujem. Veď som nikoho nezabil, ani nikoho neokradol!

To je veľmi pekné od Teba, ale to ešte neznamená, že sa obideš bez spovedi. Keď si sa aj nedopustil(a) vraždy alebo krádeže, ale si sa mohol(la) dopustiť iných hriechov. Okrem vraždy a krádeže sú ešte aj iné hriechy. Len si prečítaj evanjelium! Dočítaš sa v nich veľa poučných vecí. Ani bo-háč v evanjeliu nezabil a neokradol nikoho — jedol, pil, ho-

doval a bol nemilosrdný k chudobným — a predsa povedal Pán Ježiš: „*Umrel boháč a pochovaný bol do pekla*“ (Lukáš 16. 22.). Márnotratný syn tiež nevraždil, nezbiľal, nekradol a predsa zhrešil. Konečne si prečítaj zprávu evanjelia o poslednom súde. Pán Ježiš pri poslednom súde povie zatratencom: „*Vzdialte sa odo mňa, zlorečenci, do ohňa večného...*“ (Mat. 25. 41.) Prečo im to povie?! Azda preto, že ľudia zabíjali a bližných okrádali? — Nie. — Pročo teda?! Preto, lebo „*hladný som bol a nedali ste mi jesť; smädný som bol a nedali ste mi piť; prichodzí som bol a neprítúlili ste ma; nahý a nepriodeli ste ma; nemocný a v žalári a nenavštívili ste ma.*“ Vtedy opýtajú sa ho tí zatratenci: „*Pane, kedy sme ťa videli hladného alebo smädného alebo prichodzieho alebo nahého, alebo nemocného, alebo v žalári a neposlúžili sme ti?*“ A Pán Ježiš im odpovie: „*Veru, povedám vám: nakoľko ste toho neučili jednému z týchto najmenších, ani mne ste to neučinili.*“ (Mat. 25. 41-45.)

Nemýľ sa teda! Nielen vražda a krádež sú hriechami, hrešiť môžeš myšlienkami, žiadosťami, slovami, skutkami, opustením dobrého, zanedbávaním povinností... atď. Hrešiť môžeš pri každom svojom kroku, lebo si vystavený tisícerym pokušeniam. Pochybujem teda, že by si nemal nijakého hriechu. Len sa zamysli nad svojou minulosťou a preovedčíš sa, že si v živote veľa ráz pochybil a potkol sa.

Kto sa po niekoľko rokov nepozrie do zrkadla, namýšľa si, že je mladý, čistý a krásny. Keď sa však raz predsa len podíva doň, s hrôzou pozoruje, že sestarieva, šedivie a je špinavý. Kto po niekoľko rokov chodí zablatený a otrhaný, necíti, že by sa mal aj umyť a okefovať. Tak je to aj v duševnom ohľade. Kto roky a roky nepodíval sa do spovedného zrkadla a nespovedal sa, namýšľa si, že je čistý a nepotrebuje spovedi.

Nenamýšľaj si teda, že si bez hriechu! Podívaj sa len do záhybov svojej duše a zhroziš sa nad tým, čo v nich nájdeš. Nashromaždilo sa už v nich hodne hriechov a všelijakej duševnej špiny. Svet je zlý a pokušenia číhajú na Teba pri každom kroku. Bol by to zázrak, keby sa aj na Teba nenalepilo zo smetí dnešného života! Človek je krehký a slabý, ľahko sa pozabudne a zhreší. Istotne si teda pochybil aj Ty. Ak je tomu tak, nevyhováraj sa, ale id' ku sv. spovedi! Vyznaj sa zo svojich pokleskov a kajúcne volaj: „*Mea culpa, mea*

culpa, mea maxima culpa! (Moja vina, moja vina, moja najväčšia vina.)

„Spoveď vymysleli kňazi...!“

Po prečítaní predošlej kapitoly istotne mi povieš: „Ja uznám, že som hriešnym človekom, ale na spoveď predsa len nejdem. Veď spoveď vymysleli kňazi!“

Je sv. spoveď naozaj výmyslom kňazov?

Uvažuj len dobre!

Ja sa Ťa predovšetkým pýtam: Prečo by tí kňazi holi vymysleli sv. spoveď? Pýtam sa to preto, lebo človek už od svojej prirodzenosti hľadá to, čo mu voľačo prináša. Kňaz je tiež len človekom a istotne nevymýšľa také niečo, z čoho mu neplynie nijaký hmotný osob. Tak teda má kňaz nejaký hmotný osob zo spovedania? Platí sa voľačo za spovedanie? — Nie. — Kňazi spovedajú zdarma.

Azda tá svätá spoveď poskytuje tomu kňazovi nejaké pohodlie? — Ani to nie. — Podľa mojej skromnej mienky nie je pohodlím od časného rána až do pozdneho večera sedieť v studenom, zimnom kostole. Len si pomysli na spovedanie v advente a vo veľkom pôste. Ty si netrpezlivý(á) keď len pol hodiny musíš čakať v kostole a ten spovedelník tam musí presedieť celé hodiny, ba aj dni!

Svojho času čítal som o smrti farára Pierre Moutteta. Keď za prenasledovania katolíkov vo Švajciarsku všetkých kňazov vyhнали, tento farár ohľadom na svoj vysoký vek mohol ostať na svojom pôsobisku v bernskom pohorí Jurskom. Keďže ľudia nemali ku komu ísť na sv. spoveď, so všetkých strán sa hrnuli k nemu. Najmä v čase pôstnom mal toho spovedania veľa. Na Bielu sobotu v roku 1875. bola jeho spovedelnica natoľko obklopená, že musel spovedať od 1. hodiny odpoľudnia až do 10. večer. Na druhý deň to tiež nebolo ináč. Úbohý kňaz spovedal od úsvitu, až kým nepristúpil k oltáru. Vtedy už ledva stál na nohách, ale predsa len chcel odslúžiť Omšu sv. Aj ju začal, ale ju už nedokončil. Odpadol pri oltári a zamdlel. Keď prišiel k sebe, chcel pokračovať v najsvätejšej obeti. Dostal sa až po prijímanie, ale ďalej už nevládal. Klesol po druhý raz a viac sa už ani neprebral. Zomrel ako obeť spovedania.

Tento príklad Ti jasne svedčí, že spovedanie nie je ľah-

kou prácou. Ak je voľaktorá kňazská práca ťažká, tak je to spovedanie. Je to práca, ktorú od kňaza vyžaduje sústreďenie všetkej pozornosti a veľmi mnoho trpezlivosti. Spovedanie nie je nijakou rozkošou, lebo nie je nijakou slasťou počúvať ľudské chyby, poklesky a nedostatky a popri tom kajúcnikovi radiť v tých najhákľivejších veciach duševných. Spovedanie — aby som úprimne hovoril — je najväčším bremenom života kňazského. Preto len človek nerozumný môže do sveta hlásať, že si toto bremeno vymysleli kňazi sami.

No, poďme ďalej!

Je noc... Ticho všade... Ty si spokojne ľahneš na odpočinok. Uložíš sa do mäkkej postele a v tom sladkom povedomí, že Ťa do rána nikto nebude vyrušovať. Kňaz si nemôže tak bezstarostne skloniť hlavu k odpočinku. On aj vtedy musí myslieť na to, že ho prípadne do rána budú volať spovedať.

Vonku je búrka, ľadovec, fujavica, mláky, blato, sneh... Ty si spokojne ležíš v posteli a povieš:

— Ani peša nehodno von vyhnať!

V tom istom čase však klopú na okno kňazovo a volajú ho spovedať. A on ide. Nehľadá na počasie a ponáhľa sa hoci aj do ďalekých hôr cestami neschodnými a snehom zaviazanými. Ide tam, kde len vtáci doletujú. Ide tam zadarmo, len aby zachránil jednu nesmrteľnú dušu. Lekár si dá za takúto cestu dobre zaplatiť a kňaz ide zdarma. Nemyslíš si, že by ten kňaz radšej odpočíval v pohodlnej posteli? Veď na druhý deň čaká na neho škola, potom pohreb, spovedanie, breviár atď.

Pred rokmi žil v Tyrolsku staručký kňaz. Mal veľmi ťažkú farnosť. Jeho veriaci bývali v horách. Nie div potom, že jedného dňa ochorel a musel si ľahnúť. Ale ani v chorobe nemal pokoja. V istý zimný večer zaklopal mu voľakto na farské dvere. Vo dverách zjavil sa posol. Prišiel s vrchov a tri hodiny išiel pešo, len aby priviedol kňaza zomierajúcemu roľníkovi. Staručký farár už nemal ďaleko k smrti, nemohol ísť k umierajúcemu. So žiaľom v srdci poslal posla domov s odkazom, že nemôže prísť. Ten odišiel, ale o šesť hodín prišiel iný posol a úpenlivo žiadal chorého farára, aby len prišiel k tomu chorému. Chorý bol vraj jeho žiakom a preto si veľmi žiada, aby ho prišiel zaopatriť. Tieto slová dojalý cho-

rého farára. Cítil však, že je veľmi slabý a preto aj tohoto druhého posla poslal s odkazom, že nemôže prísť. Avšak umierajúci nechcel umrieť bez svojho farára. Preto aj tretieho posla poslal k nemu s prosbou, aby ho len prišiel zaopatriť, lebo ináč nebude môcť zomrieť. To už hlboko dojalo chorého kňaza. Vstal z postele, s veľkou námahou sa obliekol a dal sa zaniešť do kostola, kde vzal prevelebnú Sviatosť Oltárnu a olej chorých. Medzitým štyria mužovia spravili nosítka. Potom posadili na ne chorého farára a v snehu a v mraze celé tri hodiny ho niesli k umierajúcemu. Keď ten už-už skonávajúci muž počul hlas cengáčika, s radosťou vykrikol. Staručký farár ho zaopatril, ale pri tom stále slabol. Ešte raz vzal do ruky kríž, aby chorého požehnal. Potom klesol a zomrel. O krátku chvíľu po ňom zomrel aj roľník, ktorého zaopatroval.

Uvedené príklady jasne hovoria, že kňazi asi nevymysleli sv. spoveď.

To ešte nie je všetko.

Príde epidemia, chytľavá choroba, cholera, týfus a podobné. Ty si dávaš na seba dobrý pozor a ani za svet by si nešiel do domu, kde by si sa mohol nakaziť. No, a kňaz?! Ten ide k tomu chorému, vyspovedá a poteší ho, hoci sa pri tom aj sám nakazí. Nečítal si už aj sám o prípadoch, keď sa kňaz nakazil od pacienta, ktorého spovedal?!

No, a teraz mi povedz: išiel by kňaz k takémuto epidemikovi, keby spoveď bola len výmyslom kňazov?

Ešte voľačo by som Ti rád povedal.

Kdesi ochorel cigán. Býval v ošarpanej kolibe. Vzduch tam bol ťažký, zápach nesnesiteľný, aj hluzu tam bolo dosť. Ty by si tam nevšiel ani za celý svet, ale kňaz tam išiel. Zaopatril toho cigána, lebo to bol človek, za ktorého zomrel Pán Ježiš.

Mám Ti rozprávať ďalej? To je zbytočné. Už aj z povedaného vidíš, že spoveď nevymysleli kňazi. Keby ju oni boli vymysleli, boli by — poviem to celkom otvorene — najväčšími hlupákmi na svete.

Povedzme však, že sv. spoveď predsa len vymysleli kňazi. Dobré, ale vtedy by som si prosil odpoveď na niekoľko otázok. Ktorí kňazi ju vymysleli? U každej veci vieme povedať, kto ju vynášiel. Ako sa teda volal kňaz, ktorý vynášiel sv. spoveď? V ktorom roku ju vynášiel? Ako je to možné, že

sa tá kňazmi vynajdená a vymyslená sv. spoveď ujala? Predstav si len, že by dneš voľaktoý kňaz chcel zaviesť sv. spoveď, o ktorej ľudia predtým ani len nepočuli. Čo myslíš, ujala by sa? Sotva. Ja aspoň o tom silne pochybujem. No, a nazdávaš sa, že voľakedy bolo ináč?

Na koniec ešte niekoľko slov. Spoveď vraj vymysleli kňazi. Nuž a neprekvapuje Ťa to, že aj kňazi chodievajú na spoveď? Mňa to aspoň prekvapuje a núti k premýšľaniu!

Kto vymyslel teda sv. spoveď?

Kto?!

Ten, ktorý povedal: „Ktorým odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im a ktorým zadržíte, zadržané sú“. (Ján 20. 23.)

Vymyslel ju Pán Ježiš Kristus.

„Aj kňaz je len človekom . . .!“

„Čo si mi dosiaľ rozprával o sv. spovedi, to sú ošetko pekné veci. Ale ja predsa len nejdem na spoveď. Aj kňaz je len človekom a možno väčším hriešnikom ako ja. Človeku hriešnemu sa ja nespovedám! Hriechy môže odpúšťať len Pán Boh. Ja sa spovedám len Pánu Bohu! . . .“ — Tak mi povieš po dosavádnych úvahách o sv. spovedi.

Máš pravdu, aj kňaz je len človekom. Pozostáva z tela a duše ako Ty. Žije vo svete ako Ty. Vystavený je tým istým pokušeniam ako Ty. Len jeden rozdiel je medzi ním a Tebou. On bol vysvätený za kňaza a pri tej svojej vysviacke dostal od Boha moc odpúšťať hriechy — Ty však tejto moci nemáš. Ak sa teda chceš očistiť od svojich hriechov, musíš ísť k nemu na spoveď. Podľa nariadenia Krista Pána len on Ťa môže rozhrešiť od tvojich hriechov.

Ale ja som svojimi hriechami neurazil kňaza, ale Pána Bohu — povieš mi. — Ja sa spovedám len Pánu Bohu . . .!

To je pravda, že si neurazil kňaza, ale Pána Bohu. Lenže aj tak musíš ísť na sv. spoveď len ku kňazovi. Prečo? Lebo to tak žiada urazený Pán Boh. Zločinec tiež neurazil svojím zločinom sudcu, previnil sa proti štátu a jeho zákonom. A kto ho súdi? Prezident, kráľ, cisár? — Nie. — Kto teda? — Sudca. — A prečo? — Lebo ten štát, ten prezident alebo cisár všetku svoju súdnu moc odovzdal sudcovi. A sudca v mene štátu, „V mene Republiky“ vynáša svoj rozsudok. Tak je to aj so spoveďou. Svojimi hriechmi urazíme síce Pána Bohu,

ale nie Pán Boh nás súdi vo spovednici. Urazený Pán Boh svoju súdnu moc odovzdal kňazovi a kňaz ten svoj oslobodzujúci rozsudok vo spovednici vynáša v mene Pána Boha slovami: „Rozhrešujem ťa od hriechov tvojich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.“

Lenže aj kňaz má hriechy...! — Teš sa tomu! Aspoň bude mať viac porozumenia pre tvoj duševný stav, keď aj on sám musel zápasíť s pokúšeniami tohoto sveta! Nuž a konečne, čo na tom, že aj on má hriechy?! Koľkí lekári sú chorí a zato veľmi dobre liečia pacientov. Istotne by si sa zasmial, keby Ti voľakto povedal: „Ja nejdem k lekárovi, lebo aj jeho pobolieva hlava a žalúdok. Ja nejdem k doktorovi, lebo aj on máva kašeľ, aj jeho bolievajú zuby... atď.“ „Čo ma po tom,“ — odpovedal by si — „len keď mi pomôže!“ — Vidiš, tak je to správne. Čo ťa po tom, či ten kňaz má hriechy alebo nemá: len keď ťi pomôže a smieri ťa s Pánom Bohom.

No, na konci tejto kapitoly dovoľ ešte niekoľko slov! Ty hovoríš, že sa nespovedáš kňazovi, lebo aj kňaz je len človekom. Človeku sa vraj nespovedáš. Ach, koľko ráz si sa už spovedal ľuďom! Ako často si sa chvastal(a) pred ľuďmi svojimi pokleskami! Koľkorázy si rozprával(a) svojim priateľom(kám) o svojich hriechoch! Aj to bola akási spoveď a vykonal(a) si ju pred ľuďmi verejne. Prečože by si teda nespovedal(a) svoje chyby kňazovi, ktorý je viazaný spovedným tajomstvom?!

Spovedné tajomstvo.

Svätá spoveď nie je ľahkou vecou. Pri nej kajúcnik musí žalovať sám na seba a musí spovedníkovi odokryť aj najtajnejšie záhyby svojho srdca. Takéto vyznanie hriechov vyžaduje od človeka hodne pokory a sebazaprenia. Cirkev to dobre vie a preto nám tú sv. spoveď uľahčuje zavedením prísneho spovedného tajomstva. *Toto spovedné tajomstvo zaväzuje kňaza k hrobovému mlčaniu o tých veciach, ktoré sa dozvedel po sv. spovedi. Kňaz za nijakých okolností nesmie prezradiť dačo z toho, čo vie zo sv. spovedi.*

Znázorním Ti to niekoľkými príkladmi.

Istý kňaz mal vo svojom dome slúžku, na ktorú sa celkom spoľahnuť. Netýkala sa mu ničoho. Raz si však nechal na stole väčšiu sumu peňazí a niekde odišiel. Za jeho neprítomnosti peniaze zmizly. Hľadal ich všade, prekútal celý

domi, ale peniaze nenašiel. Oznámil vec aj četníkovi, ale po zlodejovi ani len stopy. Jedného dňa prišla však k nemu na spoveď jeho vlastná slúžka a kajúčne sa mu vyznala, že ona ukradla tie peniaze. Čo mohol robiť? Pripomenul jej, že peniaze musí navrátiť. Slúžka to prisľúbila a dostala rozhrešenie. Avšak nedostala svojmu sľubu. A čo urobil ten kňaz? Žiadal ich od nej? — Nie. — Oznámil vec četníctvu? — Ani to nie. — Prečo? — Preto, lebo sa o veci dozvedel pri sv. spovedi. Musel o veci mlčať, ako by nevedel o ničom. Viazaný bol spovedným tajomstvom a slúžku nemohol pohnať k zodpovednosti.

Inému kňazovi sa prihodil podobný prípad. Pri sv. spovedi dozvedel sa niečo o istej osobe. Neskôršie dostal sa s tou osobu do sporu. Musel ísť k súdu a tam mohol mať všetko vyhraté, keby bol použil tej veci zo sv. spovedi. On to však nesmel urobiť a musel sa dať nevinne odsúdiť. O veci vedel totiž len zo sv. spovedi a viazaný bol spovedným tajomstvom.

Kdesi som čítal o nejakom kráľovi. Ten sa raz opýtal svojho dvorného kňaza, či by mu povedal, keby sa mu niekto spovedal, že chce kráľa zavraždiť. A kňaz celkom správne mu odpovedal, že nie.

Spovedné tajomstvo je veľmi prísne strážené Cirkvou. Spovedník nesmie ho zrušiť ani len vtedy, keby preň aj nejakú škodu utrpel. Ba ani vtedy, keby ho zachovanie spovedného tajomstva aj život stálo. Cirkevný zákonník hovorí: „Spovedná pečať je nezrušiteľná: spovedník nech si dá dobrý pozor, aby hriešnika neprezradil ani slovom, ani nejakým iným spôsobom.“¹² „Prísne sa zakazuje spovedníkovi použiť vedomostí zo spovedi v neprospech kajúcnika.“¹³ Kňaz musí byť hotový radšej umrieť, ako niečo prezradiť zo sv. spovedi. Dejiny nám hovoria, že mnohí kňazi radšej umreli, ako by boli prezradili spovedné tajomstvo. Sv. Ján Nepomucký, generálny vikár pražského arcibiskupa a kazateľ kráľovský, nedal sa na pr. ani hrozbami, ani mukami donútiť k prezradeniu spovedného tajomstva. Bol preto s mostu Karlovho v Prahe hodený do Vltavy (1393). Uctieваме ho ako mučeníka a obeť spovedného tajomstva. Takýchto obetí má naša Cirkev veľmi veľa, ale ja Ti zpomedzi nich spomeniem len niektoré z minulého storočia.

¹² Can. 889

¹³ Can. 890.

Za panovania cára Pavla I. (1796—1801) žil v Petrohrade (Leningrad) francúzsky katolícky kňaz *Pinquilli*, ktorý prišiel do Ruska za francúzskej revolúcie. Cár Pavel soznámil sa s ním ešte pred francúzskou revolúciou. Za *Pinquilliho* pobytu v Rusku došlo k povstaniu Poliakov, ale bolo potlačené. Ruská vláda urobila všetko možné, len aby poznala revolučné snahy povstalcov, ale darmo. Istého dňa ochorel vo väzení vodca povstania a žiadal si spovedníka. Bol k nemu poslaný páter *Pinquilli*, ktorého na ceste do väzenia odprevádzal gróf *Kutilov* z cárskej gardy. *Pinquilli* vyspovedal chorého a chcel sa vrátiť domov, ale gróf *Kutilov* ho zaviezol k cárovi. Ten sa najprv pekným spôsobom a potom aj hrozbami chcel od neho dozvedieť obsah spovedi uväzneného vodcu povstalcov. *Pinquilli* neprezradil ani len slova. Na všetky hrozby odpovedal kňaz slovami:

— Moje ústa sú a aj ostanú zavreté sviatostnou pečaťou. Bolesťou a aj smrťou práve tak málo zmôžete proti mne, ako málo pomohlo kedysi utrpenie proti sv. Jánovi Nepomuckému, ktorého krásny príklad chcem až do smrti nasledovať. V tejto veci viac treba poslúchať Boha ako ľudí.

Cár sa zo začiatku hneval na *Pinquilliho*, ale čoskoro sa uspokojil a pohnutým hlasom mu povedal:

— Dosiaľ som si vás vážil ako dobrého človeka, teraz však hľadím na vás ako na človeka zriedkavého charakteru.

Roku 1853 bola spáchaná nejaká vražda v ruskom mestečku Oratovu a vražedná zbraň bola nájdená v tamojšom katolíckom kostole. Vraždu spáchal organista katolíckeho kostola, ale podozrenie padlo na nevinného farára *Kabiloviča*. Za súdneho pojednávania sa obvinený vôbec nemohol brániť, lebo organista hneď po vražde bol u neho na sv. spovedi a tým mu celkom zavrel ústa. Zo strachu, aby neprezradil spovedné tajomstvo, *Kabilovič* nepovedal ani len slova na svoju obranu. Bol teda odsúdený a poslaný do Sibírie na doživotnú nútenú prácu a po 16 rokoch utrpenia tam aj zomrel. O 20 rokov po odsúdení *Kabiloviča* vyšla však na javo jeho nevinnosť. Pravý vrah — organista umieral. Pred svojou smrťou sa pred svedkami priznal k vražde. Ihneď boli urobené kroky k vyslobodeniu nevinného kňaza *Kabiloviča*, ale ten bol už vtedy mŕtvy. Zomrel ešte pred štyrmi rokmi ako obeť spovedného tajomstva.

Spomeniem Ti tu ešte jeden príklad.

Roku 1889 bol obžalovaný katolícky kňaz *Dumoulin* z arcidiecézy Aix, že zavraždil a olúpil istú starú paniu. Bol nevinne odsúdený a poslaný do trestaneckej kolonie. Tam zachádzali s ním ako s obvyčajným zločincom. Nepriatelia mali z jeho odsúdenia ohromnú radosť. Ich radosť sa však čoskoro zmenila v obdiv. O tri roky po rozsudku ochorel kostolník z farnosti *Dumoulinovej* a priznal sa k vražde. Súčasne aj rozpovedal, ako odvrátil od seba podozrenie z vraždy. Po spáchaní vraždy išiel vraj na spoveď k *Dumoulinovi* a pritom sa postaral o to, aby podozrenie padlo na neho. Kňaz bol viazaný spovedným tajomstvom a preto sa nemohol na súdnom rokovaní dostatočne brániť. Tento prípad s malými zmenami spracoval jezuita *Jozef Spillmann* vo svojom románe „Obeta spovedného tajomstva“ a podľa neho bol spracovaný aj vo filme. Dielo *Spillmannovo* vyšlo aj v slovenčine.¹⁶

Podobný prípad stal sa v roku 1894 v Baltimore. Katolícky kňaz *P. Lurtz* bol upodozrievaný, že sa za zaopatrovania istého chorého bankára dopustil krádeže. Išlo o väčšiu sumu peňazí, ktoré počas zaopatrovania zmizly z domu bankára a neskoršie boli nájdené u *P. Lurtza*. Obvinený *P. Lurtz* pred súdom tvrdil, že je nevinný, ale nevedel povedať, ako prišiel k peniazom. Bol teda odsúdený na 10 rokov väzenia a trest aj nastúpil. Uplynuli dva roky. Synovia zomrelého bankára prezerali zápisky zomrelého svojho otca a zistili, že ich otec kohosi veľmi poškodil. Prepočítali zavinenú škodu a dostali sumu tej výšky, aká sa ztratila pri smrti otcovej. Tým bola vec objasnená: Umiernajúci bankár pri zaopatrovaní odovzdal tie peniaze *P. Lurtzovi*, aby odškodnil poškodeného, ale o tom nič nepovedal svojim synom. Po odchode *P. Lurtza* bankár zomrel a keď sa peniaze nenašli, podozrenie padlo na nevinného kňaza. Toto podozrenie sa ešte stupňovalo, keď sa hľadané peniaze aj skutočne našli u neho. *P. Lurtz* sa pred súdom vôbec nemohol brániť, lebo bol viazaný spovedným tajomstvom. Tak potom došlo k nešťastnému rozsudku. Na šťastie predsa len vyšla pravda na javo a nevinnému väznenému kňazovi dostalo sa patričnej satisfakcie.

Toľkoto — myslím — postačí na dôkaz, že kňaz za nijakých okolností nesmie prezradiť spovedné tajomstvo. Keby

sa toľkory kňaz opovážil priamo porušiť spovedné tajomstvo, upadá do exkomunikácie „specialissimo modo“ vyraďenej Apoštolskej stolici (je vyobcovaný z Cirkvi a môže byť nazpät prijatý len za veľmi ťažkých podmienok).¹⁵ Ten však, kto by to spovedné tajomstvo prezradil nepriamo, musí byť suspendovaný od slúženia Omše sv., od spovedania, musí byť pozbavený svojho obročia a v prípadoch ťažších môže byť aj degradovaný. Spovedné tajomstvo je nezrušiteľné, lebo slúži na ochranu kajúcnika. Nad týmto tajomstvom akoby hdel aj sám Pán Boh. O jeho porušení nepočujeme nikdy. Prezradenia spovedného tajomstva nedopustia sa ani len tí kňazi, ktorí odpadli od Cirkvi alebo upadli do choromyselnosti.

Kňaz — ako vidíš — je viazaný spovedným tajomstvom, preto sa smeie môžeš spovedať aj z tých najväčších svojich previnení. O tvojich chybách nedozvie sa nikto. Bude o nich vedieť len Pán Boh a kňaz. Avšak ten kňaz, tých znalostí zo sv. spovedi nesmie použiť nikdy a za nijakých okolností. Čo sa od Teba dozvedel vo spovedelnici, to si ponešie sebou aj do hrobu.

Vyplň rozkaz Kristov!

Zaujímavú a poučnú udalosť rozpráva nám Písmo Sv. (IV. Kráľ. 5.)

Pred tisícami rokov žil v Sýrii víťazný vojvoda Naman. Bol veľmi bohatý a všeobecne ctený a vážený. Tento Naman ochorel na malomocenstvo. V tomto svojom nešťastí hľadal pomoc u najlepších lekárov, ale darmo. Pomôcť mu nevedel ani jeden.

Na jednej výprave do susednej zeme Židovskej dostalo sa do sýrskeho zajatia malé židovské dievča a stalo sa slúžkou manželky Namanovej. Keď sa toto zajaté dievča dozvedelo o chorobe svojho pána, rozprávalo panej, že v krajine Židovskej žije nejaký prorok Elizeus a ten by ho istotne uzdravil.

Naman sa veľmi potešil tej zpráve. Vzal sebou zlata, striebra a všelijakých darov a s veľkým sprievodom sa vydal na cestu k Elizeovi. Šťastlivo sa dostal do Samarie, ale tam ho čakalo veľké prekvapenie. Elizeus ho nechal stáť pred dvermi a len toľko mu odkázal:

¹⁵ Can. 2369.

— Id' a sedemkrát sa umy v Jordáne a tvoje telo ozdravie a ty budeš čistý! (IV. Král. 5. 10.)

Tento odkaz veľmi rozžúľil namysleného Namana.

— Preto som nemusel sem chodiť — myslel si — mohol som radšej doma sedieť. Aspoň by som si bol ušporil túto blamáž! ... Ja som si myslel, že ma uzdraví a on ... ani sa len neukázal. Odkáže mi, aby som sa okúpал v rieke Jordán, akoby som sa nemohol okúpať aj doma?

Celý bez seba sa vracal domov. Lenže jeho sprievodcovia boli rozumní ľudia a začali ho prehovárať:

— Pane, keby ti ten prorok bol niečo ťažkého rozkázal, istotne by si to urobil. Prečože by si teda neurobil aj túto maličkosť?! Choď a okúpaj sa v tom Jordáne a možno, že sa uzdravíš ...

Naman sa dal prehovoriť. Premohol svoju pýchu, okúpa sa v Jordáne a ... skutočne sa uzdravil.

Neviem, či by som Ti mohol uviesť lepšieho príkladu k znázorneniu sv. spovedi?

Predstav si len na mieste Namana sám seba, na mieste Elizca spovedníka a na mieste Jordána spovednícu. Aj Ty sa odľahuješ od sv. spovedi ako Naman od toho kúpania, hoci je ona jedinou možnou záchranou tvojej duše. Neodľahuj sa teda od nej a pristúp ochotne ku spovedníci. Cirkev Ti síce pod ťarchou hriechu predpisuje len spoveď veľkonočnú, ale Ty pristúp k sv. spovedi častejšie. Vyspovedaj sa zakaždým, keď máš na sebe nejaký smrteľný hriech. Áno, choď a čím častejšie sa okúpaj v milostných vlnách spovednice a uzdraví sa tvoja duša...!

Neznámy turista v starej veži.

Opustený kláštor stál kdesi na vysokom vrchu. Žub času ho už hodne poškodil. Steny jeho boli už v srúcaninách, jeho múri už dávno práchniveli v hrobe. Stála už len veža kostola akoby na pamiatku starých, zašlých časov.

Jedného dňa k tomuto kláštoru prišiel nejaký cudzí turista. Prezeral si tie srúcaniny a dostal sa aj do veže. Tam dostal zvláštnu myšlienku:

— Čo by sa stalo, keby som zazvonil na opustených zvonoch tejto veže?

Potiahol povrazy a zvony sa ozvaly. Ozvaly sa raz, potom druhý raz, tretí raz... Odrazu nastal vo veži veľký šum a ruch. Zvonením bolo vyplašené vtáctvo, ktoré hniezdilo vo veži. Vrabci, netopieri, sovy za ohromného škreku opúšťali odveké svoje bydlisko...

Turista teraz už dvoma rukami ťahal povrazy starých zvonov a všetka tá háveď splašená utekala z opustenej veže... Koniecne ustal... A keď prestalo zvonenie, stará veža bola už čistá od špiniaceho vtáctva...

Netrvalo to však dlho.

Turista odišiel a vyplašené vtáctvo zase sa začalo vracáť do veže. Najsamprv len z ďaleka ju obletovalo, potom sa osmelilo aj bližšie a o niekoľko dní už tam zase hniezdilo. Starí obyvatelia vrátili sa nazpäť, akoby sa nič nebolo stalo.

Priateľu, sestra, nepodobá sa aj tvoje srdce tej opustenej veži? Svätou spoveďou sa síce očistí od hriechu, ale sotvaže je po nej, už sa znovu sťahujú do neho starí jeho obyvatelia — tvoje hriechy.

Nože, daj si záležať, aby v budúcnosti bolo ináč!

Sväté prijímanie.

Stalo sa to v Amerike. Na dvere katolíckej fary vo večerných hodinách zaklopal mladý poštový úradník a takto oslovil pána farára:

— Dôstojný pane, veľmi ma mrzí, že vás musím vyrušovať... Ale je prvý piatok a rád by som pristúpil k sv. prijímaniu. Prosím vás, podajte mi najsv. Telo Pána Ježiša...

— Chcete pristúpiť k sv. prijímaniu? — opýtal sa ho farár prekvapene. Veď je už šesť hodín preč a sv. prijímanie možno podávať len na lačný žalúdok.

— Ja viem, že je už neskoro. Ale som ešte dnes nejedol. Môžem teda pristúpiť k sv. prijímaniu?

— Prečo ste nešli na sv. prijímanie ráno?

— Dôstojný pane, som poštovým úradníkom vo viaku spojených štátov severo-amerických. Môj poštový voz bol vypravený na cestu ešte včera večer o 9. hodine a len dnes o 6. hodine večer sme dorazili na stanicu Union. Celú noc a celý deň som bol na ceste. Vedel som, že je prvý piatok a keďže som už 16 rokov — teda od 8 svojho roku ani len jediný raz

nevymeškal sv. prijímanie na prvý piatok, nechcel som ho vymeškať ani dnes...

Farár blbokým dojatím pozrel na toho mladého úradníka.

— Nemali ste na ceste pokušenia na porušenie pôstu, veď dnes bolo veľmi horúce? — pýtal sa ho zvedavo.

— Áno — odpovedal muž — moje hrdlo je celkom vyschnuté! Cestovali sme horúcim krajom. Aj som sa obával, že sa pozabudnem a preto som vylial všetku vodu, čo som mal vo vozni.

Po týchto slovách farár už neváhal. Išiel do kostola a podal mu sv. prijímanie...

S akou radosťou zostúpil asi Pán Ježiš do srdca tohoto hrdinského muža, ktorý po celú noc a celý deň znášal horúcosť, hlad a smäd, len aby mohol na prvý piatok pristúpiť k sv. prijímaniu?!

Ten iste neišiel na sv. prijímanie len zo zvyku, ale z presvedčenia! Jasne to vysvitá z jeho slov, povedaných farárovi:

— Viete aj sám, že v dnešných časoch potrebuje človek milosť Božiu, ak chce odolať všetkým pokušeniam a chce ostať verným Pánu Bohu. Ďalej prichádza u mňa v úvahu aj 12 prisľúbení, lebo vo svojom živote na dráhe potrebujem toho božského prisľúbenia, že to Božské Srdce bude pri mne stáť v hodinke smrti. Konečne, matka od detstva nás viedla k tomu, aby sme každý prvý piatok pristúpili k sv. prijímaniu...

„V dnešných časoch potrebuje človek milosť Božiu, ak chce odolať všetkým pokušeniam a chce ostať verným Pánu Bohu!“ — Tieto slová mali by sme mať stále pred očami a po príklade toho hrdinského poštového úradníka čím častejšie by sme mali pristupovať ku sv. prijímaniu. Posily, milosti a pomoci shora potrebujeme všetci a tej možno načerpať a získať len pri sv. prijímaní. Nečudujme sa teda, že dobrí katolíci vysoko si cenili a cenia sv. prijímanie a častejšie pristupujú k nemu, hoci im ho Cirkev sv. nariaďuje len raz do roka.

Kardinál Newman bol pôvodne anglikanom. Ako anglikánsky arcidiakon mal 100.000 frankov ročného dôchodku. Chcel sa však dozvedieť pravdu a dal sa do štúdia katolíckej Cirkvi. Týmto spôsobom sa presvedčil o jej pravosti a stal sa katolíkom. Keď sa už chystal vystúpiť z anglikánskej cirkvi, prišiel k nemu jeho priateľ a začal ho prehovárať:

— Rozmyslel si si dobre, čo chceš urobiť? Ak sa staneš katolíkom, ztratíš 100.000 frankov ročne...

Newman povstal a povedal mu:

Čože je 100.000 frankov oproti jednému sv. prijímaniu?

Tak vysoko si cenil sv. prijímanie. Akosi ho ceníš Ty? Chodievaš Ty na sv. prijímanie?

Sv. Ludvik, kráľ francúzsky, dostal sa na krížovej výprave do tureckého zajatia, kde nezachádzali s ním práve najlepšie. V tomto svojom ťažkom postavení boli mu ponúknuté nejaké výhody. A on?! Zriekol sa všetkých výhod, len aby denne mohol slyšať Omšu sv. a denne mohol pristupovať k sv. prijímaniu. Sv. prijímanie bolo mu vzácnejšie ako všetky výhody...

V Anglicku za vlády ukrutnej Alžbety bolo sv. prijímanie pod pokutou 1200 korún zakázané. Keď sa dozvedel o tomto zákaze istý nábožný šľachtic, povedal:

— Pane Ježišu, ja sa milerád stanem chudobným, len aby som Ťa mohol prijímať do svojho srdca...

Predal svoj majetok a vzal si k sebe jedného katolíckeho kňaza, ktorý mu denne podávať sv. prijímanie. Preto nejedno raz musel platiť zákonom stanovenú pokutu za sv. prijímanie. On ju ochotne zaplatil a nakoniec sa stal celkom chudobným. Radšej obetoval svoj majetok, ako by sa bol mal zrieknuť sv. prijímania...

Presvedčený som, že Ty nemusíš prinášať k vôli sv. prijímaniu tak veľké obeti. Nemusíš sa zrieknuť ani svojho ročného dôchodku, ani výhod, ani majetku. Pristúp teda ochotne k stolu Pánovmu a pristupuj k nemu častejšie. Prví kresťania pristupovali k sv. prijímaniu pri každej Omši sv., prečo by si nemohol(a) pristúpiť k nemu aj Ty aspoň niekoľkokrát do roka?

Kristus Pán povedal: „*Jestli nebudete jest telo Syna človeka a piť jeho krv, nebudete mať v sebe života.*“ (Ján 6. 54.) Ak teda chceš mať v sebe života, života katolíckeho, života podľa vôle Božej, neodťahuj sa od sv. prijímania, ale pristupuj k nemu rád(a) ochotne! Uvedom si slová Pána Ježiša: „*Kto je moje telo a pije moju krv, má život večný a ja ho vzkriesim v posledný deň.*“ (Ján 6. 55.) a „*Kto je moje telo a pije moju krv, prebýva vo mne a ja v ňom.*“ (Ján 6. 57.)

Transfúzia krvi.

Pri liečení chorých užívajú dnes lekári celkom moderného liečebného prostriedku. Je to takzvaná transfúzia krvi. Zo zdravého človeka prevedú krv do človeka chorého a dopracujú sa tým skvelých výsledkov. Od tej zdravej krvi chorý znovu ožije a sa aj uzdraví.

Takúto zdravú a čerstvú krv potrebujeme dnes všetci.

Kto nám ju poskytne?

V súvislosti s transfúziou krvi som čítal, že chorí v Amerike protestovali proti tomu, aby do ich žíl bola transfundovaná krv zločincov a trestancov. Tamojší lekári museli založiť zvláštnu spoločnosť, ktorá dodáva ľuďom k transfúzii. Musia to však byť ľudia bezúhonného života, ktorých predkovia tiež boli čísi a mravne bezúhonní.

Aj my potrebujeme zdravú a čistú krv. Kto nám ju poskytne? Kde nájdeme osobu bezúhonnú a čistú, ktorú by nám obetovala svoju krv? Kde? — Tou osobou je Pán Ježiš a ten nám núka svoju krv. Je to krv čistá a nepoškvrnená, veď Pánu Ježišovi ešte aj tí najväčší jeho nepriatelia nemohli dokázať ani len najmenšej viny. Jedine on sa mohol pýtať: „Kto z vás obviňuje ma z hriechu?“ (Ján 8. 46.) A svoju čistú a svätú krv chce nám obetovať Pán Ježiš, aby sa preliala do žíl a ciev nášho srdca a uzdravila všetko, čo je v ňom choré a slabé.

A vieš, kde sa prevádza transfúzia tejto drahocennej krvi?

Pri sv. prijímaní.

Pristupuj teda k nemu rád(a)! Občerstvuj ním často svoje zmierajúce srdce, aby si duševne nezomdlel(a), ale mal(a) život večný.

Kňaz.

Význam kňaza.

Posiaľ som Ti rozprával o svätej Omši, o svätej spovedi a o svätom prijímaní, bez ktorých nemôže byť ani len reči o katolíckom živote. Omša svätá, svätá spoveď a sväté prijímanie predpokladá však kňaza. Preto je potrebné, aby sme sa porozprávali aj o význame kňaza

Čo je kňaz?

Slávny francúzsky episovateľ *Lamartin* v jednom svojom diele opisuje roľnícky kraj bretagnský. Opisuje zvyky a mravy tamojšieho nábožného ľudu, líči jeho práce, radosti a žalosti .. A keď vylíčil tento rázovitý kraj, hovorí asi toto: „V každej dedine žije tu muž, ktorý, hoci je vzdialený od každej rodiny, predsa ku všetkým rodinám prináleží. Muž, ktorého ako svedka, ako svojho radcu a účastníka volajú ku každej dôležitejšej udalosti v živote, ktorý berie človeka na ramená pri narodení, a po smrti pochováva ho do hrobu. Muž, ktorý láskavosťou vychováva dieťky, ktorému dospeli svedujú všetky farchy svojho svedomia; muž, ktorý je povolaným tešiteľom v každej strasti duševnej a telesnej; ku ktorému s dôverou prichádza bohatý a chudobný. Muž, ktorý náleží temer všetkým triedam ľudskej spoločnosti: nižšej triede jednoduchosťou spôsobu svojho života a často aj pôvodom, vyššej triede svojím vzdelaním, vedomosťami a ušľachtilosťou ducha. Muž, ktorý má právo všetkých poučovať, pretože jeho slová nesú na sebe znamenie pravdy Božej. Muž, ktorý je milovaný a vážený od čnostných, ale nenávidený pominými .. A týmto mužom je — katolícky kňaz“.

Všetok význam kňaza krásne je naznačený slovami tohto bystrého francúzskeho spisovateľa. Kňaz je kresťanskej obci tým, čím chcel byť svojho času sv. Pavol svojim veriacim — všetkým.

Kňaz je predovšetkým obetníkom Omše svätej.

On denne pristupuje k oltáru, aby ako prostredník medzi Bohom a ľuďmi prinášal novozákonnú obeť Ježiša Krista. Každodenne stojí pred oltárom ako kedysi Noe a prosí Pána Boha, aby dĺha milosrdenstva a pokoja klenula sa nad ľudom strádaúcim a pokánie činiacim. Deň po deň obetuje

Krista za naše šťastie, za naše blaho, za naše požehnanie... V omšových modlitbách každý deň sa modlieva za nás žijúcich a za našich zomrelých. My pracujeme, obchodujeme, prekliname, hriechy páchame a kňaz ako náš zástupca usmieňuje hnev Boží, prosí o odpustenie našich previnení a vzdiaľuje od nás tresty nebica.

V tretej triede vlakovej viezol sa kňaz a modlil sa breviár.

— Mamička - pýtalo sa malé dievčatko svojej matky — čo robí ten strýko?

— Modlí sa za nás, aby nás nezastihlo nejaké nešťastie!
— odpovedala mu matka.

Ozaj správna to odpoveď. Kňaz sa denne modlí za nás a modlí sa za nás najmä pri Omši svätej. Modlí sa za nás po celý náš život a nezabudne na nás ani potom, keď už dávno budeme odpočívať pod zeleným rovom cintorína.

Tým som ešte nepovedal všetko. *Kňaz má ešte aj iný úkol. Je rozdávačom a vysluhovačom sviatostí Kristových, vodovodom milosti Božej.*

Keď cestujeme z Ríma smerom ku Grottaferrate a ku Frascati, a času na čas zjaví sa pred našimi očami starý rímsky vodovod, ktorý sa pri horách albanekých celkom ztratí našim očiam. Tam v okolí Palestríny sú veľmi bohaté vodné pramene. Tieto pramene boli by však pre rímsky ľud ostaly bez úžitku, keby pápež Sixtus V. nebol postavil svoj 55 km dlhý vodovod. Rúrami tohoto vodovodu zpočiatku pod zemou, potom však na smelých oblúkoch tečie voda do Ríma a zásobuje tam dodnes 22 verejných studní. Obyvatelia Ríma nazývajú túto vodu acqua felice podľa pápeža Sixta V., ktorý sa pôvodne menoval Felice.

Acqua felice! Spásonosná voda! Voda milosti Božej! Ani ty by si sa nedostala do našich srdiec, keby sa Kristus Pán nebol postaral o vhodný vodovod, ktorým môžeš plynúť do srdca našich! Tým vodovodom je katolícky kňaz, prostredníctvom ktorého pri siedmich sviatostiach tečie do nášho vnútra osviežujúca milosť Božia. Bez kňaza, bez tohoto zázračného vodovodu milosti Božej by naše srdcia boli len pustou Saharou.

A ešte nie som u konca.

Kňaz je konečne hlásateľom slova Božieho. Učí nás, ako

máme žiť, ako si máme počínať. Povzbudzuje nás k čnostnému životu, burcuje naše svedomie a udržuje medzi nami mravnosť.

Istý bankový úradník ukradol z pokladne dvadsaťtisíc korún. Vo vlaku viezol sa s chudobným dedinčanom, ktorý v tej banke mal vklad na sto korún. Obidvaja pozerali von oknom a tu uvideli v poli kňaza, modliaceho sa breviár. Pán sa usmial a potom zlostne zahundral:

— To je tiež zbytočný člen ľudskej spoločnosti. Človeče, opovrhujte týmito darmožráčmi!

Dedinčan bol dobrým katolíkom a celkom otvorene mu povedal:

— Vy tak smýšľate o kňazoch? Ja o nich súdim celkom ináč!

Zamyšľel sa a mlčal.

Vlak čoskoro zatým vbehol do tmavého tunelu. V tom sa dedinčan vrhol na pána, strhol ho z lavice, kľakol mu na prsia, začal ho drhnúť a hromovým hlasom volal:

— Pane, vydajte mi peniaze, ktoré máte pri sebe, lebo vás zadrhnem ako...!

Úradník cítil, že mu dochádza dych. Vydal mu peniaze a prosil ho:

— Prosím vás, nezabíte ma, mám ženu a päť detí!

Sedliak otvoril peňaženku a pozrel sa do nej. Potom mu ju vrátil so slovami:

— Poďakujte sa za svoj život tomu kňazovi, ktorému ste sa pred chvíľou posmievali. On ma učil, že je Boh, ktorý všetko vidí a že je peklo pre vrahov a zlodejov. Ja nechcem uraziť Boha a nechcem prísť do pekla. Za to sa však poďakujte kňazovi. Četník, sudca, policajt ma tu nevidí a na tomto mieste sa ich ani nebojím...

A hodil mu bankovky do lona.

Quintin Pella bol raz povedal:

— Kňaz je viac ako četnícka stanica!

A mal v tom pravdu. Keby v dedine bolo hoci aj sto četníkov, ale nebolo by kňaza, celý kraj by sa stal pečešou lotrovekou. Ľudia sa viac boja večného Sudcu, ktorého im hlása kňaz, ako sudcu svetského.

Kňaz je teda obetníkom Omše svätej, vodovodom milosti a umravňovateľom ľudu. On je ten, ktorý nás krstí. On je ten, ktorý do našich srdiec vštepoval pravdy náboženské. On

je ten, ktorý očisťuje naše srdcia od hriechu. On je ten, ktorý nás sýti drahocenným telom a napája krvou Krista Pána. On je ten, ktorý žehnal alebo bude žehnať tvojmu sňatku. On je ten, ktorý Ťa na smrteľnej posteli zaopatrí a s Bohom smieri. On je ten, ktorý Ťa odprevadí na poslednej tvojej ceste. On je ten, ktorý pri Omši svätej bude na Teba spomínať aj vtedy, keď už na Teba všetci zabudli.

Bratku, sestra! Váž a ucti si svojho kňaza!

Tažká kňazská povinnosť.

Rozprával som Ťi o význame kňaza a teraz dovoľ, aby som ti povedal niekoľko slov o jeho ťažkých povinnostiach. Znázorním Ťi ich príkladom.

Arcibiskup z Bragy, Bartolomej, bol raz zastihnutý búrkou na svojej vizitačnej ceste. Víchor hvižďal, hromy rachotily a s vrchov sa valil prudký prúd špinavej vody. Arcibiskup sa musel utiahnuť do blízkej jaskyne a tam čakať na koniec nepohody. Uprostred najväčšej búrky pozrel sa však von a neďaleko jaskyne uzrel malého pastierika, ktorý aj v tom božom navštívení strážil svoje stádo. Zakričal na neho a volal ho k sebe do jaskyne, ale chlapec nechcel ísť.

— Nesmiem! — znela jeho odpoveď a ani sa len nehnul od svojich oviec.

Arcibiskup ho o chvíľku zase volal, ale chlapec nešiel.

— Nesmiem, lebo sú vlci na okolí!

Arcibiskup ho začal prehovárať, že v takom zlom počasi vlci neprídu a keby aj prišli, však nebude ďaleko od svojich oviec: ale chlapec nešiel. Udivenému arcibiskupovi len toľko zavolať:

— Nemôžem odísť, lebo mi to otec zakázal! — a mokol ďalej.

V tomto pastierikovi akoby som videl obraz dobrého kňaza. Aj ten musí strážiť svoje stádo aj uprostred najväčších nebezpečenstiev a búrok. Ľudia hania jeho počínanie, jeho ťaty, jeho stôl, každý jeho krok, každú jeho radosť zo života a on si z toho nič nerobí. Ľudia prekrúčia jeho slová, vysmejú sa jeho podnikom, križujú jeho plány a on? Koná ďalej svoje povinnosti. Ľudia špinia jeho česť, podozrievajú najčistejšie jeho snahy a on spokojne pracuje ďalej na blahu nesmrteľných duší. Ľudia ho nazvú pokrytcom, nemravníkom,

podvodníkom, zlodejom, darmožráčom, tmárom a on — akoby sa nič nebolo stalo — pracuje ďalej vo vinici Pánovej. Stráži a bráni svoje stádo proti pažravým vlkom...

Chýrečný francúzsky biskup Dupanloup bol kedysi povedal: „*A keby nás naši rodúci aj kopali, my francúzski kňazi neprestaneme milovať svoju francúzsku vlasť a svoj národ a neprestaneme pracovať za jeho dobro!*“ Tak si počína dobrý kňaz. Keby ho jeho rodúci aj kopali, on pracuje svedomite v prospech svojho ľudu a v prospech svojej Cirkvi. Vytrvá pri svojich ovečkách ako ten pastierik pri svojom stáde. A keby ho to aj život stálo, dobrý kňaz vytrvá pri svojich ovečkách.

Za svetovej vojny linecký biskup Hittmair bol zaopatrovateľ vojakov, ktorí ochoreli na škvrnitý týfus. O niekoľko dní neskôršie ho pochovávali. Nakazil sa od vojakov a zomrel. Stal sa obeťou svojho kňazského povolania.

V roku 1930. František Švandlerka, katolícky farár v Parkane bol zaopatril chorého, ktorý ochorel na týfus. Onedlho sa aj na ňom ukázali príznaky tejto choroby. Bol dopravený do nemocnice a tam dokonal. Bol len 34 ročný.

A mohol by som Ti uviesť tisíce kňazov, ktorí svoj život obetovali za svoje ovečky. No, ja tu spomniem len jeden príklad.

V noci so dňa 14. na 15. apríla 1912. zahynula na ceste z Európy do Ameriky chýrečná loď „Titanic“. Bola to hrozná katastrofa. Záchranné člny nepostačovali a sotva tretina cestujúcich mohla byť zachránená. Ostatní museli ostať na palube tonúcej lodi a tam čakať na svoju smrť. Medzi týmito boli aj traja katolícki kňazi, ktorí — hoci ich volali do záchranných člnov — predsa dobrovoľne ostali na lodi. Bol to benediktín Jozef Pernschitz, Tomáš R. Byles a Litvanec Montvilla.

„Daily Chronicle“ a „Evening World“ prinášajú dňa 17. apríla 1912 dojmy zachránených a píšú o spomnutých kňazoch toto:

„... Pri prvej zpráve, že loď narazila, v najväčšom zmätku Father Byles dodával zmužilosti svojou pokojnosťou a odhodlanosťou. Spolu s ostatnými duchovnými srdečne prehovoril k cestujúcim a ako hovoria zachránení, hovoril o potrebe pripraviť si záchranný čln aj do večnosti. Potom sa odobrali do medzipalubia, kde bola väčšina katolíckych vy-

sľahovalcov a hneď začali všetci spovedať a povzbudzovať sviatosťnou útechou. Vidiac, že čas nestačí, usniesli sa, aby jeden z nich vyzval všetkých k dokonalej ľútosti nad hriechami, načo im P. Byles dal všeobecné rozhrešenie. Všetci si pokľakli a nahlas sa modlili ruženec a iné modlitby, ktorých sa zúčastnili aj inoverci a Židia. Father Byles celkom spokojne pomáhal deťom a ženám do záchranných člnov, povzbudzoval ich k dôvere v Boha a dodával všetkým odvahy. Keď bol už spustený aj posledný čln, vyzvali ho, aby vstúpil do ncho; ale P. Byles to odmietol. Spovedal a rozhrešoval ďalej. Zachránení hovoria, že sa mohol zachrániť aj s ostatnými kňazmi, keby bol poslušol dôrazných slov námorníka, riadiacého čln. Jeho odpoveďou a aj odpoveďou druhých dvoch statočných kňazov bolo: „Radi umrieme tešiac umierajúcich“. Zachránená Miss Ellen Moclare hovorí: „Keď náš čln už odrazil od Titanicu, počuli sme kňaza s ostatnými sa modliť ruženec“. Miss Bertha Moran rozpráva, že do člnu, unikajúceho pred silným vírom okolo lodi, jasne počula spev piesne „Blíž k Tebe, Bože blíž!“ Duchovní, hrdinovia tiež všetci zahynuli...”

Totkoto píšú o veci objektívne protestantské časopisy anglické.

Ozaj krásny to príklad kňazskej obetavosti a lásky!

Uvediem Ti ešte jeden príklad dobrého kňaza.

V dvorane parížskej stanice ležali na začiatku svetovej vojny ťažko ranení vojaci. Ošetrovatelky chodily medzi nimi a potešovali ich. Jedon z vojakov veľmi bolestne vzdychal. Ošetrovatelka sklonila sa k nemu a chcela ho previazať, ale ranený jej povedal:

— Nie previazať, ale spovedníka chcem!

Sestra sa vztýčila a zvolala:

— Nie je tu kňaz?

V tom ju jeden z ranených zatiahol za rukáv a povedal jej:

— Som kňazom. Ja mu môžem dať rozhrešenie. Pomôžte mi dostať sa k nemu!

Ošetrovatelka sklonila sa k nemu. Bol ťažko ranený od granáta a každý pohyb znamenal smrť. Ale kňaz sa predsa len chcel dostať k umierajúcemu. Chcel sa doplaziť k nemu, ale nevládal. Museli ho tam zaniest. Horko-ťažko potom vy-

spovedal umierajúceho a chcel mu dať rozhrešenie. Nevládal. Už bol natoľko unavený, že nevládal ani len ruku zodvihnúť. Ošetrovatelka mu musela pomáhať ruku zodvihnúť, aby mohol nad raneným urobiť znak kríža. Sotvaže ndelil to rozhrešenie, klesol na slamu a spovedelník a ospovedaný zomreli ruka v ruke.

Priateľu, sestra! Kňazské povinnosti sú ťažké, ale zato sa kňazi vynasnažujú, aby ich čo najvedomitejšie plnili. Väčšina kňazov urobí všetko možné pre blaho nesmrteľných duší, hoci sa im zato dostáva toho najčiernejšieho nevďaku.

Zlí kňazi.

Po prečítaní kapitoly o ťažkých povinnostiach kňazských akiste si myslíš: *„Pekne si mi vyličil ťažké povinnosti kňazské... Rozprával si mi aj o niekoľkých vzorných kňazoch, ale všetci kňazi nie sú takí... Je veľmi veľa zlých a nehodných kňazov...“*

Čo Ti odpoviem na tieto slová? Azda Ti poviem, že to nie je pravda? Ach, keby som Ti mohol tak povedať! Žiaľbohu, nemôžem. Aj kňazi sú všelijakí. Každý strom má aj hnilé ovocie. Každé vojsko má zradcov. Nie div potom, že aj medzi kňazmi nájdú sa takí, ktorí azda nestoja na výške svojho povolania. Lenže podľa jedného hnilého jablka nemožno posudzovať celú jablňu a podľa jedného zradcu nemožno odsudzovať celú armádu. Podobne ani podľa jedného zlého kňaza nemožno lámať palicu nad všetkými kňazmi. Keď sú niektorí remeselníci fušeri, neodsudzujeme všetkých remeselníkov. Nájdú sa nedbalí lekári, ale zato si netrúfame povedať, že sú takí všetci. *Nájdu sa* — uznám — *aj zlí kňazi, ale zato nesmieme odsudzovať celý stav kňazský. Kristus Pán mal 12 apoštolov a našiel sa medzi nimi jedon Judáš. Akože by sa teda nenašli aj medzi kňazmi aj takí, ktorí nestoja na výške svojho povolania?* Ja sa Ťa však opýtam niečo. Povedz mi, koľko tých zlých kňazov si poznal(a) v živote? Jedného, dvoch, najviac troch. Na tých sa stále odvolávaš, ale popri tých zabúdaš na celé tisíce dobrých a svedomitých kňazov

„Ale noviny píše o toľkých zlých kňazoch!“ — povieš mi. To Ťa rád uverím. Cirkvi nepriateľské noviny to robievajú. Lenže keď príde vec k súdu, potom všetko odvolajú.

Ty o tom — pravda — nevieš, lebo si nevšímaš v novinách tlačových opráv a rozsudkov. Ty tie zprávy štvavých novín berieš za hotové Písmo Sväté. Lámeš palicu nad kňazmi, ktorých nenávisť ľudská len preto očiernila, že plnili svoje povinnosti a zavadzali nejakým namysleným a urazeným veľičinám.

„No, ale ľudia rozprávajú o toľkých zlých kňazoch!“ — namietneš mi ďalej. Viem ja to veľmi dobre. Ľudia si radi rozprávajú o chybách kňazov. Lenže je otázka, či tie svoje tvrdenia vedia aj dokázať?!

V železničnom vozni cestovala početná spoločnosť a rozprávala sa o náboženstve. Za tohoto rozhovoru istý pán hanobným spôsobom hovoril o katolíckych kňazoch. A čo robili ostatní cestujúci? Niektorí sa škodoradosťne smiali, iní prikyvovali alebo mlčali.

V tom istom oddelení sedel aj nejaký cudzí pán. Zpočiatku len mlčal, ale keď videl, že to hanobenie kňazstva nerastáva, povedal tomu pánovi:

— Milý pane, veci, ktoré ste tu rozprávali, sú veľmi vážne. Ten kňaz, ktorého ste spomínali, musí byť potrestaný tak od svetských ako aj cirkevných úradov. Buďte taký lúskavý a povedzte mi jeho meno a svoju adresu, aby som vás mohol udať za svedka!

Tieto slová boli hotovou sprchou pre pomluvača. Začal sa všelijako vyhovárať, svoje tvrdenie zapierať a na najbližšej stanici sa vytratil z kupé. Vtedy sa ten druhý pán ozval a povedal:

— Tupíť neprítomných, ktorí sa nemôžu brániť a potom atieť pred zodpovednosťou, je najväčšou zbabelosťou. Ale ešte väčšou zbabelosťou je, keď katolíci mlčia pri tupení svojho vlastného kňaza. To by netrpel nijaký žid, ani mohamedán, len my, katolíci, sme takými zbabelcami!

Pomluvačov katolíckeho kňazstva je dnes veľmi veľa. Lenže takýchto treba vziať na zodpovednosť. Treba od nich žiadať dôkazy. Keby sme tie dôkazy žiadali zakaždým, pomluvači by čoskoro onemeli. Je to zbabelosťou od katolíkov, že takýchto pomluvačov nechajú šarapatiť, ba im ešte aj sami pomáhajú.

Ja nehovorím, že sú všetci kňazi anjelmi. Viem veľmi dobre, že sa v radoch kňazov nájdu aj slabochovia. Mňa to

neprekvapuje. Veď aj ten kňaz je len človekom, pozostávajúcim z mäsa a kostí. Okrem toho musí žiť na mravnom smetisku moderného života. Kým div teda, že sa aj na neho nalepí zo špiny hriešneho života. Keby kňazi neboli ľuďmi a nemuseli žiť vo svete, istotne by sme nepočuli o nehodných kňazoch.

Ja by som si v súvislosti s touto otázkou dovolil jednu otázku: Nuž a tí pomlúvači katolíckych kňazov sú azda anjelmi? Sú dobrými otcami, dobrými matkami, dobrými manželmi, dobrými manželkami, dobrými deťmi, dobrými občanmi? Neboli nikdy mamonármi, rozkošníkmi? Plnili a plnia vždy svoje povinnosti? Prečo sa teda pohoršujú, keď aj kňaz kedy-tedy pochybí?

Kňaz je vodovodom milosti Božej, je nádobou. Nádobu môže byť zo zlata, zo striebra, z bronzu alebo aj z hliny. Rozumný človek sa však nepýta, z čoho tá nádoba je, jemu záleží len na jej obsahu. Podobne si máme počínať aj ohľadom kňaza. Rozumný človek sa nemá pýtať na chyby kňaza, jemu má záležať len na tom, čo mu ten kňaz podáva. Rozumného človeka mrzí poblúdenie kňazovo, ale jeho slabosť nepoužíva ako zbraň proti svojej Cirkvi.

Odkiaľ tá nenávisť voči kňazom?

Za našich časov často zkusujeme, že mnohí naši ľudia nenávidia svojich kňazov. Mnohý náš človek ide okolo podvodníka alebo nepoctivca a nepobúri sa jeho duša. Ide okolo zločinca, od ktorého sa šíri zápach krvi a nepocituje k nemu nijakého odporu. Ide však okolo kňaza, ktorého nikdy nevidel... a jeho svedomie sa búri, oči mu podbehnú krvou a ruka sa mu zatína v päšť.

Čo je príčinou tohoto javu? Odkiaľ tá nenávisť voči kňazom? Nikomu neukrídili, nikomu neublížili. Celý svoj život venujú len blahu ľudstva. Prečo im teda podáva nenávisť ľudská kalich jedom naplnený?

Prečo???

Najčastejšie býva kňaz nenávidený z dôvodov celkom malicherných. Katechéta potrestal nezbedného chlapca, redičia sa o tom dozvedeli a... nenávidia kňazov. Farár prenajal pole jednému z piatich žiadateľov a... ostatní štyria nenávidia kňazov. Duchovný nakupoval u jedného zpomedzi viacerých miestnych obchodníkov a ostatní rozširujú nenávisť proti ne-

mu... A tak by som Ťi mohol uviesť veľa a veľa iných príkladov a presvedčil by si sa, že príčinou nenávisti voči kňazom bývajú veci malicherné, ba veľa ráz až smiešne.

Príčinou nenávisti voči kňazstvu veľmi často býva aj samotný úrad kňazský. Kňaz je hlásateľom slova Božieho a ako taký veľmi často musí s kazateľnice odsudzovať veci, ktoré nelahodia jeho veriacim. To ťažko znášajú dnešní ľudia, nepáči sa im to a preto chovajú nenávisť voči nemu. Keď kňaz na príklad cituje slová Piama Svätého: „ani smilníci, ani modloslužobníci, ani cudzoložníci... ani zloději, ani lakomci, ani opilci, ani zlorečníci, ani dráči neobsiahnu kráľovstva Božieho“ (1. Kor. 6. 9-10.) — tu až sršia hnevom všetci tí, ktorých sa tie slová bližšie dotýkajú. Keď kňaz voľakomu povie vo spovedelnici „ty musíš svoj hriešny pomer pretrhnúť, musíš urážky odvolať, musíš ukradnutú vec navrátiť, musíš svoju pýchu krotiť“ — už je zle, hoci tým plní len svoju povinnosť. Veru, právom môžeme povedať, že veľká väčšina dnešných ľudí len preto nenávidí kňazov, lebo konajú svoje povinnosti a otvorene povedia ľuďom pravdu do očí. Keby kňazi lichotili ľuďom a popúšťali zo zásad Krista Pána, istotne by nezakúsili toľko nenávisti.

Nemajú príčinou nenávisti voči kňazom sú aj *nepriatelia Cirkvi*. Títo by radi zničili našu Cirkev, ale kňazi sa stavajú proti ich zhubným plánom a zmužile bránia duševné statky svojich veriacich na každom poli. Rozhnevaní nepriatelia vrhajú sa teda na nich. Nadávajú na nich na schôdzach, očierňujú ich v novinách, podlozrievajú ich... A ľud??! Ten im v tom pomáha. Zpočiatku sa síce ešte postaví na ich obranu, ale neskôršie prikyvuje a aj sám haní svojho duchovného. Je to aj pochopiteľné. Keď svojmu susedovi každý deň nadáš do opilcov, ľudia si budú povrávať: „My ho síce poznáme ako dobrého a vzorného človeka, ale voľačo predsa len musí byť vo veci. Bez príčiny by mu nenadával do opilcov!“ Tak je to aj s kňazom. To stále šľvanie vzbudzuje proti kňazom nenávisť aj u tých, ktorým najviac dobrodenia preukázali.

Veľkú vinu na nenávisti proti kňazstvu má aj *dnešná výchova*. Výchova je základom budúcnosti každého jedného človeka. Ak je výchova zlá, zlý bude aj život toho dieťaťa. No a teraz si predstav, ako rozprávajú mnohí rodičia o kňazoch pred svojimi dieťkami! Aké rozhovory sa vedú o kňazoch v rodinách? Nečudujme sa potom, že sa ten jed uchyťí aj

v útlych srdciach detských, úcta ku kňazom hynie a namiesto nej šíri sa nenávisť voči nim aj medzi školskými dieťkami.

Konečne veľkú vinu na nenávisti voči kňazstvu má aj *závisť*. Ľudia závidia kňazovi jeho skromný byt, jeho mizerné dôchodky... atď. Nazdávajú sa, že je kňazovi najlepšie na svete a vyrazili by mu z ruky aj posledný kúsok chleba. A to sa deje vtedy, keď ten najposlednejší politický štváč má lepší plat ako hociktorý miestny farár. Je to ozaj na zaplakanie. Proti kňazom štvú dnes na schôdzach a v novinách ľudia, ktorí berú aj trojaké a štvoraké platy a okrem toho ešte všelijaké remunerácie a ľud ich oslavuje ako svojich spasiteľov a ochrancov. Kňazovi závidí, ale nezávidí miliónárom, zbohatlíkom, kapitalistom, ktorí tučnejú z jeho mozolov. Kňaz je najbiednejšie plateným vysokoškolačkom a predeť mu ľudia závidia a nenávidia ho pre jeho príjmy.

V krátkosti som Ti uviedol príčiny nenávisti voči kňazom. Urobil som to preto, aby som Ti otvoril oči.

Bratku, sestra! Ty si ucti kňaza! Miluj ho! Bráň ho! Maj uznanie voči jeho ťažkým povinnostiam! Prikry jeho prípadné chyby plášťom lásky kresťanskej! Pomáhaj mu v práci! Len tak budeš môcť o sebe povedať, že si dobrým katolíkom — dobrou katolíčkou.

Doma.

Kúzlo domova.

Chýrečný Benjamin Franklin pozoroval raz robotníkov, pracujúcich pri stavbe domu. Najmä jeden sa mu páčil zpočiatku medzi nich. Ten nikdy nebol mrzutý. Ešte aj pri tej najťažšej robote bol spokojný a prívetivý. Franklinovi to bolo nápadné a preto sa ho jedného dňa opýtal: ako je to možné, že je vždy tak veselej mysli. Robotník mu odpovedal:

— Tým tajomným prostriedkom je, že je moja žena najlepšou ženou na svete. Keď idem ráno do roboty, pobozká ma na rozlúčku a povie mi „Boh ťa opatrui!“ No, a keď sa večer vraciam domov, víta ma s dieťkami čo najprívetivejšie a starostlivo sa ma pýta, či som nie unatý. Doma vo svojej skromnej izbičke najdem vždy všetko čisté a v najlepšom poriadku. Jedlo mám vždy prichystané na stole. Nikde na svete nie je tak krásne ako doma! To je príčinou mojej veselej mysli a mojej spokojnosti...

Nikde na svete nie je tak krásne ako doma!

Bratku, sestral! Nezabudni na tieto slová. Miluj svoj domov! Je on síce malý, úzky a tenký — ťažko sa v ňom hýbať — ale preda len milý. V ňom žije tvoja manželka, tvoj manžel, tvoje dieťky, tvoja rodina. Niet v ňom síce nádherného nábytku, ale od nábytku šťastie rodinné nezávisí. Hlavnou podmienkou rodinného šťastia je vzájomná láska a túto vo svojej rodine len tak udržíš, keď sa čím viacej budeš zdržovať doma.

Ver mi, že najkrajšími sú tie chvíle, ktoré ztráviš v kruhu svojej rodiny. Konečne je aj potrebné, aby si sa čo najviac zdržoval(a) doma. Tvoje dieťky potrebujú otca-matku, tvoja manželka manžela, tvoj manžel manželku. Povedz mi, kedy si Ty otcou-matkou, manželom-manželkou? Ráno odchádzaš do roboty alebo sa zvrtaš okolo domácnosti, nie si teda otcou-matkou. Večer neskoro prídeš domov a sotva sa naješ, už aj utekáš z domu. Vo voľnej chvíľke beháš k susedkám alebo po klebetách. Povedz mi, kedy si Ty otcou-matkou? A preda tvoje dieťky túžia po Tebe. Prečo ich teda opúšťaš? Prečo hľadáš zábavu mimo domu? Daj si pozor, aby si neobišiel(la) ako ten človek, o ktorom som kdesi bol čítal. Ten mal pekný domček, dobré dieťky, starostlivú ženu a slušný zárobok. Mal

teda všetky podmienky šťastia a spokojnosti. On to však nevedel, myslel si, že je nešťastný.

— Pôjdem hľadať svoje šťastie! — rozhodol sa istého dňa a odišiel z domu...

Prišiel do vesceľej spoločnosti a zabával sa. V zábave hľadal svoje šťastie, ale ho nenašiel. Sklamany odchádzal ďalej. Hľadal to šťastie inde, ale darmo. Desať rokov ho hľadal, ale márne. Konečne zatúžil po domove. Pobral sa domov, domov do opusteného domca... Keď bol už blízko svojho domova, akási tóna mu kývala akoby na rozlúčku.

— Kto si? — pýtal sa nešťastník.

— Ja som tvoje šťastie, tvoje neuznané šťastie. Desať rokov som čakalo na Teba a neprišiel si. Teraz už prichádzaš, ale ja musím odísť. S Bohom, zaslepenec!

A ten úbožiak bol aj naďalej nešťastným, lebo hľadal svoje šťastie mimo domu...

Brat môj, sestra drahá! Hľadáš šťastie a spokojnosť? Nechoď ďaleko. Nájdeš ich aj doma. Nájdeš ich v nevinných očkách svojich dietok. Nájdeš ich v láske svojej manželky-svojho manžela. Nájdeš ich u rodinného krbu uprostred svojej rodiny.

Miluj teda svoj domov, miluj svoj rodinný krb! Neza-búdaj na naše slovenské porekadlo: „*Všade dobre, doma naj-lapšie!*“

Domáci pokoj.

„*Lahko sa vám to povie, zdržuj sa doma*“: — myslíš si teraz sám(a) v sebe — „*lenže to nie je taká ľahká vec. Doma je stále nepokoj a snada. Tam človek ťažko vydrži.*“

Máš voľačo pravdy. Sú veru aj také rodiny, kde sú svady temer na dennom poriadku. Nie div potom, že sa členovia takejto rodiny necítia doma dobre.

Čo tu robiť, aby nastal pokoj v rodine?

Kdeśi bola raz pohromade väčšia spoločnosť. Rozprávalo sa tam o všetkom možnom a bola reč aj o domácich nepokojoch. Prítomní muži sa vyhovárali na manželky a ženy zas obviňovali svojich manželov. Každý hľadal chybu u druhého.

Tak je tomu temer vo všetkých rodinách. Manžel hľadá chybu u manželky a manželka u manžela. Nikto nehľadá

chybu sám u seba. To veru nie je správne. Kresťan-katolík má hľadať chybu v prvom rade u seba. Človek je slabý, krehký tvor. Každý jedon má svoje chyby a nedostatky. Má ich tvoja manželka-tvoj manžel a máš ich istotne aj Ty. Že by len manželka, alebo len manžel bol vinný, tomu neverím. Chyba bude na oboch stranách. Ja sa nazdávam, že tu platí to slovenské porekadlo „Padla kosa na kremeň, daly oba oheň“. Za takýchto okolností musia mať manželia uznanie jedon k druhému.

Priatelia, chcete mať v dome pokoj? Áno? Tak vám poradím niečo.

Najsampro vám radím, aby ste chybu hľadali vždy u seba.

No a teraz vám poviem to ostatné.

Manželka!

Vynasnažuj sa, aby v dome panovala čistota! Keď Ti muž príde z roboty, nech je už jedlo na stole pripravené. Prichytaj svojmu manželovi všetko, čo bude po návrate potrebovať! On príde domov unavený a nervózny. Keby mu niečo chybovalo, nevedel by sa opanovať a došlo by k svade... Keď sa má vrátiť muž z roboty, buď doma, aby ťa nemusel oháňať po susedoch! Pri jeho vstupe do domu privítaj ho čo najláskavejšie, ale mu nerozprávaj veľa! Nežaluj mu hneď na dietky! Žalovanie si nechaj na ten čas, keď si odpočinie a zabudne na nepríjemnosti svojho povolania. Ak si chce odpočinúť, postaraj sa o pokoj a tichosť v dome! Keby si aj potrebovala hneď jeho pomoci, po príchode ho neobťažuj! Dost ho prehánali v dieľni, v továrni, v kancelárii... Maj uznanie k nemu! Uznaj, že jeho práca nie je hračkou! Nevaď sa s ním, lebo ho vyženieš z domu! Keby on začal svadu, mlč a neukazuj, že si paňou v dome!

Sv. Augustín rozpráva, že mal veľmi zlostného otca, ale sv. Monika mu vraj nikdy neodporovala. Nechala ho, a keď sa vyzúrili, láskavým tónom ho presvedčila, že sa zbytočne zlostil. Tým ho najakôr odzbrojila. Panie v meste sa nemálo čudovaly, že u rodičov Augustínových nebývajú svady. Ony mali oveľa miernejších mužov a veru často mávaly pruhy od bitky na svojich tvárach. Keď sa opytovaly sv. Moniky, ako je to možné, že ju muž nebijáva: tá im hovorievala, že to dosiahla svojou miernosťou. Niektoré sa potom pokúsili miernosťou odzbrojovať manželov a bely nemálo prekvapené do-

brým výsledkom. Sv. Monika aj svoju svokrušu, ktorá zpočiatku štvla proti nej slúžky, vedela odzbrojiť svojou miernosťou.

Drahá čitateľka, uč sa aj Ty od sv. Moniky! Buď mierna a láskavá k svojmu manželovi aj vtedy, keby ťa prípadne aj nespravodlivo urazil. Nauč sa mlčať i v chvíľach domácej búrky, ktorej sa nevyhne ani tá najlepšia rodina!

K sv. Vincencovi Ferrerskému prišla raz nejaká žena a sťažovala si na svojho muža. Je vraj vždy mrzutý a zlostný a ťažko je pri ňom vydržať. So slzami v očiach prosila svätca, aby jej poradil nejaký prostriedok k zabezpečeniu pokoja v domácnosti.

— Id do nášho kláštora — povedal jej sv. Vincenc — a popros vrátnika, aby ti dal trošku vody z našej kláštornej studne. Keď príde muž domov, napi sa tej vody a podrž ju nejaký čas v ústach! Daj si však dobrý pozor, aby ti nevytiekla... Keď sa zachováš podľa tejto mojej rady, budeš robiť hotové zázraky...

Žena sa zachovala podľa tejto zvláštnej rady. Ešte v ten istý deň prišiel muž domov veľmi nahnevany. Nadával a zúrilo, len tak hrmelo, ale žena sa chytro napila tej kláštornej vody a dobre stíela zuby, aby jej z nej nevytiekla ani len kvapôčka. A hľa, čo sa stalo?! Muž sa čoskoro utíšil. V ten deň nebolo svady v dome. Tak to robievala potom už každý deň a muž sa stal čoskoro krotkým ako baránok. O niekoľko týždňov už s radosťou mohla bežať k sv. Vincencovi so správou, že tá ním odporúčaná voda zázračne účinkovala. Svätec sa vtedy usmial a povedal jej:

— Ten zázrak neurobila tá kláštorná voda, ale ho urobilo tvoje mlčanie. Predtým si svojho muža dráždila svojím zbytočným rozprávaním a teraz ho tvoje mlčanie utíšilo a uspokojilo...

Nemohla by si aj Ty vyzkúšať účinok mlčania v búrlivých chvíľach rodinných? Stálo by to za to.

A teraz sa porozprávajme o ďalších твоjich rodinných povinnostiach!

Buď opatrná, keď tvoj manžel plní svoju povinnosť a trestá dietky. Nikdy sa ich nezastávajú, keď si ten trest zasluhujú.

Daj si pozor, aby si neohovárala svojho manžela pred cudzími! Čo sa doma uvarí, nech sa to aj doma jia.

Ľakto si počínaj a nikdy nezapríčiníš nepokoj v dome!
 Najmä na tom si daj záležať, aby si svojho manžela nezahubila ani pred cudzími, ani pred dieťkami. Tým by utrpe-
 la jeho auktorita a bol by to najväčší kameň úrazu.

No a teraz poviem aj Tebe niekoľko slov, milý manžel.
 Priateľu!

Buď trpezlivý voči svojej manželke! Nešomri hneď, keď vkročíš do domu! Nehreš, keď jedlo nie je dosť osolené! Uznaj svojej manželke! Ona tiež nezaháľala, kým si bol v práci. Udržanie domácnosti v poriadku tiež nie je hračkou. Keby ťa postavili na miesto tvojej manželky, neviem-neviem, čo by si si začal!

Neutekaj hneď z domu! Oddýchni si napred! Ak môžeš, pomôž svojej manželke v robote okolo domu. Nájde sa doma nejaká práca aj pre Teba. Keď žena začne hrmavicu, opanuj sa! Už sa od mudrca Sokratesa.

O tomto veľikášovi dávnej minulosti som čítal, že mal veľmi zlostnú ženu. Volala sa Xantipa. Bola to dobrá a pracovitá gazdliná, ale sa nevedela mierniť vo svojom hneve. Raz zase začala svadu s mužom: hrmelo... blýskalo sa... Sokrates to nevydržal dlho a vyšiel von, ale nahnevaná žena ho ešte cez okno oblievala vodou. Fj, keby sa to tak Tebe stalo, bolaže by z toho vojna... A Sokrates?! Zastal, obzrel sa a celkom spokojne jej povedal:

— Hneď som si myslel, že po takej hrmavici bude aj pršať!

Priateľu, viem, že Ty takéto voľačo nedokážeš, ale zato sa môžeš trochu opanovať aj Ty. Mierni sa vo svojom hneve! Maj sústrasť so svojou nervóznou manželkou a vyhneš mnohým mrzutostiam vo svojom dome.

Najlepší prostriedok.

Najlepším prostriedkom k zachovaniu pokoja v rodine je *dobré a láskané slovo*. Presvedčila ma o tom vtipná veselohra rádiovkej vysielacky v Budapešti. Počul som ju síce už dávnejšie, ale jej obsah pamätám si podnes.

... V elegantnom svojom byte žijú moderní manželia. Majú všetkého dosť, len pokoja nie. Pred tromi rokmi mali medzi sebou nejaké nedorozumenie, od tých čias sa nerozprávajú.

Je desiate výročie ich sobášu. V ten deň príde k nim na

návštevu ich starý priateľ, ktorý celé roky bol ztrávil v Indii. Skôr akoby sa s nimi stretol, dozvie sa od starého sluha o smutných pomeroch v dome. Ihneď sa teda rozhodne, že smieri tento rozvadený manželský pár.

Urobí to veľmi vtipným a žartovným spôsobom.

Sluhu odošle, aby ho oznámil pánom a za ten čas oľdokočí do blízkej trafiky. Pred odchodom si však naplní malú nádobku bielym mletým cukrom zo zásoby domácej panej.

Keď sa domáci pán dozvie o príchode svojho priateľa, pošle sluha k svojej manželke a odkazom, aby ohľadom na tak vzácnu vizitu neodchádzala z domu. Tento odkaz má sluha vybaviť hodne príkrými slovami. Sluha podľa rozkazu pánovho vyhľadá svoju paniu a oznámi jej vzácnu návštevu indického priateľa. Urobí to však slušnými slovami. Netrúfa si rozprávať s paňou tak, ako mu to bolo rozkázané. Za jeho rozhovoru s paňou vkročí do izby aj pán domu. Sluha sa ihneď vytratí a v izbe ostanú len rozvadení manželia. Nejaký čas len mlčia, ako by nevedeli jeden o druhom. Mlčanie preruší domáci pán a stručne a bez akéhokoľvek oslovenia oznámi žene návštevu indického priateľa. Nasleduje ostrá výmena slov a rozvadení manželia začnú si navzájom vyčítat svoje chyby. Už-už sa chcú rozísť, keď vstúpi do izby ich priateľ z Indie. Prináša krásnu kyticu a gratuluje im k desiatemu výročiu sňatku. Manželia sú pri tejto gratulácii vo veľkých rozpakoch. Pretvarujú sa, ako by o jubileume ani len nevedeli. Pani chce hosťa počastovať a odbehne na chvíľočku. Jej manžel využije tejto príležitosti a začne si sťažovať na svoju ženu. On je vraj dobrý, ale žena je zlá. Jeho indický priateľ pozorne počúva jeho jeremiády, teší ho a sľubuje mu svoju pomoc v tejto nemilej veci. Rozpráva mu, že mu môže dať nejakého indického prášku na utíšenie nervov. Toho nech namieša žene do pohára a účinok je istý. Len vraj musí dávať pozor, aby svojej žene nepovedal nejaké prísne slovo. Domáci pán s radosťou siahne po tom zázračnom prášku, aby ho mohol vyzkúšať na svojej žene.

Pani sa čoskoro vráti a v neprítomnosti svojho manžela si zas ona začne sťažovať na muža. Indický hosť sa aj jej zmieni o svojom prášku. Ona si tiež vypýta z neho hodnú dávku sväto-sväte sľubujúc, že sa bude rozprávať s mužom čo najľaskavejšie.

Medzi rozhovorom čas rýchlo uteká a blíži sa koniec ná-

vštevky. Pred odchodom hosťa objaví sa na stole koňak a pred štrngnutím manžel nepozorovane namieša prášku do kuliška svojej ženy a žena zas do jeho štamperlíka. Potom nasleduje radostné štrngnutie a kulišky sú prázdne. Rozvadení manželia sa podľa rady svojho hosťa čo najláskavejšie snažia rozprávať jeden s druhým. Účinok prášku je prekvapujúci... Rozhovor stáva sa vždy úprimnejším... Obidvaja manželia požehnávajú v duchu svojho hosťa, že im pomohol svojím zázračným indickým práškom. Rozpomínajú sa na svoje medové týždne a sú celí blažení, že zase zavítal pokoj do domu... Potajomky si každý z nich vyžiada hojnú zásobu zázračného prášku od vzácného indického hosťa...

Indický hosť odchádza z ich domu v radostnom povedomí, že sa mu smierenie podarilo. Smierení manželia zas požíajú radosť, akú už dávno nezakúsili. Blažene sa rozprávajú a po troch rokoch prvý raz večerajú spolu na veľké prekvapenie starého sluhy.

Za večery šťastná manželka chce si zabezpečiť trvanie pokoja, nasype prášku do pohára svojho muža, ale ten ju prichytí. Začne ju podozrievať, že ho chceľa otráviť. Žena je tým donútená k prezradeniu svojho tajomstva s indickým práškom. Na to však vyhlási aj manžel, že aj on dostal z toho prášku od svojho priateľa. V tom však príde sluha a vyjde na javo, že ten zázračný indický prášok je len jednoduchým mletým cukrom. Táto zpráva ich už však nezroní. Im už nezáleží na prášku, hlavná vec je, že nastal pokoj v rodine. Tento pokoj ku koncu spečatia úprimným bozkom.

Ozaj vtipným spôsobom bolo v tejto veselohre naznačené, aké dôležité je v živote rodinnom dobré a láskavé slovo. Je to najlepší prostriedok k zachovaniu pokoja v domácnosti. Uvedená veselohra je akousi výzvou ku všetkým manželom:

— *Manželvia, manželky, hovorte jeden k druhému čo najláskavejšie a vždy budete mať pokoj vo svojej rodine!*

Rodičovské povinnosti.

Členmi rodiny nie sú len manželia, ale aj detky. Tieto detky prichádzajú na svet pričinením obidvoch manželov a preto obidvaja majú voči nim isté povinnosti.

Aké povinnosti majú katolícki rodičia voči svojim deťkam?

Myslím, netreba sa mi veľa rozpisovať o tom, že *plodenie dietok nie je nejakou maličkosťou. Je to úloha vznešená, ale aj veľmi zodpovedná.* Túto zodpovednosť mali by si uvedomiť všetci katolícki rodičia. Mali by sa častejšie zamyslieť a si povedať:

— Tým dietkam sme my dali život a preto sa musíme o ne aj starať!

Katolícki rodičia musia sa v prvom rade starať o telesné potreby svojich dietok. Len naničhodníci, nezasluhujúci mená rodičov, môžu ostať nevšímavými voči životným potrebám svojich vlastných plodov. Dobrí rodičia sa starajú o svoje dietky. Všetky ich práce, kroky, podniky a starosti smerujú len k jednému cieľu: zabezpečiť telesné potreby svojich dietok. Dobrí rodičia nežijú pre seba, ale žijú pre svoju rodinu, pre svoje dietky. Dobrí rodičia nepoznajú zábavy a nevyhodia ani len haliera, kým sú deti hladné a neošatené... Pre svoje dietky zriekajú sa všetkých životných radostí. . Oni hľadajú aj do budúcnosti svojich dietok. Preto si neodpočinú za ten čas, kým svoje dietky nepostavili na pevnú životnú postáť, na ktorej si statočnou a svedomitou prácou budú môcť zaistiť svoje šťastie a svoju spokojnosť.

Druhou povinnosťou katolíckych rodičov je, *aby vychovávali svoje dietky.* Výchova je v prvom rade povinnosťou matky, ale zato od tejto povinnosti nemožno celkom oslobodiť ani otca. Vo výchove dietok majú otec a matka svorne spolupracovať. Sv. Ján Zlatoústý hovorí: „*Rodičia, vy ste apoštolmi svojich dietok!*“ Nehovorí „matky“, ale „rodičia“, myslí teda aj otcov. No a čo je povinnosťou apoštola? Pán Ježiš povedal svojim apoštolom: „*Idte teda, učte všetky národy...*“ (Mat. 28 19.) Povinnosťou apoštolov je teda vyučovanie ľudí a povinnosťou rodičov vyučovanie dietok. Rodičia ako apoštolovia majú svojim dietkam rozprávať o Bohu, o Pánu Ježišovi, o Cirkvi... Majú svoje dietky učiť modlitbe. Majú ich už od malička privykať návšteve kostola.

Táto slovná výchova nepostačuje, dietky treba vychovávať aj príkladom. Pán Ježiš bol raz povedal: „*Tak nech svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach.*“ (Mat. 5. 16.) Tieto slová platia aj o katolíckych rodičoch. Už sv. Cyprian bol povedal: „*Deti dávajú väčší pozor na to, čo rodičia robia, ako na to, čo hovoria.*“ A starí latináci hovorievali: „*Verba mo-*

vent, exempla trahunt — *slová pohýňajú, ale príklady tia-
hnu.*“ Dobrí rodičia teda nevychovávali len slovom, ale v
prvom rade príkladom. Ich príkladný život je najlepším vy-
chovávacím prostriedkom vo výchove dieťaťa. Dobrý príklad
rodičov zanecháva hlboké stopy v duši dieťaťa a tie tak ľahko
nevymiznú.

Tretou povinnosťou katolíckych rodičov je, *aby dobre
strážili svoje dieťa.* Deti nesedia vždy doma, ale vychádzajú
aj na ulicu. Vystavené sú teda aj vplyvu cudzích osôb. A ten-
to vplyv veru nebýva vždy najlepší.

Roku 1872 objavila londýnska polícia zvláštnu továreň.
Bol to ústav na mrzačenie dieťaťa. V tejto továrni mrzali
deťom za peniaze údy, vykrúcali im ruky a nohy, stlačovali
im lebky, znetvorovali tváre atď. To všetko dialo sa na žia-
dosť rodičov, ktorí takýchto mrzáčkov používali na žobranie.
Za skrivenie nôžky u dieťaťa do jedného roku platilo sa asi 28
Kč, u dieťaťa staršieho asi 48 Kč. Bol to ozaj hnusný obchod a vin-
níci boli za to aj náležite potrestaní.

Drahý čitateľu, v spomínanom ústave mrzali dieťaťa te-
lesne a dnešný svet ich mrzáči a ničí duševne. Za takýchto
okolností je ťažko vychovávať dieťaťa po katolícky. Rodičia
musia byť stále na stráži, ak nechcú, aby sa im dieťaťa poka-
zili. Dnes nestačí len dozor matky, nad dieťkami musí bdieť
aj starostlivé oko otcovo. Dnes rodičia vždy musia vedieť,
kde sú ich dieťaťa, čo robia, čo čítajú a kým sa sťahujú. Najmä
však musia vedieť, do akej spoločnosti chodia ich synovia a
dcéry. Keď otec nie je doma, v strážení dieťaťa zastupuje ho
matka, ktorú dieťaťa práve tak musia poslúchať ako aj otca.
Keď sa katolícki rodičia vrátia odniekadiaľ domov, ihneď sa
pýtajú po deťoch: „Kde sú? Čo robia? Ako sa chovaly v našej
neprítomnosti?“ Len pod stálym dozorom rodičovským môžu
vyrásť z dieťaťa vzorní katolíci a vzorní členovia ľudskej spo-
ločnosti...

Stalo sa to už dávnejšie... Drábi chytili pastiera, vhodili
ho do žalára a postavili pred súd. Ten chudák bol tým nemálo
prekvapený.

— Prosím, pánovia, to bude asi nejaký omyl! — bránil
sa pred súdom. — Ja som neurobil nič zlého! Som nevinný!
Každý deň ráno som sa modlieval k Pánu Bohu — to preda-
nie je nič zlého! Cez deň som plietol koše. Je to azda hriech?
Po obede som si hrával na fujare a niekedy som si trochu po-

spal v chlárku. Čo zlého mi teda môžete vytýkať? Prečo ma chcete trestať? ...

— Vedz, že si odsúdený do žalára! — znel sudcov výrok. — lebo kým si ty bezstarostne plietol koše, kým si sa modlil, kým si si vyhrával na fujare alebo v chlárku hovel; za ten čas sa tvoje ovce rozliezly po poliach, vnikli do záhrad, pošliapaly kvety, zničili úrodu... Tie nerozumné zvieratá za to nemožno trestať, potrestáme teda teba. Ty si mal na ne dávať pozor, ty si ich mal zavracať, ty si ich mal vodiť po cestách dovolených... Keď si si zanedbával svoje povinnosti, teraz trp za svoju nedbanlivosť! ...

Tak hovoril sudca k ovčiarovi.

Bratku, sestra! Tvoje dieťky veľmi ľahko zajdú na zlé chodníky, ak nebudeš na ne dávať pozor. Dohliadaj teda na ne! Stráž ich pred každým zlým vplyvom! Akože obstojíš potom pred svojim večným Sudcom, ak budeš zanedbávať svoju rodičovskú povinnosť??

Tým som ešte nevyčerpal všetky rodičovské povinnosti. Spomínané výchovné prostriedky veľa ráz nepostačujú. Dieťa je totiž ako malý stromček, ktorý nerastie vždy rovno. Niekedy sa začne kríviť a objavujú sa na ňom všelijaké nebezpečné výhonky. V takomto prípade záhradník priviaže stromček ku kolíku a výhonky odstráni nožikom. Tak si musiu vo výchove počínať aj rodičia. Keď nesoží dobré slovo a napomenutie, musia dieťaťu spôsobiť aj bolesť a *potrestať ho*. Robia to — pravda — rozumným spôsobom a len vtedy, keď sa pekné slovo minulo účinkom. Vo väčšine prípadov stačí však dieťaťu aj napomenutie. Pekným spôsobom dosiahnu rodičia obyčajne viac ako zloťou a zlorečením...

Kráľ hviezd a kráľ vzduchu sa raz hádali, ktorý z nich je mocnejší. Bolo to ku koncu zimy. Po ceste kráčal nejaký pocestný a vtedy povedalo slnce:

— Do práce sa, kamarát! Vidíš toho muža tam na ceste? Zahalený je do plášťa. Nože, či ho budeš vedieť prinútiť, aby vyzliekol svoj plášť?

— Pravdaže ho prinútim! — odpovedal victor a začal fúkať na cestu.

Prach na ceste sa zdvihol, listie na stromoch sa zachvelo a pocestný sa začal ponáhľať, aby sa rozohrial.

— Vzdávaš sa? — pýtalo sa slnce.

Victor sa na to rozčnieval a fúchal ešte silnejšie. Nad cestou

sa vznášaly oblaky prachu, stromy sa lámaly a... pocestný si zapnul plášť, vyhnul golier a klobúk si priviazal šnúrkou, aby mu ho vietor neodniesol.

— Premohol som ťa! — volalo slnko.

— Veru, nie! — odpovedal vietor a popustil úzdy všetkým fúriam svojej moci. Pustil na cestu severák, víchor a pocestný sa ukryl do krovia a čakal.

— Vzdávam sa! — povedal vietor a začalo svoju prácu slnko.

Pomaly namierilo svoje lúče na pocestného a hrialo ho vždy väčšími a väčšími.

Pocestný cítil teplo, zvolnil krok, vyzliekol plášť a prehodil si ho cez rameno. Slnko vyhralo svojou miernosťou.

Tak je to aj vo výchove. Niektorí rodičia sa zlostia, hrešia a nadávajú a nedosiahnu ničoho. Iní sú zas k deťom láskaví a pomaly formujú ich duše. Ktorí z nich si počínajú rozumnejšie? Tí, ktorí vychovávajú láskou. Čo robiť však, keď to láskavé slovo neosoží? Vtedy treba siahnuť po prútiku a treba dieťa potrestať. Pravda, treba ho trestať rozumne, aby aj z toho trestu vycítilo to ubolené, zarmútené a starostlivé srdce rodičovské.

Bratku, sestra! Ak si otcom alebo matkou, plň svoje otcovské a materinské povinnosti! Len tak budeš mať dobré detky, ktoré sa stanú odmenou tvojej otcovskej a materinskej starostlivosti.

Otec.

Vo výchove dieťať — ako som Ti spomnul — otec a matka musia svorne spolupracovať. O tejto spolupráci na poli výchovy som Ti dôkladne prehovoril v predchádzajúcej kapitole. Teraz Ti ešte musím povedať niekoľko slov o zvláštnych povinnostiach otcových.

Prvou a hlavnou povinnosťou katolíckeho otca je, aby bol príkladom svojim deťom. Príklad otca je najúčinnnejším výchovným prostriedkom, ktorý sa nikdy neminie účinkom.

Do domu vysokého štátneho úradníka prišiel na návštevu katolícky kňaz. Pri tejto príležitosti rozprávalo sa o všetkom možnom a za rozhovoru bol prítomný v izbe aj štyriročný chlapec úradníka. Kňaz aj s ním prehovoril niekoľko slov. Chcel sa ho opýtať, či sa vie modliť, ale mu nechcel priamo

položiť túto otázku. Otec chlapca asi vytlúšil zvedavosť kňazovu a povedal chlapcovi:

— Ukážže dôstojnému pánovi, ako sa vieš modliť!

Chlapček si pokľakol, soplal rúčky, ale mlčal a upiato sa díval na svojho otca. Kňaz nechápal jeho počínanie, ale hneď sa dozvedel jeho príčinu.

— Ahá! — ozval sa otec — on čaká na mňa. On sa totiž vždy modlieva spolu s oteckom!

A ten vysokopostavený úradník, odborový radca ministerstva pokľakol vedľa chlapca, prežehnal sa a začal:

— V mene Otca i Syna i Ducha Svätého...

Chlapček sa modlil spolu s ním. Nahlas sa pomodlili modlitbu k anjelovi strážcovi. Po skončení modlitby ministerský radca povstal a povedal:

— Ja nechcem svoje dieťa pripraviť o to, čo ma voľakedy robilo tak šťastným. Nechcem, aby mi moje dieťa voľakedy robilo výčitky!

Takto by si mali počínať všetci katolícki otcovia. Mali by byť vzormi a príkladmi svojich dietok a to nielen v modlitbe, ale aj v každom inom ohľade. Potom by nám vyrástla vzorná a mravná mládež, ktorá by zabezpečila lepšiu budúcnosť nášho národa. Dobrý príklad otcov zanecháva v duši dieťa stopy, ktoré tak ľahko nevymiznú.

Pri tejto príležitosti musím sa však zmieniť aj o následkoch zlého príkladu otcovho.

V Paríži žil istý prezident krajinského súdu. Bol to muž, ktorý neplnil svoje náboženské povinnosti. Tento prezident mal nábožnú manželku a syna univerzitného poslucháča. Nábožná manželka snažila sa syna čo najlepšie vychovať, ale s hrôzou pozorovala, že už ani syn neplní svoje náboženské povinnosti. Mrzelo ju to veľmi a raz ho oslovila:

— Syn môj, ty ma ušmrcuješ!

Syn bol týmito slovami veľmi prekvapený.

— Čo to hovoríš, mamička? Ja že ťa ušmrcujem?

— Áno, ty mi smrť pripravuješ.

— Ale prečo? — pýtal sa mladík.

— Pretože nechodíš do kostola a na kázeň a nezachovávaš prikázania svojho náboženstva...

Syn sklopil oči a povedal:

— Mamička, ty ma za to nemôžeš odsudzovať... Pozri sa, otecko je predsa vznešený a vážený muž, teší sa dôvere vše-

tkých: a predeš nechodí do kostola... Mamička, ja sa riadim podľa príkladu svojho otecka...

O pol hodiny po tomto rozhovore vstúpila matka do izby svojho muža a povedala mu:

— Prosím ťa, vráť mi dušu môjho syna! Syn už nechodí do kostola, nechodí na sv. spoveď, nemá už viery a to všetko pre teba. Pre Boha ťa prosím, vráť mi môjho miláčika!

A výsledok tejto prosby? Prezident súdu na druhý deň pristúpil v blízkom kostole aj so synom ku sv. sviatostiam.

Kdesi zas pristúpil malý chlapček k svojej matke so slovami:

— Mamička, kedy ja už budem tak veľký ako otecko?

— A prečože by si chcel byť tak veľkým? — opýtala sa ho matka.

A odpoveď?

— Aby som sa ani ja nemusel modlievať.

Tieto dva príklady nám jasne svedčia, ako zhubne pôsobí nekatolícky život otca na útle srdcia detské. O takýchto nešťastných otcoch platia priene slová Krista Pána: *„Kto pohorší jedného z týchto maľučkých, ktorí vo mňa veria, lepšie by mu bolo, keby sa na mlynský kameň zavesil na krk a tak bol pohrúžený do hlbiny morskej.“* (Mat. 18. 6.)

Priateľn, zapamätaj si tieto slová a vychovávaj svoje detky nielen slovom, ale v prvom rade príkladom.

Ešte jednu povinnosť by som Ti tu rád pripomnul.

Dobrý otec je rád medzi svojimi deťkami.

Z ktorejsej továrne vychádzali robotníci. Bol pondelok a robotníci sa rozhovorili o uplynulej nedeli. Väčšina z nich sa rozpomínala na nedeľné pijatyky, výlety, zábavy a iné radovánky, jeden však mlčal. Ostatným to bolo nápadné a opýkali sa ho:

— A ty si kde bol včera?

— Ja? Ako obyčajne, doma, v kruhu svojej rodiny.

Sotvaže dohovoril, už sa aj pustili do neho.

— Prosím ťa — začul jeden — čo ty vlastne užiješ na večte? Akú ty máš radosť zo života?

Posmievaný robotník odpovedal na túto otázku celkom vážne:

— Želal by som vám všetkým, aby ste poznali, že ani jedna radovánka neposkytne človekovi toľko radosť, koľko jej zažijem ja, keď si po týždennej robote zasadnem v nedelju

medzi svojich. zahrám sa s deťmi, poprezerám ich úlohy, zkúšam ich a povzbudzujem, aby sa stali dobrými a poriadnymi ľuďmi.

Na tieto slová už ostatní robotníci nemali odpovedi. Kráčali popri ňom bez slova, s ovesenými hlavami.

Priateľu, ak chceš zo svojich dietok vychovať dobrých ľudí, buď čo najviac medzi nimi, vychovávaj ich slovom, ale v prvom rade svojím príkladom. Len tak Ti budú tie dietky raz k radosti a potešeniu.

Matka.

Vo vlaku cestovala matka so svojím trojročným dievčatom. Do toho istého oddelenia vetúpil neskoršie aj bradatý misionár a sadol si oproti nim. Malé dievčatko sa zpočiatku bojazlivo túlilo k matke a zvedavo si obzeralo bradatého rehoľníka v dlhom čiernom habite: ale neskoršie sa osmelilo a potichúčky sa opýtalo svojej matky:

— Mamička, prosím ťa, kto je tento strýko? Je to maminka a či otecko?

Matka nevedela odpovedať na túto otázku a preto rozpačite odvrkla:

— Opýtaj sa ho sama.

Dievčatko nerozmýšľalo dlho. Prištúpilo ku kňazovi, dôverne sa mu zahľadelo do očí a smelo sa ho opýtalo:

— Povedz mi, si ty otecko a či maminka?

Misionár sa neurazil pri tejto otázke, ale láskavým tónom odpovedal malému zvedavcovi:

— Ja som ten, ktorý rozpráva ľuďom o Pánu Bohu.

Pri týchto jeho slovách dievčatko zatlieskalo ručičkami a radostne zvolalo:

— Tak si ty istotne mamička, lebo tá mi často rozpráva o Pánbožkovi.

Tak zvolalo dievčatko a dalo tým krásne svedectvo svojej matke, ktorá ho už od malička učila pravdám náboženským.

Drahá čitateľka! Ak si matkou, rozprávaj aj Ty často svojim deťom o Pánu Bohu a pravdách náboženských. Povinnosťou tvojho manžela je starať sa v prvom rade o telesné potreby dietok, vychovávať ich máte spoločne slovom a príkladom, avšak náboženská výchova je v prvom rade tvojou povinnosťou. Nezanedbaj ju teda! Obrábaj čo najusilovnejšie

útle srdcia svojich dietok a už od mladosti sej do nich semeno viery katolíckej!

Vzorný muž.

Redakcia istých amerických novín opýtala sa raz čitateľov, ako si predstavujú vzorného muža. Na túto otázku došlo viacnásobne odpovedí a na ich základe redakcia takto nakreslila obraz vzorného muža:

...Muž nech je svedomitým a prísny kráľom, kňazom, učiteľom a chlebobdarcom svojej rodiny. Nech sa stará o primeraný byt, šatstvo, stravu a zábavu pre svoju rodinku. Vzorný muž miluje svoj rodinný krb a stará sa o svoju rodinu. Preto sa čo najviac zdržuje doma a radšej si vypije niečo v kruhu svojej rodiny ako v krčme. Nech si zachová rovnováhu svojej duše a spokojnú myseľ aj uprostred protivenstiev svojho života. Nech sa teší a nech žiali so svojou manželkou. Nech je čím láskavejším k svojej manželke a k svojim deťom. Ony nech sú mu prvými medzi všetkými ľuďmi. Kedy-tedy, na meniny a väčšie sviatky, nech im podľa možnosti aj nejakými darmi pripraví radostné prekvapenie. Nech dáva svojej manželke cítiť, že jeho vernosť a láska k nej sa stále prehĺbuje aj uprostred radostí a žalostí viacročného manželstva. Hlavnou povinnosťou vzorného muža je, aby smele prejavoval svoje náboženské presvedčenie tak doma ako aj vo verejnosti. Smele a úprimnou nábožnosťou nech plní všetky povinnosti svojej svätej viery. Svoje detky a všetkých členov rodiny nech vychováva pre Boha a pre neho...

Totkoto napísala redakcia spomenutého amerického časopisu o vzornom mužovi.

Priateľu, nechcel by si sa stať takýmto vzorným katolíckym mužom?...

Príkladná žena.

Predsedníctvo anglického ženského hnutia opýtalo sa raz chýrečného episkopu Rudyarda Kiplinga, aké vlastnosti má mať podľa jeho názoru príkladná žena. Na túto otázku odpovedal spisovateľ takto:

...Vzorná žena má milovať svoj rodinný krb, má byť nábožnou, poslušnou svojmu manželovi, má mať lásku k všetkým členom rodiny, najmä však k svojim deťom. Má sa

podobat slimákovi, ktorý len zriedkavo vychádza zo svojho domčoka, nesmie však na svojom chrbáte a tele nosiť všetok svoj majetok ako slimák. Nesmie byť márnotravnou. Nech sa vynasnažuje, aby sa páčila len Bohu a svojmu manželovi, ktorého má pokladať za prvého človeka na celom svete. Ma sa podobat ozvene a ozvať sa len vtedy, keď ju oslovia. Nesmie sa jej však podobat v tom, že vždy ona má posledné slovo. Dobrá žena vo svojej činnosti a presnosti vo vykonávaní domácich povinností má sa podobat dobrým vežovým hodinám. Nech však nerozhlasuje svoje dobré vlastnosti po celom meste ako hodiny na veži...

Ozaj poučné to slová pre naše katolícke ženy. Dal by Boh, aby sa podľa nich riadily všetky. Oveľa viac pokoja by bolo v našich rodinách.

V práci.

Životné povolanie.

Náš pozemský život — ako som už bol spomínal — je veľkým labyrintom, bludiskom. Križujú sa v ňom tisíce všelijakých zamestnaní a povolaní: jeden sa od rána do večera hrbí nad písacím stolom, druhý v škole vyučuje mládež, tretí plúži zem, štvrtý obsluhuje stroj, piaty vchádza pod zem a vynáša na povrch jej poklady. *Všetky tieto povolania a zamestnania sú dôležité a potrebné pre spoločnosť ľudskú.* Krásne to dokázal istý rímsky šľachtic v dávnom staroveku.

V meste Ríme, za starodávnych časov, boli len dve triedy ľudí: patriciovia, (šľachtici) a pracujúci ľud. Patriciovia sa bavili a pospolitý ľud pracoval. Nie divu potom, že sa jedného dňa ľud vzbúril proti patriciom, ktorí vraj len leňošia. Zástupy pracujúceho ľudu opustili mesto a vysťahovali sa na kopiec za Rímom chcúc si tam postaviť nové mesto. Prekvapení patriciovia museli k ľudu poslať posolstvo a začať s ním vyjednávať, ale — ako sa zdalo, — bezvýsledne. Na šťastie bol v tom posolstve aj istý muž a ten takto prehovoril k zástupom: Raz znepriatelily sa údy ľudského tela so žalúdkom. Ony vraj musia pracovať a žalúdok len leňoší a bez starosti si žije v tele ľudskom. Rozhodly sa teda, že mu vypovedia službu a nebudú viac pracovať... Skutočne aj zastavily svoju prácu. Žalúdok, ktorý predtým dodával sily všetkým ostatným údom, nedostával potravy. Nemohol teda posilňovať údy, ktoré začaly ochabovať. Údy videly, že je zle. Uznaly, že sa neobídu bez žalúdka a znovu sa daly do práce...“ Takto rozprával šľachtic a nehovoril darmo. Rímsky ľud pochopil význam tejto hájky a vrátil sa nazpäť do Ríma k svojej obvyklej práci.

Telo ľudské skladá sa z viacerých údov a každý jeden úd v tele ľudskom má svoju zvláštnu úlohu. Tak je to aj v spoločnosti ľudskej. Aj tá sa skladá zo všelijakých stavov a každý z nich má svoju zvláštnu úlohu. Spoločnosť ľudská potrebuje ich všetky. Potrebuje prácu úradníka, roľníka, remeselníka, robotníka atď. *Každý jeden stav je potrebný pre spoločnosť ľudskú.* Nezáleží teda na tom, aké je naše povolanie. To je vedľajšia vec. Hlavná vec je, aby sme čo najsvedomitej-

šie plnili svoje povinnosti. Nech teda zastávaš v živote akékoľvek povolanie, plň v ňom čo najsvedomitejšie svoje stavovské povinnosti!

V práci.

Životné povolanie spojené je s prácou a preto človek väčšinu svojho života ztrávi v práci. Prácou svojich rúk alebo svojho rozumu vyhľadáva chlieb pre seba a pre svoju rodinu. Je preto potrebné, aby som aj o práci povedal niekoľko slov.

Niektorí ľudia pracujú na svojom. O týchto v tejto kapitole nerozprávam. Všimnem si len tých, ktorí pracujú na cudzom a sú cudzími zamestnancami.

Povinnosťou každého katolíckeho zamestnanca je, *aby pracoval čo najsvedomitejšie*. Tak to žiada naše náboženstvo. Spomni si len na prvých kresťanov! V prvých storočiach po Kristu po tom poznali kresťanov, že si čo najsvedomitejšie plnili svoje povinnosti. Je tomu tak aj dnes? Nech rozprávajú príklady.

V istej dedinke stavali komín. S murárom sa dohodorili, že bude platený na hodiny. Murár sa dal do roboty, ale nedajbože ten komín postaviť.

V tej istej dedinke pracoval aj iný murár a tiež staval komín. S tým sa však spravili na celok. A výsledok? Ten druhý murár by bol postavil tri komíny za ten čas, kým jeho kolega jedon. A pláca? Jeho komín bol o tretinu lacnejší.

Povedz mi, kto tu pracoval svedomite? Ten, ktorý sa zjednal na celok. A ten druhý? Robil pomalšie, aby mu robota dlhšie potrvála. Ty mi na to povieš: „Pomohol si, ako vedel.“ Nie tak! To je nesvedomitosť. Zarábať na škodu druhého a nezaslúžene je hriechom proti siedmemu prikázaniu Božiemu. Tu už platí prikázanie: „Nepokradneš!“ „*Za poctivú plácu žiada sa poctivá práca.*“

S takýmto počínaním nestretávame sa však len pri murároch. Podobné zjavy vyskytujú sa vo všetkých vrstvách spoločenských. Len si porovnaj výkon robotníkov s denným platom s výkonom robotníkov akordných a dáž mi za pravdu. Aký ohromný to rozdiel! To by však nemalo byť. Či pracuje už človek za dennú mzdu alebo na akord, vždy má pracovať svedomite. Keby ľudia pracovali poctivo a svedomite, takýto veľký rozdiel vo výkone by byť nemohol.

Druhou povinnosťou katolíckeho zamestnanca je, *aby nepracoval nad svoje sily*. Niekedy je síce človek nútený viac pracovať (početnejšia rodina), ale zato ani vtedy nie je dovolené pracovať nad svoje sily. Pekné je, keď voľakto viac pracuje: ale je hriechom pracovať nad svoje sily. Žiaľbohu, nájdú sa aj takí ľudia! Robia neprestajne a neoddychnu si ani v nedeľu a vo sviatok. Zabúdajú, že telo ľudské nemožno napínať do nekonečna. Takíto ľudia zarobia síce za mladi, ale to všetko vydajú neskoršie na lekára. Na staré kolená stávajú sa mrzákmi a žobrákmi.

Bratku, sestra, pamätaj pri práci na svoje zadné kolesá! Nepretrhuj sa v robote! Nepracuj nad svoje sily, aby si sa nestal(a) predčasne mrzákom!

Ešte niekoľko myšlienok by som tu rád nadhodil. Hovorí sa, že niektorí zamestnanci preto si poľahčujú v práci, lebo sú zle platení. Toto počínanie tiež nie je správne. Keď zamestnávateľ vidí menší výkon, plácu ešte väčšmi sŕži. Naopak, keď si robotník aj pri malej pláci svedomite plní svoje povinnosti, zamestnávateľ mu s radosťou polepší.

Bratku, sestra, ak máš teda aj malú plácu, neochabuj v robote! Pracuj svedomite a svedomitou prácou si vymáhaj zásluženú mzdu! Nakoniec preda len zvíťazí zásada Kristova: „Hoden je robotník svojej mzdy.“

Ku koncu uvediem Ti ešte jeden príklad. V ktoromsi kláštore umieral jezuitský brat — bývalý to krajčír. Na smrteľnej posteli pýtal si od okolo stojacich ihlu, Keď mu ju dali, pozdvihol ju a s radosťou zvolal:

— Táto ihla mi je kľúčom do neba! S touto ihlou chcem umrieť, lebo ňou si otvorím nebo!

Okolo stojaci sa ho pýtali, prečo sa tak spolicha na tú ihlu a on odpovedal:

— Tou ihlou som pracoval a prácu vždy Bohu obetoval!

Bratku, sestra, máš dve kôrnaté a mozolnaté ruky. Pracuj nimi svedomite! Potom aj Ty budeš môcť povedať na smrteľnej posteli:

— Týmito rukami som poctive a svedomite pracoval! Týmito rukami si otvorím nebo!

Mierni sa v hneve!

Práca ľudská je ťažká a nedarí sa vždy tak, ako by sme chceli. Veľa ráz ju chceme čo najlepšie vykonať, ale voľačo príde do toho a... zmarené je všetko. V takýchto chvíľach stávame sa netrpčlivými a zlostnými. Uznávam, že takýto hnev môže byť aj oprávnený, zato Ťa však preda len prosím: „*Mierni sa vo svojom hneve! Je to v tvojom vlastnom záujme. O celých 50% by si bol(a) šťastnejší(ia), keby si nedel(a) krotiť svoju zlostnú povahu.*“

„Lahko Ti je rozprávať!“ — odpovieš mi. — „Išiel by si len na moje miesto, veď by si sa tiež zlostil! Len si predstav: ja si chcem dobre vykonať svoju robotu a nedarí sa mi to. Akože by som sa teda nehneval(a)?!“

Bratku, sestra, uznám, že tvoja práca je ťažká a namáhavá: preda Ti však hovorím: Mierni sa vo svojom hneve! Ty, hovoríš, že by som sa na tvojom mieste zlostil aj ja. Možno, ale nie je to tak isté. Ja by som sa hľadel mierniť vo svojom hneve a myslím, žeby sa mi to aj podarilo. Istotne sú aj medzi tvojimi spolupracovníkmi a spolurobotníkmi niektorí, ktorí konajú tú istú prácu ako aj Ty a vedia sa mierniť vo svojom hneve. To je najlepším dôkazom, že sa preda len možno v hneve opanovať.

„*Ja by som rád odoykol od hnevu, ale nemôžem. Musím sa hnevať!*“ — povieš mi. No-no, nie je to celkom tak, ako Ty hovoríš. Niektorý človek síce ľahšie skypí hnevom, ale zlostiť sa zato nemusí. Keď som bol ešte malým chlapcom a otecko mi rozkázal nejakú robotu, často som sa vyhováral, že sa to nedá urobiť. On mi na to hovorieval:

— Syn môj, všetko sa dá, len chcieť treba!

Tak je to aj s tvojím hnevom. Dá sa od neho odvyknúť, len chcieť treba.

Pozri sa len! Ty konáš nejakú prácu, a nedarí sa Ti. Skypíš hnevom a cítiš, že bude húrka... Čo teraz?!... Premôž sám seba a povedz si:

— Čo sa budem hnevať? Pomôžem si tým?... Bude už potom všetko v poriadku?... Nie...

Takto poprehováraj sám seba a začni svoju robotu znovu, ako by sa nič nebolo stalo. Zabudni na nezdar a uspokoj sa! Nemysli viac na to! Hnevom si ozaj nepomôžeš. Veď si len pomyšlil! Potkol si sa a začneš sa hnevať. Prestane Ťa už po-

tom bolieť rozbitý palec? Kôň nechce ťahať. Nuž a bude Ti ťahať, keď sa budeš zlostiť? Chceš rozštiepiť poleno a udrieš na nátoň. Rozletí sa Ti to poleno ihneď na poly, keď sa začneš nafukovať? Udrieš si po pretoch kladivom. Prestane Ťa azda prst bolieť, keď sa napaprčíš? Voľačo dvíhaš a nevládzeš zodvihnúť. Budeš azda silnejším, keď skypíš hnevom? Prečo sa máš teda zlostiť? Radšej si pomysli:

— Zlostou si nepomôžem. Budem pracovať spokojne ďalej!

Pritom sa zamysli, či si si sám nezavinil ten nezdar. Ak áno, nezlosti sa na seba samého, ale naprav svoju chybu. Keď si takto budeš počínať, vyhneš v živote mnohým mrzutostiam.

Počul si o ženevskom prírodovedcovi Abauzitovi? Ten učenec 22 rokov meral tlak vzduchu. Svoje pozorovania si verne zapisoval každý deň. Istého dňa prišla do jeho izby upratať nová slúžka.

— Kde sú tie papiere, ktoré boli na stole pri barometri? — pýtal sa jej Abauzit po návrate.

— Tie papiere? Boly veľmi špinavé, hodila som ich teda do ohňa. Ale som na miesto nich položila na stôl čisté...

No, a teraz mi povedz, čo by si jej bol na to povedal? A vieš, čo urobil Abauzit? Složil ruky a za chvíľu bolo badať na jeho tvári, že v jeho duši zúri veľká búrka. Potom jej však celkom pokojne povedal:

— Zničila si výsledok mojej 22 ročnej práce. Druhý raz sa mi netýkaj ničoho!

Bratku, sestra, z tohto príkladu sa uč, ako sa máš aj Ty mierniť v svojom hneve!

Zlorečenie.

Ktosi bol povedal, že naši Slováci viac brešia ako sa modlia. Nie je to celkom tak, ale zato je v týchto slovách hodne pravdy. Plutarchos v jednom svojom diele spomína býka, ktorý vraj rozprával tak, ako nejaký človek. U nás je to práve naopak: mnohý náš človek tak rozpráva ako nejaký splašený býk. Uráža Pána Boha, Krista Pána, Pannu Mariu a svätých. Je to veľmi smutný, ale žiaľbohu častý zjav a to nielen medzi mužmi, ale aj medzi ženami. U nás zlorečí skoro každý: zlorečí mladý, zlorečí starý, zlorečí úradník, zlorečí remeselník, zlorečí robotník, zlorečí roľník, zlorečí pán, zlorečí sluha, ba

ešte aj žena pri miešaní zápražky. Zlorečenie počuješ skoro všade: doma, v robote, na ulici, v kancelárii, vo vlaku atď. Nájdú sa ľudia, ktorí s pyšným sebavedomím oznamujú svojim známym:

— Môj Jano je už chlap, už aj Boha zahrešil

Bratku, sestra, chráň sa zlorečenia! Neber nadarmo meno Božie! Nesvolávaj trest a kľatbu Božiu na seba! Buď istý(á), že Pán Boh nenechá beztrestne urážať a zneuctovať svoje meno. Jasne to hovorí Písmo Sväté: „*Nenezmeš mená Pána Boha svojho nadarmo, lebo Pán nebude mať za nevinného toho, kto by bral meno Pána Boha nadarmo.*“ (Ex. 20. 7.)

„*Ja by som nezlorečil, ale nemôžem odvyknúť od hrešenia!*“ — povieš mi. Nie je to celkom tak, ako hovoríš. Uznám, že sa ťažko odvyká od hrešenia: ale kto chce, ten môže od neho odvyknúť. V predchádzajúcej kapitole som Ťa prosil, aby si sa miernil vo svojom hneve. Keď splníš túto moju prosbu, vyhneš aj zlorečeniu. Len ten zlorečí, kto je nahnevaný. Mierni sa vo svojom hneve a odvykneš od zlorečenia! No a keby si dakedy predsa len skypel hnevom, vtedy nepovedz ani slova. Počkaj, kým sa Ti utíši rozbúrená myseľ.

O pohanskom Juliusovi Caesarovi sa rozpráva veľmi zaujímavá vec. Keď sa nahneval, najsamprv vraj počítal do 20 a len potom prehovoril. Týmto spôsobom sa vždy vyhnul nerozmysleným slovám. Tak by si mal počínať každý. Tak rob aj Ty a odvykneš od zlorečenia!

„*Ja by som nezlorečil, ale predsa len musím voľačo povedať, aby sa mi odľahčilo na duši!*“ To je slabá výhovorka. Pozri sa, keď už musíš voľačo povedať, povedz hocičo iného ale meno Božie, meno Panny Marie a svätých neber nadarmo. Povedz také slovo, ktorým nezahrešíš!

Keď som bol vo Finsku na študijnej ceste, s veľkou námahou osvojil som si aj niekoľko fínskych slov. Úprimne sa Ti priznávam, že to nebola nejaká ľahká vec. Nám Slovákom sú tie fínske výrazy veľmi nezvyklé a ťažko si ich zapamätáme. Škatuľka zo zápaliiek sa na pr. volá po fínsky „tulitikkulaa-tikko“. Prečo Ti to spomínam? Prečo?? Pozri sa! Keď budeš veľmi nahnevaný(á) a budeš musieť voľačo hrozného povedať, zavolaj hromovým hlasom „tulitikkulaatikko“ a odľahčí sa Ti na duši. Dobré dieťa neuráža svojich rodičov, dobrý vlastenec neuráža hlavu svojho štátu, verný pes neublíži svojmu pánovi

a dobrý katolík alebo dobrá katolíčka nebude urážať svojho Boha a nebude mu ubližovať.

Židia v starom zákone si netrúfali vysloviť meno Božie. A my katolíci máme byť v tomto ohľade horší?

Bratku, sestra, vyslovuj meno Božie vždy čo najúctivejšie, aby si sa nikdy neprevinil(a) proti druhému prikázaniu Božiemu: „Nevezmeš mena Božieho nadarmo!“

S poctivosťou najďalej zajdeš!

Pracujeme preto, aby sme si nashromáždili aký-taký majetok. Majetok potrebuje každý človek. Lenže k tomuto majetku musíme prísť dovoleným a poctivým spôsobom. Moderní ľudia však neradi počúvajú o poctivosti. Neradi robia rozdiel medzi grošom poctivým a nepoctivým. Im záleží len na bohatstve a nepýtajú sa, akým spôsobom došli k nemu. Preto sa stretávame s toľkými krádežami, panamami, defraudáciami, podvodmi, klamstvami atď. Sú to bolestné rany na tele modernej ľudskej spoločnosti a ťažko sa dajú liečiť a odstraňovať. Najemutnejšie je však to, že túto nepoctivosť ľudia už ani nepokladajú za hriech. Naopak. V ich očiach je to hrdinskosť, šikovnosť a životaschopnosť. Nepoctivosť rozmohla sa dnes vo všetkých vrstvách spoločenských a polícia a četníctvo nevedia s ňou rady, lebo niekedy ide o tak rafinované prípady, na ktoré niet paragrafu v trestnom zákonníku.

Charakteristický je nasledujúci prípad.

Kapitán ktorejsei zaoceánskej lodi zaujímavým spôsobom prišiel k bohatstvu. Je to už starodávnym zvykom, že je na lodiach do ceny loďného lístku započítaná aj strava. Kto si teda zaplatil loďný lístok, zaplatil tým aj stravu za svojej plavby. Keď však dojde k vlnobitiu, cestujúci dostaneorskú chorobu a dlhší čas neje, zo zaplatenej sumy nevrátia mu ani len haliera. Tejto okolnosti využíval spomnutý kapitán. Pred obedom a večerou dal loď obrátiť proti vlnám, cestujúci cítili nevoľnosť, nejedli a kapitánovi ostalo veľké množstvo zaplatených jedál. To bol jeho zisk. A nebolo nikoho, kto by ho bol mohl pre to odsúdiť. Na takýto prípad niet v trestnom zákonníku paragrafu. Kapitán sa celkom ľahko mohol vyhovoriť: „Či ja môžem zato, že bolo vlnobitie?“

To je len jedna ukážka modernej nepoctivosti. Podobných a rafinovanejších prípadov je v dnešnom čase hojne, veď dnes

špekuluje každý a nehľadí na nič, keď ide o peniaze a zisk. Je to smutné, že si tak počínajú aj mnohí katolíci, hoci naše náboženstvo požaduje poctivosť ešte aj pri tých najmalichernjších veciach. Siedme prikázanie Božie jasne hovorí „*Nepokradneš*“ a desiate ho doplňuje slovom: „*Nepožiadaj ani domu, ani role jeho (bližného), ani ničoho, čo jeho je*“. Týmito prikázaniami je jasne povedané, že nám Boh zakazuje akékoľvek nespravodlivé a nepoctivé zisky. Svätý Pavol hovorí: „*Či neviete, že nespravodlivci neobsiahnú kráľovstva Božieho?*“ (1. Kor. 6. 9.) To sú slová, na ktoré by katolíci nemali zabúdať. Naopak. Katolíci mali by si uvedomiť, že Boh pozoruje každý ich skutok a raz ich bude súdiť za každú nepoctivosť. Oh, ako celkom inakšie si počínali naši predkovia! Tí by ani len za svet neboli siahli na nepoctivý majetok. Nekradli, nešudili, nepodvádzali, ale poctivým spôsobom získavali, čo k živobytiu potrebovali.

Uvediem Ti aspoň jeden jediný príklad.

Vladyka Hroznata bol veľkým ctiteľom Panny Marie a na jej prímluvu sa zachránil z vln rieky Visly. Na poďakovanie za toto svoje zachránenie dal stavať roku 1193. nad riekou Teplou v Čechách premonštrátsky kláštor a pri ňom chrám Panny Marie. Za stavby Hroznata zaujímavým spôsobom vyplácal svojich robotníkov. Nedohovoril sa s nimi ohľadom mzdy a nedával im peniaze do ruky. Robil to ináč. Každú sobotu položil na stavenisko misku a vložil do nej celotýždennú mzdu pre všetkých robotníkov. Robotníci prichádzali k miske jeden za druhým a brali si, koľko ktorý zaslúžil za svoju týždennú prácu. Nikto si nevzal viac, ako mu chodilo. Keď sa miska vyprázdnila, sluha ju odniesol Hroznatovi, ktorý vždy dobre uhádol sumu pre svoje robotníctvo. Takto vyplácal Hroznata svojich robotníkov každú sobotu, až kým nebola dokončená stavba kostola a kláštora. Táto pamätná miska — krásne to dielo starého talianskeho umenia — uschovaná je podnes ako vzácna relikvia v tepelskom kláštore. Je to vzácna pamiatka po štedrom zakladateľovi kláštora a krásny dôkaz poctivosti Hroznatovho robotníctva.

A teraz si predstav, že by dnes podobným spôsobom chceli vyplácať niekde robotníctvo, úradníctvo alebo služobníctvo. Ako by skončila tá výplata? Najlepšie bude, keď o tom radšej pomlčím. Poctivosť je dnes veľmi zriedkavou ctnosťou aj medzi samými katolíkmi.

* Katolíci vo vire dnešného života.

Priateľu, sestra! Buď poctivý(á)! S poctivosťou najďalej zajdeš! Nezabúdaj nikdy na tieto moje slová! Nezabúdaj, že jeden nepoctivý halier vyženie Ti sto iných z vrecka! Netúž po nespravodlivom majetku! Radšej ži v biede, ale nepoctivosti sa nedopúšťaj! Boh pozorne sleduje všetko tvoje počínanie. Raz umrieš a ten Boh Ťa bude súdiť. Akože obetojiš, ak si sa obohacoval(a) nepoctivým spôsobom?!

Tofkoto stačí jednému človekovi!

Istý ruský spievateľ napísal veľmi poučnú rozprávku.

Spokojne a blažene žil vraj istý ruský mužík vo svojej dedinke. Nebol bohatý, ale zato mal všetko, čo len potreboval. Istého dňa dostal tento mužík do ruky nejakej noviny. V tých novinách čítal, že u kmeňa Baskírov ohromné polia ležia ladom. Kto vraj ráno na svitaní položí k nohám náčelníka Baskírov za čiapku zlatých rubľov, toľko polia dostane, koľko ho obehne do západu slnka.

Mužíkovi nebolo viac treba. Predal svoj majetôčok a dostal zaň práve za čiapku zlatých rubľov. Potom sa vybral ku kmeňu Baskírov.

Noviny písaly pravdu, tam skutočne rozdlávali pole. Náčelník Baskírov sľúbil pole aj mužíkovi. Vyšiel s ním zavčas rána a pred svitaním dôrazne ho napomínal:

— Ale aby si sa mi do západu slnka vrátil sem na tento vršok. Keby si prišiel čo len o jednu minútku neskoršie, ztratíš svoje peniaze a pole nedostaneš.

Na svitaní sa mužík s radosťou vydal na cestu.

— Ach, aké krásne pole, aká krásna zem! A to všetko bude moje! — myslel si. — Tuto si zasejem žito... Tamto tá hora tiež bude moja... A tam ten pašienok tiež obídem...

Ponáhľal sa, ako len najlepšie mohol... Ani len nezbadal, že je už poludnie a bolo by sa treba vrátiť... Bežal len ďalej... Práve bol uzrel nejaké úrodné pole a to tiež chcel dostať.

— Veď sa potom budem ponáhľať nazpáť!

Obišiel aj to pole, ale čas medzitým hodne pokročil.

Slnko sa už hodne schýlilo k západu, keď sa dal na zpiatočnú cestu. Úbohý mužík s hrôzou spozoroval, že je ešte veľmi ďaleko od náčelníka Baskírov. Dal sa do behu, ale nevládal. Mal pred sebou kopce a do kopca nebolo možno utekať. Zato

sa však ponáhľal ako len najlepšie vedel... Ale slnko nejako rýchlo sa klonilo k západu.

— Jaj, len aby som nezmeškal! — vzdychol si mužík a utekal, ako len mohol.

V diaľke uvidel nejaké postavy — bol to náčelník Baskírov so svojim sprievodom — ale boli veľmi ďaleko. Tak mu zdalo, že mu kývajú, ale si ich nemal času všímať. Bežal a utekal ďalej... Odrazu mu srdce začalo silno klopať, pľúca mu začaly ťažko vydychovať...

— Jaj, možno, že je už ztratené všetko! — prelietlo mu hlavou.

Slnko sa pomaly spustilo nad hory a mužíkovi sa začal stmievať pred očami.

— Všetko je ztratené: zem, peniaze, práca, život! Všetko to bolo daromné!...

Posbieral ešte posledné svoje sily a bežal ďalej. Odrazu padol, ale nejak len povstal.

Slniečko už len trošičku vyčnievalo zpoza hory. Jeho posledné lúče dopadali na čiapku mužíkových rubľov pri nohách náčelníka Baskírov.

— Nie, nesmiem to zlato ztratit! Ešte desať metrov, ešte päť! — počítal mužík.

V tom slnko zapadlo a mužík sa roztiahol na zem. Ešte niekoľko ráz vydýchol a zomrel.

Náčelník Baskírov hodil sluhovi rýľ a zvolal:

— Vykop mu jamu dva metre dlhú a jeden meter širokú. Toľko postačí človekovi!

V tom mužíkovi ako by sme poznali seba samých. Aj my sa tu ženieme za majetkom. Vo dne v noci myslíme len na pozemky, peniaze, domy, automobil atď. Chceme byť bohatými, zámožnými... Preto pracujeme, namáhame sa, nadme sa, bijeme sa a... pri tom si nevšímame, že sa slnko nášho života vždy viac a viac kloní k západu. Zabúdame, že na druhý svet neponesieme nič... Zabúdame, že aj nám nakoniec postačí toľko, koľko postačilo aj ruskému mužíkovi: dv metre dlhý a jeden meter široký hrob vonku na cintoríne.

Priatel'ia a nepriatel'ia

Priateľstvo.

Človek je spoločenský tvor. Nemá rád osamotu. Hľadá si teda niekoho, s kým by sa častejšie stýkal. Túži po človekovi, ktorý by ho porozumel a ktorému by sa sveriť mohol so všetkými vecmi svojho srdca. Tohoto človeka nazýva potom svojím priateľom.

Priateľstvo má veľmi veľký význam v živote človeka a dobrý priateľ je najväčším pokladom každého jednotlivca. Písmo Sväté hovorí: *„Verný priateľ je silná ochrana: a kto ho nájde, našiel poklad. Vernému priateľovi sa nič nevyronú: a niet hodnej váhy zlata a striebra naproti cene jeho vernosti. Verný priateľ je liek pre život a nesmrteľnosť...“* (Sirach 6. 14-16.) Sú to ozaj pravdivé slová.

Šťastlivý je človek, ktorý našiel dobrého priateľa!

Priateľstvo je tak staré ako samotné ľudstvo. Čítame o ňom hneď na prvých stránkach dejín ľudských. Až dojímavé je na príklad priateľstvo Achilla a Patrokla alebo priateľstvo Kastora a Polydeukta. Najdojímavejšie je však priateľstvo Fintia a Damona.

Títo dvaja žili v Syrakúzach za krutej vlády Dionysia. Fintias nebol spokojný s vládou Dionysia a preto sponoval epiknutia proti nemu. Dionysius sa o tom dozvedel, dal ho chytiť a odsúdil ho na smrť. Hrdinský Fintias celkom spokojne prijal rozsudok smrti a len toľko si žiadal, aby sa pred svojou smrťou ešte raz mohol poďívať domov a usporiadať si svoje súkromné veci. Za svojej neprítomnosti chcel namiesto seba nechať v žalári svojho priateľa, ktorý bol ochotný za neho prípadne aj smrť podstúpiť. Dionysius nechcel veriť, že by sa našiel človek, ktorý by z priateľstva bol ochotný aj život utradiť. Na to Fintias priviedol svojho priateľa Damona a ten bez najmenšieho váhania vzal na seba ťažké putá väzenia. Dionysiovi to bolo čosi nepochopiteľného a preto urobil zaujímavú skúšku. Fintiovi dal len krátky čas na vybavenie jeho súkromných vecí, určiac mu termín, dokedy sa má vrátiť, ak nechce nevinne vydať na smrť svojho priateľa. Fintias odišiel a Damon ostal namiesto neho v žalári. Zpráva o tejto podivuhodnej smluve rozšírila sa po celej krajine. V deň popravy celé zástupy ľudí sa hrnuli do mesta, aby mohli

byť svedkami neobyčajného divadla. Ľudia boli presvedčení, že sa Fintias nevráti a Damon bude musieť byť nevinne popravený. Čas utekal, už sa blížila hodina popravy a... Fintias neprichádzal. Konečne prišiel i čas popravy. Dionysius rozkázal, aby vyviedli uväzneného Damona. Ten celkom spokojne kráčal na popravisko za hlaholu trúb a fanfár. Diváci boli až k slzám dojatí jeho počínaním. Nevinný Damon kráčal spokojne a s usmievavou tvárou ku katovi a došiel na popravisko. Kat si naostril meč a robil v povetrí posunky, aby na dané znamenie jednou ranou odsekol hlavu veľkému hrdinovi priateľskej vernosti. Bolo dané znamenie, kat sa rozkročil a sa rozohnal, aby vykonal svoju povinnosť. V tom sa však ozval v úzadí prenikavý hlas:

— Počkajte! Tu som! Netrestajte nevinného!

Bol to Fintias celý spotený a udychčaný... Dobehol v poslednej chvíli. Pred očami zhromaždených divákov objal svojho verného priateľa a zvolal:

— Som vinný a čakám na svoj trest!

V zástupe nastalo hrobové ticho. Sám kat bol natoľko dojatý, že bezvládne spustil meč. Oči všetkých prítomných upreté boli na Dionysia... Ten vstal, pristúpil k dvom juňákom, objal ich a zvolal:

— Darujem vám život ohľadom a vy mi za to darujte svoje vzácné priateľstvo!

Ozaj krásny to príklad verného priateľstva! Tak chápali priateľstvo starovekí pohanovia. Podobne by ho mali chápať aj ľudia dvadsiateho veku a oveľa inakšie by sa nám žilo v ťažkých časoch dnešnej hospodárskej krízy. Ale dnes?! Kdeže máme dnes priateľstvo? Kde je dnes priateľská vernosť, láska a obetavosť? — Niet jej. — Priateľstvo vyhynulo, vymrelo a miesto neho nám ostala len neláska, nenávisť, zrada a nevernosť. Sme ešte kresťanmi? Netrúfam si odpovedať na túto otázku, veď nám odpovedá na ňu skutočnosť až ohromujúcim spôsobom.

Bratku, sestra, priateľstvo je veľmi vzácny poklad a dnes ho potrebujeme viac ako inokedy. Ak máš priateľov — priateľky, teš sa z toho! Udrž si ich priazeň! Ich priateľstvo splácaj priateľstvom nielen v dobách dobrých, ale aj v časoch zlých! Za srdce daj aj Ty srdce! Nedaj sa strhnúť k nevernosti voči svojim dobrým priateľom-priateľkám nikým a ničím na svete! Ak ale nemáš priateľov-priateľky, najdi si ich! Za-

to však nevenuj svoje priateľstvo hocikomu! Svojím priateľstvom obšťastni len toho, kto si to skutočne zaslúži!

Komu venovať svoje priateľstvo?

Priateľstvo má veľký význam pre život každého jedného človeka. Naše slovenské porekadlo hovorí: „*Povedz mi, s kým obcuješ a ja ti poviem, aký si!*“ V týchto slovách skrýva sa veľmi hlboká pravda. S akými ľuďmi sa stýkame, takými sa staneme aj my. Ak máme dobrých priateľov, dobrými sme aj my: ak máme zlých priateľov, zlými sme alebo sa zlými staneme aj my. Je to už dávna skúsenosť, potvrdená milionmi príkladov zo života. Priateľstvo s dobrými ľuďmi nás povznáša a zosťachťuje, priateľstvo so zlými ľuďmi nás však strhuje do bahna hriechu a mravne nás ničí. Z tohoto plynie, že musíme byť veľmi opatrní pri voľbe svojich priateľov.

Koho si teda volíš za priateľa-priateľku?

Najsamprv Ti čo najúprimnejšie radím: *Nevol si za priateľa-priateľku toho, kto je nepriateľom Boha, Cirkvi a náboženstva!* Je to aj prirodzené. Priateľstvo je súlad duší a tento súlad je možný len tam, kde sú duše rovnako naladené. No a teraz mi povedz, aký súlad môže byť medzi dušou veriaceho katolíka a dušou neveriaceho bezbožníka? Nijaký. Takéto dve celkom odlišné duše nikdy nemôžu byť v súlade, medzi takýmito nemôže byť úprimného priateľstva. Akože by aj mohlo byť? Veď sa neshodujú ani len v tých najzákladnejších životných otázkach! Medzi takýmito odlišnými dušami muselo by dojsť k hádkam a kde sú hádky, tam nemôže byť priateľstva. Ale je tu ešte aj iný dôvod, prečo Ti neradím priateľstvo s ľuďmi neveriacimi. Takíto neveriaci ľudia veľmi radi svádzajú iných k nevere a Ty by si sa jedného dňa ich vplyvom dostal(a) na cestu nevery alebo aspoň len na cestu náboženskej ľahostajnosti. V takomto priateľstve hrozí nebezpečenstvo tvojej duši a preto sa mu treba vyhnúť. Väčšina našich súčasníkov len preto upadla do nevery, lebo sa spriatelila s ľuďmi neveriacimi. Myslím, že Ti toľkoto postačí na odôvodnenie mojich slov, že katolík nemá uzavierať priateľstvo s nepriateľmi Boha, Cirkvi a náboženstva.

Brat môj! Sestra milá! Nepriateľ sa s ľuďmi neveriacimi a nábožensky ľahostajnými a neutrpíš škodu na svojej duši!

To ešte nie je dosť.

Ja mám k Tebe aj inú prosbu a tá znie: *Nepoľ si za priateľa-priateľku osobu bezcharakternú, ľahkomyselnú a mravne zkaženú.* Taká osoba nemá chrbtovej kosti. Nejaký čas Ťa síce bude zahrňovať prejavmi lásky, ale to nebude dlho trvať. Keď bude vidieť, že jej to priateľstvo s Tebou neprinesie nijakú hmotnú výhodu, preruší s Tebou všetky styky a ešte Ťa aj očierne pred inými. V nešťastí, v trápení Ťa taká osoba opustí, zradí a sa Ti ešte aj vyameje... Vôbec sa nejdem zmieňovať o tom, že Ťa takéto priateľstvo mravne ničí a pripravuje o pokoj tvojej duše a olupuje Ťa o najkrajšie čnosti tvojho srdca.

Konečne Ťa ešte prosím: *Vyhýbaj sa priateľstvom s opilcami, kartármi, a podobnými zkaženými osobami.* Takíto nešťastníci sa totiž neuspokoja so svojou vlastnou záhubou, ale ťahajú do nej každého, kto príde s nimi do nejakého styku. Olúpili by aj Teba o majetok, o groše, o pokoj v rodine a urobili by z Teba človeka bez domova, bez lásky, bez chuti k životnému boju... Veľmi draho by si teda zaplatil to ich pochybné priateľstvo...

Koho si teda voliť za priateľa?

Koho?!

Len človeka nábožného, charakterného, svedomitého a poctivého. Tvojím priateľom — tvojou priateľkou môže byť len osoba tých istých zásad a toho istého presvedčenia, ako si Ty. Nikdy však nie človek zkažený a horší od Teba.

Cicero bol povedal, že priateľ je „alter ego — druhé ja.“ Horácius ho nazval „dimidium animae — polovičkou duše.“ Aristoteles napísal, že dyja priatelia alebo dve priateľky sú vlastne jednou dušou v dvoch telách.

Voľ si teda takých priateľov a také priateľky, ktorí budú tvojím „alter ego“ a budú mať tie isté zásady a to isté presvedčenie ako aj Ty. Voľ si priateľov a priateľky, ktorých budeš môcť považovať za polovicu svojej duše. Voľ si priateľov a priateľky, s ktorými budeš mať temer jednu dušu: s ktorými sa budeš radovať a žiaľovať a ktorí Ťa nikdy neopustia!

Zlé priateľstvo preruš čím skôr, podľa možnosti ešte dnes!

Odzbrojenie nepriateľa.

Jedno slovenské porekadlo hovorí: „Nenarodil sa ten, ktorý by vyhovel všetkým.“ Pravdivosť tohoto porekadla zku-

sujeme pri každom kroku. Skutočnosť nám dokazuje, že nemôžeme vyhovieť všetkým ľuďom a preto mnohí stávajú sa našimi nepriateľmi.

Ako sa zachovať voči týmto svojim nepriateľom? Vadit sa s nimi? — Nie. — Nadávať im? — Tiež nie. — Pomstiť sa na nich? — Ani to nie. — Čo teda robiť? — Na všetky ich urážky treba odpovedať miernosťou.

Ukážem Ti to na niekoľkých príkladoch.

Istotne Ti je známe meno nezdarného syna Absolona. Ten túžil po kráľovskej korune a vzbúrili sa proti svojmu otcovi Dávidovi. Dávid musel utiecť pred vlastným synom. Ako tak utekal, pri meste Bahurim napadol ho nejaký muž menom Semei. Hádzal do neho skaľy a hrudy a začal mu nadávať. Keď to videl Dávidov sprievodca Abizai, veľmi sa nahneval a povedal:

— Prečo zlorečí tento mŕtvy pes môjmu pánovi, kráľovi? Pôjdem a odtmem mu hlavu!

Dávid mu však povedal:

— Nechajte ho, nech zlorečí... Azda shliadne Pán na moje súženie a odplatí mi Pán dobrým za toto dnešné zlorečenie!

A spokojne kráčal ďalej so svojím sprievodom. A výsledok? Po nejakom čase Semei prišiel k Dávidovi, padol k jeho nohám a prosil ho o odpustenie:

— Nepokladaj mi to, pane môj, za nepravosť, ani ne-spomínaj krívd svojho služobníka..., ani si toho, ó, kráľu, neber k srdcu! Lebo ja tvoj služobník, uznávam svoj hriech..." (II. Kráľ. 16. 5-13.; 19. 16-23.)

Dávid miernosťou odzbrojil svojho nepriateľa.

V živote známeho svätca Moravana Klementa Hofbauera čítame podobnú udalosť. Na ulici vo Viedni napadla ho raz nejaká drzá žena a začala mu nadávať. V návale hnevu však nezbadala, že ztratila šatku. Klement Hofbauer jej ju zodvihol a celkom spokojne jej ju podával so slovami:

Milá pani, tu máte šatku, ktorú ste ztratili!

Zena sa zahabla a celá červená prosila Klementa o odpustenie. Láskový tón svätca ju celkom odzbrojil.

Ešte jeden príklad Ti uvediem na poučenie.

Anglicko — ako vieš — nie je katolícke, ale katolíci majú

rok, ktoré s časom na čas poriadajú. V 80. rokoch minulého storočia poverený bol konaním sbierky v diecéze straffortskej veľmi horlivý kňaz. Ten hovorieval, že pri sbierkach nosieva sebou dve kapsy: jednu pre milodary a druhú pre nadávky, ktorých sa mu dostane.

Istého dňa tento horlivý sbierateľ vošiel do nejakého zeleninárskeho obchodu a prosil o almužnu. Obchodník si ho premeral od hlavy do päty a z poamechu mu hodil pol penny (asi 5 halierov) a jednu čerešňu. Kňaz sa úctive poďakoval, peniaz so spokojnou tvárou vložil do kapsy, čerešňu si dal do úst, úctive sa porúčal a vyšiel z obchodu. Došiel až na roh ulice, keď počul za sebou nejaký hlas:

— Pane, pane, veď počkajte!

Obzrel sa a videl za sebou utekať nejakého chlupca:

— Mňa voláš, chlapče? — pýtal sa ho.

— Ano, vás, pane. Môj šéf vás dáva prosiť, aby ste sa vrátili k nemu!

— A kto je tvojím šéfom?

— Zeleninár, u ktorého ste boli pred chvíľkou.

— Dobre, vrátim sa teda! — odpovedal kňaz a vrátil sa nazpät.

Keď vošiel do zeleninárskeho obchodu, čakalo ho tam milé prekvapenie. Obchodník sa mu začal omlúvať a prosil ho o odpustenie. Potom mu rozprával, že sa cítil byť veľmi zahnaným jeho miernosťou a prosil ho, aby prijal od neho v prospech tej dobročinnej akcie poukážku na 5 funt šterlingov. Kňaz ochotne prijal ten dar a spokojne odišiel. Podotýkam ešte, že tento mierny a pokorný kňaz nebol nikto iný ako nástupca slávneho kardinála Manninga na arcibiskupskom stolci v Londýne — Kardinál Vaughan.

Miernosťou najlepšie odzbrojíme svojich nepriateľov.

Keď Ti teda niekto ublíži, nezlosť sa, nenadávaj, nehreš a nezloreč! Buď spokojný, premôž svoj hnev a svojou miernosťou zvíťaziš nad svojím protivníkom.

Odpúšťaj.

S miernosťou ruka v ruku ide odpustenie. Nestačí totiž len mlčať k urážkam našich nepriateľov, ale musíme vedieť aj odpustiť protivníkom. Tak to žiada naše náboženstvo. Vôbec nemožno nazývať kresťanom toho, kto nevie odpúšťať.

Krásnym príkladom odpúšťania bol Jozef Egyptský. Jeho vlastní bratia ho predali za otroka do Egypta a Jozef sa im zato pomstil elzami a darmi. Podobne si počínal aj Dávid. Bol prenasledovaný Saulom. Za tohoto prenasledovania dostal sa raz až k lôžku svojho úhlavného nepriateľa a ... nedovolil ho zavraždiť. Najkrajším príkladom odpustenia bol však Pán Ježiš, ktorý sa na kríži modlil za svojich nepriateľov slovami: „*Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia*“. (Luk. 23. 34.)

V šlapajach Pána Ježiša kráčali všetci svätí a svätice a čo najochotnejšie odpúšťali svojim nepriateľom.

Tak by sme si mali počínať aj my! Oveľa menej slz by tieklo na zemi, keby sme si vedeli navzájom odpúšťať.

Stalo sa to pred rokmi v Amerike. V tóni mohutného pralesa umieral indiánsky náčelník. Bojoval proti nepriateľskému kmeňu rudochov a pri tom bol smrteľne poranený. Náhodou išiel tadiaľ katolícky misionár a dal sa s umierajúcim do reči. Rozprával mu o Pánu Bohu a konečne mu povedal:

— Sám Syn Boží ma posiela k tebe, aby som ti povedal, čo máš urobiť.

— Čo mám teda urobiť? — pýtal sa Indián.

— Musíš v Boha veriť a zo srdca ho milovať.

— Ja verím v neho a mám ho rád.

— Dobre, — odpovedal misionár — ale musíš milovať aj svojich bratov, ba aj svojich nepriateľov.

Sotvaže to povedal ten misionár, náčelník chcel vyskočiť zo zeme a zvolal:

— Čože? Ja že mám odpustiť tým, ktorí mi ublížili a ma smrteľne poranili? To už nie. Sedem nepriateľov za jedného náčelníka — tak znie zákon indiánsky — a ten zákon bude splnený po mojej smrti. Nie, nemôžem odpustiť...

Tak hovoril umierajúci náčelník a siahol po svojej zbrani. Vtedy misionár vytiahol kríž, ukázal ho náčelníkovi a povedal:

— Pozri sa, takto umieral Syn Boží! On odpustil svojim nepriateľom a modlil sa za nich! A ty...?

Indián sa vážne zadíval na kríž. Bolo na ňom vidieť, že bojuje sám so sebou. Konečne sa ozval:

— Hovoríš pravdu?

— Boh mi je svedkom, že pravdu hovorím! — odvetil misionár.

Vtedy sa náčelník obrátil k svojim ľuďom a povedal:

— Keď je tomu tak, že sa Syn Boží modlil za svojich nepriateľov a im odpustil, musím odpustiť aj ja. Odložte zbrane a prisahajte, že sa nebudete pomstiť po mojej smrti. Ja to žiadam od vás a rozkazujem vám to.

Rozkaz náčelníka bol vyplnený. Potom priniesli vodu a umierajúci bol pokrstený. Na druhý deň dokončil s krížom v ruke...

Ten Indián vedel odpustiť svojim nepriateľom... A Ty? Denne sa modlíš v Otčenáši „odpusť nám naše viny, ako aj my odpúšťame našim vinníkom“ a pritom sa azda hneváš na svojich spolubližných. Nebojíš sa Boha? Veď tým Otčenášom vlastne preklínaš sám(a) seba. Ním sa modlíš k Bohu, aby Ti len tak odpúšťal tvoje previnenia, ako Ty odpúšťáš svojim protivníkom. Keďže Ty však neodpúšťáš svojim nepriateľom, ani Boh nemá odpúšťať Tebe. Len sa zamysli nad slovami Otčenáša a presvedčíš sa, že mám pravdu. Modlitbou svolávaš na seba pomstu Božiu.

Odpúšťaj teda nepriateľom! Odpúšťanie je najkrajšou čnosťou kresťana-katolíka.

Čítal som o bohatom otcovi, ktorý mal okrem svojho veľkého majetku troch synov a drahocenný prsteň. Tento jeden raz poslal svojich synov do sveta a povedal im:

— Drzte sa statočne a kto z vás sa najlepšie zachová, ten dostane tento prsteň!

Synovia odišli do sveta... Po nejakom čase vrátili sa domov. Každý z nich bol presvedčený, že prsteň bude jeho.

Po príchode domov najstarší syn predstúpil pred otca a povedal mu:

— Otče, istý človek sveril mi bez úpisu a akýchkoľvek svedkov celý svoj majetok. Neskoršie ho však pýtal nazpät' a ja som mu ho celý vrátil. Nič som si z neho neponechal. Či to nebol šlachetný skutok?

— Syn môj, počínal si si správne, ale šlachetnosť to nebola. Konal si len svoju povinnosť, lebo čo patrí bližnému, to mu treba vrátiť.

Potom pristúpil k otcovi druhý syn a povedal:

— Na svojej ceste išiel som raz okolo rieky a videl som

spadnúť do vody dieťa. Skočil som za ním a zachránil som ho. Či to nebol šlachetný skutok?

— Čo si urobil, to rozhodne zasluhuje chvály, ale šlachetnosť to nebola. Je totiž povinnosťou každého človeka, aby bol anjelom strážcom svojho bližného.

Nakoniec pristúpil k otcovi najmladší syn a rozprával:

— Otče, môj nepriateľ zaspal na pokraji hroznej priepasti a keby sa bol len trošku pohnul, bol by spadol do nej a sa zabil. Ja som ho však zobudil a odniesol stranou...

Tu ten otec s radosťou zvolal:

— Syn môj, tebe patrí ten drahocenný prsteň, lebo si ei počínal ozaj šlachetne. Lebo odpúšťať svojmu nepriateľovi a nepomstiť sa na ňom, je najväčšou šlachetnosťou...

Nechcel-nechcela by si aj Ty byť takým odpúšťajúcim kresťanom-odpúšťajúcou kresťankou?

Máš nepriateľov? Odpusť im a smer sa s nimi! Nasleduj príklad šlachetného Farfana.

Tento Farfan za prenasledovania kresťanov v Mexiku vyvesil vo svojom obchode plakát s nápisom „Nech žije Kristus-Kráľ! Boh neumiera! Kristus žije! Kristus panuje! Kristus kráľuje!“ Popred jeho obchodu viezol sa na koči generál Pueblo. Keď uzrel ten plakát, vošiel do obchodu a volal:

— Dolu s tým plakátom!

— Nie! — odpovedal obchodník Farfan.

Na to generál strhol plakát, zatkol starca, obchod dal zavrieť a starca zastreliť. Pred popravou generál ešte poemešne zavolať na neho:

— Zvedavý som, ako umierajú títo kresťania!

— Fakt! — odvetil Farfan a pozdvihol v ruke kríž — Odpúšťam Ti!

To boli jeho posledné slová. Výšiel zaznel a on mŕtvý klesol k zemi.

Ozaj krásny a nasledovania hodný to príklad!

Bratku, sestra! Máš nepriateľov? Áno? Nože nasleduj krásny príklad tohoto hrdinského mučeníka! Pristúp k svojim nepriateľom a povedz im láskyplným tónom:

— Odpúšťam vám!

Potom právom budeš môcť o sebe povedať, že si kresťanom-kresťankou.

V spoločnosti.

V spoločnosti.

Človek nemôže len vždy robiť alebo doma sedieť. Sčasom na čas musí ísť aj medzi ľudí, aby medzi nimi zabudol na svoje každodenné starosti a v ich spoločnosti trochu pookrial.

Spoločnosť môže byť dvojaká: dobrá alebo zlá.

Dobrá spoločnosť je najlepším priateľom človeka. V nej človek nielenže pookraje, ale sa aj ponaučí a poučí.

Ináč je to však v zlej spoločnosti. Tam sa človek nepovzbudí, nepoučí, ale pokazí.

Osemnásťročný mladík prišiel raz z dediny do mesta a dostal sa do zlej spoločnosti. Neseriadným životom celkom si podkopal zdravie. Lekár konštatoval suchoty a radil mu, aby na dedinu. Mladík napísal teda svojej matke, že príde domov. Matka ho s radosťou čakala na stanici, ale jej radosť sa premenila na žiaľ, keď uzrela svojho syna. Ledva poznala svoje vlastné dieťa. S plačom a so slzami v očiach ho viedla domov a ihneď ho uložila do postele. Potom si sadla k nemu, zadívala sa na obraz Panny Marie a bolestne zvolala:

— Matička Kristova, tebe vrátili syna mŕtveho a mne syna zkaženého!

Mladík o krátky čas zomrel. Kto ho priviedol do hrobu? Zlá a zkažená spoločnosť. Tá ho zničila, tá ho otráвила.

Nemysli si však, že zlá spoločnosť môže zkažiť len mladíka. Oj nie! Ona zkaží aj človeka dospelého: zkaží manželov, zkaží manželky, zkaží otcov a matky. Zkaží každého, kto sa dostane do jej osídla i keby to bol ten najlepší a najšľachetnejší človek. Koľkí ľudia sa už dostali na zlé chodníčky vplyvom zlej spoločnosti! Koľkí ztratili v nej svoju vieru a svoje náboženstvo! Koľkí sa oddali k vôli spoločnosti pijačky, kartárstvu a prišli o svoj majetok! Koľkí sa stali jej pričinením navždy nešťastnými! To všetko je výmluvným dôkazom, že *zlá spoločnosť je hrobárom ľudského šťastia a ľudskej spokojnosti*. To nech si uvedomí každý jeden katolík a každá jedna katolíčka. Beda tomu, kto navštevuje a vyhľadáva zlú spoločnosť!

No, a teraz sa pýtajme: do akej spoločnosti má chodiť katolík a katolíčka?

Odpoveď je veľmi jednoduchá: *Katolík a katolíčka má*

navštevovať len dobrú spoločnosť, v ktorej nehrozí záľuba jeho (jej) duši. V takejto spoločnosti nie je ohrozená jeho viera, ba sa v nej ešte upevňuje a utvrdzuje.

Ako sa však chovať voči zlej spoločnosti?

Najlepšia moja rada: Vyhýbať sa jej! V takejto zlej spoločnosti je ohrozená naša viera a naše mravy, v nej sa robieva posmech zo všetkého toho, čo nám je vzácne a milé: preto katolíci nemajú v nej čo hľadať. Tá malá zábava, ktorú nám zlá spoločnosť prípadne poskytuje, ani len zďaleka nevyváži duševnú škodu, ktorú v nej utrpíme... Žiaľbohu, že sa o svoju dušu mnohí ľudia málo starajú. Na chytľavé choroby a na všelijaké bacily, ktoré ohrožujú ich telo, dávajú veľmi dobrý pozor, ale na duševné bacily nie. Telešnej infekcie (nákazy) sa boja, ale o bacily duševnej infekcie sa nestarajú a sa ich nechrania. Keď je voľakde týfus, vylepia červenú cedulu s nápisom „Pozor! Chytľavá choroba!“, ale popri tom celkom spokojne sa bavia v spoločnosti ľudí infikovaných (nakazených) bacilmi nevery a nemravnosti. A veru nielen týfus je nebezpečný, nebezpečenstvo nám hrozí aj v zlej spoločnosti...

Niekedy sa stáva, že katolík alebo katolíčka aj pri najväčšej opatrnosti zabľúdi do zlej spoločnosti. Čo tu robiť? Treba si dávať veľký pozor, aby sa mu tá spoločnosť nestala osudnou. Najlepšie je takúto spoločnosť čím skôr opustiť. Ak ju nemôže opustiť, nech sa aspoň vyhýba rozhovorom, ktoré by mu na duši mohli uškodiť. Najmä sa musí vyhýbať rozhovorom o veciach náboženských a mravne závadných. Keby sa však nemohol(a) vyhnúť takýmto rozhovorom, vtedy sa musí postaviť na obranu svojej Cirkvi a svojho náboženstva. Mlčanie za takýchto okolností by bolo zbabelectvom a hriechom. Konečne: prečo by mali katolíci vždy len mlčať? Keď sa iní môžu chvastať svojou neverou, prečo by sa mali katolíci hanbiť za svoje katolícke presvedčenie?! Možno, že práve tým smelým vystúpením budú tej zkazenej spoločnosti imponovať. Možno, že práve tým svojím energickým vystúpením zaženú pochybnosti a napravia nesprávne názory prítomných. Len sa nikdy neháť a nehanbiť za pravdu!

Na koniec ešte jednu vec!

Človek je spoločenský tvor a preto túži po spoločnosti. Táto túžba po spoločnosti nie je ničím zlým, lenže ju treba

va spoločnosti má svoj čas. Nikdy teda neslobodno k vôli spoločnosti zanechávať svoje povinnosti, či už stavovské alebo rodinné. Najprv príde povinnosť a len potom spoločnosť. Spoločenským povinnostiam nikdy nesmieme dávať prednosť pred povinnosťami stavovskými, rodinnými, manželskými a rodičovskými... Toto by si mali uvedomiť tak naši muži ako aj naše ženy. Keby si to uvedomili, oveľa viac pokoja by bolo v našich rodinách a hodne by poklesol počet nešťastných manželstiev a rodín..

. Pozor na česť svojho bližného!

Pri priechodoch cez železničnú trať bývajú umiestnené tabule s nápisom: „Pozor na vlak!“ Tieto nápisy upozorňujú chodcov, aby boli opatrní. Podobné tabule mali by dnes byť postavené do cesty každého jedného katolíka a každej katolíčky idúcej do spoločnosti a na nich by mali byť napísané slová: „Pozor na česť svojho bližného!“ Bolo by to pre nich upozornením, aby vo svojich rozhovoroch v spoločnosti nezabúdali na česť svojich bližných a vyhýbali sa rozhovorom o iných. Dnes totiž pozorujeme smutný zjav, že sa v spoločnosti ihneď rozpriada rozhovor o osobách neprítomných. Pretriasajú sa ich chyby, kritizuje sa ich počínanie a pripisujú sa im aj také chyby, aké v skutočnosti ani nemajú. Tohoto zlozvyku rado sa dopúšťa najmä naše nežné pohlavie, ale nie je od neho celkom čisté ani naše pohlavie mužské. Tomu sa nemusíme čudovať. Ľudia nemajú lásky jedon k druhému, nemajú vzájomného súcitu, sú egoistmi (sebcami) a preto nemôžu mať porozumenia pre česť bližného. Len toto je príčinou smutného zjavu, že sa česť bližného beztrešne šliape nielen v spoločenských rozhovoroch, ale často aj na verejných schôdzach a v novinách.

Tento smutný zjav je na hanbu celej ľudskej spoločnosti a žiaľbohu vyskytuje sa aj medzi katolíkmi. A veru by to nemalo tak byť! Naše náboženstvo čo najprísnejšie zakazuje osočovanie, obovárание a nactiutrhovanie. Pán Ježiš bol povedal: *„Nesúďte, aby ste neboli súdení. Lebo jakým súdom budete súdiť, takým budete súdení a jakou mierou budete merali, takou nameria sa vám. A čo vidíš smetku v oku svojmu bratovi, kdežto brono vo svojom oku nevidíš? Alebo jakým spôsobom honíš svojmu bratovi: Počkaj, nech ti vytiahnem smetku z oka a hľa... v tvojom oku je brono. Pokrytče, vy-*

tiahni najpro brno zo svojho oka a potom hľad vyťahnuť smesku z oka svojmu bratovi" (Mat. 7. 1-5.). A sv. Pavol k tomu dodáva: „*Nesúďte pred časom, dokiaľ nepríde Pán, ktorý osvieti aj tmavé úkryty a vyjaví rady srdc...*“ (I. Kor. 4. 5.) Tieto slová mali by mať stále pred očami všetci tí, ktorí z trkotavosti alebo z dlhej chvíle tak radi sa zaoberajú v spoločnosti chybami iných. Mali by si uvedomiť aj slová Písma Svätého: „*Mnoho ľudí padlo ostrím meča, ale nie toľko, koľko ich zahynulo svojím jazykom*“ (Sirach 28. 22.). Sú to slová veľmi poučné a jasne nám hovoria, že viac ľudí príde do večného zatratenia pre svoj jazyk, ako koľko ich zahynie zbraňou vo vojne. A je to aj pochopiteľné. Náboženstvo kresťanské je náboženstvom lásky a kto svojím jazykom šliape česť svojho bližného, ten šliape základný zákon kresťanstva: „*Milovať budeš svojho bližného ako seba samého*“ (Mat. 19. 19.). K takémuto človekovi Pán Boh nemôže byť milosrdným ani vtedy, keby celé dni ztrávil v kostole a keby ináč čo najvedomitejšie plnil svoje náboženské povinnosti. Svätý Jakub hovorí: „*Jestli sa komu zdá, že je nábožný a nedrží na úzde svoj jazyk..., toho náboženstvo je márne*“ (Jak. 1. 26.): a „*Bratia, neutrhajte jedon druhému... Jedon je zákonodarca a sudcu, ktorý môže zatratiť i vyslobodiť. Ale ty kto si, ktorý súdiš bližného?*“ (Jak. 4. 11-13.).

O skutkoch človeka môže súdiť len Pán Boh, lebo len On pozná pohnútky, ktoré k nim viedly. Len On pozná vnútro človeka, len On pozná zdedené náklonnosti hriešnika, len On pozná všetky okolnosti chybného kroku nášho bližného. Človek o skutkoch svojho bližného rozhodovať a súdiť nemôže, lebo — keby bol na mieste odsúdeného a posudzovaného svojho spolubližného — počínal by si možno ešte horšie ako ten, ktorého odsudzuje. Pán Ježiš ešte ani len svojich vrahov neodsúdil. Modlil sa za nich: „*Otče, odpusť im, lebo nevedia, čo činia*“ (Luk. 23. 34.). Ako by teda mohol správne súdiť obyčajný smrteľník o svojom spolubližnom? Len človek naničhodník a namyslenec môže lámať palicu nad svojím spolubližným. Poriadny a statočný človek také niečo neurobí, lebo vie, že dobré meno je človekovi viac ako zlato, ako striebro, ako poklady a ako všetok majetok. Môže byť voľakto chudobným človekom, ale je boháčom, ak má u ľudí česť a dobré meno. A môže byť voľakto hoci milionárom, ak nemá dobrého mena, je len bedárom a chudákom

Bratku, sestra! Pre Boha Ťa prosím, daj si pozor na ústa! V spoločnosti a v rozhovoroch nezabúdaj na česť svojho blížného!

Následky trkotavosti.

Istej dáme zomrela matka. Na jej pohreb potrebovala teda smútočné šaty. Peňazí nebolo a preto zanesla svoje biele šaty do farbiarne a dala ich prefarbiť. Po uplynutí smútku však potrebovala biele šaty a preto si ich chcela dať vyčistiť a vybieliť. Farbiar jej však povedal:

— Z bielych šiat je ľahko urobiť čierne, ale niet toho človeka, ktorý by z čiernych urobil biele!

Slová toho farbiara veľmi dobre sa hodia aj na reči ľudské. Druhých očierňovať je ľahko, ale takéto očierňovanie ťažko je naprávať.

Istý kňaz veľa trpel od svojich farníkov, ktorí ho očierňovali, ako len vedeli. Keď ležal na smrteľnej posteli, prišli k nemu dvaja najväčší jeho potupovači a odprosovali ho. Umierajúci bol tým veľmi dojatý a povedal im:

— Ochoťne vám odpúšťam, ale najprv vyneste tento môj vankúš na vežu a vypusťte perie do povetria.

Tí to urobili a potom sa vrátili k nemu.

— A teraz choďte — povedal im kňaz — a to rozpustené perie znovu posbierajte do vankúša.

— To je nemožné! — odpovedali oni.

— Práve tak je nemožné dnes odvolať všetky tie osočovania a klebety, ktoré ste o mne naroztrusovali. Ja vám odpúšťam, ale vás prosím, aspoň po mojej smrti rozprávajte o mne dobré a modlite sa za mňa!

Tento prípad veľmi krásne ukazuje, aké smutné následky mávajú klebety a trkotavosť. Oveľa menej slz by tieklo na zemi, keby si ľudia dávali pozor na ústa. Oveľa spokojnejšie by sa nám žilo na zemi, keby nebolo zlomyseľných a trkotavých jazykov. Oveľa lepší pomer by panoval medzi jednotlivými rodinami, keby sa ľudia chránili ohováraniami, osočovaniami a zlomyseľnými klebetami. Oveľa nábožnejší by boli mnohí katolíci, keby ľudia dbali o česť svojich kňazov a neočierňovali ich. Oveľa šťastlivejší by sme boli všetci, keby sme sa navzájom nešpinili a neočierňovali. Trkotavosť a klebetenie je najväčším škodcom pokoja.

Na japonských ostrovoch usadili sa svojho času španielski misionári a s úspechom tam šírili kresťanstvo. Po nejakom čase usadilo sa na týchto ostrovoch aj niekoľko holandských kupcov. Týmto sa to nijak nepáčilo, že sú im nablízku španielski misionári. Chceli sa ich zbaviť a preto začali o nich roztrusovať všelijaké nepravdy. Pustili medzi ľud zprávy, že španielski misionári neprišli do Japonska hlásať kresťanstvo, ale prišli Japonsko získavať pre španielskeho kráľa. Týmto klebetám uveril japonský cisár Tajkosama a začal prenasledovať všetkých misionárov a kresťanov. Dvadsať rokov zúrilo toto prenasledovanie a po kresťanoch neostalo v Japonsku ani len stopy.

Také následky mali klebety.

Uvediem Ti však aj iný príklad.

V chráme sv. Juraja na Hradčanoch v Prahe je bočná kaplnka sv. Martina. V tejto kaplnke je socha, ktorá predstavuje napolo sbrnutú ženskú mŕtvolu. Na tejto mŕtvole vidieť jašterice, hadov a žaby. Pražáci túto sochu volajú Brigitou a o jej pôvode rozprávajú si zaujímavú históriu.

Na Malej strane v Prahe žila vraj kedysi chudobná vdova so svojou dcérou Brigitou. Do dievky zaľúbil sa mladý sochár. Už mal byť sobáš, keď mladík musel niekde odísť za robotou. Odložili teda svadbu až do jeho návratu. Mladík pred svojím odchodom zapríisahal dievča, aby mu ostalo verné. Bol totiž veľmi žiarlivý. Dievča aj dostalo svojmu sľubu. Po dokončení práce mladík sa vrátil do Prahy, ale nešiel hneď k svojej snúbenici. Potajomky ponavštevoval jej susedov a dopytoval sa na jej chovanie. Pri tom dostal sa aj k zarytej nepriateľke Brigitinej matky, ktorá dievčaťu nedožičila poriadneho mladíka. Táto zlomyseľná žena očiernila pred ním Brigitu a mladík uveril jej slovám. Zatúžil po pomste, ale Brigitte to neukázal. Jedon večer jej dal dostaveníčko v Jelenej hradnej priekope, kde sa s ňou predtým častejšie schádzaval. Tam ju potom zavraždil. Mŕtvolu dievčaťa hodil do priekopy a tam ju nechal ležať cez dlhší čas. Zločin bol objavený hodne neskoro a mŕtvola bola nájdená v húštine. Už bola celá ohlodaná od všelijakých plazov. Mladík bol zatknutý a priznal sa k zločinu. Bol odsúdený na smrť. Keď mu prečítali výrok smrti, pýtal si dovolenie, aby pred svojou smrťou mohol vytesať sochu svojej snúbenice. Jeho žiadosti vyhovel. Privalili mu do žalára kameň a z to-

hoľo vykresal sochu snúbenice v tej podobe, v akej bola nájdená v Jelenej priekope. Táto socha opatruje sa podnes v kostole sv. Juraja v Prahe a Pražáci ju nazývajú Brigitou. Po dohotovení sochy bol mladík popravený.

Tofkoto nám hovorí pražská povest. Či je už táto rozprávka pravdivou alebo nie, na tom nezáleží. Nám slúži ona za poučenie, že trkotavosť a klebetenie máva veľmi smutné následky. Ohľadom na tieto smutné následky chráň sa klebiet! Riad sa podľa slov sv. Jakuba: „*každý človek nech je chytrý počúvať, ale váhavý mlúviť*“ (Jak. 1. 19.). Keď teda musíš rozprávať o iných, daj si pozor na jazyk, lebo „*za každé daromné slovo, ktoré ľudia premlúvia, počet budú zaň skladať na súdny deň*“ (Mat. 12. 36.). Netrp neláskavé a zlomyseľné reči o iných! Uvedom si, že aj sám(a) si krehký(á) a slabý(á) a aj sám(a) často kľeneš a sa pomýliš.

Namyslenosť a pýcha.

Pred niekoľkými storočiami nazdávali sa ľudia, že je zem stredobodom celého vesmíru. Boli presvedčení, že sa okolo zeme pohybujú všetky hviezdy vo vesmíre. Tento názor opravil slávny hvezdár Koperník, ktorý vyhlásil, že naša zem je len malou hviezdou v porovnaní s ostatnými hviezdami a aj ona suma sa pohybuje okolo slnka.

V spoločenskom živote stretávame sa s podobným zjavom. Niektorí ľudia samých seba pokladajú za akýsi stredobod, okolo ktorého sa musí krútiť celý rozhovor spoločnosti. Namýšľajú si, že sú osobami veľmi dôležitými a okolo nich sa musí krútiť a točiť každý. V rozhovoroch chcú mať rozhodné slovo a každému dávajú cítiť, že sú oni viac ako ostatní ľudia. Samých seba pokladajú za najmúdrejších, najkrajších, najučenejších a za nepostrádateľných pre spoločnosť ľudskú. Všetkému chcú rozumieť a o všetkom chcú debatovať, hoci voľakedy sedávali v takzvaných somárskych laviciach a dva razy opakovali každú triedu ľudovej školy. Títo úbožiaci sú pevne presvedčení, že by sa bez nich svet nemohol zaobiť a nijako si nechcú uvedomiť, že sú vo svete len slabými červíkmi, možno, ešte menšími ako naša zem v tom ohromnom vesmíre. Týchto ľudí nazývame namyslenými a pyšnými.

Koho nazývame namysleným a pyšným človekom?

Namyslenými a pyšnými nazývame tých, ktorí preceňujú samých seba a toto svoje preceňovanie ukazujú aj navonok. Obor Goliáš bol pyšný, lebo preceňoval svoju telesnú silu. Mnohí moderní ľudia však preceňujú niektoré iné svoje domnelé prednosti. Niektorí si zakladajú na svojej postave, očiach, hlase alebo telesnej kráse. Iní si zakladajú na svojom majetku, bohatstve, peniazoch. Zase iní si zakladajú na svojich schopnostiach, na svojom postavení alebo rode. Takíto ľudia sú ako olej, ktorý vždy chce plávať na povrchu vody. Pyšia sa každou maličkosťou, vypínajú a chvastajú sa v spoločnosti. Počínajú si ako sliepka, ktorá ihneď začne kodkodákať, keď sniesla vajce. Namyslení ľudia nickedy aj hania seba samých pred spoločnosťou, ale beda tomu, kto by im v tom prisvedčil. Oni hania seba samých len preto, aby ich iní chválili. Pyšní a namyslení ľudia vidia každú mrvu v očiach svojho bližného, ale nevidia brvno vo svojom vlastnom oku. Obliekajú sa nápadne a tým chcú nahradiť to, čo im chýba vnútri. Túžia po sláve a vyznamenaníach a pometa sa na každom, o ktorom sa nazdávajú, že im stojí v ceste. I keď sa ponížujú, robia to len preto, aby sa tým povýšili. Pyšní a namyslení ľudia nevidia svoje vlastné chyby, ale stále kritizujú iných. Nechcú naprávať seba, ale len druhých.

Takýchto namyslených a pyšných ľudí je dnes veľmi veľa a stretávame sa s nimi aj v katolíckych spoločnostiach, hoci naše náboženstvo je náboženstvom pokory a poníženosti. Pán Ježiš bol Bohom a pritom bol pokorný. Známe sú jeho slová: „*Učte sa odo mňa, lebo som tichý a pokorný srdcom*“ (Mat. 11. 29.). Panna Maria bola vyvolená za matku Syna Božieho a pokladala sa len za dievku Pánovu, hoci ju anjel nazval požehnanou a milostiplnou. Najvynikajúcejšími apoštolmi boli sv. Peter a sv. Pavol a aj tí boli pokorní. Po zázračnom rybolove Peter plný pokory padol k nohám Pána Ježiša a zvolal: „*Odíď odo mňa, Pane, lebo som človek hriešny*“ (Luk. 5. 8.). Sv. Pavol zas najviac rozširoval učenie Kristovo, nazýva sa apoštolom národov a predsa napísal o sebe: „*Ja som najmenší z apoštolov, ktorý nie som hoden volať sa apoštolom...*“ (1. Kor. 15. 9.) Naši svätci a naše svätice lišia sa od seba ako hviezdy na oblohe nebeskej čo do veľkosti a jasnosti, ale sa shodujú v jednom: všetci bez výnimky boli pokornými. V tejto pokore a poníženosti máme ich nasledo-

vať aj my. Tak to žiada naše náboženstvo. V školskej mluvnici sme sa síce učili, že prvá osoba je vždy „ja“ a druhá „ty“, ale v kresťanstve je tomu ináč. V mluvnici Krista Pána a v kresťanstve musí človek to svoje „ja“ skromne postaviť za to „ty“. Kto to svoje „ja“ tisne stále do popredia, ten nemá pokory a skromnosti, ten nie je poriadnym katolíkom. Sv. Františka opýtal sa raz istý rehoľný brat:

— Čo myslíš o sebe, otče?

On mu na to odpovedal:

— Že som najväčším hriešnikom na svete.

Brat môj, sestra drahá! Chráň sa pýchy! Nechvať sa! Nenamášľaj sa nikdy pre svoje domnelé prednosti! Pokor a uskromni sa! Pamätaj si slová: „Každý, kto sa poníža, bude povýšený“ (Luk. 14. 11.).

Ruský cár Alexander I. prišiel raz k rieke Rýnu a dal sa zaviesť k tamojšiemu vodopádu. Popod ten vodopád sa chcel proplaviť na lodičke, riadenej prievozníkom. Cár zpočiatku stál v člunku, ale keď sa dostal až po vodopád a voda strhla loďku, prievozník zavolať na neho:

— Veličenstvo, ľahnite si naznak!

Cár k tomu nemal veľa chuti. Prievozník volal na neho po druhý raz, ale darmo. Po tretí raz už potom čo najdôraznejšie zavolať:

— Veličenstvo, ľahnite si naznak, lebo sa prevrhne a oblievajú sa utopíme!

To účinkovalo. Cár si ľahol do člnu, lebo nechcel zahynúť.

V živote sa aj my často musíme ponížiť a pokoriť. Mnohí to však nechcú urobiť a preto ich poníži a pokorí sám Pán Boh. Príkladov na to máme v dejinách hojne.

Herodes, vnuk Herodesa Ukrutného, dal sa nazývať bohom. A čo sa s ním stalo? Došiel malomocenstvo. Boh ho ponížil. Bývalý nemecký cisár Wilhelm II. chcel panovať nad Európou a Áziou. Od Berlína až po Bagdad mala siahať jeho moc. A výsledok? Dnes žije vo vyhnanstve v Holandsku. Boh ho pokoril a ponížil.

Tak to býva s každým namysleným, pyšným a chvastavým človekom.

Bratku, sestra! Chráň sa namyslenosti a pýchy! Nezakladaj si na svojich prednostiach! Nevypínaj a nechvastaj sa! Uvedom si, že si vo svete len slabým červíkom, ktorý za celé svoje bytie musí ďakovať len Pánu Bohu. Ty nie si stre-

dobodom tohoto sveta. Si len krehkým, slabým tvorom. Svet bol aj bez Teba a bude aj bez Teba. Nekrúti sa okolo Teba, ale okolo všemohúceho Pána Boha.

Nepovyšuj sa, aby si nebol(a) ponížený(á)!

V dedine hrbáčov.

V spoločnosti sa dnes veľmi často vedú rozhovory o veciach náboženských a pri nich často počujeme aj posmešné reči o svojej Cirkvi. Takéto posmešky však ani len najmenej neotrasú presvedčením dobrého katolíka-dobrej katolíčky. V súvislosti s touto vecou prichádza mi na um starodávna síce, ale zato veľmi poučná rozprávka.

Kdesi bola vraj obec, ktorej obyvatelia — veľkí i malí — od nepamäti krívali na pravú nohu a boli hrbatí. Okrem toho každý z nich bol jednooký. Každé dieťa v tejto dedine prišlo na svet s týmito telesnými chybami. Dedinka rozprestierala sa v odľahlej, neprístupnej doline a — keďže vtedy ešte nebolo železníc a automobilov — jej obyvatelia neprišli do styku s inými ľuďmi. Raz čistou náhodou zatáral sa do tejto dedinky nejaký cudzinec, ktorý zabľúdl v okolí. Bol nemálo potešený, keď sa po dlhom blúdení dostal medzi ľudí, ale jeho radosť netrvala dlho. Sotvaže sa objavil v dedine, v celej obci nastal neobyčajný rozruch. Ľudia otvárali okná a dvere a zvedavo sa pozerali za ním. Deti na ulici zanechali svoje hračky: bojazlivejšie utiekli domov, smelšie ho obklopili a posmievaly sa mu. Také voľačo ešte nikdy nevideli. Ten záhadný cudzinec nekríval, nebol hrbatý a mal dve oči. Bolo im to veľmi komické a smiešne.

Cudzincovi ani len na myseľ neprišlo, na čom sa smejú tie deti. Vošiel do hostinca a objednal si obed. O chvíľu shromaždila sa však pred hostincom mládež celej dediny a nakúkala dovnútra. Každý ho chcel vidieť. Cudzinec sa už začínal zle cítiť. Prečože ho tak obdivujú? Čo im je na ňom smiešne? Prečože sa rozchichotala obeluhujúca dievka, keď mu priniesla jedlo? Potajomky si vytiahol z vrečka zrkadlo a poďíval sa do neho, či azda nie je zamazaný na tvári. Všetko v poriadku.

Mládež pod oknom sa medzitým hlučne bavila. Väčšie dievky sa vyškriabaly na okno a pozeraly do vnútra. Matky dvíhaly svoje malé dievky až k obloku, aby sa aj tie mohly

podívať na čudného cudzinca. Čo sa to len robí? — pýtal sa cudzinec. Ani len vo sne by mu nebolo prišlo na myseľ, že jeho zdravé nohy, rovný chrbát a jeho dve oči by mohli byť predmetom toľkej zvedavosti a smiechu.

Konečne prišiel k nemu hostineký a povedal mu:

— Nech vás to ani najmenej netrápi! Veď sú to len deti a nezrelá mládež! Vy, chudák, predsa nemôžete sa to, že ste sa narodili mrzákom! Posedte si tu do večera, ak len nechcete robiť zbytočný rozruch. Tunajšie deti ešte nikdy nevidely takého mrzáka, ako ste vy!

Až teraz sa mu otvorily oči. Tí ľudia jeho považovali za mrzáka, Bola to pre neho nepríjemná situácia. Čo robiť? Mal si vylúpiť oko, mal si pod kabát na chrbte podstrčiť „ruksak“ a mal začať krívať, ako tí úbohí dedinčania? To neurobil, ale chuť na jedlo mu už prešla. Úbohí dedinčania natoľko si zvykli na svoje mrzáctvo, že sa im zdravý, normálny človek zdal byť komickým, smiešnym a zmrzačeným. Cudziniec poľutoval tých chudákov a v povedomí svojho zdravia s povýšenou hlavou odchádzal z dediny.

Niečo podobného stáva sa aj dnes, keď človek nábožensky zdravý príde do spoločnosti ľudí neveriacich alebo nábožensky ľahostajných. Vysmieľajú sa mu ako tí dedinčania cudzincovi. Zdá sa im byť komickým. Nečudujme sa tomu, veď tí úbožiaci mávajú do činenia len s náboženskými mrzákami a nazdávajú sa, že len náboženský mrzák môže byť pravým typom moderného človeka... Čo tu robiť? Máme sa k vôli nim aj my duševne zmrzáčiť? To nie... Poľutujeme takýchto úbožiacov a v povedomí správneho svojho životného názoru s povýšenou hlavou sa pohybujeme medzi nimi...

Pijatyka.

V spoločnosti neuspokoja sa ľudia len s rozhovormi, ale tieto rozhovory obyčajne zalievajú liehovinami. Ako by sa nedal rozhovor viesť aj bez pijatyky? Pijatyka je najväčšou chybou našich mužov. Mnohí by boli dobrými otcami a manželmi, len keby sa chránili pijatyky.

Priateľu, chráň sa pijatyky! Šťastlivý je človek, ktorý nepije!

V životopise chýrečného perrského panovníka Cyra čítame veľmi poučnú udalosť. Ako 12-ročný chlapec dostal sa

Cyrus k dvoru svojho starého otca, médskeho kráľa Astyaga. Po dlhšom jeho pobyte pri kráľovskom dvore Astyages raz zbadal, že si Cyrus nedovolí naliať vína do pohára. Bol tým veľmi prekvapený a opýtal sa ho, prečo nechce piť víno? Cyrus mu na veľké prekvapenie vyblásil:

— Bojím sa, že je to víno otrávené. Minule pri oslave tvojich narodenín som zbadal, že vám sluha naliať otravy do pohárov.

— Ale, chlapče, čo ti to len prichodí na myseľ — hovoril mu Astyages. No, Cyrus mu odpovedal:

— Spozoroval som, že všetci, ktorí pili z toho vína, boli akosi omámení. Najsamprv ste všetci bez rozdielu vykrikovali všetké hlúposti — čo nám deťom prísne zakazujete. Potom ste sa dali do spievania akejsi sprostej pesničky a prisahali ste sa, že je to najkrajšia pieseň na svete. A keď ste sa nakoniec dali do tanca, nielenže ste nevedeli tancovať, ale ste sa nevedeli ani len na nohy postaviť. Nevedeli ste, kto ste. Ty si nevedel, že si kráľom a ostatní nevedeli, že sú tvojimi poddanými...

Pravdu mal ten mladý Cyrus. Pijatyka je otravou pre každého človeka. Sníži ho veľa ráz až pod nerozumné zviera. Ničí ho duševne a telesne. Robí ho svojím otrokom a vrhá ho do bahna hriechu a nepravosti. Koľkým už otráвила život tá nešťastná pijatyka! Koľkých priviedla do záhuby! Koľkých zničila hmotne! Koľkých pripravila o dom a majetok! Koľkým rozryla domáci pokoj a šťastie! *Pijatyku je najväčším nešťastím človeka.* Naši ľudia to všetko vedia a predsa pijú. Počínajú si horšie ako nerozumné zvieratá.

Známy protialkoholový pracovník, františkán Elpidius rozprával raz túto udalosť:

Pri ktoromsi veľkom pivovare stál raz vozík, do ktorého bol zapriahnutý somár. Bolo leto a horúčosť bola veľká. Jedon zo zamestnancov pivovaru uzrel vonku opusteného somára a prišiel na zvláštnu myšlienku:

— Ten somár je už istotne smädný! — hovoril svojim spolurobotníkom. — Viete čo? Dajme mu za krehu piva!... Bude to podarený vtip, keď sa somár opije v neprítomnosti svojho majiteľa...

Ako to povedal, tak sa i stalo. Somár bol už naozaj smädný. Nepoznal pivo. Chutilo mu a vypil ho za celú krehu. Lenže účinok nápoja sa čoskoro začal na ňom ukazo-

vať. Keď sa o pol hodiny vrátil jeho majiteľ, somár bol už celkom opitý. Reval a po ceste chodil krížom-krážom. Nakoniec si však ľahol na zem a nechcel ísť ďalej.

O týždeň po tejto udalosti dostal sa somár zase do pivovaru. Robotníci ho zase chceli opiť a doniesli mu zase za krhľu piva. Ale čo sa stalo?! Keď somár uvidel pivo, začal zúrť a revať a nakoniec prevrhol krhľu, takže sa pivo rozlialo po zemi. Niakým spôsobom ho nemohli pohnúť k tomu, aby sa napiť tekutiny, ktorá ho minule tak omámila. Robotníkom pivovaru sa toho somára nepodarilo po druhý raz opiť.

Ten sprostý somár bol rozumnejší ako mnohý človek. Mohli by sa od neho učiť všetci tí, ktorí vidia na sebe smutné následky pijatyky a predsa pijú.

Písmo sväté hovorí: *„Komu beda? ... Či nie tým, ktorí sedávajú pri víne a usilovne vyprázdňujú poháre? ... Nehľuď na víno: keď sa žľkne a keď sa skvie v sklenici jeho barva, ochádza ľahodne: ale naposledy ušľipne ako had a ako bazilišek rozleje jed. Tvoje oči pozerat budú po cudzích (ženách) a tvoje srdce hovoriť bude prenrátene. A budeš ako ten, ktorý spí uprostred mora, a ako snom premôžený spránca lodi, ktorý ztratil veslo ...“* (Prísľ. 23. 29-34). Tieto slová nevzťahujú sa však len na víno, ale aj na ostatné alkoholické nápoje. Preto celkom správne napomína Pán Ježiš všetkých kresťanov: *„Dajte si pozor, aby naše srdcia neboly snúť obťažené obžerstvom a opilstvom ...“* (Luk. 21. 34.).

Priateľu, chráň sa pijatyky! Buď striezlivý! Nepi liehové nápoje! Vyhybaj sa spoločnosti milovníkov pijatyky! A keby si dakedy predsa len musel piť k vôli spoločnosti, nezabúdaj na slušnú mieru!

Krčma a karty.

V istej obci v Bulharsku prihodila sa zaujímavá udalosť. Pred obecnou krčmou zjavil sa raz najväčší opilec celej dediny a začal odmeriavať výšku a šírku krčmových dvier. Okolo idúci sa zastavovali a zvedavo sa dívali na jeho počínanie. Mysleli si, že sa úbožiak zbláznil. Po dlhom pozorovaní ho konečne oslovil jeden z divákov:

— Prečo meriaš tie dvere, veď sú to práve také dvere ako všetky ostatné?

Opilec neodpovedal, meral ďalej a polohlasno sa roz-

— Jedon meter široké, dva metre vysoké... Sú to ale čudné dvere!... Nedávno som mal ešte kone, voly, zeme a to všetko pošlo týmito dvermi... Nikdy som ich viac neuzrel... Teraz už nemám ani len haliera a preto už ani ja nesmiem ísť dovnútra!...

Koľko ľudí by mohlo opakovať aj u nás slová tohoto bulharského opilca! Voľakedy mali zeme, polia, kone, voly, domy, gazdovské staviská, milé dietky, šťastné manželky, pokoj v dome... a o toto všetko ich doniesly krčma a karty.

Priateľu, chráň sa krčmy a kartovania. Krčma a karty ešte nikomu nepriniesly šťastia, ale zato už tisíce ľudí urobily nešťastnými. Krčma a karty sú tvojimi najväčšími nepriateľmi. Okrádajú Ťa o ťažko zarobené groše, rušia tvoje rodinné šťastie a pomaly ale iste Ťa vedú do záhuby. Preto Ťa ešte raz prosím, nechodievaj do krčmy a nekartuj! Chráň sa každého človeka, ktorý Ťa vábí do krčmy a ku kartám! Žiada to tvoje šťastie, tvoj pokoj a tvoja rodina. Oveľa menej sáz by tieklo v našich rodinách, keby naši mužovia nechodievali do krčmy a nekartovali.

Čítal som o istej mladej žene. Mala muža, ktorý každodenné chodieval do krčmy kartovať. Táto nešťastná žena každý večer nahlas sa modlievala so svojím chlapčekom. Jedného večera vracal sa jej muž o voľačo skôr domov ako inokedy. Ako sa blížil k dverám, začul zvnútra nejaký rozhovor. Ihneď zastal. Prišlo mu na myseľ, že mu je žena azda nevernou. Potichu sa priblížil k dverám a načúval. Z izby celkom zreteľne počul slová svojej manželky:

— A teraz sa, synáček môj, pomodlime za otecka, aby nás neopúšťal každý večer a nekartoval...

Muž ostal zarazený. V duchu videl krčmu, plnú dymu, hluku a kriku. Zjavili sa mu kamaráti, karty, fľaše, poháre, premárnené peniaze. Potom videl pred sebou svoj skromný byt, utrápenú manželku, svojho anjelského chlapčeka so sopnutými rúčkami — a dal sa do plaču. Po krátkom váhaní otvoril dvere, potichúčku vošiel do vnútra, klakol si medzi ženu a chlapčeka a vyhlásil:

— Od týchto čias každý večer ostanem doma s vami. O, svätá žena, nauč aj mňa tým modlitbám!

Priateľu, tvoja manželka a dietky modlia sa k Bohu, aby si neodchádzal z domu a nekartoval. Urob im tú radosť.

nechodievaj do krčmy a nekartuj! Ušporíš si mnohé trpké chvíle v živote.

Od Krista k Judášovi.

Chýrečný maliar Leonardo da Vinci všetky svoje obrazy maľoval podľa modelov. Pred začatím práce vyhladal si totiž vhodné osoby a podľa nich maľoval tvári svojich postáv na obrazoch. Pravda, dalo mu to veľa roboty, kým našiel také osoby, aké práve potreboval. Najťažšie mu bolo sohnáť vhodné osoby k namaľovaniu chýrečnej jeho „Poslednej večery“. Najväčšiu starosť mu robil model pre postavu Pána Ježiša. Hľadal ho všade, ale darmo. Súceho modelu pre osobu Pána Ježiša nájsť nemohol. Istého dňa Leonardo da Vinci bol na Omši svätej v kostole Santa Maria delle Grazie v Milane a tam upútal jeho pozornosť mladík, ktorý spieval v spevokole. Mladík mal krásny hlas a jeho tvár veľmi sa mu páčila. Bol to veľmi dobrý model pre tvár Pána Ježiša. Leonardo da Vinci povolal k sebe tohoto mladíka a podľa jeho tvári namaľoval na obraze „Poslednej večery“ tvár Pána Ježiša. Keď bol so svojou prácou hotový, obdaroval mladíka a opýtal sa ho na meno.

— Pietro Bandinelli! — odpovedal mladík a odišiel.

Obraz „Poslednej večery“ nebol však hotový ani o desať rokov Leonardo da Vinci nemohol ho nijak dohotoviť, lebo nemohol nájsť vhodný model pre postavu Judáša. Umelec pochodil všetky štvrte Milána, ponavštevoval najhoršie krčmy a putiky, ale darmo. Model pre namaľovanie Judáša ne našiel. No, istého dňa predsa len mal šťastie. Na rohu ulice uzrel nejakého opilca. Jeho tvár prezradzovala zkazenosť a celá jeho postava výborne sa hodila za model k namaľovaniu zradného Judáša. Leonardo da Vinci hneď si odkreslil jeho tvár, aby podľa nej mohol namaľovať na obraze tvár Judáša. Keď bol hotový so svojím nákrešom, dal opilcovi almužnu a opýtal sa ho na jeho meno.

— Pietro Bandinelli! — odpovedal opilec zahanbene.

Umelec sa až zľakol pri týchto slovách. Nechcel veriť svojim vlastným ušiam. Bol to ten istý človek, ktorý mu pred rokmi bol modelom pri maľovaní Pána Ježiša. Nešťastník mu však opísal svoj hriešny život a umelec pochopil všetko. Zlá

epoločnosť, pijatyka, karty, krčma priviedly Pietra Bandinelliho na klzkú cestu hriechu a uvrhly do biedy a nešťastia.

Ozaj, poučná to udalosť!

Zlá spoločnosť, pijatyka, karty, krčma a hriech už ne-jedného človeka priviedly na pokraj záhuby.

Chráňme sa ich teda, ako len môžeme!

Knihy a noviny.

Význam tlače.

Azda ešte nikdy nemala tlač tak veľký význam ako za našich časov. Náš vek právom by sme mohli nazvať storočím tlače. Dnes číta temer každý. Číta dieťa v škole. Číta študent, chystajúci sa na odborné zkúšky a rigoróza. Číta vo voľnom čase slúžka. Číta robotník na ceste do továrne. Číta po nedeliach a po večeroch roľník. Číta chorý v nemocnici. Číta cestujúci vo vlaku... Tlač stala sa akousi životnou potrebou moderného človeka a najlepším jeho priateľom. Lenže o priateľovi platia slová: „Povedz mi, s kým obcuješ a ja ti poviem, aký si!“ Nevzdialime sa teda od pravdy, keď toto príslovie budeme vzťahovať aj na tlač a keď povieme: „Povedz mi, čo čítaš a ja ti poviem, aký si!“ Tlač má veľký vplyv na charakter a náboženské smýšľanie človeka. Právom napísať *Paul Bourget*: „Každý, ktorý z nás sostúpi do hĺbín svojho svedomia, musí sa priznať, že by nebol takým, akým je, keby nebol čítal tú alebo onú knihu“. Tlač môže človeka napraviť a povzniesť, ale ho môže aj pokaziť a mravne zničiť.

Najsamprv sa porozprávame o dobrej tlači.

Dobrá tlač má väčší vplyv na človeka ako stovky najlepších kázni.

Biskup Sailer daroval raz jednému študentovi knihu „Nasledovanie Krista“ od Tomáša Kempenského a napísal mu do nej slová: „Pokiaľ sa ti táto kniha bude páčiť, aj ty sa budeš páčiť Pánu Bohu!“ Po mnohých rokoch po darovaní tejto knihy prišiel k biskupovi nejaký misionár. Biskup sa ho opýtal na meno a tu mu ten misionár na veľké prekvapenie ukázal „Nasledovanie Krista“ a povedal: „Táto kniha ma zachránila v búrkach mladosti a pomáhala mi, aby som neztratil povolanie kňazské.“ Dobrá kniha dopomohla tomu mladíkovi až k oltáru.

Uvediem Ti iný príklad.

Do ktoréhosi exercičného domu prišiel raz mladík a rozprával: „Bol som len vlažným katolíkom a neplnil som zpočiatku svoje náboženské povinnosti. Čítaval som len protináboženské noviny a najradšej som sa zdržoval v spoločnosti

nevercov. Do práce som však chodieval s jedným banškom, dobrým to katolíkom. Ten raz v sobotu prišiel ku mne a vstrčil mi do vrečka svoje katolíckej noviny.

— Nechaj si to — povedal som mu — ja také hlúposti nečítam!

— No, len si ich vezmi! — znela jeho odpoveď. — Možno, že ich budeš mať kedy prečítať!

Tie noviny som vtedy neprečítal, ale nasledujúcu sobotu mi ten robotník zase vstrčil do vrečka svoje noviny. Aj som ho vyemial pre ne, ale on si z toho nič nerobil. Tak to robil dosť dlhý čas. Ale raz predsa som len zo zvedavosti začal čítať tie jeho noviny. Dozvedel som sa z nich veľa zaujímavého. Od tých čias som si ich už aj sám pýtal od neho. No a tie noviny ma priviedli k Bohu. Teraz som už prišiel aj na exercície. Ani by ste mi neuverili, aký som šťastný!”

Hľa, výsledok dobrej tlačel!

A teraz si všimnime zlej tlačel!

Zlá tlač je hotovou otravou pre dušu človeka.

V ktoromsi mestečku bola spáchaná vražda na trinásťročnom chlapcovi. Začalo sa pátranie a vraha čoskoro našli. Bol to šesťnásťročný mladík, syn poriadnych rodičov. Pri súde sa priznal, že čítaním zlých kníh celkom otrávil svoju dušu. Vraždu spáchal vraj len preto, že chcel urobiť niečo podobného, ako robili hrdinovia prečítaných románov.

Hľa, obeť zlej tlačel!

Najlepšie nám však ukáže vplyv zlej tlače nasledujúci prípad:

K známemu francúzskemu spisovateľovi prišiel raz podozrivý muž. Bol zarastený, otrhaný, vlasy mal rozstrapatené, tvár žltú a vpadlú. Ruky sa mu triasly ako nad hrobom stojacemu starcovi. Domáci sa ho ani neopovážili vpustiť do izby spisovateľa, ale ten nešťastník predsa sa len dostal dovnútra. Spisovateľ vypravádzal zo svojej izby nejakú dámu a keď sa vracal, neznámy bez zavolania vkročil za ním dovnútra a hneď si aj sadol.

— Čo si to dovoľujete? — volal na neho spisovateľ.

Neznámy ukázal spisovateľovi na blízke kreslo a celkom spokojne mu odvetil:

— Prosím vás, sadnite si!

zrel na čudného návštevníka, ktorý vytiahol čosi z vrecka a povedal:

— Tu je môj revolver! Prosím vás, sadnite si!

Spisovateľ si sadol a vtedy sa ho neznámy opýtal.

— Vy ste napísali román „La f...?“

— Áno! — odpovedal spisovateľ.

Cudzinec na to vzal so stola lampu a posvietil si na jeho tvár. Ústa mal pri tom otvorené a vychádzal z nich zápach ako z hnijúcej mŕtvol... Potom položil lampu na stôl a povedal:

— Takto teda vyzerá ten spisovateľ...! Pozrite sa na mňa! Som ešte mladý. Či môže byť vôbec starým muž, ktorý má len tridsať rokov? A keď je voľakto mŕtvolou už v tridsiatom roku, tak to iste má svoju príčinu!... Pán môj, pred desiatimi rokmi čítal som váš román „La f...!“ Čítal som ho potajomky a hltavo. Za dva dni som ho prečítal celý... Pán môj, viete vy, čo je nevinnosť? Viete vy to?...

Pri tom siahol do vrecka na kabáte, vytiahol z neho nejakú fotografiu, pobožkal ju, podal spisovateľovi a pokračoval:

— Pozrite sa na tohoto mladíka: podívajcie sa na neho! A... podívajcie sa aj na túto druhú, tretiu, piatu... fotografiu! Podívajcie sa na všetky!...

Pri týchto slovách podával mu fotografie dievčat, ale hneď mu ich aj vychytil a kričal:

— Nie! Nedívajcie sa na ne, veď vy, naničhodník, neviete, čo je nevinnosť!... Mladík na tej fotografii som ja! Voľakedy som bol nevinný a aj tie dievčatá boli nevinné... Táto tu sa vlni obesila a o tri týždne neskoršie zomrela od žiaľu pre ňu aj jej matka... Tie ostatné všetky sú zkažené a žijú v hroznej biede...

Potom sa zadíval na svoju vlastnú fotografiu z mladosti a bolestne volal:

— Dnes mohol som byť kňazom, ako som si to vtedy želal, mohol by som od radosti trasúcimi rukami pozdvíhať kalich, ale... Revolver sa mi chveje v ruke a veru neviem, či sa budem vedieť zastreliť...

V tom vyskočil, revolver a fotografie strčil do vaku a pokračoval:

— Už som hotový... Len preto som prišiel k vám, aby som videl toho, ktorý ma zničil... Cítite ten hnusný zá-

pach z mojich úst? Zanechám vám ho tu plnú izbu... Sem on patrí, veď povstal z vašich románov...

Buchol dvermi a odišiel...

Nešťastná obeť zlej tlače!

Koľko takýchto skrachovaných ekzistencií túla sa dnes svetom?!... Voľakedy boli dobrými, nevinnými, spokojnými, veriacimi, svedomitými... a dnes? Topia sa v bahne hriechu, sú nešťastnými, neveriacimi a... stoja na pokraji zúfalstva... Kto ich tam dohnal? Kto im zkazil život? Kto ich okradol o vieru v Boha o nádej na večnosť, o chuť k životu... Kto???!... Zlá, neverecká, nemravná, nepriateľská tlač.

Aké knihy číta katolíik a katolíčka?

Pod slovom „tlač“ v prvom rade rozumieme knihy.

Knihy majú veľmi veľký význam v živote každého jedného človeka. Knihy nás môžu povzniesť a poučiť, ale nás môžu aj pokaziť. Závisí to od toho, aké knihy čítame.

No a čo čítajú dnešní ľudia?

Dneskajší ľudia nevyberajú knihy, ale čítajú všetko, čo im do ruky príde. Nerobia rozdiel medzi dobrou a zlou knihou a najčastejšie čítajú diela, ktoré nepovznášajú, ale kazia človeka. Najväčší odbyt majú knihy ľahké, napínavé a smyselné, kým knihy cennejšie nehybne ležia v skladiskách a v knižniciach pod vrstvou viacročného prachu. Nečudujme sa potom, že toto bezplánovité čítanie veľmi smutné stopy zanecháva aj v dušiach mnohých katolíikov.

Tomuto zjavu treba urobiť koniec. Katolíici musia si nž raz uvedomiť, že za dnešnej knižnej záplavy nemožno čítať všetko. Katolíici musia vedieť, že smú čítať len knihy dobré a bezchybné. Katolíici musia si vedieť vybrať tie knihy, ktoré ich nielen pobavia, ale aj poučia a povzbudia.

Ktoré sú to knihy?

Knihy podľa svojho obsahu môžu byť trojaké: 1. knihy a náboženského stanoviska bezchybné. 2. knihy protináboženské a chybné a 3. knihy nábožensky indiferentné (ľahostajné).

1. Do prvej kategórie patria knihy s katolíckeho stanoviska bezchybné. Sú to knihy, ktoré nič neobsahujú proti viere a dobrým mravom. Takéto knihy smeľe môžeme čítať, lebo nám z nich nehrozi nijaké nebezpečenstvo. Po čom poznáme tieto knihy? Pri knihách nábožensko-mravných to poznáme

podľa cirkevného schválenia. Naše cirkevné právo totiž predpisuje, aby každá nábožensko-mravná kniha bola pred vytlačením podrobená predbežnej cirkevnej cenzúre. O preverení tejto cenzúry býva potom v takejto knihe úradné potvrdenie. Toto potvrdenie býva vytlačené hneď na začiatku knihy alebo na konci. Znie obyčajne takto: „*Nihil obstat — Nič neobsahuje proti viere a mranom. Podpis cirkevného cenzora. Číslo biskupského úradu. Imprimatur — Možno tlačiť. Datum a podpis biskupa.*“ Knihy s takýmto schválením: smele môže čítať každý katolík a každá katolíčka. Nábožensko-mravné knihy bez cirkevného schválenia sú katolíkom zakázané. Také knihy katolík a katolíčka nekupuje a nečíta.

Tažšie je však zisťovať chybnosť alebo bezchybnosť u kníh záhavných a odborných, ktoré nepodliehajú cirkevnej cenzúre. Pri týchto už potrebujeme aj literárneho rozhľadu, ak len nechceme kupovať mačku vo vreci. Pri nich musíme byť hodne opatrnými. Najlepšie je, keď kupujeme len také knihy, ktoré boli vydané spoľahlivými katolíckymi nakladateľstvami. Takýmito nakladateľstvami sú u nás: Spolok Sv. Vojtecha v Trnave — Apoštolát v Ružomberku, Námestie 59. — Posol Božského Srdca Ježišovho v Trnave — Svoradov v Bratislave — Lev v Ružomberku — Andrej v Bratislave. Pri vydaniach týchto nakladateľstiev máme stoprocentnú garanciu, že kupujeme knihu nábožensky bezchybnú. Keby sme však kupovali knihy u nejakého iného nakladateľstva, najlepšie bude, keď sa o knihu budeme informovať u osoby spoľahlivej alebo u spovedníka. Prirodzene, že pri kupovaní kníh vždy berieme ohľad na náboženské a mravné presvedčenie spisovateľa. Rozhodne nebudeme kupovať a čítať knihy takých spisovateľov, ktorí sú známi svojim nepriateľským stanoviskom voči Cirkvi alebo svojimi nemravnými zásadami. Keby sme však až pri čítaní zistili v knihe nejaké chybné veci, takúto knihu ihneď odložíme.

2. Do druhej kategórie patria *knihy protináboženské a chybné*. Čítanie týchto kníh je katolíkom zakázané. Takéto knihy môžu katolíci čítať len so zvláštnym povolením biskupským.¹⁰

3. Do tretej kategórie patria *knihy nábožensky indifé-*

¹⁰ Can. 1402.

rentné. V takýchto knihách sa nerobí nijaký rozdiel medzi náboženstvom katolíckym a náboženstvami ostatnými. Takéto knihy šíria náboženekú ľahostajnosť a vlažnosť a preto ich dobrý katolík a dobrá katolíčka nekupuje a nečíta.

A teraz urobme záver!

Katolík a katolíčka číta len knihy nábožensky bezchybné. Nikdy teda nekupuje a nečíta knihy náboženské bez cirkebného schválenia. Nekupuje a nečíta knihy vydané nepriateľskými nakladateľstvom a spolkami. Veľmi dobrý pozor si dáva najmä pri čítaní kníh zábavných, v ktorých sú často skryté útoky na Cirkev, alebo zásady Cirkvi nepriateľské. Keby za čítania prišiel(la) katolík (katolíčka) na niečo chybného, takúto knihu ihneď odloží. Katolík a katolíčka číta len dobré knihy, lebo si je vedomý(á) slov T. G. Masaryka: „Dobrá kniha je človek — ba je viac, je dušou človeka!“

Katolík a katolíčka pri kupovaní a čítaní kníh drží sa zásady: „Svoj k svojmu!“

Aké knihy nesmie čítať katolík a katolíčka?

Zlá kniha je otravou pre dušu človeka. Preto Cirkev čo najprísnejšie zakazuje svojim veriacim čítanie zlých knížiek. *Vo všeobecnosti zakázané sú katolíkom všetky knihy, ktoré obsahujú niečo proti viere a mravom alebo robia posmešky z Cirkvi a jej ustanovení. Sú však aj také knihy, ktoré sú katolíkom výslovne zakázané: hody dané na index alebo sa vzťahujú na ne zákaz cirkevného práva. Tieto knihy nielenže neslobodno čítať, ale ich bez zvláštného cirkevného povolenia neslobodno ani vydávať, ani prehovárať, ani predávať, ani prekladať, ani požičiavať.*¹⁷ Je to naozaj prísny zákaz, ale potrebný. Cirkev sa týmto zákazom nijak nepreviní proti ľudskej slobode. Náš štát je demokratický a predsa cenzuruje knihy a noviny. Tou cenzúrou chráni poriadok a pokoj medzi svojimi občanmi. Tak to robia aj ostatné štáty či už monarchistické, demokratické alebo boľševické. No a keď štát môže svojim občanom zakazovať čítanie niektorých kníh, prečo by to nemohla robiť aj Cirkev? V lekárňach bývajú jeddy označované zvláštnou značkou. Je preto na mieste, že aj Cirkev označí vo svojom indexi alebo zákonníku knihy, ktoré

¹⁷ Can. 1398, § 1. a § 2.

obsahujú jed a oľavu pre veriacich katolíkov. Cirkov ako dobrá matka musí sa predsa starať o nesmrteľné duše svojich dieťok a musí im zabráňovať všetko, čo by im mohlo uškodiť. Dobrí katolíci sa zato nechnevajú na ňu. Naopak. Za túto starostlivosť sú jej ešte povďační.

No a teraz sa pýtajme: Ktoré sú to tie katolíkom zakázané knihy?

Zakázané knihy nájdeme v cirkevnom indexi alebo ich máme vymenované v can. 1399. cirkevného zákonníka. Keďže v rámci tejto knihy nemôžem uviesť všetky zakázané knihy, spomniem len tie, ktoré sú zakázané cirkevným zákonom. Podľa kodexu can. 1399. zakázané sú katolíkom:

1. Vydania pôvodného textu a starých katolíckych prekladov Písma Svätého a prekladov vo východnej cirkvi zhotovených, ak boli vydané nekatolíkmi. Ďalej preklady Písma Svätého v ktorejkoľvek reči zhotovené a vydané od nekatolíkov. Zakázané sú teda všetky vydania biblickej spoločnosti, rozširované podomovými predávачmi. Inovercami vydané Písmo Sväté, či už v pôvodnej reči alebo v preklade, môžu čítať len tí katolíci, ktorí sa zaoberajú štúdiami teologickými alebo biblickými. Platí to — pravda — len vtedy, keď sú to vydania úplné, verné a v úvode a v poznámkach nie sú napádané články viery katolíckej.

2. Knihy všetkých episovateľov brániacich blud, rozkol alebo akýmkoľvek spôsobom podkopávajúce základy náboženstva.

3. Knihy, ktoré úmyselne napádajú náboženstvo alebo dobré mravy.

4. Knihy nekatolíkov, ktoré výslovne pojednávajú o náboženstve, iba ak nič neobsahujú proti viere katolíckej.

5. Knihy Písma Svätého, poznámky a komentáre k nemu, vydané bez predbežnej cirkevnej cenzúry. Preklady Písma Svätého v reči ľudovej, vytlačené bez dovolenia Apoštolskej stolice, bez schválenia biskupského alebo bez poznámok. Katolíci smú čítať len Písmo Sväté cirkevne schválené a opatrené poznámkami.¹⁰ Zakázané sú katolíkom knihy vydané a napísané kňazmi alebo rehoľníkmi bez dovolenia príslušného biskupa alebo rehoľného predstaveného. Tak aj knihy a spisy, ktoré rozprávajú o nových zjaveniach, vide-

niach, proroctvách a zázrakoch alebo zavádzajúce nové pobožnosti, hoci len súkromné, ak boli vydané bez zákonnitého schválenia cirkevnej vrchnosti.

6. Knihy napádajúce a vysmievajúce články katolíckej viery a brániace bludy zavrhnuté Apoštolskou stolicou. Knihy znevažujúce služby Božie, podrývajúce cirkevnú disciplínu a úmyselne haniace cirkevnú hierarchiu a stav kňazský alebo rehoľný.

7. Knihy, ktoré poučujú o čaroch alebo ich doporučujú, alebo šíria veštenie, kúzelníctvo, vyvolávanie duchov alebo iné podobné povery.

8. Knihy, hlásajúce dovoľenosť súboja, samovraždy alebo manželského rozvodu, knihy o sektách slobodomurárskych a spolkoch im podobných a dokazujúce ich užitočnosť pre Cirkev.

9. Knihy o veciach nemravných a oplzlých.

10. Vydania liturgických kníh, schválených Apoštolskou stolicou, v ktorých bolo niečo pozmenené, takže sa neshodujú s pôvodnými vydaniami, schválenými Apoštolskou stolicou.

11. Knihy hlásajúce nepravé odpustky alebo odpustky Cirkvou odvolané.

12. Obrazy Pána Ježiša, Panny Marie, anjelov, svätých alebo služobníkov Božích akýmkoľvek spôsobom tlačené, nesrovnávajúce sa s duchom a nariadeniami Cirkvi.

Toto sú zakázané knihy, o ktorých nám rozpráva cirkevný zákoník. Sú to knihy škodlivé pre dušu a preto ich dobrý katolík a dobrá katolíčka nekupuje, nerozširuje, netrpí ich vo svojom dome a nečíta ich, hoci by boli písané tým najkrajším slohom. Katolík a katolíčka musí si uvedomiť, že otrava ostáva otravou aj vtedy, keď je zabalená do sladkosti.

Priateľu, sestra! Poslúchaj Cirkev, ktorá Ti chce len dobre! Nekupuj, nečítaj a neber do ruky knihu zakázanú a zlú, ale ju radšej hoď tam, kde ona patrí... do ohňa. Dobrú knihu však daj ďalej, aby aj medzi inými konala svoju apoštolskú prácu!

Prechádzka s diablom.

Cirkevné predpisy ohľadom kníh vzťahujú sa aj na časopisy a noviny.¹⁹ Katolíkom zakázané sú teda všetky noviny

¹⁹ Can. 1384.

a časopisy, ktoré obsahujú niečo proti viere a katolíckym mravom. Žiaľbohu, že si katolíci neveľmi všimajú tohoto zákazu a odoberajú a bez akýchkoľvek výčitiek svedomia čítajú noviny a časopisy nepriateľské. Krásne píše o tom francúzsky spisovateľ Pierre L' Ermite:

Cestou na schôdzu „Katolíckej tlačovej konferencie“ stretol som sa s diablom. Bol elegantne oblečený. Mal sivé šaty, bezchybne vyžehlené nohavice a mäkký golier. Ponožky ružovej farby a lakové poltopánky dopĺňovali jeho oblek. Pozeral sa na mňa cez monoklu. (Monokla je okuliarové sklo, ktoré nosia na oku fičúri a namyslenci.)

— Idete na tlačovú konferenciu? — pýtal sa ma. — Hahaha! Ůbohí katolíci, len sa namáhajte, ako viete! Moja pevná, silná ruka vám poriadne zaviazala oči! Ani za pol storočia ste ich nevedeli otvoriť. Pán môj, ja sa veľmi dobre poznám v takýchto veciach!

V tom ukázal na okolo idúceho muža:

— Pozrite sa na toho elegantného pána! Aj tomu som zaviazal oči. Je katolíkom — počujete? — katolíkom! Ale odoberá moje noviny. Tie mu každý deň hneď z rána naplnia hlavu posmešnými a nenávisťnými článkami proti Cirkvi a proti kresťanstvu. Každý štvrtok si odnáša domov humoristický časopis, ktorý sa hemží všelijakými dvojsmyčnými vtipmi a vzrušujúcimi chúlivosťami. Rád si v ňom prezerá ilustrácie a keď ho prečítal, zahodí ho do koša na papier. Odíť potom ten časopis putuje po celom dome. Každý v dome si ho prečíta, ešte aj ženy v kuchyni. Vidíte, čo to znamená, keď voľakto má zaviazané oči!

Po niekoľkých krokoch stretli sme mladú ženu.

— Podívajte sa na túto svätú osobu! — pokračoval diabol. — Denne chodíva do kostola a pri tom je vernou odoberateľkou mojich novín. V tejto predajni tu denne kupuje nie vaše, ale moje noviny: veď sú v nich zaujímavé rozprávky pod čiarou a všelijaké hanobné historky! Jedna koruna a štyridsať halierov denne za noviny — to je len kvapôčka! A kvapka vody nestojí ani len za slovo. Ale to množstvo! Za nepatrný peniaz tejto ženy a za poplatky milionov iných ľudí staviam si tlačové paláce, vydržiavam tlačiarne, platím rotačky, zpravodajstvo, ktorým sa spájam so všetkými štátmi sveta telegraficky... Vidíte, aká to dobrá katolíčka, ale má zaviazané oči!

Kráčali sme okolo predajne novín. Celé zástupy ľudí si tam kupujú každý deň svoje noviny. Na stenách boli reklamy jednotlivých časopisov. Oči diablove zažiarili radosťou.

— Porátajte katolícke časopisy: len ich porátajte! — povzbudzoval ma.

Potichu som ich rátal: 1, 2, 3, 4, 5. To bolo všetko v takom obrovskom meste. A len jeden jediný denník bol medzi nimi. Bol som celkom zničený.

— A teraz si spočítajte moje časopisy!

Prebehol som pohľadom celú predajňu. Boly v nej len samé veľké denníky a na nich vytlačený počet odberateľov.

— Tieto noviny vydávam k vôli úvodníku, tamtie pre ich dráždivý a urážlivý podčiarnik, tu tieto zas pre inzeráty a výborné a dobre zabalené chúlостivé veci. A tu v týchto sú ilustrácie v mojom duchu, nad ktorými by ste sa červenali, ale čitateľom sa páčia a rozošmejú ich. Tento útok tu, tá malá hanobná historka, tamten nádherný útok na kláštory a kňazstvo! Vy si poviete, že sú to veci vymyslené: ale ja som presvedčený, že neostanú bez účinku... A tieto listy tu na stojane prinášajú zaujímavé veci z kabaretov a vábivé rozprávky zo zákulisia nemravných divadiel...

Napočítal som tých novín a časopisov 43.

— Vidíte, 43 novín rozširujem ja! Každý mi v tom pomáha: jeden tak, druhý onak... A katolíci čítajú a platia moje noviny v státisiecoch! Dôkladne som im zaviazal oči!

Približoval sa k nám nejaký kňaz.

— Tento človek minulú nedeľu bojoval proti mne v svojej kázni. Krásny bol najmä jej záver. Nuž ale, či on môže zvíťaziť nado mnou, a nad mojimi skutkami svojou kázňou? Rozprával, že treba utláčať nemého diabla. Áno, ja pracujem potajomky a ticho, ale zato ten dobráčisko nič nezmôže proti mne. Hahaha, na jeho kázni bolo len 157 ľudí. A na mojej? Len sa pozrite tam!...

Bolo práve po práci. V hustých zástupoch hrnuli sa ľudia k predajni novín. Jedni sa ponáhľali domov, iní na vlak. Boli medzi nimi úradníci, predávači, robotníci, inteligenti a jednoduchí ľudia, ale každý kupoval noviny. Dve predávačky ich nestačily obsluhovať. Každých päť minút prichádzali na bycikloch dvaja mladíci s balíkmi čerťových novín, zavážajúcich ešte tlačiareňkou farbou.

— Vidíte, to je moja kazateľnica! To sú inakší posluchá-

čí! Ktorý kňaz má pred sebou také zástupy? A ja svojimi novinami kúžem každodenne! V každom čísle je nejaká malá veta, ktorá slúži mojím účelom. Ťobohý kňaz káže raz do týždňa asi tak jednému stu svojich ovečiek a ešte aj on má zaviazané oči! Nechápe rozdiel medzi mojou a jeho kázňou. Nechce veriť, že je medzi nimi taký rozdiel ako medzi guľometom, ktorý vydá každú minútu sto výstrellov a stredovekým lukom, z ktorého len zriedkakedy vyletí šíp. Kňaz, ktorého sme stretli, má tiež zaviazané oči. Ide okolo novinárskeho stánku a ani sa len nepozastaví nad tým, čo v ňom vidí. Ani si len nevšimne tejto búdky, ktorá mu denne kradne duše — a to aj dušu detaké. Nech si len teda káže ďalej — ja z toho mám len ošoh! Však je to podarená vec?!

Diabol bol za tejto dlhej posmešnej reči celý nadšený, ale mi pošepol:

— Priznám sa vám, že som raz predsa len mal strach z vás katolíkov. To bolo vtedy, keď vám brali cirkevné majetky a základiny, keď vyháňali rehoľné duchovenstvo a zo škôl vykazovali náboženstvo. Vtedy mi tak prišlo na myseľ: Teraz sa tí katolíci spoja a tiež si zriadia takú veľkú kazateľnicu, celému svetu ukážu svoju biedu a hlasno sa budú domáhať svojich práv. Ale ja som im vtedy tri razy silnejšie zaviazal oči ako kedykoľvek predtým... A zas sa len nič nestalo v prospech tlače. Tlač ostala aj naďalej len v mojich rukách a s ňou ostal v mojich rukách aj vplyv nad miliónmi. Ach, ako je to len dobre, keď voľakomu zaviazeme oči!

Potom posmešným posunkom odstrčil monoklu trošku stranou a pokračoval:

— Ja nemám oči zaviazané. Vidím jasne a dobre... Ale jednu vec predsa len nechápem, prečo nebolo u katolíkov nikdy pochopenia pre tlač? Ja som hrdý na svoju tlač a v jej záujme urobím všetko. Na koho len mám vplyv, každého nútim, aby obetoval na moju tlač. Ach, tie moje noviny! Ako ich mám rád! Ako ich vychvaľujem! Ako ich hladkám, keď mi dopomohly k víťazstvu! Ony rozširujú moje myšlienky, moje slová, nebojácne roztrusujú na široko-ďaleko moje idey! Celým mestom znejú moje slová, neutíchnu ani na stanicích: dostihnú každého tak v rýchliku ako aj na lodi. Moje slová ozývajú sa všade po novinách, od mesta k mestu, od dediny k dedine, od hostinca k hostincu. Katolíci však nepoznajú túto mohutnú silu, lebo som im dobre zaviazal oči.

Došli sme k domu, v ktorom sa mala konať schôdza tlačovej konferencie. Diabol si prečítal plakát na dverách, na ktorom stálo „Príďte všetci!“ Keď som otvoril dvere, chytrý som nazrel dovnútra. Tá hŕstka ľudí — sotva šesťdesiat sa ich dostavilo — má zvíťaziť nad diablom? To sú všetci? Môj spoločník sa pustil do smiechu, ale ja som sa mu smele pozrel do očí a skôr, akoby som mu bol zavrel dvere pred nosom, som mu povedal:

— Večeradlo Pánovo bolo ešte menšie a predsa zvíťazila tá sila a ten duch, ktorý z neho vychádzal. Ja verím, že sa tá sila znovu rozprúdi a potom katolíci otvoria oči a nebudú ich mať viac zaviazané. Budú verne a obetavo milovať a podporovať svoju tlač a o vašu tlač sa starať nebudú. Potom aj na tomto poli bude koniec tvojej moci, satane! Ja tomu verím, pevne verím!...

Zaviazané oči.

Rozpovedaná rozprávka je vzatá síce z francúzskeho prostredia, ale výborne charakterizuje aj naše slovenské pomery. Tak sa mi zdá, že *aj my slovenskí katolíci máme zaviazané oči*. Máme celý rad dobrých slovenských katolíckych časopisov a novín a... odoberáme ich? Nie. Namiesto nich odoberáme nepriateľské a nábožensky ľahostajné noviny a časopisy. Takéto časopisy dávame ešte aj do rúk nevinných dictok slovenských. A to nerobia len odpadlíci a vlažní katolíci. Žiaľbohu nie. Tento smutný zjav môžeme pozorovať veľa ráz aj u tých najhorlivejších; u členov Spolku sv. ruženca, u Mariánskych kongregácií, ba aj u mužov Božského Srdca... Je to smutná skutočnosť... V katolíckych rodinách čítajú sa noviny, v ktorých sa štvie proti kňazstvu, proti Cirkvi a verejne sa robí posmech z najsvätejších našich citov. A potom si ešte sťažujeme, že sa šíri nevera a náboženská ľahostajnosť.

Povedz mi, či nemáme zaviazané oči. Áno, máme ich zaviazané. Sám diabol nám ich zaviazal, aby sme nevideli ďalej od nosa. Zaviazal nám ich, aby nás ľahšie mohol odvieŕť od Boha a dostať do svojich osídel. Zaviazal nám ich, aby sme nevideli, že v tých jeho novinách denne prijímame jed na otrávenie svojich nesmrteľných duší. Len si spomeň, koľko naši katolíci boli už otrávení jedom nepriateľských novín! Zpočiatku ešte ako-tak plnili svoje náboženské povinnosti,

potom začali ochabovať... a dnes? Už ich nevidieť v kostole, už nepotrebujú sviatosti, ani kázne, lebo im káže iný, modernejší kazateľ. Káže im diabol vo svojich novinách. Noviny im kážu každodenne. Tie sú ich kazateľom a tie formujú ich duše podľa vôle nevereckého alebo nábožensky vlažného redaktora. Právom napísal *Rosegger* o novinách: „Denná tlač, ty si kazateľom, veľkým kazateľom našej doby. V niekoľkých hodinách po celej zemi sa ozývajú tvoje slová, ktoré teraz tak vášnive chrliš. Kážeš v hostincoch, v električkách, vo vlaku, v súkromných domoch a na námestiach. Kde sa síde viac ľudí, ty si uprostred nich a hovoríš k nim. A nerozprávaš tak, ako sa hovorí na tribúnach, kde slovo zaniká skôr, ako bolo vyslovené. Čo neostane v pamäti zvedavého poslucháča, to trvá na papieri a neustále káže tomu, kto sa naň poďíva. Ty hovoríš každý deň bez prestania a bez váhania...“ Áno, noviny sú kazateľom! A o čom nám káže tento výrečný kazateľ? O Bohu? — Nie. — O prikázaniach? — Ani to nie. — O čom teda? — O veciach, ktoré sú na škodu našich duší...

Keď je na poli veľa myší, roľník ich musí vyhubiť. Nakúpi otravy, smieša ju s nejakými sladkosťami a rozsype ju po poli. Myši idú za sladkosťami a zahynú. Tak to robia aj nepriateľské noviny. Jed, ktorý roztrusujú, smiešujú so všetkými lákadlami a ľudia? Pomaly, ale isto sa otravujú.

Ty mi na to povieš: „Ja čítam len dobré články v tých novinách a zlých článkov si ani len nevšímam!“ Lenže odkiaľ to ty vieš, že ten alebo onen článok neobsahuje niečo zlého? Až keď si ho prečítal, zbadáš, že bol zlý. Vtedy je však už neskoro, lebo si už jed požil a si už otrávený. No a vo väčšine prípadov vôbec nezpozoruješ, že si požil hodnú dávku otravy. Prijímaš ju celkom nepozorovane. Myslíš, že zato otrava ostane bez vplyvu na tvoju dušu? Veru nie. Nazdávaš sa, že ostanú na Tebe bez vplyvu články, v ktorých sa rozpráva len o chybách Cirkvi a o hriechoch kňazstva? Oj nie. Každý takýto článok hlboko sa vrýva do tvojej duše a otravuje ju. Právom povedal *Viedeňakom P. Abel* v súvislosti s nepriateľskými novinami: „Vy, Viedeňáci, ste sprostejší ako myši! Tie požírajú otravu a je to sprostosť od nich. Nikdy im však nenapadne, aby ten jed, ktorým ich trávia, aj zaplatili. Vy však veľké peniaze platíte za jed, ktorým otravujú vaše duše, za zlé noviny a knihy“. To isté možno povedať aj o slovenských katolíkoch. Aj tí platia za jed, kto-

rým ich otravujú. Svoje ťažko zarobené groše vyhadzujú na nepriateľské noviny. Svojimi mozolami platia guľomety a kanóny, z ktorých sa strieľa do nich samých. Ten diabol im poriadne zaviazal oči. Povedz mi, kde je tu katolícke povedomie? Kde je tu rozum? My, slovenskí katolíci, sami podporujeme svojho vlastného nepriateľa, ktorý si za naše peniaze buduje tlačiarne, zakupuje rotačky, kým naša katolícka tlač živorí a hynie. Veru by sme už raz mali otvoriť oči a všetci bez výnimky by sme mali odoberať len katolícke noviny. Vtedy by nemusely živorieť naše katolícke noviny a časopisy. Naša katolícka tlač by mala zlaté časy. A mali by ich aj naši redaktori, spisovatelia, sadzači a tlačiareňskí zamestnanci. Najväčšiu radosť by sme však mali my slovenskí katolíci. Najlepšie a najkrajšie noviny by boli naše. Hovorí sa, že tlač je veľmocou a túto veľmoc na Slovensku mali by sme v rukách my. Veď si len predstav! Je nás na Slovensku vyše 70%. Toľko % by bolo na Slovensku aj katolíckych novín. To by bol život! Mali by sme v rukách verejnú mienku. Boli by sme pánmi vo svojom dome. Nedovolili by sme si zahrávať s najsvätejšími svojimi citmi. Bolo by to ozaj krásne a tak by to aj malo byť! Že to nie je tak, sami sme si na vine. Nechceme pochopiť význam katolíckej tlače a podporujeme tlač cudziu a nepriateľskú.

Povieš mi azda, že Tebe tie nepriateľské noviny neuškodí, veď ich nečítaš so zlým úmyslom. Ja uznám, že ich nečítaš so zlým úmyslom, to však ešte neznamená, že Ti tie noviny neuškodí. Povedz mi len, čo by sa stalo, keby som zašiel do lekárne a tam všetky jedy pokožtoval. „Zabýnul by som, hoci by som tú košovku nerobil so zlým úmyslom“. No a podobne obíde v duševnom ohľade aj ten, kto chce pokožtovať zlé a nepriateľské noviny. Nezabúdaj, že zlé noviny sú niekedy horšie ako cyankali.

Tu mi však namietneš: „Ja by som čítal katolícke noviny, ale sú slabé a slabo redigované!“ Čo Ti odpoviem na túto tvoju námietku? Moja odpoveď bude veľmi krátka. Nie je to celkom tak, že sú naše katolícke noviny slabo redigované. My, slovenskí katolíci, máme celý rad dobre redigovaných novín. Povedzme však, že sú katolícke noviny predsa len slabšie ako noviny nepriateľské. Vtedy sa už musíme pýtať: Prečo sú slabšie? Kto to zavinil? — My sami. — Akože môže byť naša tlač dobrou a dokonalou, keď ju nepodporujeme a ne-

čítame? Keby všetci katolíci odoberali len katolícke noviny, to by si sa poďíval(a), aké noviny by sme mohli vydávať v slovenskej reči a v katolíckom duchu! A takto? Naše noviny živia. Prečo? Preto, že nám diabol zaviazal oči a nechceme pochopiť význam dobrej katolíckej tlače. Namiesto dobrého pokrmu radšej prijímame otravu. Odvolávame sa na to, že nám tá otrava neškodí. Neškodí nám, — to je pravda — dokiaľ ju berieme v menších dávkach, ale keď ju budeme brať stále, jej smutný účinok raz predsa len pocítíme.

Neraz sa tak zamyslím, akí nedôslední sme my katolíci. Keď nájdeme v polievke vlas, už nejeme. Na nezdravom vzduchu nevydržíme. Lenže popritom celkom spokojne hľadáme zlé noviny a časopisy.

Bratku, sestral! Aké noviny čítaš? Sú to noviny katolíckej? Alebo máš aj Ty zaviazané oči? Ak áno, dolu s tým diablovým obväzom! Otvor už raz oči! Nekupuj a neber do ruky otravu, hoci by bola aj sladená!

Istému slovenskému katolíkovi poslali na ukážku bezbožné noviny. A vieš, čo urobil? Vzal pero, zamočil ho do atramentu a veľkými literami napísal na ne: „Zpäť! Neprijímam! Ešte to by mi bolo treba, aby som si nepriateľa vpuštil do svojho domu!“ Potom sa podpísal a noviny poslal nazpäť. Tak si počínaj aj Ty! Neprijímaj noviny nepriateľské. Ak Ti dosiaľ chodil takýto plátok, vezmi ešte dnes pero a napíš na ne: „Zpäť! Neprijímam!“ Povedomý Slovák-katolík nevpušťa si do domu nepriateľa, hoci by prichádzal aj v novinovom rúchu. Ešte dnes zastav nepriateľské alebo indiferentné noviny a objednaj noviny naše tak pre seba ako aj pre svoje dievky! Miluj svoju katolícku tlač, keby bola a škromnejšia! Rozširuj ju a pomáhaj strhovať obväz s očí diablom zaviazaných!

V istých anglických novinách uverejnený bol obsah krásnej kázne. Tieto noviny dostali sa do Ameriky a tam boli odhodené ako starý papier. Neskôršie použili týchto novín k zabaleniu balíka do Austrálie. Tam ich zase odhodili a neskôršie použili pri zabalení nejakej zásielky do Anglicka. Tieto staré noviny vykonali teda cestu okolo sveta. V Anglicku ich dostala do ruky stará pani, ktorá už 20 rokov nebola pri svätej epovedi. Hltavo ich čítala a bola nimi pohnutá k svätej epovedi.

Rozširujme teda dobrú tlač! Uvedomme si slová *Albánu*

Stolza: „Na papieri bojuje nebo a peklo proti sebe“. Nezbúdajme však ani na slová *Baudona* z roku 1877: „Snažíme sa stavať kostoly, zakladať kláštory, rozmnožovať sirotinca a chudobince. To všetko sú veľmi dôležité podniky, ale okrem nich je treba ešte jednej oveľa dôležitejšej veci: rozšírenie katolíckej tlače. Ak nebude katolícka tlač povznesená na patričnú výšku, chrámy budú opustené, ak nie spálené, cirkevné rady vyhnané, dobročinné ústavy a školy Cirkvi vyrvané“.

Buďme teda apoštolmi a rozširovateľmi katolíckej tlače!

Katolícke časopisy a noviny v reči slovenskej.

My Slováci sme len malým a chudobným národom, ale na katolícke časopisy a noviny sme pomerne dosť bohatí. Máme celý rad lacných a pri tom dobre redigovaných časopisov a novín, len ich nepoznáme. Keby sme ich poznali, isto by sme ich aj predplácali, čítali a rozširovali. K vôli informácii spomeniem Ti tu aspoň tie významnejšie zpomiedzi nich. Robím to preto, aby si si niektoré zpomiedzi nich mohol(a) predplatiť a svojim známym odporúčať.

Katolíckymi časopismi a novinami na Slovensku sú:

„*Kultúra*“, mesačník katolíckej inteligencie slovenskej. Rediguje *Ján Pöstényi*, správca Spolku Sv. Vojtecha v Trnave. Vydáva a administruje Spolok Sv. Vojtecha v Trnave. Vychádza 15-eho každého mesiaca. Predplatné v ČSR, Poľsku, Jugoslávii a Rakúsku ročne Kč 30.—, pre Francúzsko, Maďarsko a Nemecko ročne Kč 40.—, pre Taliansko a pre Ameriku ročne Kč 50.—.

„*Duchovný Pastier*“, časopis katolíckeho duchovenstva. Rediguje: *dr. Štefan Zlutoš*, Bratislava, Kapitulská 1. Predplatné v tuzemsku na rok Kč 30.—. S prílohou Katolíckych kázní na rok Kč 50.—. Pre cudzinu len *Duchovný Pastier* na rok Kč 40.—. S prílohou Katolíckych kázní na rok Kč 70.—. Vychádza okrem prázdnin mesačne. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha v Trnave.

„*Katolícke Kázne*“, časopis pre kat. duchovných rečníkov. Rediguje *Jozef Hlavatý*, profesor, Bratislava, Hlboká cesta 4. Predplatné na rok Kč 20.—, spolu s *Duchovným Pastierom* Kč 50.—. Pre ostatnú cudzinu na rok Kč 30.— spolu

ako príloha Duchovného Pastiera. Administrácia: Spolok Sv. Vojtecha v Trnave.

„*Pútnik*“, časopis slovenských katolíkov. Redaktor *Števo Schultz*, hlavný jednatel Spolku Sv. Vojtecha. Vychádza mesačne. Predplatné pre tuzemsko Kč 6.—. Maďarsko P. 1.80, Francúzsko Frca 10.—, Rakúsko S. 3.—, Jugosláviu Din. 25.—, Rumunsko Lei 70.—, Taliansko L. 8.—, Poľsko Zl. 3.30, Nemecko M. 1.80. Spojené štáty severoamerické, Kanadu a ostatné zámorské štáty Kč 16.—, (USA). Majiteľ a vydávateľ: Spolok Sv. Vojtecha v Trnave.

„*Plameň*“, časopis slovenskej mládeže. Rediguje *Valér Vnuk*, tajomník Spolku Sv. Vojtecha a redakčným odborom. Vychádza mesačne dva razy a to 1. a 15., okrem júla a augusta. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha v Trnave. Predplatné na rok 12 Kč, na polroka Kč 6.—, jednotlivé číslo 50 halierov. Pre Jugosláviu, Poľsko, Rakúsko na rok Kč 16.—, Rumunsko, Belgicko, Argentínu Kč 22.—. Pre Taliansko a Ameriku Kč 27.—.

„*Skaut*“. Vychádza mesačne okrem júla a augusta. Rediguje *Ján Dafčík*, riaditeľ, Bratislava, Svoradov. Predplatné na celý rok Kč 10.—, jednotlivé číslo Kč 1.20. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha, Trnava. Zodpovedný redaktor Juc. Alojz Macek.

„*Prednášateľ*“, časopis spolkových pracovníkov. Vychádza štvrtročne. Hlavný redaktor dr. Karol Körper, kanonik, Bratislava. Zodpovedný redaktor: Paľo Čarnogurský, odb. učiteľ, Vajnory. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha v Trnave. Predplatné Kč 40.—.

„*Spornosť*“, kultúrny týždenník. Rediguje redakčný odbor. Za redakciu zodpovedá *Michal Boleček*. Redakcia a administrácia: Nitra, Seminárska 9. Predplatné na rok Kč 30.—.

„*Slovenská škola*“, pedagogicko-didaktický mesačník slov. učiteľstva. Hlavný redaktor: *Michal Kopčan*, Majcichov pri Trnave. Zodpovedný redaktor: *Ladislav Čunderlík*, Trnava, Štefánikova 22. Vydáva Spolok Sv. Vojtecha v Trnave. Predplatné Kč 20.—.

„*Náš priateľ*“, náboženský a spoločenský týždenník. Vydáva b. bystrická diecéza ako úradný orgán „Kat. akcie“. Redakcia: *Andrej Kalmančok*, dekan, Hliník nad Hronom. Administrácia: Anton Šalát, poslanec, Ilájniky pri Zvolene. Predplatné na rok Kč 20.—, hromadne Kč 15.—, jednotlivé číslo v odpredaji 20 hal., v kníhkupectve 30 hal., do cudzo-

zemská vyjmúť Poľsko, Rakúsko a Jugosláviu ročne Kč. 40.—.

„*Serafínsky sneh*“, časopis pre terciárov. Rediguje: P. Libor Mattoška OFM. Vychádza mesačne raz. Predplatné na rok Kč 15.—, pre Ameriku 1 dolár. Redakcia a administrácia: Kláštor PP. františkánov, Kremnica.

„*Priateľ Dietok*“, poučno-zábavný obrázkový časopis slovenských dštetok. Hlavný a zodpovedný redaktor P. Libor Mattoška OFM. Vychodí v Kremnici mesačne dva razy okrem júla a augusta. Vydáva správa slov. františkánov v Bratislave. Predplatné na rok Kč 10.—. Objednávky, predplatné a reklamácie posielajte na administráciu „Priateľa Dietok“ v Kremnici.

„*Posol Božského Srdca Ježišovho*“, časopis pre ctiteľov Božského Srdca Ježišovho, apoštolát modlitby a zasvätené rodiny. S povolením cirkevnej a rehoľnej vrchnosti vydávajú kňazi Spoločnosti Ježišovej v Trnave. Redaktor Ján Králíček S. J. Predplatné na rok pre tuzemsko, Jugosláviu, Poľsko a Rakúsko Kč 12.—. S Misiovou prílohou Kč 17.—. Pre ostatnú Európu Kč 25.—, s prílohou Kč 30.—. Pre Ameriku Kč 30.—, s prílohou Kč 35.—.

„*Katolícke Misie*“, všeobecný misiový časopis, spolu orgán „Šírenia Viery“. Príloha Posla Božského Srdca Ježišovho. Vychádza každý mesiac (okrem júla a augusta). Redaktor: Ján Králíček S. J. Predplatné na Slovensku: s Poslom Kč 5.—, bez Posla Kč 6.—. Pre Ameriku s Poslom Kč 10.—, bez Posla Kč 15.—. Vydávajú kňazi Spoločnosti Ježišovej v Trnave.

„*Hlas z domova a z misií*“, rodinný obrázkový misijný mesačník. Vydávajú v prospech sv. misií misijnári Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku. Redakcia: Misijný dom Matky Božej, Nitra. Predplatné: v Československu Kč 15.—, v Rakúsku 4 šilingy, v Maďarsku 3. pengő, v Jugoslávii 35 dinárov.

„*Kráľovna Sv. Ruženca*“, časopis ku potešeniu Bolestnej Matky Božej Marie za kňazov. Vychádza každý mesiac. Sostavuje Anton Hromada, farár v Stankovanoch (p. p. Lubochňa) so spolupracovníkmi. Predplatné na rok pre Československo Kč 10.—, pre cudzozemsko a Ameriku Kč 20.—.

„*Svätá Rodina*“, časopis k úcte sv. Rodiny nazaretskej a k ochrane rodín kresťanských. Orgán všeobecného spolku k úcte sv. Rodiny nazaretskej. Za redakciu zodpovedá dr. Ján

Ferenčík, rektor, Spišská Kapitula, okr. Levoča. Predplatné na rok pre ČSR. Kč 10.—, pre cudzinu v Európe Kč 20.—, pre Ameriku 1 dolár. Predpláca sa v misijných domoch: v Nitre, v Štavníku, p. Hrabušice a vo Vidinej, p. Lučenec.

„*Katolícka Jednota*“. Vychodí každý mesiac v druhú nedeľu. Rediguje *dr. Eugen Filkorn*, Bratislava-Svoradov. Vydáva Ústredie katolíckej Jednoty Žien pre svoje členky. Adresa: Trnava, Kollárova cesta — Novosadská ulica 1.

„*Svoradov*“, časopis vysokoškolského internátu Svoradova v Bratislave. Zodpovedný redaktor *dr. Ján Kaššovič*, Vydáva Spolok kolegia sv. Svorada. Tento časopis je podielom členov spolku kolegia sv. Svorada v Bratislave, udržiavateľa vysokoškolského internátu „*Svoradov*“ v Bratislave, ktorí zaplatia aspoň Kč 20.— členského ročne. Zahraniční členovia priplácajú Kč 10.— na poštové trovy.

„*Saleziánske zvesti*“, mesačník saleziánskych spolupracovníkov a dobrodincov. Redakcia a administrácia v Bratislave, Miletičova ulica. Zodpovedný redaktor *Ludovít Žilka* SS. Majiteľ a vydávateľ: Správa saleziánskych spolupracovníkov a spolupracovníčok pre Slovensko — Bratislava, Miletičova ulica 597, Slovensko.

„*Rozvoj*“, mesačník kat. študentstva. Administrácia a redakcia v Bratislave, Palisády, Svoradov. Predplatné v tuzemsku Kč 27.—, v zahraničí Kč 30.—.

„*Slovenský Orol*“, mesačník slov. orolských žúp. Zodpovedný redaktor *Alexej Izakovič*, Nové Zámky. Predplatné na rok Kč 10.—. Vychádza 5. v mesiaci.

„*Stráž Tatier*“. Vychádza mesačne. Redaktor: *Kupkovič*. Predplatné na rok Kč 6.—. Majiteľ a vydávateľ Československý Orol. Za redakciu zodpovedá *Fr. Krystof*. Redakcia a administrácia v Brne, Francúzska 34.

„*Caritas*“, mesačník a detskou prílohou. Redakcia a administrácia v Bratislave, Heydukova ulica 20. Predplatné Kč 14.— na rok.

„*Srdiečko*“, detská príloha Carity. Redakcia a administrácia ako vyššie. Predplatné 20 halierov za číslo.

„*Mariánska kongregácia*“, časopis mariánskych kongregácií. Redakcia a administrácia v Trnave, Štefánikova 4. Predplatné Kč 8.— na rok.

„*Stanislavovské zvesti*“. Redakcia a administrácia v Ražomberku. Predplatné ľubovoľné.

Okrem uvedených časopisov a novín majú aj naši americkí Slováci celý rad dobrých katolíckych listov a časopisov. Najznámejšími zpomiedzi nich sú:

„*Jednota*“, úradný orgán Prvej Katolíckej Slovenskej Jednoty. Vychádza v Middletown, Pa. — P. B. Box 150. Redaktor *Jozef Hušek*. Predplatné pre Ameriku 96 centov pre členov, pre iných 2 doláre.

„*Bratstvo*“, úradný orgán Penneylvanskej Slovenskej Jednoty. Adresa: 9—11 East North St., Wilkes Barre Pa. Redaktor: *N. S. Bielík*. Predplatné pre Ameriku 1.50 dolárov, pre cudzinu 2.50 dolárov.

„*Katolícky Sokol*“, úradný orgán Kat. Sokola. Adresa: 205 — 207 Madison St., Passaic N. J. Predplatné pre Ameriku 1 dolár, pre cudzinu 2 doláre.

„*Osadné Hlasy*“, časopis katol. slov. osád v Chicagu a na okolí. Adresa: 830 West 18 th. Street Chicago Ill. Redaktor: *Florian V. Tylka*. Predplatné pre Ameriku 2 doláre.

„*Ave Mariu*“, nábožný mesačník, vydávaný otcami benediktínmi. Adresa: Benedictine Slovak Fathers 10510, Buckey Road, Cleveland O. Redaktor: *rev. Pachal Kavulič OSB*. Predplatné pre Ameriku 1 dolár, pre cudzinu 2 doláre.

„*Furdek*“, úradný orgán Sdruženia Slov. Katol. Študentov. Adresa: 96 Pond. Str. Natrona Pa. Redaktor: *Jozef P. Straka*. Predplatné pre Ameriku 1 dolár, pre cudzinu 1 dolár.

„*Listy sv. Františka*“, náboženský mesačník, vydávaný otcami františkánmi. Adresa: 232 South Home Ave. Bellevue Sta., Pittsburgh Pa. Redaktor: *rev. Amand Kopáč OFM*. Predplatné 1.50 dolárov.

„*Priateľ dielok*“, úradný orgán Katol. Sokola pre mládež. Adresa: 205 Madison St., Passaic, N. J.

„*Božské Srdce*“, náboženský mesačník. Adresa: 28 Sound View Ave., Stamford, Conn. Redaktor *rev. J. A. Pisarcík*.

„*Jaro*“, úradný orgán I. K. S. J. pre mládež. Adresa: Jednota Middletown Pa. Redaktor: *dr. Peter P. Hletko*.

„*Spornosť*“, úradný orgán Katol. Slov. Bratstva. Adresa: 1109 Cherry Wa. Braddock Pa. Správca: *Ladislav Kraly*.

„*Ženská jednota*“, úradný orgán Katol. Slov. Ženskej Jednoty. Adresa: 3756 Lee Road, Cleveland O. Redaktor *rev. Ivan Krumoriš OSB*.

„*Slovenský svet*“, neodvislý katolícky týždenník. Adresa: 240 Third Ave, Pittsburgh Pa. Red.: *rev. Hubert Macko OSB*.

Kino - divadlo - zábava - móda - šport.

Kino a divadlo.

Zo skúsenosti vieme, že najtrvalejšie a najúčinnnejšie sú u človeka dojmy zrakové. Čo sme čítali alebo počuli, to chýtro zabudneme: ťažko však zabúdame to, čo sme na vlastné oči videli. Dojmy zrakové sa hlboko vrývajú do našej duše. Z tohoto dôvodu veľmi veľký vplyv majú na človeka filmy a divadelné predstavenia.

S kinami a divadelnými predstaveniami stretávame sa dnes nielen vo veľkých mestách, ale aj na dedinách a hojne ich navštevuje aj náš pospolitý ľud. V sicňach našich kín a divadiel vidíme dnes veľkých i malých, bohatých i chudobných, učeních i neučených a to veľa ráz vo väčšom počte ako v kostole na Omši svätej a na kázni. Kiná a divadlá môžu teda konať dôležitú kultúrnu a výchovnú misiu. Ich hlavnou úlohou by vlastne malo byť poučovanie a vychovávanie obecnstva, ale na túto prvotnú úlohu kina a divadla zabúdajú dnes tak diváci ako aj majitelia kín a poriadatelia divadiel. Nazdávajú sa, že kiná a divadlá nemajú vychovávať, ale len zabávať. Tento nesprávny názor na kiná a divadlá má za následok, že sa poučné filmy a výchovné divadelné kusy čím ďalej tým väčšími stávajú zriedkavejšími a na ich miesto nastupujú filmy a kusy zlé, ba priamo nemravné. V týchto filmoch a divadelných kusoch líčia sa samé ľubostné zápletky, manželské nevery, mravné zločiny a hriech predstavuje sa v nich v úplnej svojej nahote. Obecnstvo rado navštevuje takéto predstavenia, lebo lahodia ľudským vášňam a sklonom. Najmä mládež sa ich zúčastňuje v ohromnom počte. Nával na takéto predstavenia má za následok, že sa v našich kinách a na našich javiskách hrajú väčšinou len takéto ľahké kusy. Sú totiž výnosnejšie. Ziskuchtiví majitelia a ziskuchtivé spolky nestarajú sa o povznášanie ľudu, im záleží len na tom, aby z kina a divadla čím väčšie príjmy plynuly do ich vyschlých pokladníc. Kino a divadlo stávajú sa takto len jednoduchým zárobkovým podnikom a veľmi často nemajú už nič spoločného s kultúrou a ľudovými výchovnými. Nepovznášajú človeka, ale ho kazia. Je preto potrebné, aby katolíci aj na tomto poli konali svoje povinnosti.

Istý väzeňský kňaz píše:

V žalári vidím pred sebou bledého mladíka. Odložil svoju prácu a dôverne hladí na mňa.

— Vy máte tri roky žalára?

— Áno, tri roky.

— Ste trestaný po prvý raz?

— Áno, po prvý raz...

— Aj posledný raz?...

Vtedy mu zažiaria oči a temer slávnostne mi povie:

— Dôstojný pane, verte mi, že sa už nikdy viac nedopustím niečoho podobného... Viete, kde som sa zkazil? .. V kine... Dnes už viem, že som namiesto zlých kín radšej mal navštevovať nedeľnú Omšu svätú, ale... je už neskoro...

— Ešte nie je neskoro. Mnohí ľudia sa až na vlastnej škode učia. Len sa v budúcnosti chráňte zlého kina a náboženstvo vám bude na pomoci, aby ste sa zmenili...

— Sľubujem vám, že sa budem hľadiť zmeniť.

Keď som opúšťal jeho celu, pociťoval som akúsi radosť nad tým, že sa skutočne zmení...

Toľkoto píše ten väzeňský kňaz. Jeho riadky sú nám výmluvným dôkazom, že zlé filmy veľmi zkazonosne vplývajú na dušu človeka. Podobne vplývajú na dušu človeka aj zlé divadelné kusy. Preto je potrebné zaujať voči nim správne katolícke stanovisko.

Ako sa majú chovať katolíci voči filmom a divadlám?

Katolíci si najsamprv musia uvedomiť, že sa nesmú zúčastňovať akýchkoľvek kinematografických a divadelných predstavení. Musia si vedieť zpomedzi nich vybrať tie najlepšie a mravne bezchybné. Pri tom sa nesmú pozerieť len na ich technickú výpravu a herecký personál, ale aj na obsah. Hriech ostane hriechom a nemravnosť nemravnosťou aj vtedy, keď sú oblečené do najdokonalejšieho technického rúcha. Umenie musí ustúpiť do pozadia, keď je ohrozená duša človeka. Z tohoto dôvodu Ťa prosím: *nikdy nenavštevuj filmy a divadelné kusy nemravné a chybné*. Skôr, ako by si išiel do kina alebo divadla, informuj sa, čo budú hrať. Ak sa dozvieš, že budú dávať voľačo nedobrého, chybného, nechod nikde. Ostaň radšej doma a odhovor od návštevy takého predstavenia aj svojich známych. Zachrániš tým pred hriechom nielen svoju dušu, ale aj duše svojich priateľov.

Môže sa stať, že i pri predbežnom informovaní nezistíš

pravý ráz dávať sa majúceho kusu. Až pri predstavení zbadáš, že kus obsahuje veci závadné so stanoviska náboženského a mravného. V takomto prípade musíš dať na javo svoju neľúbosť majiteľovi kina alebo poriadateľovi divadla. Môžeš to urobiť ústne, písomne alebo demonštratívnym odchodom z predstavenia. Rozhodne však nesmieš k veci mlčať. Najlepšie bude, keď majiteľovi alebo poriadateľovi pohroziš bojkotovaním, ak si v budúcnosti dovolí na plátne alebo na javisku urážať za tvoje vlastné peniaze tvoje náboženské a mravné cty.

Keď sa tvoje dobre mienené napoznenutie u majiteľa alebo poriadateľa minie účinkom, treba započat bojkot. Pre tento bojkot je však potrebné získať čo najväčší počet divákov. Takýto dobre organizovaný bojkot je najúčinnnejšou zbraňou katolíkov proti zlým filmom a zlým divadlám. Len si spomni na bojkot, ktorý pred časom zorganizoval v Amerike proti zlým filmom a divadlám jezuita Daniel Lord. Ten bojkot mal ohromný vplyv na celú filmovú produkciu americkú. Tak by sme to mali robiť aj u nás a hneď by bolo ináč.

Napokon by som tu rád spomnul ešte jednu vec.

Nestačí nám len boj proti zlým filmom a divadlám, ale treba robiť propagandu a reklamu dobrým filmom a divadelným kusom. Prečože sú zlé kusy tak hojne navštevované? Pretože im robia veľkú reklamu. Ak chceme teda mať na programe dobré filmy a divadelné kusy, robme im reklamu! Verbujeme na ne divákov! Keď bude majiteľ kina alebo poriadateľ divadla vidieť, že sa dobré kusy stretávajú s väčšou sympatiou obecnstva, bude ich častejšie hrávať. Veď je on obchodníkom a hrá len to, čo mu prináša väčší zisk. Ak mu dobré kusy budú prinášať väčší zisk, už so stanoviska obchodného im bude dávať prednosť. Že sa u nás predvádzajú zlé a nemravné veci na plátne a na javisku, toho príčinou je vlastná naša nevšímavosť a ľahostajnosť.

Buďme teda katolíckymi a katolíčkami nielen slova, ale aj činu! Vyhybajme sa zlým filmom a zlým divadelným kusom! Bojkotujme ich! Odradíme od ich návštevy svojich priateľov, príbuzných a známych! Naproti tomu požadujeme si od majiteľov kín a poriadateľov divadiel len dobré bezchybné kusy. Tým kusom robme potom reklamu a navštevujeme ich! Nado všetko však čo najúzkostlivejšie chráňme pred zlými divadla-

mi svoje dietky, lebo zlý film a zlý divadelný kus je ako jarný mráz, ktorý spáli a zničí aj tie najnežnejšie májové kvety...

Zábava.

Moderný človek túži po zábave. Táto túžba opanovala dnes naše mestá i dediny, mladých i starých, bohatých i chudobných, zamestnaných i nezamestnaných, katolíkov i nekatólikov. Nie div potom, že sú dnes zábavy temer na dennom poriadku.

Ako má hľadiť katolík a katolíčka na zábavy?

Pod slovom „zábava“ vo všeobecnosti rozumieme každé zaneprázdnenie, pri ktorom sa obveseľuje srdce, občerstvuje myseľ a k novej práci posilňuje telo človeka. Takéhoto zaneprázdnenia potrebuje každý človek. Človek nemôže totiž stále len pracovať: po práci musí sa aj zotaviť, aby sa ošviežilo jeho telo, občerstvila jeho krv, okrialy jeho nervy a uspokojila sa jeho duša. Takéhoto zotavenia dostane sa človeku pri zábave. Občerstvujúcou zábavou pre človeka môže byť nejaká hra, spoločnosť, hudba, kino, divadlo, prechádzka, výlet, čítanie nejakej dobrej knihy atď. To je zábava v širšom slova smysle. No, ja v tejto kapitole nejdem rozprávať o všetkých týchto druhoch zábavy, ale venujem pozornosti len zábave v úzkom slova smysle: totiž tanečnej zábave a plesom. Tie sa totiž rozumejú u nás pod slovom „zábava“.

Ako hľadí na tanečnú zábavu Cirkev?

Ohľadom tanečných zábav vytýka sa Cirkvi prehnaná prísnosť. To je nesprávne a neodôvodnené. Cirkev v tejto veci nie je ani natoľko prísna, ako boli starí pohanskí Rimanovia. Tí boli ohľadom tanca oveľa prísnejší. Jasne nám o tom svedčí prípad rímskeho konzula Murenu. Tohoto konzula obžalovali, že tancoval. Proti tejto žalobe hájil ho slávny rímsky rečník Cicero a medzi iným povedal: „*Takéto obvinenie neslobodno len tak ľahkomyselne rozširovať o jednom rímskom konzulovi. Akého zločinu že sa dopustil dosiaľ, že by sme takéto niečo mohli o ňom uveriť? Veď u nás tancuje len ten, kto je opitý alebo blúzon.*“³⁰ Tak smýšľal o tanci pohan-Cicero, no, Cirkev nie je natoľko prísna. Ona svojim veriacim okrem zakázaného času (v advente a vo veľkom pôste) dovoľuje tanec a zábavu,

len nech to nie je na škodu ich nesmrteľných duší. Je preto ne-spravodlivosťou tvrdiť, že Cirkev nedožičí svojim veriacim tanca, zábavy a obveselenia.

Cirkev teda nezakazuje zábavy a tance, ale zato napomí-na pri nich svojim veriacim k opatrnosti. Robí to preto, lebo dobre vie, že zábava môže byť nebezpečnou príležitosťou ku hriechu. Prečo??? Preto, lebo príležitosťou k hriechu robia ju niektoré okolnosti, za akých sa tá zábava odohráva. Vyme-nujem Ti ich: Sú to rozčuľujúca hudba, nočný čas, opojné nápoje, prehnaná dôvernosť obidvoch pohlaví, oplzlé rozho-vory a piesne, spôsob obliekania u tanečníc, odprevádzanie v nočných hodinách, niektoré moderné tance atď. To všetko sú veci, ktoré budia skryté vášne človeka a strhujú ho k hrie-chu. Len tieto okolnosti to boli, ktoré sv. Františka Saleského donútily k napísaniu slov: *„To hovorím o tancoch, čo lekári o hubách, totiž, že ani tie najlepšie huby nestoja nič. Ja zase tvrdím, že ani tie najlepšie tance nie sú nič hodné. Keď ti treba jesť huby, daj dobrý pozor, aby boli, ako sa patrí pre-pravené. Keď sa v niektorom prípade musíš zúčastniť tanca nemôžeš tomu vyhnúť, hľad' na to, aby tanec bol poriadny.“*²¹ Cirkev dobre vie, že pri tanci hrozí človekovi nebezpečenstvo ale zato ho celkom nezakazuje. Cirkev len toľko žiada od svo-jiich veriacich, aby tancovali slušne.

No a teraz sa pýtajme: Ako si má počínať katolík a kato-lička v dnešnej záplave tanečných zábav a plesov?

Katolík a katolíčka musí si najsumprv uvedomiť, že ne-žijeme na svete len preto, aby sme sa zabávali. Život nie je len zábavou a zábava nie je cieľom nášho života. Z toho plynie pre nich naučenie, že sa nemajú zúčastňovať všetkých zábav poriadaných v ich bydlisku. Stačí, keď idú na zábavu len nie-koľkokrát do roka. Sv. František Saleský hovorí: *„Keď je reč o hubách, lekári radia, aby sme z nich zriedka a málo jedli. Keby boli akokoľvek dobre pripravené, uškodia, keď z nich mnoho jeme. Tancuj málo a zriedka, lebo keď budeš často tancovať, hrozí ti nebezpečenstvo, že naň navykneš.“*²² To sú pravdivé slová. Keď človek často tancuje a sa zabáva, navykne na tance a zábavu a nevie sa viac opanovať ani vtedy, keby to škodilo jeho zdraviu alebo jeho hmotným pomerom. Zábava

²¹ Filotea v preklade dr. a Mateja Ilčeka 3., 33.

stane sa mu náruživosťou, unavuje ho a vyčerpáva. Nie je pre neho už obveselením, ale akýmsi zamestnaním, prevádzaným aj na úkor stavovských a rodinných povinností, prípadne aj na úkor zdravia jeho tela a duše.

Bratku, sestra! Zabav sa, keď je na to čas: ale nechod' na zábavy častol! Soľ je výborná vec, lebo dodáva chuti našim jedlám. Keby sme jej však dali do jedla primnoho, pokazí nám ho. Tak je aj so zábavou. Ona je korením života, ale len v malej miere. Keď je tej zábavy veľa, otrávi nám celý náš život. Opätovne Ťa teda prosím: nechod' na zábavy často! Súčasne si však dovoľím aj malé napomenutie.

Keď ideš na zábavu, neprepínaj svoje sily! Pred časom čítal som v novinách zaujímavú zprávu. V hlavnom meste súsedného Poľska bola zábava a na tejo zábave urobili zriedkavý pokus. Jednej tanečnici pripevnili na nohu krokomer a na konci zábavy sa podívali, koľko kilometrov urobila v tanci za jednu noc. A čo myslíš, koľko ich bolo? Nie menej ako tridesať. Je to výkon ako pri maratonskom behu. Toľko kilometrov robievajú za jeden deň vojaci za manévrov. No, a teraz si predstav, že týchto tridesať kilometrov urobila tá tanečnica v nepohodlných plesových topánkach, v ktorých sa chodí oveľa ťažšie ako vo vojenských bakančach. Povedz mi, čo by povedala tá horlivá tanečnica, keby jej rozkázali pešo ísť do mesta, tridesať kilometrov vzdialeného? Nadávala by, ale v tanci to prekonala. Prekonala tých tridesať kilometrov v ťažkom, nezdravom vzduchu, obetovaním celej noci. Povedz mi: je toto zábava, je to obveselenie? — Nie. — To je podkopávanie zdravia a hriech proti sebe a proti Bohu. Tanec a zábava majú totiž slúžiť obveseleniu a občerstveniu človeka a nesmú ho unavovať a vyčerpávať. Rozumný človek sa teda nedá strhnúť svojimi vášňami a aj na zábave tancuje mierne, aby sa neunavil a na druhý deň na duši a na tele osviežený mohol vstúpiť do služieb svojho povolania.

Priateľa, sestra! Ako vo všetkom, tak aj v zábave zachovaj slušnú mieru! Potrebné je to najmä dnes, keď si nariekame na krízu a na zlé časy. Zábava stojí peniaze a tie sa dnes ťažko zarábajú. Dnes aj tri rázy musíme poobracať každý krajciar, ktorý vydáme. Nemárni svoje ťažko zarobené groše časťtými zábavami! Pamätaj na svoje staré dni, na svoje dietky, svoju rodinu! Napred príde rodina, deti, šatstvo, splácanie dlžôb, živnosť a len potom môže byť reč o zábave. Dokiaľ sú

dietky hladné, nezaobledené, boš, za ten čas poriadny katolík a poriadna katolíčka na zábavu nemôže ani len myslieť.

Napokon pripomniem Ti ešte jednu vec. Pri zábave nehľad len na svoje hmotné pomery, ale ber ohľad aj na svoju dušu! Daj si pozor, aby Ti tá zábava neuškodila na duši! Pri zábave chráň sa nemierneho pitia, zlých rečí a prílišnej dôvernosti s druhým pohlavím! Nerob pohoršenie svojim oblekom a vyhýbaj sa všetkému, čo by mohlo rozdúchať skrytý oheň tvojich vášní. Nehovor, že Tebe tá zábava neuškodí! Uškodila už ona veľmi mnohým, možno aj duševne pevnejším ako si Ty. A Ty si myslíš, že Tebe neuškodí? Chceš azda poprieť slová Písma Svätého: „*Či môže človek skryť oheň vo svojom lone, aby neshorelo jeho rúcho? Alebo chodíť po žeravom uhli, aby sa nepopálili jeho nohy?*“ (Príslovia 6. 27-28.) To azda len nie! Naopak. Istotne poslúchneš slová Sirachove: „*Utekaj pred hriechom ako pred hadom: lebo keď sa mu priblížiš, uštipne ťa. Zuby levove sú jeho zuby, zabíjajú dušu ľudskú.*“ (Sirach. 21. 2.) Vyhýbaj tomuto nebezpečnému hadovi a vráť sa zo zábavy taký(á) čistý(á), aký(á) si tam odišle(a).

Sv. Karol Boromejský hral raz biliard so svojimi spoločníkmi. Za hry ktosi sa pýtal:

— Čo by sme urobili, keby tak o hodinu mal byť posledný súd?

Jedon z prítomných odpovedal:

— Odbavil by som si generálnu sv. epoveď!

Iní odpovedali ináč. Sv. Karol Boromejský však celkom spokojne povedal:

— Ja by som sa spokojne hral ďalej...

Bratku, sestral! Keď pôjdeš na zábavu, zabávaj sa aj Ty tak, aby si z tej zábavy s čistým svedomím mohol(a) ísť hoci aj pred súdnu stolicu Božiu!...

Móda.

Vo svete je stála zmena. Menia sa ľudia, menia názory, menia mravy. Mení sa všetko, čo súvisí s ľudským životom. Mení sa teda aj móda. O nestálosti módy najlepšie sa presvedčíme, keď si v kultúrnych dejinách prečítame niekoľko statí o vývoji šatstva. Ako smiešne sa obliekali ľudia v minulosti! Len si spomni na koniec XVIII. storočia, keď bolo v móde pudrovanie vlasov! Vtedy sa podľa tejto módy museli riadiť

aj najväčší učenci. Alebo si spomni na krinolínu. Dnes by sa dámy hanbily v nej vyjsť na ulicu a ... nedávno ešte bola v móde.

Čo je móda?

Móda je vonkajším výrazom doby. Móda netýka sa teda len šatstva, ale má vplyv na všetko, čo súvisí s ľudským životom. Ona určuje naše myslenie, naše počínanie, ona nám predpisuje šatstvo, zariadenie bytu, spôsob reči a vplýva na celý spôsob nášho života. V živote ľudskom je móda veľmi vplyvným činiteľom. Všetko možno zdolať, proti všetkému možno bojovať, len proti móde nie. Posvietme si teda na ňu so stanoviska katolíckeho!

Predovšetkým si musíš uvedomiť, že *Cirkev katolícka zásadne neodsudzuje módu*. Cirkev je pokroková a s radosťou víta vývoj na každom poli moderného života. Nevystupuje teda ani proti móde, dokiaľ ona slúži praktickým potrebám a nie je nebezpečná pre dušu a telesné zdravie človeka. Proti móde ozýva sa Cirkev až vtedy, keď tá móda núti ľudí k prestupovaniu piateho prikázania Božieho „*Nezabiješ!*“ Keď sa móda stáva nebezpečnou už telu alebo duši človeka, vtedy už Cirkev nemlčí, ani mlčať nemôže.

Po vysvetlení týchto zásadných vecí, venujme teraz trochu pozornosti móde v obliekaní a šatení!

Najprv sa opýtajme: čomu má slúžiť šatstvo?

U človeka má šatstvo a odev dvojaký účel:

1. Šatmi má človek zakrývať svoju nahotu a najmä tie údy, ktoré dráždia jeho spolubližných. Tento účel šatstva naznačuje aj Písmo Sväté, keď o Adamovi a Eve rozpráva: „*Poznali, že sú nahí, sošili si figové listy a spravili si zástery.*“ (1. Mojž. 3. 7.) Adam a Eva sa teda len preto začali obliekať, aby zakryli svoju nahotu. Zakrývanie nahoty je prvotným účelom šatstva aj dnes.

2. Šatmi si chráni človek svoje telo proti zime, horúčosti a iným škodlivým vplyvom poveternosti.

Pokiaľ šatstvo zakrýva nahotu človeka a chráni jeho zdravie: Cirkev nemá proti nemu nijakej námietky. Cirkev nie je predpojatá.

Podľa názoru Cirkvi šaty sú trojaké:

1. Sú šaty, ktoré sú pekné a moderné, ale pri tom *mravne bezchybné*. Proti tým Cirkev nič nenamietá.

2. *Sú šaty, ktoré sú mravne bezchybné, ale ich strih a spôsob nosenia je trochu čudný* — sú na nich zbytočné ozdoby alebo sa k nim nosí klobúk stiahnutý na oči, čiapka stiahnutá na jedno ucho atď. Keď sa takéto šaty niekomu páčia, nech si ich nosí, Cirkev so stanoviska mravného nemá proti nim nijakej námietky. Ozve sa proti nim len vtedy, keď má k takémuto zakročeniu nejakú inú príčinu. Na príklad: volakto v tých šatách celé hodiny strávi pred zrkadlom, zanedbáva pre ne svoje povinnosti, vyhadzuje za ne posledné svoje groše alebo robí dlžoby...

3. *Konečne sú šaty mravne chybné a tie Cirkev odsudzuje.* Prečo? Preto, lebo a) nezakrývajú dostatočne nahotu človeka, b) nechránia jeho zdravie.

Porozprávajme sa teda o týchto veciach!

a) Cirkev odsudzuje niektoré šaty, lebo *nezakrývajú dostatočne nahotu človeka*. Sú to tie šaty, ktoré odhaľujú telo alebo aspoň len tie jeho čiasťky, ktoré dráždia osoby iného pohlavia. Sem patria dámske šaty s hlbokým výstrihom, bez rukávov, s krátkou sukňou (u mladších dievčat): ďalej šaty priezračné, úzke a veľmi tenké, v ktorých nápadne vynikajú telesné formy. Sem patria šaty, v ktorých nemožno slušne sedieť a v kostole pokľaknúť. Takéto šaty dráždia iné pohlavie, budia zlé myšlienky, túžby a zlé žiadosti. Cirkev ich nemôže schvaľovať, hoci by sa to niekomu aj nepozdávalo. Kancelárskym silám v úradoch sú niekde takéto šaty zakázané. Keď ich teda aj svetské úrady zavrhnú, tým viac ich musí zavrhnovať Cirkev ako Bohom stanovená ochránkyňa dobrých mravov. Šaty majú zakrývať nahotu človeka a to nielen pred zimou a horúčosťou, ale aj pred zrakom nepovoláných osôb.

b) Cirkev aj preto odsudzuje niektoré šaty, lebo *nechránia dostatočne zdravie človeka*. Moderné obleky najmä u dám sú nedostatočné a nevhodné pre zimné obdobie. Skoro polovicu tela nechávajú nezakrytú a nohy vôbec nechránia. Pán Boh ešte aj zvieratám dáva na zimu teplejší kožuch, ale moderné dámske obleky nechcú byť takýmto teplým kožuchom. Naše dámy nútené sú ešte aj v zime chodiť v ľahkých šatách, v priezračných punčochách a následok toho je prechladnutie, bronchitis a iné choroby. Cirkev teda musí odsudzovať takéto obleky. Vyžaduje to od nej ochrana ľudského zdravia.

Pred nejakým časom *dr. Rubner*, berlínsky lekár, zistil, že

dámeka toaleta vážila voľakedy 2 kg a 500 gr. a dnes váži len 500 gr. Tento lekár práve v ľahkých šatách a v prehnanom odtučňovaní vidí príčinu tak častých úmrtí u dám vo veku 20-27 rokov. Nemožno sa potom čudovať, že pred rokmi v ktoromsi porýnskom meste pri slávnosti sv. Martina spievaly deti pieseň:

St. Martin mit dem Mantel an,
der du dem armen Wandersmann
die Hälfte gabst vom Mantel hin,
O wandle doch auch unsern Sinn!
Schau, wie doch unsere Frauen gehn!
Sie sind noch ärmer anzusehn
als seiner Zeit dein Wandersmann.
Zieh' doch auch unsre Frauen an!²³

Svätý Martin, ktorýš' chudobnému žobrákovi dal polovicu svojho plášťa,
pozmeň naše omýšľanie! Pozri, ako sa
nosia naše ženy! Vyzerajú ešte biednejšie ako niekdajší tvoj žobrák. Zaobleč
aj naše ženy!

Proti odmietavému stanovisku Cirkvi voči chybným šatám nemožno argumentovať krásou moderných oblekov. Čo do krásy sa tieto obleky ani len zďaleka nevyrovnajú našim národným krojom slovenským, ktoré dnes-zajtra budú už len ozdobou našich múzeí. Bolo by si želať, aby sa náš slovenský ľud nehanbil za svoj kraj, ba aby si ho obľúbila aj naša inteligencia. Je on oveľa krajší ako všetky tie moderné obleky. Okrem toho je aj dedičtvom, zanechaným nám našimi otcami.

Ako vidíš, Cirkev právom odsudzuje niektoré moderné obleky. Chráni tým ženskú dôstojnosť, nesmrteľné duše a zdravie ľudstva.

Povieš mi na to: *Ja musím ísť s dobrou!* Dobre. Môžeš ísť s dobrou, pokiaľ sa to neprieči zásadám kresťanským. Môžeš sa šatiť moderne, ale pritom nezabúdaj na slová sv. Hilária: „*Múš sa šatiť ako kresťanka a nie ako pohanka.*“ Nezabúdaj ani na slová Pána Ježiša: „*Beda tomu človekovi, skrze kto-*

²³ Stadt Gottes, 52 Jhg., 8 H., S. 381.

rého pohoršenie prichádza" (Mat. 18. 7.). Nevyhovárajte sa na iných a na módné listy! Pán Boh Ťa nebude súdiť podľa ľudí, ani podľa módných listov, ale podľa evanjelia a podľa svojich prikázaní. Nevrav, že sú dnes iné časy ako voľakedy! Časy sú iné, ale zákony Božie nie! Tie sa nezmenily. Kresťania aj v modernej dobe musia sa riadiť tými starými a nezmeniteľnými zákonmi Božími. Nedávaj svojím oblekom príležitosť k hriechu nikdy a nikomu! Spomni si na slová Krista Pána: „Počuli ste, že starým bolo povedané: *Nez cudzoložíš!* Ale ja povedám vám, že každý, kto pohliadne na ženu, aby si ju zažiadal, už cudzoložil s ňou vo svojom srdci!" (Mat. 5. 27-28.). Keby voľakto pre tvoje šaty upadol týmto spôsobom do cudzoložstva, Ty nesieš za to zodpovednosť.

Na zakončenie tejto kapitoly mal by som ešte niekoľko slov k sestram, ktoré čítajú tieto moje riadky.

Sestry! Buďte katolíčkami nielen slovom, ale aj oblekom! Šaťte sa slušne! Môžete sa nosiť aj moderne, ak vám to dovoľia vaše hmotné pomery. Najprv prídu deti, rodina, veritelia, dlhy a len potom móda. Pamätajte si slová sv. Pavla: „*Chcem, aby sa ženy v slušnom rúchu ozdobovali cudnosťou a striezlivosťou, a nie vykučerenými vlasmi alebo zlatom, alebo perlami, alebo drahými šatmi: ale dobrými skutkami, ako sa svedčí na ženy, ktoré sa priznávajú k bohabojnosti*" (I. Tim. 2. 8-10.).

Šport.

Náš vek právom by sme mohli nazvať storočím športu. O šport sa zaujíma a športu holduje dnes temer každý: bohatý i chudobný, učený i neučený, mladý i starý. O športe sa dnes rozpráva, píše a debatuje. Táto moderná športová horúčka zachvátila aj naše milé Slovensko. Po našich mestách a dedinách zakladajú sa telocvičné jednoty, organizujú sa športové kluby a poriadajú sa všelijaké športové podniky. Po nedeliach a vo sviatky ohromné zástupy ľudu hrnú sa na tieto športové podniky a s veľkým záujmom sledujú ich priebeh. Športovci stávajú sa ideálom našej mládeže, ktorá žije a mrte za futbal, hockey, turistiku, atletiku atď. Nebude teda od vecí, keď sa porozprávame o pomere športu ku katolicizmu.

Cirkev katolícka zásadne nezavrhne šport. Naopak. Ona chápe jeho význam a pokladá šport za vec veľmi užitočnú.

Podľa jej učenia človek nemá sa starať len o svoju dušu, ale má venovať pozornosť aj svojmu telu. No a šport nie je ničím iným ako pestovaním tela ľudského, ktoré Cirkev pokladá za chrám Ducha Svätého. Cirkev vie, že šport osoží zdravie, otužuje telo, posilňuje svalstvo a podporuje krvný obeh. Vedomá si je aj toho, že šport vedie k striedmosti v jedle a pití, privádza ľudí k družnosti a to bez alkoholu, pijatyky a opilstva. Cirkev nezabúda ani na to, že šport napomáha statočnosť, vytrvalosť, sebakázeň, poslušnosť a môže blahodárne vplývať aj na charakter a mravnú výchovu človeka. Z tohto dôvodu Cirkev radšej vidí mládež na športových ihriskách ako v hostincoch a v krčmách, kde sa otravuje nikotínom a alkoholom. Cirkev si je vedomá ešte jednej veci. Šport má ohromný význam najmä v rokoch dospievania našej mládeže. V týchto nebezpečných rokoch totiž užitočne zamestnáva našu mládež a odvracia jej pozornosť od zlých myšlienok. Vyvádza ju na zdravý vzduch, spôsobuje v nej zdravú únavu a napomáha u nej zdravý spánok. To všetko sú veci, pre ktoré Cirkev nezavrhne šport, ba ho ešte podporuje. Robí tak v smysle Písma Svätého, ktoré hovorí: *„Lepšie sa má chudobný zdravý a silný ako bohatý slabý a trápený nemocou... Niet bohatstva nad zdravého tela“* (Sirach 30, 14-16.) Cirkev vždy chápala a ešte aj podnes chápe význam zdravého tela a športu. Preto zakladá orolské jednoty, katolícke športové kluby, katolícke skautské skupiny a spolky. Je zaujímavé, že význam zdravého tela a športu chápali aj svätí. Sv. Ignác z Loyoly na príklad písal sv. Františkovi Borgiovi: *„Máme sa starať a snažiť, aby sme pri zdraví udržali svoje telo, pokiaľ ono poslúcha a slúži duchu: lebo sa tak posilňuje aj duch, aby slúžil svojmu Tvorcom a ho velebil.“* Svätý František Salézsky bol veľmi dobrý jazdec a šermiar. Sv. Filip Nerejský a sv. Don Bosko pestovali šport so svojimi sverencami. Sv. Alojz sa veľmi rád loptoval. Aj terajší sv. Otec Pius XI. je veľkým milovníkom športu. On prvý z pomedzi Talianov vystúpil na Monte Rosu (4673 m) z východnej strany talianskej a pri tom sa 12 hodín škriabal po kameňoch a ľadovcoch. V rokoch 1885—1913 ako milánsky knihovník trávil svoje prázdniny v Alpách a pri tom vystúpil na Veľký sv. Bernard, na Matterhorn, na sv. Gotthard, na najvyšší štít Európy Mont-Blanc, vysoký 4810 m a iné vrchy. Okrem toho rád sa zúčastňoval

Cirkev — ako vidíš — nie je proti športu. Ona chápe jeho význam, ale popri tom vidí aj jeho temné stránky.

Ktoré sú to?!

Najväčšou chybou moderného športu je, že *preceňuje telesné sily človeka* a športový výkon pokladá temer za najdôležitejšiu vec dvadsiateho storočia. Znázorním Ti to príkladmi. V roku 1918 zakončila sa svetová vojna a uzavretý bol mier. Pri tej príležitosti spotrebovali v New Yorku v Amerike 1700 tún novinárskeho papiera. No a keď Lindbergh preletel z Ameriky do Európy, nestačilo ani 1900 tún papiera. Ako by ten Lindberghov výkon bol pre ľudstvo dôležitejší ako zakončenie krvavej svetovej vojny! Alebo si všimni iného zjavu! Porovnaj si: ako sú honorovaní niektorí športovci a ako priekopníci vedy a umenia? Ako sa píše v novinách o olympijských víťazoch a ako o spisovateľoch, umelcoch, básnikoch? Čo vedia ľudia o športovcoch a čo o vynálezcoch, učencoch a štátnikoch? Áno, porovnaj si to a dáš mi za pravdu, že sa športový výkon preceňuje a pritom sa zanedbáva duša človeka. A to je to, čo naplňuje Cirkev obavou pri tom dnešnom športovaní. Prehnatý šport pozbavuje ľudstvo správneho úsudku. Výkony športovcov sa zvelebujú a výkony ľudského ducha sa podceňujú. To je však nesprávne. Naši otcovia, ktorí pretrpeli všetky ťažkosti svetovej vojny, podľa mojej mienky sú väčšími hrdinami ako rekordní víťazovia. Milosrdné sestry, ktoré obetujú svoj život za svojich spolubližných v nemocniciach, preukazujú ľudstvu väčšie služby ako športoví rekordsmani. Starostliví otcovia a svedomité matky v rodinách korigujú pre ľudstvo dôležitejšiu prácu ako športovci. Človek, ktorý svedomité plní svoje povinnosti, má pre ľudstvo aspoň len taký význam ako nejaký olympijský víťaz. Preto nie je správne, keď sa len o športe hovorí a len šport oslavuje. Sú ešte aj iné hodnoty v živote ľudstva. Áno, potrebujeme silné a svalnaté ruky, ale nezabúdajme, že potrebujeme aj silného a vtrvalého ducha! Nestačia nám teda len atleti tela, ale potrebujeme aj atletov ducha. Šport je užitočná vec a potrebná, ale k vôli nemu nesmieme podceňovať ani ľudského ducha. Dajme telu, čo mu patrí: ale aj duši dajme, čo jej patrí. Najprv je duša a len potom príde telo.

Druhou chybou moderného športovania je, že sa k vôli nemu *znesväcujú nedele a sviatky*. Sotvaže v dni nedeľné a sviatočné vyjde slniečko, už sa začína sťahovanie športovcov.

Títo prejdú okolo kostola, odkiaľ sa ozýva spev nábožných piesní, ale dovnútra nevkrúčia. Počujú hlas zvonov, ale si ho nevšímajú. Na povinnosti voči Bohu športovci radi zabúdajú. A to je veľká chyba! Pán Ježiš bol raz povedal: „*Nielen na samom chlebe žije človek, lež na každom slove, ktoré pochádza z úst Božích*“ (Mat. 4. 4.). Dnes by tieto svoje slová ohľadom na šport musel Pán Ježiš asi takto formulovať: Človeku nestačí len výlet, futbal a šport, ale potrebuje aj nedeľnú Omšu svätú a kázeň a potrebuje zachovávať aj prikázania Božie a cirkevné. Najprv je nedeľná a sviatočná Omša svätá a len potom príde výlet, vychádzka a šport!

Tretou chybou moderného športovania je, že často *vedie k úpadku mravnosti*. Šport totiž umožňuje schôdzky obidvoch pohlaví a dovoľuje až prílišné obnažovanie ľudského tela. Že to neposlúži dobrým mravom, je prirodzené.

Poslednou chybou športovania je, že *býva spojené s poraneniami a prípadne aj smrťou*. O prepínaní telesných síl pri športových výkonoch ani len nehovorím. Všetky tieto poranenia už zaiste nepatria k otužovaniu ľudského tela. A veru sú dosť časté! Tu sa už mimovoľne musíme pýtať, prečo má športovec obetovať svoje telesné zdravie a prípadne aj život v službe športu? Za aký ideál? Keď lekár bojuje proti týfusu a pritom sa vyetavuje nebezpečenstvu nákazy, to pochopím. Keď hasič skočí do horiaceho domu, aby odtiaľ vyslobodil malé dieťa, to rozumiem. Keď vojak v obrane vlasti padne na bojisku, to si viem vysvetliť. Nerozumiem, nechápem však a nijak si neviem vysvetliť, prečo má jeden športovec obetovať svoje zdravie, prípadne aj svoj život na športovom ihrisku alebo pri športových závodoch. Ľudstvo z toho nemá nijakého osahu a on sám nijaký prospech.

Toľko postačí o dobrých a temných stránkach moderného športovania.

A teraz sa pýtajme: Ako sa máme zachovať voči športu? Môžeme sa stať aj my katolíci športovcami? Môžeme, dokiaľ ten šport slúži udržaniu nášho zdravia a nie je na škodu našej duše.

Športujme teda, ale zato nezabúdajme ani na svoju dušu! Nezabúdajme, že *najprv je Boh, potom nedeľná a sviatočná povinnosť a len potom príde šport!* Pri športovaní chráňme sa prílišnosti! Šport nech otužuje naše telo, ale nech nehrá v našom živote hlavnú rolu.

Spolky a politika.

Katolíci a spolkárenie.

Na našom milom Slovensku ešte nikdy nebolo toľko všetkých spolkov ako za našich čias. Spolkárenie je dnes rozšírené u nás nielen v mestách, ale aj v tých najzapadlejších dedinách. Je preto potrebné, aby sme si objasnili naše katolícke stanovisko k modernému spolkáreniu.

Za potrebné si pokladám hneď na začiatku Ti pripomenúť, že Cirkev katolícka zásadne nie je proti spolkáreniu. Naopak. Ona až veľmi dobre chápe význam spolkov, ba aj sama zakladá spolky pre svojich veriacich. Toto jej poňmanie jasne svedčí, že Cirkev pokladá spolky za ustanovizne osožné a potrebné. Cirkev stavia sa len proti spolkom zlým a nebezpečným.

Do akých spolkov teda môžu vstupovať katolíci?

Katolíci môžu vstupovať len do tých spolkov, v ktorých nie sú ohrozené ich nesmrteľné duše.

Odkiaľ sa to môžeme dozvedieť, že či v tom alebo onom spolku je ohrozená naša duša?

To nám v prvom rade povedia stanovy spolku. V nich býva naznačený cieľ spolku a preto nám spolkové stanovy najlepšie povedia, aké stanovisko zaujíma spolok voči nášmu katolíckemu náboženstvu.

Niekedy sa stáva, že spolkové stanovy nerozprávajú o vzťahu spolku k nášmu katolíckemu náboženstvu. V takomto prípade musíme si všímať, ako sa chovajú voči našej Cirkvi vodcovia spolku a úradná tlač jej ústredia.

Pri posudzovaní nejakého spolku treba si teda všímať spolkových stanov a chovania jeho popredných činiteľov voči Cirkvi.

Voči Cirkvi môžu spolky zaujať trojaké stanovisko:

1. brúnia Cirkev a jej práva — to sú spolky katolícke;
2. bojujú proti Cirkvi — to sú spolky protikatolícke;
3. nestarajú sa o veci cirkebné — to sú spolky nábožensky indiferentné.

Po tomto rozdelení už teraz ľahko môžeme určiť pomer katolíkov k jednotlivým spolkom.

1. Do prvej skupiny patria spolky katolícke, ktoré sa riadia zásadami cirkevnými vo všetkých otázkach životných. Sú

to spolky, ktoré sú podriadené priamemu dozoru Cirkvi katolíckej. Vstup do týchto spolkov je katolíkom nielen dovolený, ale sa im aj vrele doporučuje. V týchto spolkoch sa totiž prevádza katolícka výchova členstva, udržiava sa v nich katolícky duch, bráni sa viera a katolícke mravy. Sú to teda spolky, v ktorých sa prevádza katolícka akcia podľa smerníc svätého Otca.

Takýmito spolkami u nás na Slovensku sú:

Spolok Sv. Vojtecha, organizácia slov. kat. tlače v Trnave.
Sdruženie katolíckej mládeže — Ústredie má v Bratislave, Palisády, Svoradov.

Orol —

Mariánska kongregácia — Ústredie má v Trnave, Kláštor jezuitov.

Ženská jednota — Trnava, Novosadská ulica.

Sdruženie mužov Božského Srdca — Ústredie v Ružomberku, Kláštor jezuitov.

Katolíckych spolkov majú celý rad aj naši americkí bratia. Uvediem z nich aspoň len niekoľko:

Proá katolícka slovenská jednota — Adresa: 3289 East 55th Street Cleveland, Ohio.

Proá katolícka ženská jednota — Adresa: 3756 Lee Road, Cleveland, Ohio.

Pennsylvánska slovenská rímsko a grécko-katolícka jednota — Adresa: 173 N. Main Street, Wilkes-Barre, Pa.

Ženská pennsylvánska slov. rímsko a grécko-katolícka jednota — Adresa: 173 North Main St, Wilkes-Barre, Pa.

Slovenský kat. Sokol — Adresa: 205 Madison Street, Passaic, New Jersey.

Rímsko a grécko-katolícke slov. bratstvo — Adresa: 1101 Washington Avenue, Braddock, Pa.

Slovenská kat. kadetská jednota — Adresa: 7408 Dellenbaugh Avenue, Cleveland, Ohio.

Sdruženie slov. katolíkov v Amerike — Adresa: 10510 Buckeye Road, Cleveland, Ohio.

Sdruženie slov. kat. študentov — Adresa: St. Vincent Seminary, Beatty, Pa.

Okrem týchto uvedených spolkov sú temer v každej farnosti tak na Slovensku ako aj v Amerike: Spolok sv. Ruženca, Oltárny spolok, Spolok Mena Ježiš a iné.

týchto spolkov je katolíkom vstup zakázaný, nakoľko celkom otvorene bojujú proti Cirkvi. Katolík vstupom do takýchto spolkov vystavuje sa nebezpečenstvu utratenia viery, dopúšťa sa teda ťažkého hriechu a zrady na svojej Cirkvi. Medzi spolky protikatolícke patria v prvom rade spolky zakázané Apoštolskou stolicou alebo biskupmi. Ďalej: spolky, ktoré — hoci aj potajomky — bojujú proti ustanovizniám cirkevným. Spolky protikatolícke sú katolíci povinní opustiť ihneď, len čo sa pre-vedčia o ich proticirkevnom duchu. Katolíci predsa nemôžu ísť s nepriateľmi svojej Cirkvi a svojimi členovskými príspevkami nemôžu podporovať svojich vlastných škodcov.

Niekedy sa stáva, že sú niektorí katolíci akosi nútení vstúpiť do protikatolíckeho spolku. V takomto prípade môžu sa stať jej členmi, ale len za týchto podmienok:

a) vstúpia do toho spolku *len z prinútenia*, ale nie z pre-vedčenia.

b) ostanú jeho členmi *len do tých čias, kým sú k tomu skutočne nútení*,

c) *dávajú si dobrý pozor, aby svojím príslušenstvom k tomu spolku neutrpeli škodu na svojej duši* (nepredplácajú spolkové noviny, nechodia na spolkové schôdze protikatolíckeho rázu atď.).

3. Do tretej skupiny patria spolky *núbožensky indiferentné*: hospodárske, stavovské, potravné, úverné, hasičské, odborové a iné. Pri spolkoch indiferentných musia byť katolíci veľmi opatrní. Niektoré takéto spolky najčastejšie sú totiž len naoko indiferentnými, v skutočnosti však bojujú proti Cirkvi. Keby sa teda katolíci dozvedeli o ich protikatolíckom účinkovaní, povinní sú z nich vyštúpiť.

Pri indiferentných spolkoch musia mať katolíci na zreteli:

a) či stanovy tých takzvaných indiferentných spolkov neobsahujú niečo protikatolíckeho,

b) či niet v mieste katolíckeho spolku, ktorý by bojoval za tie isté výhody ako spolky indiferentné.

Ak by stanovy indiferentného spolku obsahovali niečo chybného, katolíci členmi takéhoto spolku byť nemôžu. No a ak by sa nachodil v mieste katolícky spolok na obranu našich stavovských, alebo hmotných záujmov, katolíci tomuto spolku musia dať prednosť pred spolkami indiferentnými. Musia si totiž uvedomiť, že sa okrem svojich telesných potrieb musia

starat' aj o svoju dušu a o svoje náboženstvo, na ktoré indifferntný spolok neberie nijakého ohľadu.

A teraz shrňme výsledok nášho uvažovania!

Katolíci majú vstupovať len do spolkov katolíckych, ktoré sa starajú aj o náboženské záujmy svojho členstva.

Keď niet v mieste primeraného katolíckeho spolku, môžu byť katolíci aj členmi spolku indiferentného, ak to ich hmotné záujmy vyžadujú.

Nikdy však nesmú byť katolíci členmi spolkov Cirkevo zavrnutých.

Toto by mali mať naši slovenskí katolíci stále pred očami a oveľa ľahšie by sa nám dýchalo na Slovensku.

Katolíci a politika.

Katolíci majú svoje katolícke presvedčenie prejavovať všade — doma, v kostole, v práci, vo verejnosti — a majú ho prejavovať aj v politike. Na túto svoju povinnosť však naši slovenskí katolíci nejak zahúdajú. Oni sú síce katolíkmi doma — nanajvýš ešte v kostole — ale v politike si nepočínajú po katolícky. Preto je potom katolicizmus tak slabo zastúpený vo vedení štátu, hoci by ináč mohol vykonať v prospech národa a vlasti veľké veci. V našom štáte mohli by mať katolíci rozhodujúce slovo, keby boli katolíkmi aj pri volebných urnách a pri hlasovaní. Od toho sme však ešte veľmi ďaleko. Na poli politickom akosi nechceme chápať svoje povinnosti. Bez akýchkoľvek výčitiek svedomia hrnú sa naši katolíci do strán nábožensky indiferentných a nepriateľských a svojimi volebnými hlasmi pletú si bič sami na seba. Niektorí to robia z ľudských ohľadov, iní z obavy o každodenný chlieb, zase iní z akej-si nespokojnosti s katolíckou politickou stranou alebo z nejakých osobných ambícií. Prevažná väčšina to však robí z nevedomosti. Nechápe význam politickej práce a chce žiť akýmsi katakombovým kresťanstvom. Zato počujeme tak často aj z úst ináč dobrých katolíkov slová: „Ja sa pomodlím svoje každodenné modlitby, zasvätim nedele a sviatky, riadne pristupujem k sv. sviatostiam, zachovám predpísané pôsty; ale v politike sa hlásim k tej strane, ktorá najlepšie háji moje stavovské záujmy. Do politiky sa Cirkev nemá čo starať... Náboženstvo a politika nemajú predsa nič spoločného...“

dľa tohoto falošného názoru potom aj hlasujú naši ľudia...

A výsledok? ... Odstrkávajú katolíkov vo verejnom živote a rozpínajú kadejakých nevercov.

Porozprávajme sa teda o tom, či náboženstvo a politika majú niečo spoločného alebo nie. Ak nemajú nič spoločného, tak sa katolíci môžu prihlásiť do ktorejkoľvek politickej strany. Ak však náboženstvo nejako súvisí s politikou, ak sú medzi náboženstvom a politikou nejaké styčné body, tak katolíci majú miesto len v tej strane, ktorá popri stavovských záujmoch bráni aj náboženské záujmy nášho ľudu.

Aby sme si túto otázku objasniť mohli, opýtajme sa v nasledujúcej kapitole: Čím sa zaoberá politika? O čom sa rozpráva v politike? Pretriasajú sa tam len otázky hospodárske alebo je tam reč aj o otázkach náboženských a tesno súvisiacich s náboženstvom?

Porozprávajme sa teda o predmete politiky!

Predmet politiky.

Slovo „politika“ pochádza od gréckeho „polis-mesto, obec“. Politika týka sa obecnosti a verejnosti: je to teda starosť o veci verejné. *Predmetom politiky môžu byť trojaké veci: 1. veci čiste svetské 2. veci čiste náboženské, 3. veci miešané.*²⁴

Porozprávajme sa o nich v krátkosti!

1. Do prvej skupiny patria *veci čiste svetské, hospodárske alebo čiste politické*. Takýchto vecí je veľmi veľa tak v živote súkromnom ako aj v živote verejnom. Čiste svetkou vecou v živote súkromnom je na príklad: stavba domu, oprava a zariadenie bytu, obrábanie poľa, zakúpenie strojov, šiat atď. Do týchto čiste svetských vecí sa náboženstvo nemieša. Tu sa každý riadi podľa svojich skúseností, svojho zdravého rozumu, alebo podľa rady nejakého odborníka. Náboženstvo sa o tieto veci nestará. Ako je tomu v živote súkromnom, tak je tomu aj v živote verejnom. Aj tam je veľmi veľa takýchto čiste svetských vecí, do ktorých sa nerado stará naše náboženstvo. Takýmito rýdzo svetskými vecmi sú vo verejnom živote: štátna forma (monarchia či republika?), vojnopovinnosť (osemnásť-mesačná a či dvojročná vojenská služba?), otázka pošty, železnice, zemedelstva, štátnych lesov a statkov, poštátnenie baní, poistenie robotníctva atď. S týmito otázkami nábožen-

²⁴ Dr. Leop. Kopler-dr. Herold: Náboženstvo a politika. Vydal Spolok Sv. Vojtecha.

stvo nemá nič spoločného. Tie si štát môže riešiť sám podľa toho, ako to vyžaduje blaho jeho občanov. Právom povedal pápež *Lev XIII.* vo svojom obežníku „*Diuturnum illud*“ zo dňa 20. júna 1881: „*Cirkev uznáva a učí, že to, čo sa pohybuje v rámci občianskeho života, prináleží výlučne právomoci a rozhodnutiu panovníkov.*“

2. Druhú kategóriu tvoria *veci čiste náboženské alebo čiste vnútorné veci Cirkvi*. Takýmito vecmi sú: učenie Cirkvi, prikázania Božie a cirkevné, predpisy ohľadom vysluhovania sv. sviatostí, liturgické predpisy, vyučovanie náboženstva, vylučovanie z Cirkvi alebo prijímanie do lona Cirkvi, pôstne nariadenia, rehoľné sluby, vysviacka kňazská atď. To všetko sú — aby som sa tak vyjadril — rodinné veci Cirkvi, hoci veľa ráz úzko súvisia aj s verejným životom. O týchto otázkach má teda rozhodovať Cirkev sama.

3. Do tretej skupiny patria *veci miešané alebo cirkevnopolitické*. Tieto môžu byť dvojaké a) *vždy miešané* a b) *náhodou miešané*.

a) *Vždy miešanými* sú tie veci, ktoré sú tak rázu náboženského ako aj rázu svetského. Sem patrí v prvom rade stav manželský, ktorý je na jednej strane sviatosťou a na druhej strane základným pilierom rodiny a štátu. Je teda rázu náboženského, ale aj rázu politického. Podobný ráz má aj výchova detí a škola. O výchovu detí má totiž záujem aj Cirkev aj štát, musí sa teda o ňu starať tak Cirkev ako aj štát. K otázkam miešaným patrí ďalej otázka cintorínov a pohrebov. Pochovávanie mŕtvol je totiž náboženským obradom, ale pritom aj otázkou zdravotnou. Medzi otázky miešané môžeme konečne zaradiť aj pečlivosť o mládež, o chorých a chudobných atď. Všetky tieto spomenuté otázky spadajú do kompetencie tak Cirkvi ako aj štátu a preto ich majú riešiť Cirkev a štát spoločne ruka v ruke. Keby ich riešil samotný štát, zasahoval by do kompetencie Cirkvi. A naopak. Keby ich riešila Cirkev sama, zasahovala by do kompetencie štátu. Tu teda nepozostáva nič iného, len aby ich riešili spoločne, keďže patria do právomoci oboch.

b) *Náhodou miešanými* sú veci, ktoré síce podľa svojej povahy nijak nesúvisia s náboženstvom, ale môžu naň naraziť. Takýmto je na príklad telocvik. Ten je podľa svojej povahy otázkou nábožensky indiferentnou. Cirkev v otázke telocviku necíti sa byť povolanou vydávať nejaké predpisy. Môže

sa však stať, že je pri telocviku urážaný kresťanský cit stydlivosti a urážané sú dobré mravy. Vtedy už telocvik prestáva byť otázkou čiste svetskou a stáva sa otázkou miešanou. To isté platí aj o športe. Cirkev sa oň nestará. Keby sa však dostal šport do konfliktu s kresťanskou mravoukou, vtedy už Cirkev nemôže a nesmie mlčať. Do tejto skupiny patrí ďalej aj móda v šatení. Že aké šaty nosia ľudia, to je otázkou nábožensky indiferentnou. Cirkev sa o to nestará a nevydáva nijaký módný časopis. Keby sa však móda prehrešovala proti mravom (prílišným obnažovaním tela), vtedy by už zasahovala do kompetencie náboženstva a otázka módy stala by sa otázkou miešanou alebo cirkevno-politickou. *Medzi náhodou miešané veci patria teda všetky veci, ktoré sú poškvrnené hriechom.* Všetky tieto veci má riešiť Cirkev a štát vo vzájomnej dohode.

Po týchto úvahách si už teraz môžeme riešiť otázku pomeru náboženstva a politiky. Riešime ju takto:

1. *Keď sa politika zaoberá vecmi čiste politickými a svet-skými, nie je odvislá od náboženstva.*

2. *Keď sa politika zaoberá vecmi miešanými alebo si osobuje rozhodovanie o veciach čiste náboženských, vtedy už aj náboženstvo má slovo do politiky.*

Politizovať či nepolitizovať?

Porozprávali sme sa o predmete politiky. A teraz sa pýtajme: Akými otázkami sa zaoberá politika v našom štáte? Sú to len otázky čisto svetské a hospodárske? — Ani chýru! — Na politickej aréne nášho štátu pretriasajú sa aj otázky čisto náboženské (na pr. otázka vyučovania náboženstva, vystupovania z Cirkvi atď.) a stále sa prejednávajú otázky miešane alebo cirkevno-politické (na pr. manželské rozvody, otázka katolíckych škôl, spoluúčinkanie kostolov a cintorínov, spaľovanie mŕtvol atď.). U nás niet jednej jedinej politickej schôdze, na ktorej by sa nerozprávalo o náboženstve. Nepriatelia Cirkvi strhli náboženstvo do politiky a politickými zbraňami bojujú proti nemu. Za takýchto okolností sa katolíci nemôžu a ani nesmú odťahovať od politickej činnosti. Nám katolíkom na kompetentnom mieste bolo povedané: „*Katolíci, budete mať toľko práv, koľko si ich vydobyjete!*“ Tie práva možno si však v našom štáte vydobýť len politickými zbraňami. Je teda

našou katolíckou povinnosťou zúčastniť sa politického boja nášho štátu.

Účasť v politickom boji nášho štátu žiada od katolíkov v prvom rade naše zákonodarstvo. To zákonodarstvo nás priamo núti do politiky. Podľa zákona totiž u nás každý jedon dospelý občan musí ísť voliť. Keď nejde k volebnej urne, môže byť za to trestaný. Z tohoto vidieť, že občan nášho štátu musí politizovať. No a keď je ten občan katolíkom, musí politizovať po katolícky.

Politickú činnosť žiada od nás katolíkov nielen štátne zákonodarstvo, ale aj blaho našej Cirkvi. Len si uváž, čo by to znamenalo, keby sme sa my katolíci v našom štáte prestali starať o život politický? To by znamenalo, že by vládnu moc v našom štáte strhli na seba ľudia nábožensky indiferentní alebo nepriatelia Cirkvi. Tí by robili zákony pre nás katolíkov, ktorých je v našom štáte vyše 70%. Môžeš si myslieť, ako by vyzeralo to zákonodarstvo! Naši nepriatelia by si okrem toho zabezpečili všelijaké hmotné výhody a my katolíci by sme to zaplatili. Naši nepriatelia by obsadili všetky vedúce a vplyvné miesta a úrady a nás katolíkov by jednoducho odstrákali. V úradoch, v školách, v parlamente by sa verejne štvalo proti nám a my by sme nikde nenašli ochrany. Stali by sme sa vo vlastnom štáte chudákmi bez ochrany a práva, občanmi druhoradými a menej cennými. Kto si to všetko premyslí, musí prísť k presvedčeniu, že sa my katolíci od politiky odťahovať nesmieme. Katolíci sú povinní brániť svoju Cirkev všade, kde je napádaná. Keď je Cirkev napádaná v politike, musíme ju brániť v politike. A veru v našom štáte Cirkev potrebuje takejto obrany! V našej republike je totiž celý rad politických strán, ktoré verejne bojujú proti našej Cirkvi. Proti týmto politickým stranám nemožno bojovať len ružencom, ale treba siahnuť aj po zbraniach politických. Ak sa týchto zbraní nechopíme, čoskoro zakúsime na sebe osud ruských, mexických alebo španielskych katolíkov.

Politickú činnosť žiadajú konečne od nás aj dobré kresťanské mravy. Len si otvorme oči a presvedčíme sa, aké nemravné zásady hlásajú u nás od desaťročí všelijaké spolky a organizácie. Keď sa táto otrava dostane do širokej verejnosti, za krátky čas otrávený bude celý národ a poklesnú dobré mravy v štáte. Proti týmto podvratným živlom treba teda bojovať v politike a v parlamente a prísnyimi zákonmi treba

chrániť národ pred mravnými záškodníkmi. Takýto boj žiada od nás naše náboženstvo a blaho nášho národa.

Po týchto úvahách môžeme teda vyhlásiť, že *katolíci nie len môžu, ale aj musia v našom štáte politizovať*. Musia však politizovať rozumne. Vyžaduje to ich vlastné blaho. Toto politizovanie nesmie sa diať zo ctižadnosti, ziskuchtivosti, z túžby po nejakej osobnej výhode, ale z náboženskej povinnosti. Kristus Pán bol povedal svojim apoštolom: „*Daná mi je všetka moc na nebi a na zemi: idte teda, učte všetky národy a krstíte ich..., učte ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal*“ (Mat. 27. 18-20.). My katolíci si musíme uvedomiť význam týchto slov a prostredníctvom svojich katolíckych poslancov a nimi odhlasovaných zákonov musíme učiť národ zachovávať všetko to, čo nám Pán Ježiš prikázal.

Pri volebnej urne.

Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že katolíci nemajú byť katolikmi len doma, ale svoje katolícke presvedčenie majú prejavovať aj v politike a najmä pri volebnej urne. Pri volebnej urne nerozhoduje sa totiž len o veciach chlebových, ale aj o osude Cirkvi v našom štáte. Katolíci si teda pri nej nemôžu počínať ľahkomyselne, ale si musia dobre uvážiť: *komu majú venovať svoju dôveru a koho voliť za svojho zástupcu?* Ináč by sa mohli dostať do konfliktu so svojim katolíckym presvedčením a svojím hlasom mohli by prispieť k ničeniu svojej Cirkvi.

Na koho majú teda hlasovať katolíci?

Odpoveď na túto otázku je jasná: Katolíci majú hlasovať len na takých kandidátoch, ktorí sa v sboroch zákonodarných okrem chleba budú starať aj o náboženské záujmy svojich voličov. Rozhodne teda nesmú hlasovať na takých ľuďoch, ktorí sú nepriateľmi Cirkvi a nepriateľsky sa chovajú voči katolíckemu náboženstvu. U takýchto ľudí je totiž vážna obava, že po svojom zvolení pôjdu s nepriateľmi Cirkvi a pomocou zákonov budú pliesť bič na tých katolíkov, ktorí ich z nerozvážnosti svojou dôverou obdarili. Z tohoto dôvodu katolíkom pri posudzovaní kandidátov nemôžu byť smerodajnými len ich predvolebné reči, ale musia skúmať aj ich minulosť, ich súkromný a verejný život a ich osobné vlastnosti. Nadovšetko si však musia všimnúť program, ku ktorému sa ich kandidáti hlásia. U nás v politike nerozhoduje osoba, ale

program. Či mám teda voliť toho alebo onoho kandidáta, to závisí od toho, aký je jeho program. Ak on má vo svojom programe aj obranu náboženských záujmov, môžeme ho obdarovať svojou dôverou. Ak nie, nemôžem na neho hlasovať. Program kandidáta je pre katolíkov akýmsi zrkadlom, v ktorom sa ukazujú všetky jeho snahy a plány náboženské. Predstav si len, že by na protikatolícky alebo Cirkvi nepriateľský program bol do sboru zákonodarného zvolený nejaký katolík. Tento po svojom zvolení nemôže hlasovať podľa svojho presvedčenia. Naopak. Musí hlasovať aj proti záujmom svojej Cirkvi, ako to predpisuje program, na ktorý bol zvolený. Ináč by ho pozbavili mandátu.

Program kandidáta môže byť trojaký:

1. výslovne *katolícky*, v ktorom je zahrnutá aj obrana náboženstva a jeho práv,

2. výslovne *protikatolícky*, v ktorom sa hlása boj proti Cirkvi a náboženstvu,

3. nábožensky *indiferentný*, v ktorom je reč len o veciach hmotných a veci náboženské sa v ňom nespomínajú.

Po tomto rozdelení už ľahko môžeme rozhodovať o osobe kandidáta.

1. Na kandidáta s výslovne *katolíckym programom* môžeme hlasovať bez akéhokoľvek váhania.

2. Na kandidáta s výslovne *protikatolíckym alebo Cirkvi nebezpečným programom* (komunizmus, anarchizmus, nihilizmus, liberalizmus, slobodomurárstvo) *nesmieme hlasovať*.

3. Pri kandidátoch nábožensky *indiferentných* alebo s programom indiferentným *musíme byť opatrní*, lebo sa väčšinou len vyhlasujú za indiferentných, v skutočnosti sú to však nepriatelia Cirkvi. Musíme si teda všimnúť ich spolupracovníkov a musíme dať pozor, aby sa z toho „indiferentného“ kandidáta nevykľul nejaký nepriateľ Cirkvi.

Ináč v politike platia tie isté smernice ako pri spolkoch. (Vid' o tom kapitolu: Katolíci a spolkárenie.)

Bratku, sestra! Drž sa tých smerníc a pre svoje politické presvedčenie nikdy sa nedostaneš do konfliktu so svojim svedomím!

Všetko sa pominie, minieme sa i my.

Všetko je len do času!

Keď pozorne sledujeme beh tohoto sveta, pozorujeme zaujímavý zjav: všetko vo svete je len dočasné a pomínutelné.

Len si lepšie všimni život ľudský a dáš mi za pravdu!

Akí nestáli sme my ľudia! Dnes sa smežeme a zajtra už plačeme. Dnes sa radujeme a zajtra smútime. Dnes niečo milujeme a zajtra to nenávidíme. Dnes niečo veľbíme a zajtra ním pohŕdame. Dnes sme boháčmi, zajtra žobrákmi. Dnes máme úrad, službu, prácu, chlieb a zajtra kráčame ulicou bez zamestnania, bez miesta, bez chleba. Nemožno tajiť, že je pomínutelné všetko, čo je spojené so životom ľudským.

A teraz sa pozrime do dejín ľudstva!

Čo všetko bolo už na našej zemi! Bolo a niet ho viac.

Boly veľké ríše a kdeže sú? Kdeže je ríša egyptská, asyrská a babylonská? Kdeže je ríša grécka, makedonská, svetovládna ríša rímska? Zmizly s povrchu zeme. Zanikly, pomínuly sa.

Boli na zemi veľkí panovníci, kráľovia, cisári a pomreli. Kdeže je Tutanchamon, Nabuchodonozor, Alexander Veľký, Augustus, Nero, Hadrian, Dioklecián, Napoleon, Lenin atď. Pomreli, pomínuli sa.

Boly na zemi chýrne dynastie (panovnícke rody) a kdeže sú dnes? Vymrely, vyhynuly, pomínuly sa.

Žili na zemi slávni učenci, básnici, spisovatelia, umelci a kdeže sú? Pomreli, pomínuli sa.

Boly na zemi kvitnúce mestá. A kdeže sú dnes? Ostaly z nich len trosky a zrúcaniny. Pomínuly sa.

Na zemi byly rozšírené všelijaké náboženstvá a ... vyhynuly, pomínuly sa.

Svetom vládly všelijaké náuky, teorie, hypotézy. Ľudia sa oduševňovali za ne. A dnes? Zakapaly, pomínuly sa.

Ale načo preberať dejiny. Postačí, keď sa podívaš do svojej rodnej obce, kde si trávil(a) svoju mladosť. Voľakedy si tam poznal(a) každého človeka. A dnes?! Už si tam cudzincom. Svojich známych, priateľov a príbuzných tam už darmo hľadáš. Odišli, pomreli, pomínuli sa.

A tak by som Ti mohol rozprávať ďalej a Ty by si sa len utvrdil(a) v presvedčení, že *vo svete všetko je len dočasné a pominuteľné*.

Felix a Ty.

Pominuteľné je všetko a pominuteľní sme aj my.

Akiste Ti je známa legenda o mníchovi Felixovi. Ožské a vybledlé písmo nám ju zachovali medzi zápiskami kláštora v Heisterbachu.

Podľa tejto legendy žil kedysi, veľmi dávno, medzi rehoľníkmi kláštora spokojný a blažený mních Felix. Dlhý čas veľmi dobre sa cítil v zátiší kláštora. Istého dňa však neznáme vtáča sadlo do kláštornej záhrady a svojím krásnym spevom celkom okúzliło zbožného rehoľníka. Felix bol natoľko omámený jeho spevom, že vyšiel do záhrady, aby sa zblízka poďíval na neznámeho speváka. Bol to zriedkavý vtáčik, akého Felix ešte nevidel. „Toho vtáčika musím chytiť!“ — rozhodol sa mních a začal ho naháňať. Vtáčik mu však ulietol, lietal o konára na konárik, so stromu na strom. Potom zaletel do blízkej hory. Felix bežal za ním do lesa vždy hlbšie a hlbšie. Veľa ráz si myslel, že ho už má: ale vtáčik sa mu zakaždým vyšmykol a nakoniec celkom zmiznul.

Ustatý Felix vrátil sa nazpäť do kláštora. A keď prišiel ku kláštornej bráne, čakalo ho tam veľké prekvapenie. Dvere mu otváral neznámy vrátnik. Neznámych pátrov stretával na chodbách. Všade v kláštore videl len cudzie tváre. Nenašiel tam ani len jedného známeho. Zpomedzi rehoľníkov v kláštore nepoznal nikoho a jeho tiež nepoznal nikto. Kým naháňal toho vtáčika, pomreli všetci jeho známi a vyrástla nová generácia rehoľníkov. Všetko sa zmenilo za ten čas, len potôčik žblnkotal pri kláštore práve tak ako predtým. Felix sa zastavil pri ňom a pozrel sa do jeho hladiny. Ale ach! V hladine — v zrkadle potoka uzrel akúsi neznámu tvár: Felix nepoznal sám seba.

Rozpovedaná legenda nám jasne svedčí, že vo svete je všetko len dočasné a pominuteľné. *Kým naháňame pestrého vtáčika svojho pozemského kľastia, kým pracujeme na svojom blahu, umierajú celé generácie a my sami vädneme, sostarievame a blížime sa k svojmu hrobu. Áno, taký je náš život! Rodíme sa a umierame. Celý ten náš život je len krátky sen. Skôr, ako*

sa nazdávame, je už po ňom a ukládajú nás do tmavého hrobu. *Všetko sa pomíne ... a minieme sa i my.* Keď na to najmenej rátame, príde smrť a urobí koniec nášmu pozemskému putovaniu.

Kde čaká na mňa?

Misionári za svätých misií odporúčajú svojim poslucháčom, aby sa každý večer zamysleli nad pravdami: „Umrieť musím — ale neviem, kedy — neviem, ako — a neviem, kde!“ Sú to ozaj dôležité pravdy a je potrebné, aby sme sa zamysleli nad nimi na konci tejto knižočky.

Umrieť musíme všetci! Neostaneme naveky na tejto zemi! Lenže kde umrieme? Kedy umrieme a ako umrieme?

Kde umrieme? Možno, že na mäkkej a pohodlnej posteli. Možno, že na ulici. Možno, že doma. Možno, že v nemocnici.

Kedy umrieme? „Mors certa, hora incerta“ (smrť istá — hodina neistá) — stojí na vežových hodinách v Lipsku. Možno že umrieme na jar, keď sa príroda bude obliekať do svojho kvetinového obleku. Možno, že umrieme v horúcom lete. Možno že umrieme v zime, keď bude príroda pokrytá studeným snehovým koberecom.

Ako umrieme? Možno, že po dlhej a trápnej chorobe. Možno, že náhle. Možno, že uprostred svojich príbuzných. Možno že od všetkých opustení. Možno, že umrieme prirodzenou smrťou. Možno, že násilnou alebo pri nejakej katastrofe.

Smrť je istá a isté je, že raz opustíme tento svet. Keď však umrieme, kde a ako? — to vie len ošenediaci Pán Boh.

Pred rokmi pracoval v handlovských uhoľných baniach chudobný slovenský robotník. Zo začiatku pracoval vo vnútrane. Zarobil asi Kč 24.— denne. Lenže práca banícka je nebezpečná a tento chudobný robotník bol svedkom niekoľkých banských nešťastí. Tieto nešťastia ho odstrašili od bane. Bá sa, že ho tiež zastihne nejaké nešťastie. Opustil teda baňu a dal sa preložiť do strojárne. Zarobil tam síce o 4 Kč menej, ale si myslel, že si tam bude aspoň istejší životom. A hľa, práve tam ho našla smrť. Jedného nedeľného rána praskla v strojárni nejaká rúra a oheň vyvalil sa z nej rovno na neho. Ubožiak s ohromnými popáleninami bol zanesený do nemocnice a tam aj zomrel. Keď som ho na tretí deň odprevádzal

do cintorína, spomnul som si na jednu legendu, ktorú som bol kdesi čítal...

K naddvornému kráľa Šalamúna zavítala vraj smrť. Čudným pohľadom si ho premerala a potom zmizla. Naddvorný sa veľmi naľakal toho jej pohľadu. Bežal ku kráľovi Šalamúnovi a vrúcne ho prosil:

— Pane, ty vieš, že som ti vždy verne slúžil. Neodopri mi teda moju žiadosť! Daj mi najlepšieho svojho kona, aby som mohol ujsť pred tou hroznou smrťou!

Kráľ vyhovel jeho žiadosti, naddvorný skočil do sedla a evalom uháňal preč... Šialenou rýchlosťou hnal svojho koňa po celý deň, len aby čo najďalej ušiel pred smrťou... A keď sa slnko klonilo k západu a svojimi lúčmi posledný raz bozkávalo zem, bol už v ďalekej krajine. Lenže kôň už nevládal ďalej. Vyčerpaný sa mu srútil na zem. Naddvorný si vymotal nohu zo strmeňa a obzrel sa okolo seba. Ako sa ohliadol, dobre že neskamenel od strachu. Na pokraji cesty videl sedieť smrť, pred ktorou tak šialene utekal po celý deň. Videl, že jej už neujde. Odovzdal sa teda svojmu osudu a povedal jej:

— Vidím, že ti už neujdem... Vezmi ma teda! Tvojím som! Len to mi ešte povedz; prečo si pozerala na mňa tak zadivene keď si dnes ráno prišla do môjho príbytku?

— Nuž vieš — odpovedala smrť — bol mi daný rozkaz, aby som ťa dnes pri západe slnka vzala sebou tu na tomto mieste. Ja som sa tomu čudovala. Myslela som si, že sa mi to nepodarí, veď je tak veľká vzdialenosť medzi tvojím domom a touto cestou. No, ako vidím, predsa si len prišiel...

A smrť brala sebou pána naddvorného.

Na túto legendu som si spomínal pri pohrebe toho chudobného robotníka. Ten úbožiak robil pôvodne v bani a zarobil tam viac ako v strojárni. Lenže mal rodinku — ženu a dietky — a bál sa, že by ho v bani mohlo zastihnúť nejaké nešťastie. Odišiel teda z bane a išiel pracovať za nižšiu mzdu do strojárne, len aby si zachránil život. Urobil tak ako ten naddvorný. Utekal pred smrťou a zatým ju našiel v strojárni... Tam čakala na neho...

Pochoval som toho nešťastného slovenského robotníka... Odspeval som smutné „Requiescant in pace“ a hrobár začal válať hrudy na jeho rakev. A kým dopadaly hrudy na jeho rakev, ja som sa uberal domov z cintorína. Kráľal som za-

— Ba, kde čaká na mňa tá hrozná smrť a kde ma dostane?

Bratku, sestra! Nevieme; kedy, kde a ako zomrieme. Isté je však, že raz predsa len opustíme tento svet. Tá nemilosrdná smrť nás raz iste dostane.

„NĽE SI Z TOHO NEROBÍM!“

Dvaja mladí dôstojníci zavítali raz do parížskeho kostola. Prišli tu len zo zvedavosti a na modlitbu ani len nepomyšleli. Ako si tam obzerali sochy, obrazy a rezby, odrazu zbadali kňaza vo spovednici.

— Ten tam čaká na niekoho! — ozval sa jeden.

— Akiste na teba! odpovedal druhý.

— Na mňa? A prečo?

— Aby si sa vyspovedal.

— Ja? To je dobré... No, ale dobre! Stav sa, že pôjdem k nemu na spoveď!

— Ty a spoveď!

— Naozaj pôjdem. Ale mi za to zaplatíš dobrý obed.

— Dobre.

Po týchto slovách mladý dôstojník pristúpil k spovednici a povedal kňazovi:

— Ja som sa prišiel len s vami porozprávať.

— Porozprávať?... Dobre, priateľu! — odpovedal kňaz.

— Nechajme teda spoveď a poshovárajte sa. Čím ste teraz?

— Poručíkom! — odvetil dôstojník. — Práve som vyšiel z vojenskej akademie.

— Poručíkom ste? ako dlho budete poručíkom?

— Neviem, ale asi tak dva-tri roky.

— Nuž a potom?

— Potom sa stanem nadporučíkom

— A potom?

— Potom budem kapitánom.

— A potom?

— Potom už budem pomalšie postupovať a budem rád, ak raz ako generál budem môcť ísť do penzie.

— Nuž a čo potom?

— Potom? — odpovedal dôstojník v rozpakoch. — Potom?... To už neviem...

V tom sa ale ozval kňaz a vážne pokračoval:

— Pozrite sa! Dosiaľ ste mi vedeli odpovedať na každú

otázku: ale čo bude potom, to už neviete. Ja to však viem a poviem vám to. Potom, priateľu, umriete... A potom sa objavíte pred súdom Božím a ak si aj naďalej tak budete počínať ako posiaľ, Pán Boh vás odsúdi a budete navždy nešťastní... To bude potom... A teraz ešte niekoľko slov. Urobili ste si so mnou žart. Ako čestný muž, musíte teraz napraviť svoju chybu. Dáte mi čestné slovo, že za osem dní každý večer pokľaknete a poviete: „Raz budem musieť umrieť, ale nič si z toho nerobím. Po smrti prídem pred súd Boží, ale nič si z toho nerobím. Po súde budem zatratený, ale nič si z toho nerobím!“ To je všetko, čo od vás žiadam... S Bohom!...

Dôstojník odišiel, ale zo sľúbeného obeda nebolo nič. Ten rozhovor sa mu hlboko zaryl do duše. Podľa daného slova večer pred spaním začal odriekať uložené pokánie: „Raz budem musieť umrieť, po smrti prídem pred súd Boží, po súde budem zatratený...“: ale si netrúfal pridať „nič si z toho nerobím“. Tak uplynulo niekoľko dní. Slová kňazove mu stále hučaly v ušiach... O niekoľko dní potom zase prišiel do kostola. Vyspovedal sa a spokojne odchádzal domov. Po tejto svätej spovedi stal sa dobrým a horlivým katolíkom...

Bratku, sestra! Neviem, kto si. Nepoznám Ťa. Toľko však viem, že si krehkým a smrteľným človekom, ktorý každú chvíľu môže umrieť. Mysli často na svoju smrť a táto myšlienka Ťa bude posilňovať, aby si po celý svoj život kráča(a) tou cestou, ktorú Ti ukazuje Cirkev, tvoja Ariadna...

Příbramské baníci.

Dňa 31. mája 1892 bol krásny májový deň. V ten deň 900 baníkov sostúpilo v Příbrami pod zem na odpoľudňajúcu smenu. Práca šla riadnym tempom. Odrazu však na Mariánskej šachte vypukol oheň. Zpráva o tom rozniesla sa po meste a v rodinách baníckych nastal veľký plač. Vchod do bane čoskoro bol obkľúčený plačúcimi ženami, deťmi a príbuznými. Správa baní chcela začať záchranné práce, ale nebolo možno. V tom čase ešte nebolo ochrany proti plynom, nebolo plynových masiek, ani dýchacích prístrojov, záchrana stala sa preto nemožnou. Oheň v bani sa šíril vždy väčšími a väčšími, zachvátil výdrevu a smrtiaci dym vnikal do všetkých podzemných priestorov. Baníci boli vyzvaní, aby vyšli z bane. Kto len mohol, hľadel si zachrániť svoj život. Nezachránili sa však všetci

baníci. Pod zemou zahynulo 319 baníkov, po ktorých ostalo 285 vdov a 960 sirôt. Mŕtvolý zahynutých baníkov byly vyvá-
žané až do 9. júla a posledná bola najdená až 22. sept. Pri
bľadani mŕtvol dňa 22. júna 1892 našli na jednom mieste pod
zemou na dynamitovom papieri napísané listy. Listy tieto
boly písané ceruzkou a v nich sa lúčili zahynuvší baníci so
svojimi ženami a dieťkami. Najdojemnejší zpomiedi nich je
list Františka Soukupa, ktorý znie takto:

*...Prosím vás, kto nájdete tento môj posledný list,
odovzdajte ho mojej drahomilovanej manželke: sú to
moje posledné slová, ktorými sa lúčim so svojimi deťmi
a prosím ich, aby sa modlili za mňa, by mi Boh odpustil
moje previnenie a aby nezabudly na Boha, tak ako ja
pri poslednej hodine.*

*Prišli sme do roboty, začali sme pracovať. Vtedy
pribegli sem ľudia, že sa nemôžu dostať odtiaľto: pokú-
sili sme sa dostať von, nebolo možno. Čakali sme na po-
moc vetrom z rúrok, tá by nás bola zachránila: nebo
nám sem vpustený. Pokiaľ sme mohli, tak sme sa mo-
dlili a pomáhali si. Keď sme oslabli, upadali sme do ľubo-
kého spánku večnosti.*

*Pre Boha vás prosím, dajte týchto pár riadkov mo-
jej manželke, sú to posledné slová k nej, vyslyšte ma a
dajte jej to, prosím vás pre Boha!*

*S Bohom, s Bohom, druhá manželka, prichádza
chovička môjho spánku, s Bohom i moje deti, ako smu-
tne sa lúčim s vami, s Bohom priatelia.*

*S Bohom, všetky manželky všetkých, ktorí sme tu
zahynuli!*

*Drahá manželka, s veľkou úzkosťou ti píšem po-
sledné slová, hlava bolí, duch slabne, večnosť sa blíži!*

*Veľmi bolestne sa lúčim s vami a prosím vás, mo-
dlíte sa za mňa, že by som pre tento vzdajší život ne-
ztratil život večný: prosím vás, modlite sa: s Bohom,
s Bohom: všetko skladám na teba, druhá manželka, odo-
vzďavám ti deti a všetko, staraj sa o ne tak ako ja. S
Bohom, vy všetci priatelia, modlite sa: tú almužnu, čo
máš, o tom vieš.*

*Dlžný nie som nikomu, len Bartošovi asi 40 kr. u
nás za nejaký ten liter piva, viac nie.*

František Soukup.

Citoval som Ti doslovne list zahynuvšieho baníka. Som presvedčený, že list otriasol tvojou dušou.

Priateľu, sestral Ty síce nie si baníkom, ale aj Tebe hrozí smrť. Nože, či riadnym katolíckym životom, aby Ťa tá smrť nenašla nepripraveného, nepripravenú!

Na ostrove Sicílii žil okolo roku 400 pred Kr. panovník menom Dionysius. Tento rád poriadaval veľké hostiny. Raz ho jeho priateľ Damokles požiadal, aby aj jeho pozval dakedy na hostinu. Kráľ ho skutočne pozval a dal mu predložiť najvybranejšie jedlá a nápoje. Damokles jedol a pil s veľkou chuťou. Ale ako sa pozrel hore, zľakol sa veľmi. Nad svojou hlavou videl visieť meč, vybrúsený na obidve strany. Meč bol zavesený na tenkej nitke. Keď ho Damokles uvidel, začal sa triasť od strachu a hneď mu prešla chuť od jedla.

Aj nad tvojou hlavou visí Damoklesov meč smrti. Preto buď pripravený(á)! *Ži tak, aby si „pre tento vzdajší život nestratil(a) život večný!“ Ži tak, aby si hocikedy spokojne mohol(a) ísť pred súd spravodlivého Boha! Plň čo najsvedomitejšie svoje náboženské povinnosti, či podľa predpisov Božích!*

Spokojne umiera len ten, kto po celý svoj život kráčal cestou prikázaní Božích.

Šťastlivú večnosť môže očakávať len ten, kto za svojho pozemského putovania kráča po ceste, ktorou ho vedie Cirkev — jeho Ariadna.

Doslov.

Drahý priateľu! Milá sestra! Na začiatku tejto knižočky som Ti hovoril, že sme od Boha vyšli a k Bohu sa vrátíme. Preto sme prišli na tento svet, aby sme tu pod vedením svojej Cirkvi plnili vôľu svojho Otcu nebeského. Ty poznáš vôľu Božiu. Ty vieš, čo žiada Boh od Teba. Rozprával som Ti o tom obšírne na stránkach tejto knižočky. Na Tebe je teraz, či budeš žiť podľa vôle Božej alebo nie. Voľ si teda! Rozhodni sa, dokiaľ je ešte čas!

Kdesi som čítal poučnú rozprávku.

Mladý muž kráčal po brehu morskom a našiel tam plné vrecko malých kamienkov. Nedbalo sa v nich hrabal a zo zábavy hádzal ich do vtákov, kolembajúcich sa na vlnách morských. Kamienky jedon po druhom klesali na dno morské. Len jedon jediný mu ostal nakoniec v ruke. Ten si vzal domov a prezeral ho. A tu pri svetle domáceho krbu na svoje veľké prekvapenie zistil, že je to diamant. Ponáhľal sa ihneď na breh morský, ale zahodené kamienky už nenašiel, tie spočívaly na dne morskom.

Pán Boh aj Tebe dal plné vrecko cenných diamantov. To je tvoj život, skladajúci sa z celého radu rokov. Bol to vzácny poklad, ale Ty si nepoznal(a) jeho cenu. Kráčal(a) si po brehu večnosti a ľahkomyselne si odhadzoval(a) jedon rok po druhom ako bezcenný kamienok. Teraz Ti ich už len niekoľko ostáva — jedon, dva alebo ani toľko. Čas uteká, smrť sa blíži. Jej studená ruka Ťa môže uchytiť každú chvíľu. Nože, spamätaj sa! Začni život nový, život podľa vôle Božej, kým je ešte čas! Drž v poriadku záhradu svojho srdca!

Do severného Talianska zavítal nejaký cestovateľ a našiel tam prekrásnu záhradu, ktorú opatroval starý záhradník. Záhrada bola majetkom bohatej dámy, ktorá sa na ňu pozrela len asi 3—4 razy za 17 rokov. Cestovateľ sa nemálo divil, keď videl, že je tá záhrada za to vo vzornom poriadku. Pochválil teda staručkého záhradníka a povedal mu:

— Tá vaša záhrada je v takom vzornom poriadku, že by hoci aj zajtra mohla prísť vaša pani...

— Nie zajtra — odpovedal starec — ale ešte aj dnes by mohla prísť!

Bratku! Sestra! *Zi tak, aby si hoci aj dnes spokojne mohol(la) predstúpiť pred svojho Boha, Pána a Sudcu! Maj vždy v poriadku záhradu svojho srdca!*

Spisovatelia radi porovnávajú život ľudský s divadlom. V tomto životnom divadle Pán Boh je režisérom a my hercami. Pri divadelnom predstavení dobrému hercovi nezáleží na tom, aká rola sa mu dostala. Jemu záleží len na tom, aby tú rolu čo najlepšie odohral. Tak je tomu aj pri životnom divadle. *Aj v tomto životnom divadle nezáleží na tom, akú rolu sme dostali k odohratiu — či rolu kráľa, cisára alebo rolu bedára a žobráka. To je vedľajšia vec. Hlavná vec je, aby sme tú rolu čo najlepšie odohrali.*

Priateľu! Sestra! Hraj svoju životnú rolu tak, aby si pri spadnutí životnej opony — pri smrti — so spokojným svedomím mohol(a) povedať:

— Dobre som to odohral(a)!

Literatúra.

- Bělina, Jan: Bible a věda, v Praze 1916.
 " Kázání nedělní dle Massy Don Olympia, v Praze 1910.
 Codex iuris cononici, Friburgi Brisgoviae, Rat'sbonae.
 Fiedler, Emil: Warum denn zickzack gehen? Wiesbaden 1932.
 Fattinger, Josef: Der Katechet erzählt, Ried im Innkreis 1935,
 Dritte Auflage.
 Kašpar, Josef dr.: Učebnice katolického náboženství, Praha 1929.
 " Věra naše I—III. díl. v Praze 1931, 1933, 1935.
 Kavina, K. dr.: Botanika Zemědělská, Díl I. & 3., Praha 1922.
 Kopler, Leopold dr.—dr. Herman Herold: Náboženstvo a politika,
 Trnava 1931.
 Malý, František: Dominica, v Praze 1930.
 Novotný, Josef dr.: Index a věda, Hradec Králové 1910.
 Nagy B. a Mattyasovszký K.: Ako sa stanem veľkým, Trnava 1927.
 Sv. František Saleský—dr. Matej Hések: Filotea, Trnava 1922.
 Szyllaba, Emil dr.: Apologetika, Trnava 1927.
 Szuszay, Antal: Apologetika vagvis a kath. hit alapjainak védelme,
 Győr 1911.
 Soukop, P. Emil: Sborník kontroverzí, Olomouc 1934.
 Písmo Sväté Starého a Nového Zákona, Trnava 1928.
 Tóth, Tihamér dr.: Szentbeszédok Krisztus királyságáról, Bp. 1927.
 " A vallásos ifjú, Budapest, I—II. kötet.
 " A jellemes ifjú, Budapest.
 " A művelt ifjú, Budapest.
 " A tiszta férfiúság, Budapest.
 " Ne igyál, Budapest.
 " Szentbeszédok a tízparancsolatról, I—II. kötet
 Budapest 1928—1929.
 " Hiszek egy Istenben! Budapest 1931.
 " Hiszek Jézus Krisztusban! Budapest 1932.
 " Hiszek az Egyházban! Budapest 1934.
 " Hiszem az örök életet! Budapest 1935.
 Žák, Emanuel: Fragmenty, sbírka úvah na jednotlivé doby a dny
 roční, v Praze 1931, díl V.
 Žák, Emanuel: Řeči nedělní a sváteční, v Praze 1909.
 Walter János dr.: Napsugarak a newcastle-i kőszéntelegen, I—III.
 rész, Komárom 1930—31.
 Wolpert Leo: Fünf Minuten Christenlehre, Regensburg 1936. Drei
 Bände.
 Rozličné časopisy v reči slovenskej, českej, nemeckej a maďarskej.

OBSAH.

Predslov	— — — — —	3
----------	-----------	---

Kto si? Odkiaľ si? Kde ideš?

Stoj! Kto si?	— — — — —	5
Pochádzaš z opice?	— — — — —	6
Odkiaľ je život?	— — — — —	8
Bol život vždy na zemi?	— — — — —	9
Povstal život z neživého?	— — — — —	10
Pasteurove pokusy	— — — — —	13
Prišiel život s inej hviezdy?	— — — — —	14
Živé môže pochádzať len zo živého	— — — — —	15
Priechodné tvary	— — — — —	16
Múdry inženieer	— — — — —	20
Boh Ťa stvoril	— — — — —	22
Na čo si na svete?	— — — — —	23
Kde ideš?	— — — — —	25
„Zo záhrobia ešte nikto neprišiel!“	— — — — —	26
Pán Ježiš o živote záhrobnom	— — — — —	29

Kto Ťa povedie do večnosti?

Správny vlak	— — — — —	32
Tvoja Ariadna	— — — — —	33
„Cirkev nečiní ľudí lepšími!“	— — — — —	35
„Chyby Cirkvi“	— — — — —	36
„Prečo sa Cirkev nechce modernizovať?“	— — — — —	39
Vystupovanie z Cirkvi	— — — — —	43

Viera a prikázania.

Pas do neba	— — — — —	46
„Len to verím, čo vidím!“	— — — — —	47
„Len to verím, čo pochopím!“	— — — — —	50
Potreba náboženských vedomostí	— — — — —	51
„...zachovávajú prikázania!“	— — — — —	54
Boh vidí všetko	— — — — —	56
Huncútsky Černoch	— — — — —	58

Modlitba a kostol.

Modlitba	— — — — —	60
„Čože mám z tej modlitby?“	— — — — —	61
„Šťrajkujem...!“	— — — — —	63
„Nemám času na modlitbu!“	— — — — —	65
Kostol	— — — — —	67
„Ja nepotrebujem kostola...!“	— — — — —	69
Ako sa máme chovať v kostole?	— — — — —	71
Prítomnosť na Omši svätej	— — — — —	74

Svätá spoveď a sväté prijímanie.

Spoveď	— — — — —	78
„Nemám hriechov...!“	— — — — —	79
„Spoveď vymysleli kňazi...!“	— — — — —	81
„Aj kňaz je len človekom...!“	— — — — —	84
Spovedné tajomstvo	— — — — —	85
Vyplň rozkaz Kristovi!	— — — — —	89
Neznámy turista v starej veži	— — — — —	90
Sväté prijímanie	— — — — —	91
Transfúzia krvi	— — — — —	94

Křes.

Význam kňaza	— — — — —	95
Tažká kňazská povinnosť	— — — — —	98
Zlí kňazi	— — — — —	101
Odkiaľ tá nenávisť voči kňazom?	— — — — —	103

Doma.

[illegible]

V práci.

Zivotné povolanie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	122
V práci	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123
Mierni sa v hnevi!	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	123
Zlorečenie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	126
S poctivosťou najďalej zajdeš!				—	—	—	—	—	—	—	128
Toľkoto stačí jednému človekovi!				—	—	—	—	—	—	—	130

Priatelja a nepriatelja.

[illegible]

V spoločnosti.

V spoločnosti	— — — — — — — — — —	141
Pozor na česť svojho blížného!	— — — — — — — — — —	143
Následky trkotavosti	— — — — — — — — — —	145
Namyslenosť a pýcha	— — — — — — — — — —	147
V dedine hrbáčov	— — — — — — — — — —	150
Pijatyka	— — — — — — — — — —	151
Krčma a karty	— — — — — — — — — —	153
Od Krista k Judášovi	— — — — — — — — — —	155

Knihy a noviny.

Význam tlače	— — — — —	157.
Aké knihy číta katolík a katolíčka?	— — — — —	160

Aké knihy nesmie čítať katolíck a katolíčka?	—	—	—	—	162
Prechádzka s diablom	—	—	—	—	164
Zaviazané oči	—	—	—	—	168
Katolícke časopisy a noviny v reči slovenskej	—	—	—	—	172

Objednajte si z kníh Spolku sv. Voitecha.

Modlitbové:

Dr. A. Radlinský:

Anjeliček strážca.

Má 152 strán formátu 8 aj $\frac{1}{2}$ × 11 aj $\frac{1}{2}$ cm. VII. vydanie. Obsahuje poučenia, modlitby a pesničky pre kat. detky. Veľmi vhodná knižočka pre našich školákov.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 3.—, v polplátne Kčs 5.—, v plátne Kčs 6.—, v koži so zlatorezom Kčs 15.—.

J. Pöstényi:

Ave Maria.

Má 464 strán formátu 11 × 13 aj $\frac{1}{2}$ cm. Kniha obsahuje potrebné modlitby, pútnické pobožnosti, ružence a veľa pútnických piesní, väčšinou takých, čo dosiaľ neboli tlačené a boli len v rukopisoch predspevákov. Mnohé pesničky sú v nej jednoglasne nótované.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 10.—, v plátne Kčs 15.—, v koži so zlatorezom Kčs 30.—, v mäkkej koži so zlatorezom Kčs 32.—.

Cirkevné piesne pre spevácke sbory.

Výňatok z jednotného cirk. spevníka. Partitúra a hlasy pre smiešané a mužské sbory, s orchestrálnym doprovodom. — Pripravujeme.

Dr. A. Radlinský:

Duchovný spevník.

Má 317 strán formátu 11 × 16 cm. IX. vydanie. Obsahuje všetkv piesne s najohvčajnejšími nábožnosťami a obradom pohrebným.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 12.—, v polplátne Kčs 15.—, v plátne Kčs 20.—, v koži so zlatorezom Kčs 28.—.

J. P. Kysucký:

Boh moja spása.

Má 183 strán formátu 11 aj $1\frac{1}{2} \times 16$ cm. Sú v nej všetky potrebné modlitby a pobožnosti. Knižka má veľké písmeny, preto je čitateľná pre starších a krátkozrakých.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 7.—, v plátne Kčs 10.—,
v koži so zlatorezom Kčs 20.—.

A. T.:

Cesta spásy.

Má 221 strán formátu 9×12 cm. Modlitbová knižočka so spevníkom. Obsahuje veľmi pekné a milé modlitby ku každej príležitosti. Veľmi vhodná knižočka pre dámy.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 4.50, v plátne Kčs 8.—,
v koži so zlatorezom Kčs 18.—.

Dr. A. Radlinský:

Jadro Nábožných Výlevov.

V tlači.

Dr. K. Körper:

Modlitbová knižka pre intelligenciu.

V tlači.

Dr. A. Radlinský:

Nábožné Výlevy.

Prepracované vydanie pripravujeme.

J. P. Kysucký:

Nebeské kvietky.

Má 263 strán formátu 6 aj $1\frac{1}{2} \times 9$ aj $1\frac{1}{2}$ cm. V. vydanie. Krásna modlitbová knižočka pre žiakov našich ľudových škôl. Obsahuje krásne modlitby i poučenia a z dobrej polovice cirkevné piesne.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 2.—, v plátne Kčs 3.—,
v koži so zlatorezom Kčs 9.—, vo vatovanej
koži so zlatorezom Kčs 20.—.

M. Kollár:

Prosby k Bohu.

Má 391 strán formátu 7 aj $\frac{1}{2}$ ×10 aj $\frac{1}{2}$ cm. II. vydanie. Najobľúbenejšia modlitbová knižka. Okrem potrebných modlitieb obsahuje do 150 cirkevných piesní.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 7.—, v plátne Kčs 10.—, v koži so zlatorezom Kčs 18.—, vo vatovanej koži so zlatorezom Kčs 22.—.

Príručka pre kongregácie.

Má 325 strán formátu 10×12 cm. Krásna modlitbová knižka s rozjímaním, so žalmami, bodinkami na veľmi jemnom papieri. Odporúčame najmä mariánskym spolkom, terciárom.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 7.—, v plátne Kčs 10.—

J. P. Kysucký:

Ružičky.

Má 250 strán formátu 4 aj $\frac{1}{2}$ ×6 cm. Veľmi milá a obľúbená modlitbová knižička pre dámy v liliputnom formáte.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 6.—, v plátne Kčs 10.—, vo vatovanej koži so zlatorezom v krabičke Kčs 15.—.

Dr. F. Juriga:

Sedmibolestná.

Má 188 strán formátu 10×15 aj $\frac{1}{2}$ cm. Krásna modlitbová knižka na česť a slávu Sedmibolestnej Matky Božej, Panny Marie, Dobrej Matky slovenského národa.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 15.—, v plátne Kčs 22.—, vo vatovanej koži so zlatorezom Kčs 35.—

M. Kollár:

Srdce k Bohu.

Má 415 strán formátu 8×11 cm. II. vydanie. Katolícka modlitbová a spevácka knižka.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 10.—, v plátne Kčs 17.—, v koži so zlatorezom Kčs 25.—, vo vatovanej koži so zlatorezom Kčs 28.—.

L. J. Mattoška:

Svätý Anton.

Má 189 strán formátu 7×11 cm. III. vydanie. Malá modlitbová knižka na rozšírenie úcty sv. Antona Paduánskeho. Obsahuje deväťútorkové pobožnosti k jeho úcte, omšové pobožnosti, litánie k sv. Antonovi, ruženec sv. Antona a piesne ku sv. Antonovi.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 5.—, v plátne Kčs 10.—, v koži so zlatorezom Kčs 15.—.

A. Kmet:

Svätý škapuliár.

Má 140 strán formátu 10 aj $1\frac{1}{2}$ ×14 aj $1\frac{1}{2}$ cm. XI. vydanie. Modlitbová knižočka pre čitateľov mariánskych s krásnymi pobožnosťami, s hodinkami ku cti prehl. Panne Marii.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 5.—, v polplátne Kčs 8.—, v plátne Kčs 12.—, v koži so zlatorezom Kčs 20.—.

K. B. Žeko:

Úbohé dušičky.

Má 381 strán formátu 9 aj $1\frac{1}{2}$ ×15 cm. Malá, vkusná modlitbová knižka, venovaná modlitbám za duše, trpiace v očisti.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 8.—, v plátne Kčs 12.—, v koži so zlatorezom Kčs 20.—.

F. R. Oswald:

Živý ruženec.

Má 113 strán formátu 11 aj $1\frac{1}{2}$ ×15 aj $1\frac{1}{2}$ cm. XXI. vydanie. Obsahuje potrebné modlitby, najmä poučenia o sv. ruženci a ružencové piesne. Dosiaľ sa minulo 225.000 kusov.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 3.—, v polplátne Kčs 5.—, v plátne Kčs 8.—, v koži so zlatorezom Kčs 18.—.

Hodinky

o nepoškvrnenom počatí najčistotnejšej P. Marie. Výňatok z modlitbovej knižky „Svätý škapuliár.“

CENA: Kčs 1.—.

Krížová cesta

čiže rozjímanie a vrúčne uctenie prehorkého utrpenia a smrti Spasiteľa nášho Pána Ježiša Krista.

CENA: Kčs 1.—.

Ružencové čudfky.

CENA: Kčs 1.—.

Jednotný cirkevný spevník (Kancionál).

Harmonizovaný pre organ.

CENA: v plátne Kčs 200.—.

Jednotný cirkevný spevník

s notami pre jeden hlas, s najpotrebnejšími modlitbami, pre študujúcu mládež a pre kat. spolky, vreckový formát. — Pripravujeme.

Jednotný cirkevný spevník

bez nôt, s najpotrebnejšími modlitbami, vreckový formát.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 3.—, viazaná Kčs 6.—, v lepšej plátenej (pegamoid) väzbe Kčs 12.—; v mäkkej koži so zlatorezom a futrálom Kčs 25.—; vo vatovanej koži s krabicou Kčs 30.—.

V. Milan—M. Schneider-Trnavský:

Modlitby a piesne.

Má 497 strán formátu 12×16 aj 1/2 cm. Prvá slovenská modlitbová knižka pre našich organistov, opatrená mnohými latinami, s prekrásnou harmonizáciou na štyri hlasy. Obsahuje i všetky potrebné modlitby. Sostavená je pre študujúcu mládež.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 16.—, v polplátne Kčs 20.—, v plátne Kčs 25.—, v koži so zlatorezom Kčs 32.—.

Pašie.

Má 56 strán formátu 14 aj 1/2×21 cm. III. vydanie. Notované vydanie na Kvetnú nedeľu a Veľký piatok.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 9.—, v polplátne Kčs 12.—.

Náboženské:

Písmo Sväté Starého a Nového Zákona.

Má do 2050 strán formátu 18×26 cm. Táto kniha kníh prežila všetky časy a prežije i nekonečnú budúcnosť. Preto túto knihu kníh, Písmo Sväté má každý kresťan-katolík poznať. Nemá a nesmie chýbať ani v jednej katolíckej rodine. Keďže dielo toto zostavené je z rozličných našich vydání, jeho papier nie je jednotný.

CENA: St. a N. Z. neviazaného (crudo) Kčs 100.—, spolu viazaného v plátne Kčs 150.—, v polkoži s červenorezom Kčs 180.—, v polkoži so zlatorezom Kčs 200.—, v koži Kčs 240.—.

Výhodné! Nový Zákon neviazaný veľký formát (crudo) Kčs 20.—, v plátne Kčs 35.—, v polkoži s červenorezom Kčs 50.—, v koži so zlatorezom Kčs 75.—. Starý Zákon neviazaný (crudo) Kčs 80.—, v plátne Kčs 130.—, v polkoži s červenorezom Kčs 150.—, v koži so zlatorezom Kčs 200.—.

Písmo Sv. v obrazoch.

Má 248 strán. Formátu 34×44 cm. Každá strana je opatrená prekrásnou rytinou. Text tohoto diela na základe textovej úpravy filozofického a náboženského spisovateľa prof. Emanuela Žáka, meno ktorého je zárukou vysokej umeleckej hodnoty slovnej časti, opatrili *Spolok Sv. Vojtecha* za spolupráce univerzitného profesora-biblicistu dra Štefana Zlatoša.

Kniha je viazaná do dosák z pegamoidu, ozdobených zlatými ornamentami. *Je to ojedinelý dar ku každej príležitosti, ale najmä na Vianoce, na meniny, z príležitosti birmovky, duchovných cvičení, uzavretia sňatku, krstu, na cestu do života, pri dokončení štúdií a pod. Je to nevyhnutne potrebná príručka i pre katechetov.* Spomnime ešte, že v tejto knihe plných osem strán venované je na záznamy rodinnej kroniky.

Napriek stotisícovým investíciám, ktoré si toto dielo vyžiadalo, *Spolok Sv. Vojtecha*, čo najväčšiemu rozšíreniu k vôli, určil skutočne nízku cenu — Kčs 130.—.

Nový zákon.

I. sväzok. (Evanjelia a Skutky apoštolské) vreckový formát na indickom papieri.

CENA: *neviazaný (crudo)* Kčs 22.50, v mäkkej plátenej väzbe Kčs 25.—, v mäkkej koženej väzbe Kčs 33.—.

Nový zákon.

Obsahuje iba 4 evanjelia. Ľudové vydanie vreckového formátu, tlačný na rotačnom stroji.

CENA: *neviazaný (crudo)* Kčs 5.50, v mäkkej plátenej väzbe Kčs 8.—.

Nový zákon.

II. sväzok (Listy apoštolské a Apokalypsa) vreckový formát na indickom papieri.

CENA: *neviazaný (crudo)* Kčs 24.75, v mäkkej plátenej väzbe Kčs 27.50, v mäkkej koženej väzbe Kčs 36.30.

K. ž e k o:

Čítania a evanjelia.

Má 536 strán formátu 15×22 cm. Obsahuje na všetky nedele a sviatky z osnovy Písma Svätého, vyňaté z časti, čítané pred kázňou, s potrebnými modlitbami a litániami. Odporúčame najmä pre vzdialených od kostola.

CENA: *neviazaný (crudo)* Kčs 18.—, v plátne Kčs 30.—, v koži so zlatorezom Kčs 50.—.

Fr. Spirago - Št. Mišík:

Viera kresfiansko-katolícka, (ači Ľud. katechizmus)

Má 1164 strán formátu 15×22 cm. II. vydanie. V knihe je učenie o viere, mravoch a o milosti. Je vždy časovou knižkou pre katechéta.

CENA: *neviazaný (crudo)* Kčs 50.—, v polplátne Kčs 60.—, v polkoži s červenorezom Kčs 70.—, v koži so zlatorezom Kčs 85.—.

P. I. - Marie O. F. M. - P. K. K o ž a a Fr. E m.

C u b í n e k O. F. M.:

Kalvária a oltár.

Má 119 strán formátu 12×16 aj 1/2 cm. Znamenitá úvaha o krsťovej ceste s krásnym duševným poučením.

CENA: brošovanej Kčs 7.—, v knižničnej väzbe Kčs 10.50, v plátne Kčs 14.—.

E. Giebrlová - Fr. R. Osvald:

Kvety s križa.

Má 429 strán formátu 12×17 cm. Slová útechy pre chorých.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 7.—, v polplátenej väzbe Kčs 10.—.

T. Kempenský - M. Kollár:

Nasledovanie Krista.

Má 416 strán formátu 8×12 cm. Duchovný život podľa nauky Kristovej. Čnosť, ktoré vedú nás ku dokonalému životu. Láska k Bohu. Účinky božej milosti. Spoveď. Sv. Prijímanie.

CENA: neviazaná Kčs 6.—, v plátne Kčs 10.—, v koži so zlatorezom Kčs 25.—.

P. Bertrand - M. Huska:

Pamätaj na Stvoriteľa v dňoch svojej mladosti.

Má 153 strán formátu 15×22 cm. Dobré rady a poučenia pre školskú mládež a i pre dospelých. Kniha by mala byť v každej katolíckej rodine, lebo je dobrou príručkou dobrého kresťanského života.

CENA: brožovaná Kčs 8.—, v knižničnej väzbe Kčs 12.—, v plátne Kčs 16.—.

P. K. Riedl - J. Buday:

Priklady zo života katol. (Mravná čítanka.)

Má 162 strán formátu 14×20 cm. Knižka podáva nám príklady, ako sa máme posilňovať vo viere.

CENA: neviazaná Kčs 6.—, v knižničnej väzbe Kčs 9.—, v plátne Kčs 10.—.

B. Smitz - J. Krššák:

Život Ježiša Krista.

Má 303 strán formátu 18×25 cm. Každý kresťan-katolík má poznať život Toho, o ktorom sv. Tomáš Akvinský vo svojej jemnej piesni takto hovorí: „Narodiac sa stal sa našim pokrmom, umrúc dal seba v cenu výkupnú, panujúc v nebesiach dáva svojim verným odmenu.“ Dielo je krásne ilustrované.

CENA: neviazaná (crudo) Kčs 50.—, v polplátne Kčs 100.—, v plátne Kčs 110.—, v polkoži s čerevenorezom Kčs 150.—, v koži so zlatorezom Kčs 200.—.

Objednávky adresujte na *Spolok Sv. Vojtecha v Trnave.*

•Kto zbožne spieva - dvojnásobne sa modlí!•

Slovo o Jednotnom katolíckom spevníku.

Spolok sv. Vojtecha vydal neobyčajne významné, do liturgických, literárnych a hudobných základov slovenského katolíckeho života hlboko zasahajúce veľké dielo:

Jednotný katolícky spevník,

ktorý zostavili biskupskými úradmi určené komisie a ich predlohy sharmonizoval i nápevmi doplnil Mikuláš Schneider-Trnavský. Spevník na 578. stranách veľkého kvartového formátu shrňuje výsledky všetkých doterajších snáh o čistotu, hodnotu i jednotu slovenského cirkevného spevu a svojou obnoviteľsky pribojnou silou, obsahovou úrovňou i autoritatívnosťou predstavuje epochálny medzník vo vývoji slovenskej chrámovej hudby. Poslanie tohoto Jednotného katolíckeho spevníka je svrchovane dôležité, lebo:

1. odstraňuje vieroučné dvojsmysly, chyby a priame bludy, šírené v mnohých piesňových tekstoch ľudového, najmä pútnického pôvodu;

2. dôsledne uplatňuje v slovenských liturgických tekstoch tú prirodzenú zásadu, že v cirkevných úkonoch znieť musí a smie všade, vždy a bez výnimky len reč gramaticky správna, neporušene dôstojná, jazykovými cudzotami neznetvorená;

3. náležitým výberom piesní a ich potrebnou básnickou úpravou, hlavne zreteľom na príslušné nápevy, dbá na zachovávanie toho príkazu, aby na posvätné miesta a príležitosti neboly pripustené nekontrolované pokusy ochotníckych veršovníkov;

4. pri dôkladnej revízii slovenského piesňového pokladu od najstarších čias až po naše dni podstatne obohacuje našu cirkevnú hudbu.

5. sviežou, velebnou a pritom technicky dobre prístupnou harmonizačnou úpravou jednotných piesní dvíha upadnutú úroveň našej chrámovej hudby a tým mocne prispieva k prehĺbeniu zbožnosti u veriacich.

Cena Jednotného katolíckeho spevníka je Kčs 200.— pri hotovom platení (posiela sa franko), možno ho dostať i na 4 splátky za Kčs 212.— (s príplatkom portá).

Súčasne s veľkým harmonizovaným Spevníkom, určeným pre organistov, obstaral Spolok sv. Vojtecha i dve malé vydania tohto kancionálu: úplný Jednotný katolícky spevník bez nôt, doplnený najpotrebnejšími modlitbami. Cena Spevníka bez nôt je: v plátne Kčs 6.—, v pergamoide Kčs 12.—, v koži so zlatorezom Kčs 25.— Spevník možno dostať i s jednohlavovými nápevmi a najpotrebnejšími modlitbami za Kčs 12.—, v celoplátenej väzbe. — Obdobnávky adresujte na

SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE

Kniha kníh. Najcennejší dar ku každej príležitosti! Dielo, ktoré patrí na stôl každej kresťanskej rodiny!

Spolok sv. Vojtecha vydal ojedinelé dielo, akého sme dosiaľ nemali. Je to

Písmo sväté v obrazoch,

ktoré zachytuje slovom i obrazom Starý i Nový zákon a obsahuje celkom 248 strán, z ktorých každá opatrená je prekrásnou rytinou. Text tohoto diela na základe textovej úpravy filozofického a náboženského spisovateľa prof. Emanuela Žáka, meno ktorého je zárukou vysokej a umeleckej hodnoty slovnej časti, opatril Spolok sv. Vojtecha za spoluúčasti univerzitného profesora-biblicistu Dra Štefana Zlatoša.

Kniha je viazaná do dosák z pegamoidu, ozdobených zlatými ornamentami. Je to ojedinelý dar ku každej príležitosti, ale najmä na Vianoce, na meniny, z príležitosti birmovky, duchovných cvičení, uzavretia sútnku, krstu, na cestu do života, pri dokončení štúdií a pod. Je to nevyhnutne potrebná príručka i pre Vdp. katechetov. Spomenieme ešte, že v tejto knihe plných osem strán venované je na záznamy rodinnej kroniky. — Napriek stotisícovým investíciám, ktoré si toto dielo vyžiadalo, Spolok sv. Vojtecha, čo najväčšiemu rozšíreniu k vôli, určil nízku cenu — Kč 130.— za ekzemplár. Táto cena umožní každému kúpiť si toto vzácne dielo. — Formát veľký, 44×34.

Tešíme sa na Vašu objednávku a značíme sa

s úctou:

SPOLOK SV. VOJTECHA V TRNAVE.

Objednajte si

Písmo sväté — Evanjelia

v lacnom ľudovom vydaní, vreckový formát, v celoplátenej väzbe za Kčs 8.— Upozorňujeme, že toto vydanie Písma sv. obsahuje len Evanjelia. Dostať u

SPODKU SV. VOJTECHA V TRNAVE.